

Meerjarenbegroting 2026-2031*

Samen in beweging voor een toekomstbestendig Limburg

*Vastgestelde begroting AB 26 november 2025 INCLUSIEF besluit amendement 'Matiging stijging belastingvolume Watersysteemheffing 2026'.

waterschap
limburg

Bezoekadres

Maria Theresialaan 99
6043 CX Roermond

Postadres

Postbus 2207
6040 CC Roermond

IBAN: NL10NWAB0636750906

KvK: 67682065

088 88 90 100

info@waterschaplimburg.nl

www.waterschaplimburg.nl

Titel	Meerjarenbegroting 2026-2031
subtitel	Samen in beweging voor een toekomstbestendig Limburg
datum	21 oktober 2025
versie	5. 0 AB
status	Vastgesteld AB 26.11.2025 Definitief (<u>inclusief</u> verwerking amendement)
zaaknr.	2024-Z10560
documentnr.	WLDOC-220622665-35336

vrijgave

Dit document is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur.

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1 Inleiding	7
1.1 Financiële samenvatting	8
1.2 Leeswijzer	10
1.3 Waterschap Limburg in kengetallen	11
BELEIDSBEGROTING	12
2 Externe en interne ontwikkelingen	13
3 Programmabegroting	15
3.1 Hoogwaterbescherming Maasvallei	19
3.2 Klimaatadaptatie	31
3.3 Waterkwaliteit en ecologie	41
3.4 Zuiveren en waterketen	57
3.5 Crisisbeheersing	67
3.6 Bestuur en organisatie	75
3.7 Strategische ontwikkelingen / overige begrotingsposten	92
3.8 Overzicht van dekkingsmiddelen	94
4 Raming van de belastingopbrengsten	95
4.1 Kostenverdeling en -toerekening	95
4.2 Raming van de belastingopbrengsten	96
4.3 Belastingtarieven 2026	97
4.4 Lastendrukontwikkeling	101
4.5 Kwijtschelding en oninbaar	102
5 Paragrafen	103
5.1 Paragraaf uiteenzetting van de financiële positie	104
5.2 Paragraaf assetmanagement	120
5.3 Paragraaf bedrijfsvoering	124
5.4 Paragraaf verbonden partijen	129
5.5 Openbaarheidsparagraaf	137
5.6 Duurzaamheidsparagraaf	138
FINANCIËLE BEGROTING	139
6 Financiële begroting	140
6.1 Gehanteerde uitgangspunten en normen	140
6.2 Overzicht van baten en lasten per programma	143
6.3 Begroting naar kosten en opbrengstesoorten	145

7	De meerjarenraming 2026-2031 en de ontwikkeling van het belastingvolume	156
	VOORSTELLEN	159
	BIJLAGEN	160
Bijlage A	Vaste activa	161
Bijlage B	Reserves en voorzieningen	162
Bijlage C	Vaste schulden	163
Bijlage D	Kostenverdeelstaat	164
Bijlage E	Renteomslagpercentage	165
Bijlage F	Kostendragers, programma's, beleidsproducten incl. dekkingsmiddelen	166
Bijlage G	Treasury	167
Bijlage H	Meerjarig EMU saldo	168
Bijlage I	Investeringslijst	169
Bijlage J	Meerjarige prognose Balans	170
Bijlage K	Incidentele lasten en baten per programma	171
Bijlage L	Programma-ramingen naar onderliggende activiteiten (BBP)	172
Bijlage M	Risicoregister	175
Bijlage N	Afkorting	179

Voorwoord

Samen in beweging voor een toekomstbestendig Limburg

Voor u ligt de begroting 2026 van Waterschap Limburg. Een begroting die meer is dan cijfers alleen: ze laat zien welke beweging we samen maken richting een toekomst waarin schoon, veilig en voldoende water vanzelfsprekend lijkt, maar dat niet is. **Leven met Water** moeten we opnieuw uitvinden: het vraagt om andere keuzes, nieuwe samenwerking en een lange adem.

We leven in een tijd van grote uitdagingen. Klimaatverandering, strengere wet- en regelgeving, technologische innovaties en maatschappelijke verwachtingen vragen om keuzes die lef én realiteitszin vereisen. De gevolgen merken we dagelijks. Droogte en hitte, hevige regenval en wateroverlast volgen elkaar steeds sneller op. Dat vraagt veel van ons watersysteem. Daarom investeren we in sterke dijken langs de Maas, robuuste beken en slimme oplossingen om water vast te houden én eerlijk te verdelen. Met Water in Balans versnellen we de aanpak van knelpunten, zodat we uiterlijk in 2030 alle bekende problemen hebben opgelost. Via het KRW-impulsprogramma zetten we in 2026 extra stappen om de waterkwaliteit te verbeteren en dichterbij de doelen van 2027 te komen. Zo investeren we in het tijdig aanpassen van diverse zuiveringen om de waterkwaliteit van de toekomst te leveren.

Zo zetten wij in lijn met onze nieuwe Koers in 2026 de eerste stappen in de beweging van voldoende water naar water eerlijk verdelen (tussen seizoenen, gebieden en gebruikers); van schoon water naar water schoon én gezond maken (voor natuur, landbouw en mens); van veilig water naar bewust beschermen tegen water (met dijken én risicobewust handelen, ruimte voor water en klimaatadaptatie).

Daarbij laten we de **Stem van het Water** steeds nadrukkelijker horen. Die stem klinkt door in onze vergunningverlening, in ruimtelijke keuzes, in gebiedsprocessen en in de manier waarop we belangen afwegen. We dragen die stem actief uit richting partners en samenleving, zodat waterbelangen vroegtijdig worden meegewogen en we samen duurzame keuzes maken.

Onze beweging is bovenal een gezamenlijke beweging. Als waterpartner werken we samen met gemeenten, provincie, het Rijk, natuurorganisaties, agrariërs, bedrijven en inwoners. Water verbindt ons allemaal. Alleen door partnerschap en gedeelde verantwoordelijkheid kunnen we Limburg beschermen tegen weersextremen en zorgen dat elke druppel telt – nu en in de toekomst.

Ook onze eigen organisatie is in beweging. We bouwen aan een waterschap dat duurzaam, samen, innovatief en datagedreven werkt. We versterken ons assetmanagement, investeren in slimme systemen en benutten data om risico's te beheersen, de waterkwaliteit te verbeteren en onderhoud toekomstgericht uit te voeren. Met het afgeronde herstelprogramma en een gezonde financiële basis staan we stevig, maar we blijven alert: stijgende kosten en onzekere inkomsten dwingen ons tot scherpe keuzes. Daarom zoeken we naar balans tussen investeren in de toekomst en het beperken van lasten voor inwoners en bedrijven.

Deze begroting markeert een volgende stap op weg naar 2050: een Limburg dat klimaatbestendig, veilig en leefbaar is. Niet als eindpunt, maar als onderdeel van een voortdurende beweging waarin we samen leren, aanpassen en vernieuwen. Dit document is daarom ook een uitnodiging: om samen **Leven met Water** opnieuw uit te vinden, de **Stem van het Water** te blijven uitdragen en te bouwen aan een waterschap dat klaar is voor de toekomst – slagvaardig, verbindend, toekomstgericht en veilig.

Het dagelijks bestuur van het Waterschap Limburg

1 Inleiding

Een organisatie in beweging – samen koersvast naar de toekomst

Met deze begroting 2026 presenteren we de eerste volledig geïntegreerde begroting van Waterschap Limburg sinds de samenvoeging van WL en WBL per 1 januari 2025. Dit markeert een nieuwe fase. Niet langer twee organisaties naast elkaar, maar één geheel dat samenhangend en toekomstgericht werkt aan de opgaven voor Limburg. Waar de werkbegroting 2025 nog sterk in het teken stond van de overgang, laat deze begroting zien hoe we onze koers verder vormgeven: in één beweging, met één verhaal, voor heel Limburg. Dit doen we vanuit de koers en de basis van de begroting is reeds vastgesteld door het Bestuur in de kadernota 2026.

We leven in een wereld die sneller en onvoorspelbaarder verandert dan ooit. Klimaatverandering, toenemende complexiteit, onvolledige informatie en maatschappelijke verwachtingen dwingen ons om anders te sturen: meer op samenhang, meer op samen leren, meer op wendbaarheid. Niet alles is direct zeker of volledig uitgewerkt. Soms vraagt het om verdiepend onderzoek of om tijd om de route verder te concretiseren. Waar voldoende zekerheid bestaat, maken we bewuste keuzes; waar onzekerheden groot zijn, kiezen we voor zorgvuldige varianten met routekaarten die ons stap voor stap verder brengen.

Deze begroting is onderdeel van een bredere beweging. Een beweging die ons bovenwater brengt naar ambities als schoon en gezond water, bewust beschermen tegen water en eerlijk verdelen van water. En onderwater naar een manier van werken die duurzaam, samen, innovatief en datagedreven is. Die beweging vraagt niet alleen om duidelijke doelen, maar ook om focus, rust en tijd om kwaliteit op te bouwen – in ons watersysteem én in onze organisatie.

Sommige bewegingen zijn al in volle gang en beschikken over budget en bezetting. Andere hebben een impuls nodig. Daarom kiezen we bewust voor ontwikkelbudgetten die ruimte bieden om routekaarten uit te werken of bewegingen op gang te brengen. Waar het kan, zetten we die middelen direct in de praktijk in; waar het nog te vroeg is, creëren we ruimte om de juiste keuzes later te maken.

We staan niet aan de vooravond van verandering – we zitten er middenin. De integrale aanpak in deze begroting maakt zichtbaar dat we niet alleen naar vandaag kijken, maar steeds ook naar de langere termijn. Onze keuzes zijn geworteld in de koers Leven met water en landen straks in het nieuwe Waterbeheerprogramma 2028-2033. Daarmee bouwen we stapsgewijs aan een toekomstbestendig Limburg.

Deze begroting is dus meer dan een financieel overzicht: het is een uitnodiging om samen in beweging te komen. Met gemeenten, provincie, Rijk, natuurorganisaties, agrariërs, bedrijven en inwoners om samen maatschappelijke meerwaarde te realiseren. Want alleen samen kunnen we de opgaven haalbaar en betaalbaar maken. En alleen samen kunnen we de beweging waarmaken die nodig is om in Limburg te blijven leven met water.

1.1 Financiële samenvatting

Financieel kader: robuust en toekomstgericht

De begroting 2026 en de meerjarenraming 2026-2031 vormen het financiële kompas van ons waterschap. Binnen dit kader realiseren we de komende jaren onze taken en strategische opgaven. Ze bouwen voort op de in de Kadernota 2026 vastgestelde uitgangspunten en geven richting aan hoe wij onze middelen inzetten, keuzes maken en onze beweging verder vormgeven. Ter verduidelijking staan in de legenda de diverse categorieën weergegeven.

Van kadernota 2026 naar begroting 2026 - meerjarige doorkijk

Voor veel onderdelen binnen continuïteit versterken – zoals de asset base van waterketen en -keringen en de uitvoering van KRW-projecten – vraagt het dagelijks bestuur eerst om nadere uitwerking en routekaarten, voordat ze volledig in de begroting kunnen landen. Voor 2026 kiezen we daarom bewust voor lagere varianten. Extra investeringen worden pas gevraagd zodra er concrete plannen zijn. Dit maakt de meerjarenbegroting nog niet volledig representatief. Vanaf 2027 voorzien we aanvullende investeringen.

Een nieuw tijdperk: investeren in beweging

De begroting 2026 markeert de start van een nieuw tijdperk. Een deel van de beschikbare budgetten wordt ingezet om transformatieplannen en routekaarten uit te werken. Waar al voldoende inzicht aanwezig is, gebruiken we middelen om onze beweging in de praktijk te brengen. Voor 2026 is hiervoor in totaal € 3,7 miljoen gereserveerd, verdeeld over de volgende acht ontwikkelopgaven:

1. UWWTD medicijnresten verwijdering	5. Samen: Dé Waterpartner
2. Risico gestuurde aanpak	6. Innovatief
3. Natuurlijk systeemherstel	7. Datagedreven
4. Duurzaam	8. De nieuwe organisatie

Met deze ontwikkeling leggen we de basis om in de komende twee jaar onze beweging daadwerkelijk vorm te geven en stap voor stap wendbaarder te worden. In de begroting 2026 is **ontwikkelruimte** opgenomen die nog niet volledig is vertaald in uitgewerkte plannen of concrete activiteiten. Daarmee

Legenda

Autonome ontwikkelingen: Externe of interne ontwikkelingen die vanzelf optreden en waar het waterschap beperkt invloed op heeft, zoals wetgeving, prijsstijgingen of cao-afspraken.

Ombuigingen: Kostenverlagingen die voortkomen uit efficiënter werken, beleidskeuzes of wijzigingen in wet- en regelgeving, waarmee financiële ruimte ontstaat.

Stelposten: Voorlopige bedragen gereserveerd voor verwachte, maar nog niet precies bekende uitgaven of inkomsten waar keuzes gemaakt dienen te worden (maximale lasten opgenomen).

Continuïteit versterken: Maatregelen en investeringen gericht op het borgen van stabiele en betrouwbare uitvoering van kerntaken om op peil te blijven en de geldende en naderende normen te realiseren. Hier zijn telkens verschillende varianten uitgewerkt – van financieel en inhoudelijk hoge tot lage varianten.

Ontwikkelopgave: De beweging binnen de organisatie om de koers handen en voeten te geven om zo de noodzakelijke veranderingen te realiseren die nodig zijn om de opgaven van het waterschap richting 2028–2033 en verder uitvoerbaar en betaalbaar te maken.

Probabilistisch ramen: Het met een bepaalde risicomarge ramen van specifieke begrotingsposten waarvan de uitwerking nog niet concreet is, zodat begroting en realisatie dicht bij elkaar komen.

erkennen we dat we ons ook in 2026 volop in de transitie bevinden: veel ontwikkelingen die in de kadernota zijn benoemd, verkeren nog in de fase van onderzoek en uitwerking. Belangrijk is dat deze ruimte ook flexibiliteit biedt: **in 2025 en 2026 kunnen nog plannen en activiteiten worden ontwikkeld die in de loop van 2026 worden uitgevoerd**. Zo houden we de mogelijkheid om snel in te spelen op nieuwe inzichten en veranderende omstandigheden binnen de begrotingsperiode zelf. De inzichten die deze beweging oplevert, zullen daarnaast direct van invloed zijn op de samenstelling en omvang van toekomstige begrotingen. Die ontwikkelingen houden we goed in de gaten zodat we ook in de periode 2028-2033 tijdig kunnen bijsturen op eventuele meerkosten. Daarmee bouwen we stap voor stap aan de noodzakelijke beweging om onze maatschappelijke opgaven haalbaar en betaalbaar uit te voeren.

Onzekerheden, risico's en vooruitblik

We leven in een uitzonderlijk onvoorspelbare wereld. Prijzen, middelen en beleidskeuzes staan onder druk en autonome kostenstijgingen verlopen sneller dan eerder voorzien. Deze onzekerheden raken niet alleen de financiële speelruimte van het waterschap, maar ook de stabiliteit en samenwerking met onze partners. Voor de planperiode 2028–2033 zijn niet alle effecten te voorspellen. Wat wél duidelijk is: het gaat niet alleen om geld, maar vooral om een inhoudelijke en organisatorische kwaliteitsimpuls. Zo vergroten we onze maatschappelijke meerwaarde én professionaliteit, zodat we structurele ombuigingen mogelijk kunnen maken.

We spreken uit dat ook in de toekomst rekening moet worden gehouden met significante financiële effecten. Dit vraagt om scherp financieel inzicht, flexibiliteit in keuzes en een organisatie die voorbereid is op verandering. Alleen zo kunnen we koersvast blijven in een onzekere wereld.

Met deze begroting leggen we een robuuste basis voor de toekomst. Tegelijkertijd zijn we ons bewust van de onzekerheden en risico's waar we op dit moment mee te maken hebben. In onze financiële strategie houden we daar rekening mee door naast de algemene reserve egalisatie-reserves aan te houden om toekomstige effecten op het belastingvolume waar mogelijk te dempen.

Daarnaast zien we aanleiding om, naast het beheersen van uitgaven, ook de mogelijkheden voor het vergroten van inkomsten nader te onderzoeken. Hierbij valt te denken aan renderende of slimme investeringen en samenwerkingen, het maximaal benutten van subsidiemogelijkheden en het (in samenhang met het ontwikkelingstraject VTH) in de toekomst in rekening brengen van leges voor specifieke administratieve handelingen.

Een financieel fundament voor beweging

Ons financiële beleid is geen doel op zich, maar een middel om onze maatschappelijke opgaven haalbaar en betaalbaar te maken.

Daarmee geven we invulling aan onze ontwikkelthema's:

- **Sturen op samenhang:** door scherpe keuzes en discipline houden we balans tussen ambities en middelen.
- **De veranderende organisatie:** taakstellende ombuigingen en datagedreven werken versterken onze professionaliteit.

- **Maatschappelijke meerwaarde:** we beperken lastenstijgingen voor inwoners en bedrijven, zonder de koers los te laten.

In de verdere toelichting (paragraaf *uiteenzetting van de financiële positie*) en in bijlage B wordt uitgebreid ingegaan op risico's, risicobeheersing en het verloop van reserves en voorzieningen. Zo blijft onze financiële basis stevig verankerd, terwijl we samen verder bouwen aan de beweging richting een toekomstbestendig Limburg.

1.2 Leeswijzer

Samenhang en beweging in beeld

De begroting 2026 is opgesteld volgens de vereisten van het aangepaste Waterschapsbesluit. Deze bepalingen zijn in de begroting 2025 reeds volledig doorgevoerd en vormen nu de standaard. Daarmee is de begroting geen verzameling losse onderdelen meer, maar een geïntegreerd geheel waarin beleid, financiën en toelichting met elkaar verbonden zijn. Zo krijgt de beweging die we als waterschap doormaken ook in de structuur van dit document vorm. Deze begroting bestaat uit de volgende hoofdstukken:

Hoofdstuk 2 – Interne en externe ontwikkelingen

Een overzicht van maatschappelijke, klimatologische, technologische en financiële trends die direct invloed hebben op onze rol en taken. Deze ontwikkelingen vormen de inhoudelijke basis voor de strategische keuzes die wij maken.

Hoofdstuk 3 – Programmabegroting

Uitwerking van beleidsdoelen en activiteiten in zes inhoudelijke programma's. Hier beschrijven we welke prestaties we leveren en welke middelen daarvoor nodig zijn. Het hoofdstuk sluit af met de algemene dekkingsmiddelen (paragraaf 3.7), inclusief de gereserveerde middelen voor strategische ontwikkelingen zoals continuïteit versterken en transformatieopgaven die onze beweging versterken.

Hoofdstuk 4 – Belastingen

Toelichting op de raming van de belastingopbrengsten, inclusief kostentoerekening, tarieven, ontwikkeling van de lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid.

Hoofdstuk 5 – Paragrafen

Bevat de wettelijk verplichte paragrafen, zoals de uiteenzetting van de financiële positie, bedrijfsvoering, verbonden partijen en het weerstandsvermogen. Daarnaast zijn een openbaarheidsparagraaf en een duurzaamheidsparagraaf toegevoegd, waarmee we nadrukkelijk laten zien hoe wij transparant en toekomstgericht werken.

Hoofdstuk 6 – Financiële begroting

De financiële uitwerking, met daarin de uitgangspunten, een overzicht van lasten en baten per programma, de investeringsplanning en autorisatie van investeringsbudgetten.

Hoofdstuk 7 – Meerjarenraming

De doorkijk tot en met 2031, met daarin de verwachte ontwikkeling van het belastingvolume en de financiële ruimte voor toekomstige keuzes.

De bijlagen bevatten aanvullende informatie, zoals de stand van investeringen, reserves en voorzieningen, schulden, incidentele baten en lasten, het risicoregister en een lijst van afkortingen.

1.3 Waterschap Limburg in kengetallen

Waar we werken

196 km
waterkeringen

181
coupures

3041 km
watergangen

485
regenwaterbuffers

2330
stuwen

184
gemalen

Laagste punt in Limburg: in Heijen
7,67 m boven NAP

2209 km²
werkgebied

17
rioolwaterzuiveringsinstallaties

530 km
transportleiding afvalwater

187 miljoen m³
gezuiverd water per jaar

Hoogste punt in Limburg:
Drielandenpunt Vaals
322,38 m boven NAP

Voor wie we werken

We werken voor deze doelgroepen:

We zijn er voor
alle **1.135.506**
Limburgers

**Natuur: flora
en fauna**

Landbouw

Bedrijven

Met wie we werken

Partijen waarmee we veelal
samenwerken:

Provincie

Gemeenten

**Waterpartners
in Limburg**

**Andere
waterschappen**

**Kennis-
instellingen**

Bedrijven

**Natuur- en
terreinbeheerorganisaties**

758 dijkwachten
753 medewerkers in dienst
30 AB-leden

An aerial photograph of a wastewater treatment plant. The central feature is a long, narrow building with a series of blue-roofed sections. To the right of the building are two large circular tanks, each divided into four vertical sections by metal grates. Below these are two more circular tanks, one of which is filled with a green liquid. The facility is surrounded by green grass and trees, with a body of water visible on the right side.

Beleidsbegroting 2026

2 Externe en interne ontwikkelingen

Weerbaar meebewegen in een wereld vol verandering

De opgaven waarvoor Waterschap Limburg staat, worden in hoge mate bepaald door de wereld om ons heen. Klimaatverandering, nieuwe wet- en regelgeving, technologische innovaties, maatschappelijke verwachtingen en financiële druk vormen de context waarin wij ons werk doen. Deze ontwikkelingen zijn niet vrijblijvend: ze vragen van ons dat we weerbaar zijn, meebewegen én scherpe keuzes maken. Want niet alles kan tegelijk, en middelen en mensen zijn begrensd.

Klimaat en waterveiligheid

De gevolgen van klimaatverandering zijn onmiskenbaar en steeds urgenter. Periodes van droogte, hitte, hevige neerslag en wateroverlast volgen elkaar sneller op. Dit maakt de opgaven rond waterveiligheid, waterbeschikbaarheid en robuuste watersystemen omvangrijker dan ooit. We kunnen niet volstaan met het versterken van dijken of het vergroten van waterafvoer alleen. Het vraagt blijvende investeringen in onze infrastructuur, maar óók om gebiedsgerichte samenwerking en keuzes die recht doen aan de natuurlijke werking van ons watersysteem.

Europese, nationale en regionale kaders

Nieuwe en aangescherpte regels, zoals de Kaderrichtlijn Water, de Omgevingswet en de Gedragscode natuurbescherming, sturen ons werk in sterke mate. De komst van de Europese CSRD-richtlijn legt de lat voor onze verantwoording en rapportages hoger. Dit vraagt om verdere professionalisering en herprioritering van middelen. Regelgeving biedt richting, maar dwingt ons ook keuzes te maken in wat we wel en niet kunnen doen.

Geopolitieke onzekerheden

Internationale spanningen en crises raken ons indirect maar krachtig. Schommelende energieprijzen, beperkte beschikbaarheid van grondstoffen en onzekerheden in de leveringsketens beïnvloeden de uitvoering van onze projecten. Dit vraagt om flexibiliteit in onze financiële strategie en robuuste afwegingen bij investeringen.

Sociaal-maatschappelijke druk

Inwoners, bedrijven en partners verwachten steeds meer transparantie, participatie en maatwerk. Tegelijkertijd groeit de zorg om kosten en betaalbaarheid. Dat vraagt van ons dat we doelmatig en effectief handelen en dat we gemaakte keuzes goed onderbouwen en duidelijk communiceren. Zo behouden we vertrouwen én draagvlak.

Technologische ontwikkelingen en digitalisering

De digitale transformatie biedt kansen, zoals voorspellend onderhoud, risicogestuurd beheer en inzet van sensoren. Maar digitalisering vraagt ook om nieuwe kennis, stevige IT-infrastructuur en blijvende aandacht voor cybersecurity. We moeten investeren in data en technologie, maar ook in de vaardigheden van onze medewerkers om deze omslag te dragen.

Organisatorische transformatie

Sinds 1 januari 2025 zijn WL en WBL één organisatie. Deze integratie biedt kansen voor synergie en efficiëntie, maar vergt ook aandacht voor cultuur, samenwerking en bestuurlijke verankering. Ondertussen loopt de reguliere bedrijfsvoering onverminderd door en werken we tegelijk aan een stevige ontwikkelagenda. Dit vraagt weerbaarheid en het vermogen om op meerdere fronten tegelijk in beweging te blijven.

Asset base van waterketen, watersysteem en waterkeringen.

Onze assets zijn de ruggengraat van onze taakuitvoering – van zuiveringsinstallaties en leidingen tot dijken en watergangen. Maar we hebben nog niet altijd volledig zicht op de staat en prestaties van die assets. Dit vergroot de kwetsbaarheid en vraagt om versnelling in ons assetmanagement. In 2026 intensiveren we de inzet op dit vlak, zodat we beter in staat zijn risico's te beheersen, onderhoud gericht te plannen en keuzes te maken voor de lange termijn.

Financiële kaders

De druk op onze begrotingsruimte neemt toe. Kosten stijgen door loonontwikkelingen, energieprijzen en nieuwe verplichtingen. Tegelijkertijd zijn er structurele taakstellingen en onzekerheden over subsidies en bijdragen van partners. Dit alles maakt het noodzakelijk om scherp te sturen op financiële houdbaarheid en structureel sluitende begrotingen. We zullen zorgvuldig moeten afwegen waar we wel en niet in investeren, zodat we met de beschikbare middelen maximaal bijdragen aan de toekomstbestendigheid van Limburg.

3 Programmabegroting

Van bestaande structuur naar nieuwe beweging

De Begroting 2026 is de vijfde begroting binnen de planperiode van het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP), dat door ons algemeen bestuur in december 2021 is vastgesteld na een intensief participatieproces. Dit programma vormt nog steeds de basis van onze taakuitvoering.

In zes begrotingsprogramma's laten we zien hoe we in 2026 werken aan de doelen van dit WBP:

1. Hoogwaterbescherming Maasvallei
2. Klimaatadaptatie
3. Waterkwaliteit en ecologie
4. Zuiveren en waterketen
5. Crisisbeheersing
6. Bestuur en organisatie

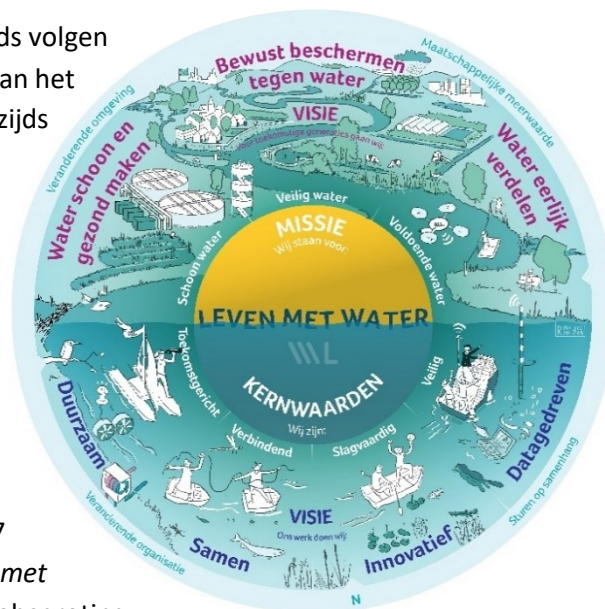
Daarnaast is in de begroting een extra programma '7 Strategische ontwikkelingen / overige begrotingsposten' opgenomen. Hierin zijn de financiële ramingen gekoppeld aan de ontwikkelingen uit de kadernota 2026.

Tegelijkertijd is onze organisatie sinds 1 januari 2025 in een nieuwe fase beland. Met de samenvoeging van Waterschap Limburg en Waterschapsbedrijf Limburg is één nieuw waterschap ontstaan. Onze koers 'Leven met water' markeert de beweging die wij maken: van schoon water naar schoon én gezond water, van veilig water naar bewust beschermen tegen water en van voldoende water naar eerlijk verdelen van water. Daarbij gaat het niet alleen om wát we doen (bovenwater), maar ook om hóe we dat doen (onderwater): duurzaam, samen, innovatief en datagedreven.

Een overgangssituatie

We bevinden ons dus in een overgangsfase. Enerzijds volgen we in deze begroting nog de indeling en structuur van het huidige Waterbeheerprogramma 2022-2027. Anderzijds brengen we in de uitvoering en in onze keuzes al nadrukkelijk de nieuwe koers in praktijk. Het is een beweging die voelbaar is in alle programma's: we blijven onze kerntaken uitvoeren, maar scherpen tegelijk onze ambities aan in het licht van klimaatverandering, maatschappelijke verwachtingen en technologische ontwikkelingen.

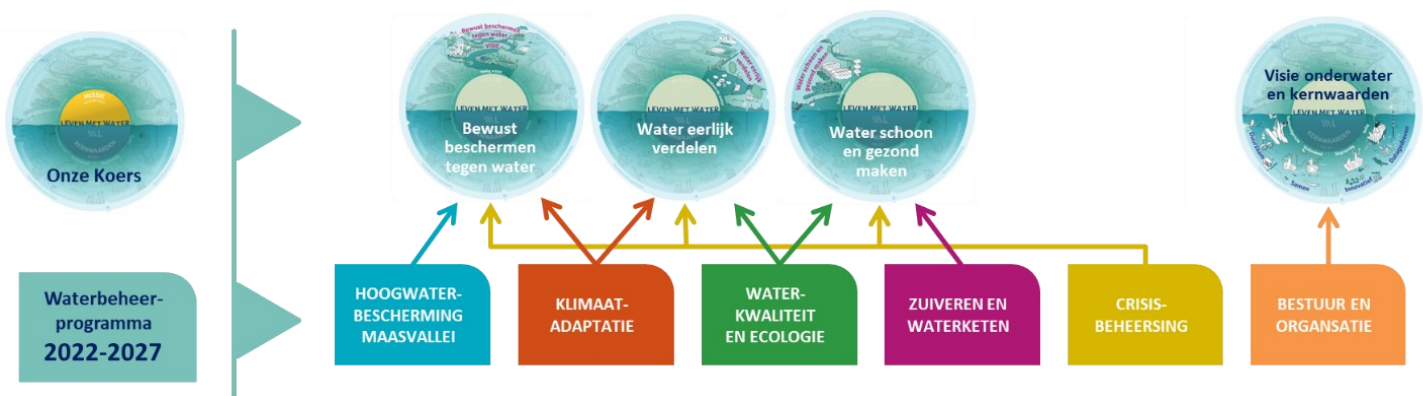
Vanaf 2028 sluiten we volledig aan bij het nieuwe **Waterbeheerprogramma 2028-2033**, dat eind 2027 wordt vastgesteld. Daarmee wordt de koers 'Leven met water' integraal verankerd in de nieuwe programmabegroting.

In de overgangssituatie maken we bewust ruimte om wendbaar in te kunnen spelen op toekomstige ontwikkelingen. Zo kunnen we kortcyclischer bijsturen en op strategische ontwikkelingen inspelen. Daarmee erkennen we dat we ons ook in 2026 volop in de transitie bevinden: veel ontwikkelingen die in de kadernota zijn benoemd, verkeren nog in de fase van onderzoek en uitwerking. Zo bouwen we stap voor stap aan de noodzakelijke beweging om onze maatschappelijke opgaven haalbaar en betaalbaar uit te voeren.

Waterbeheerprogramma en onze Koers

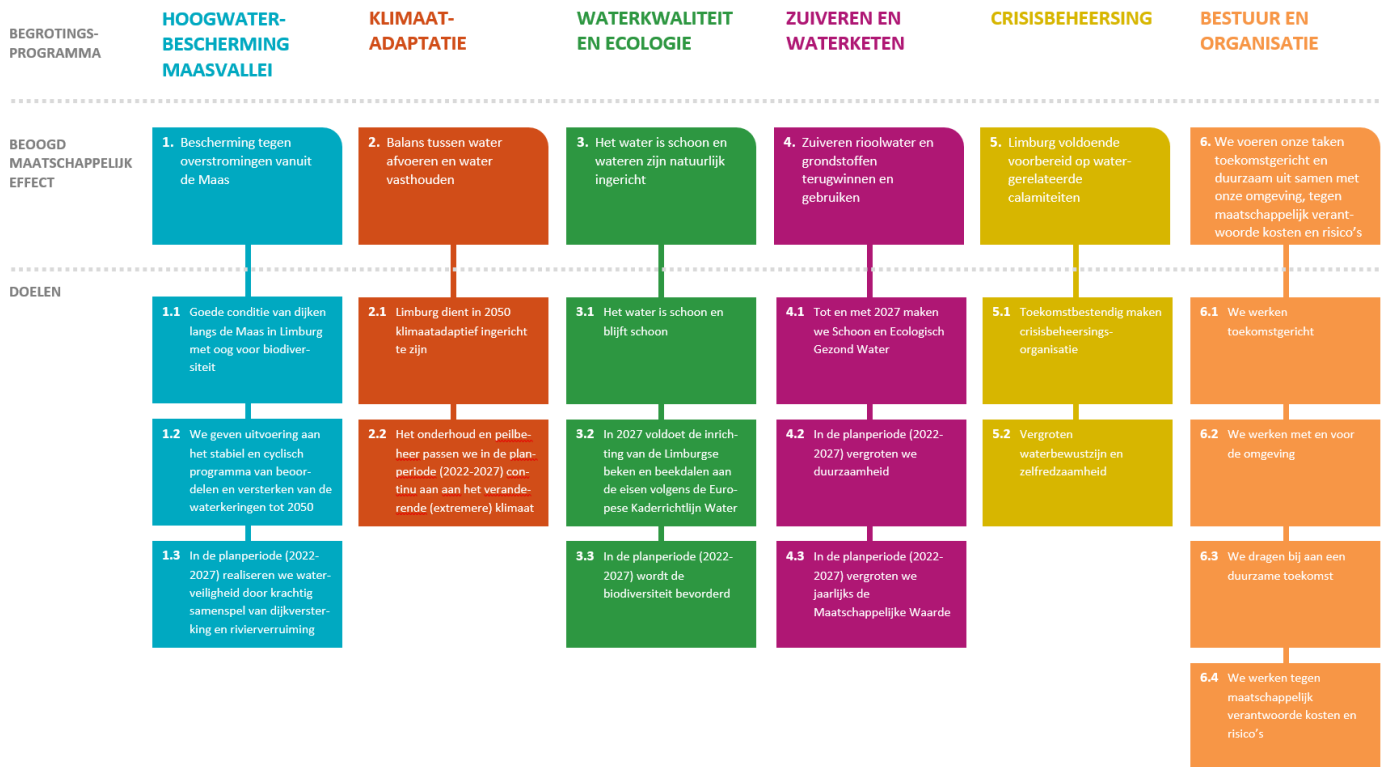
De zes programma’s uit het Waterbeheerprogramma en de drie opgaves bovenwater én visie onderwater uit onze Koers verhouden zich als volgt tot elkaar:

De begrotingen 2026 en 2027 worden nog opgesteld volgens de indeling van het huidige WBP. Vanaf 2028 sluiten we aan bij de indeling van het nieuwe Waterbeheerprogramma 2028-2033, dat eind 2027 wordt vastgesteld.

Doelenboom als kompas

Om te monitoren of we slagen in het realiseren van onze opgaven, werken we met de doelenboom. Deze laat per programma zien welke maatschappelijke effecten we op de lange termijn willen bereiken en welke doelen we ons op de korte termijn stellen. De doelenboom vormt de rode draad en het kompas van de programmabegroting die in de volgende hoofdstukken wordt uitgewerkt.

1. Hoogwaterbescherming Maasvallei

waterschap
limburg

programma

1. Hoogwaterbescherming Maasvallei

rivierverruiming waar dat kan, waterkeringen waar het moet

Waarom dit programma?

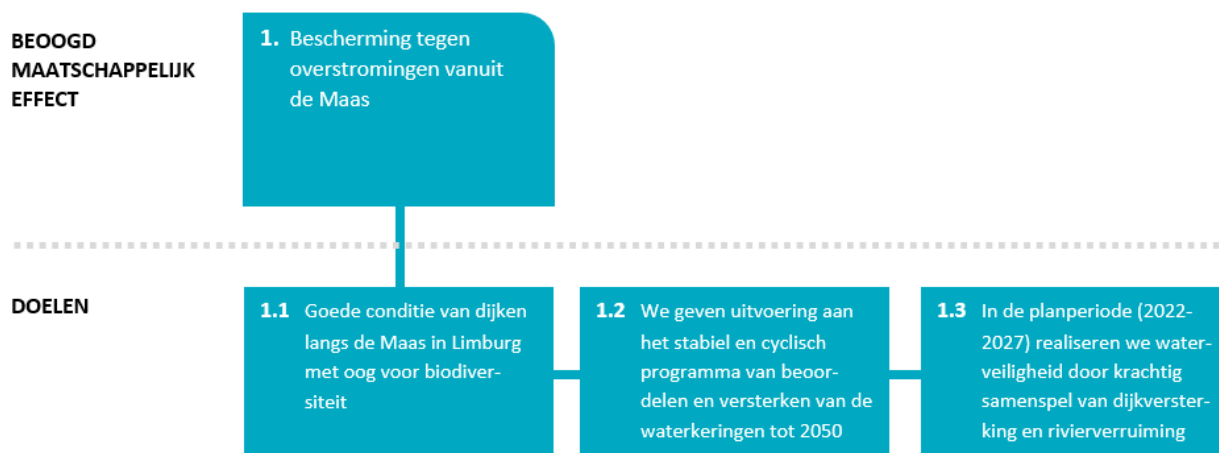
De Maas is een rivier die Limburg kansen biedt, maar ook risico's met zich meebrengt. Om in 2050 te voldoen aan de wettelijke normen voor hoogwaterbescherming zijn forse en blijvende investeringen nodig. Klimaatverandering zorgt ervoor dat de Maas niet alleen vaker, maar ook grotere afvoerpieken moet verwerken. Dat maakt onze opgave urgenter dan ooit.

Bij de bescherming van de Maasvallei staat het principe centraal: rivierverruiming waar dat kan, waterkeringen waar het moet. We moeten hierin meebewegen met het landschap en tegelijk slagvaardige keuzes maken, want niet elke maatregel kan overal. Dat vraagt om gebiedsgerichte oplossingen, afgestemd op de unieke situatie van elke plek langs de Maas.

Waterschap Limburg staat aan de lat voor sterke waterkeringen van Eijsden tot Mook. Dit doen we niet alleen. Samen met Rijk, provincie, gemeenten en partners werken we aan de beste combinatie van oplossingen. Daarbij benutten we de kansen om de Maasvallei aantrekkelijk te houden – als plek om te wonen, werken en ontspannen.

De uitdaging is groot: de klimaatopgave dwingt ons tot prioriteren, tot het maken van keuzes die soms ingrijpend zijn. Maar deze beweging is noodzakelijk om de veiligheid van inwoners te waarborgen en tegelijk te bouwen aan een Maasvallei die leefbaar en veerkrachtig blijft, nu én in de toekomst.

Hoogwaterbescherming Maasvallei | Doelenboom | Waterbeheerprogramma 2022-2027

Wat willen we bereiken?

Beoogd maatschappelijk effect:

Bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas.

De uitdaging van Waterschap Limburg is het beschermen van de inwoners en bedrijven in de Maasvallei tegen overstromingen tot de in 2017 vastgestelde nieuwe norm.

Hoe meten we dat?

Hoogwaterbescherming Maasvallei						
1. Bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas						
	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	Totaal aantal trajecten primaire keringen dat voldoet aan de omgevingswaarde.	21	23	24	25	45 (in 2050)

Toelichting bij	
a)	Door het uitvoeren van activiteiten binnen de cyclus van beheren en onderhouden, het beoordelen en het versterken van primaire waterkeringen is in beeld hoeveel trajecten primaire keringen voldoen aan de omgevingswaarde voor de veiligheid van primaire keringen (voorheen: ‘norm’ of ‘ondergrens’). Op basis van de resultaten van de beoordeling voldeden op 30 juni 2025 21 dijktrajecten aan de omgevingswaarde. Het doel is om in 2050 alle 45 primaire keringen aan de omgevingswaarde te laten voldoen.

Wat gaan we ervoor doen?

SAMENGEVAT

Risicogestuurd beschermen, gebiedsgericht samenwerken

De bescherming van de Maasvallei tegen hoogwater is één van de grootste en meest urgente opgaven van Waterschap Limburg. Klimaatverandering vergroot de risico's: de Maas krijgt vaker en hogere afvoerpieken te verwerken. Dit vraagt om een **risicogestuurde aanpak**: we geven prioriteit aan de gebieden met de grootste risico's, maken keuzes die passen bij het principe *rivierverruiming waar dat kan, waterkeringen waar het moet*, en werken vanuit het perspectief van **meerlaagse veiligheid** in één samenhangend watersysteem.

Deze benadering betekent ook dat we niet overal alles tegelijk kunnen doen. We moeten prioriteren en keuzes maken, zodat beschikbare middelen en capaciteit daar worden ingezet waar ze de meeste maatschappelijke waarde toevoegen. Dit sluit aan bij onze koersbeweging van *veilig water* naar *bewust beschermen tegen water*.

Landelijke programmering en financiële context

Het **Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)** van Waterschap Limburg omvat in totaal 75,6 kilometer primaire keringen (van de 185 km). Hiervan is inmiddels 5,2 kilometer versterkt en opgeleverd. In 2026 werken we voortvarend verder aan de versterkingsopgave.

De landelijke HWBP-programmering 2026-2037, vastgesteld in november 2024, laat zien dat er landelijk een forse financiële uitdaging ligt.

Dit heeft directe gevolgen voor WL:

- **Voorfinanciering:** bij lopende projecten worden subsidies pas later uitgekeerd, terwijl de kosten al eerder gemaakt worden. Voorfinanciering is daarom nodig. De hiermee samenhangende rentelasten zijn verwerkt in deze begroting.
- **Toekomstige financiering:** gesprekken over de dekking van het landelijke tekort lopen nog. Uitgangspunt is en blijft dat Rijk en waterschappen ieder 50% bijdragen. Voor WL betekent dit vanaf 2030 een verhoging van de solidariteitsbijdrage met circa € 8 miljoen per jaar. Dit is lager dan de eerdere raming van € 11,7 miljoen. Zodra de Unie van Waterschappen de verhoging definitief vaststelt, verwerken wij dit in onze meerjarige doorrekening.

Daarnaast breiden we onze scope de komende jaren uit via de bestuurlijk vastgestelde visie en strategie **Maas2050**, waarin de lange termijn opgave en samenhang met ruimtelijke inrichting nadrukkelijk zijn verankerd.

Asset base en continuïteit versterken

De betrouwbaarheid van onze keringen staat of valt met de staat van onze assets. Veel keringen zijn aan het einde van hun functionele levensduur, en in sommige gevallen ook aan het einde van hun technische levensduur. Dit maakt de vervangingsopgave groot.

- Voor vervangingen die buiten het HWBP vallen is in de huidige meerjarenbegroting € 5,15 miljoen per jaar opgenomen. Analyses laten echter zien dat structureel circa € 8 miljoen realistischer is.
- Nog niet alle informatie over de technische staat van onze assets is beschikbaar. Daarom werken we onder de noemer '**Asset base op orde – Waterkeringen**' aan een beter overzicht en uniforme aanpak. Dit helpt risico's beter in te schatten, investeringen tijdig te prioriteren en de continuïteit van de organisatie te versterken.

Ook onderhoud is een cruciale factor. In 2025 wordt een geactualiseerd onderhoudsprogramma vastgesteld. Hiermee borgen we dat bezetting en middelen aansluiten op de opgave. Waar nodig volgen voorstellen in de Kadernota 2027.

Innovatie en beheer

We investeren in innovatieve keringstechnieken, zoals glasconstructies en zelfsluitende waterkeringen. Daarbij maken we de gevolgen voor beheer en onderhoud expliciet onderdeel van de afweging, zodat keuzes toekomstbestendig zijn. Ook werken we aan een saneringsprogramma voor schotbalkkeringen in primaire waterkeringen, in lijn met het Beleidsplan Waterkeringen. Daarnaast beoordelen we in 2026 opnieuw diverse dijktrajecten. Elke primaire kering wordt ten minste eenmaal per twaalf jaar beoordeeld, zodat alle keringen uiterlijk 2050 voldoen aan de wettelijke omgevingswaarde.

Samen oefenen en leren

Tot slot organiseren we in 2026 een multidisciplinaire hoogwateroefening. Deze oefening – eerder uitgesteld door het hoogwater van 2021 – versterkt onze bestuurlijke samenwerking en crisisorganisatie. Het benodigde budget is als stelpost opgenomen.

doel
1.1

Doel: 1.1 Goede conditie van dijken langs de Maas in Limburg met oog voor biodiversiteit.

Hoe meten we dat?

Hoogwaterbescherming Maasvallei						
1.1 Goede conditie van dijken langs de Maas in Limburg met oog voor biodiversiteit						
	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	% van alle gestelde basiseisen in de Zorgplicht (31) dat op orde is (groen)	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90% (⁻¹)
b)	% van totaal aantal inspecties dat is uitgevoerd conform inspectieplan	≥ 95%	≥ 95%	≥ 95%	≥ 95%	≥ 95% (⁻¹)

Toelichting

a)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.
b)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Voor dit doel (1.1) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Subdoel: 1.1.1 Te allen tijde voldoet het beheer en onderhoud van veilige waterkeringen aan de eisen van de zorgplicht.

We voeren het beheer van de waterkeringen van WL uit volgens de richtlijnen van het Rijk. De zorgplicht bevat praktische leidraden voor onder andere het inspecteren en onderhouden van waterkeringen. Ook zijn eisen gesteld aan de manier van gegevensbeheer, crisiszorg, vergunningverlening en toezicht en handhaving.

Activiteiten 2026

<p><i>01. Peer review</i></p> <p>We nemen deel aan een peer review georganiseerd door de samenwerkingsgroep Zuid-Nederland.</p>
<p><i>02. Veiligheidsrapportage</i></p> <p>We stellen een veiligheidsrapportage op over het afgelopen jaar, daarin geven we weer hoe we voldoen aan de landelijke gestelde eisen van de zorgplicht primaire waterkeringen. We pakken de actiepunten op die voortkomen uit de veiligheidsrapportage.</p>
<p><i>03. Werkingsgebieden 'Hoge gronden'</i></p> <p>In het Beleidsplan Waterkeringen is de bescherming en instandhouding van de hoge gronden die deel uit maken van een dijktraject vastgelegd. Een groot deel van deze hoge gronden is inmiddels opgenomen als werkingsgebied in de Waterschapsverordening of wordt binnen de lopende dijkversterkingsprojecten als werkingsgebied opgenomen.</p> <p>In 2025 hebben we een plan van aanpak opgesteld voor de resterende hoge gronden. In 2026 starten we met de uitrol daarvan zodat in 2027 alle hoge gronden, die niet binnen een lopend dijkversterkingsproject vallen kunnen worden opgenomen als werkingsgebied.</p>
<p><i>04. Inspecties waterkeringen</i></p> <p>Sinds 2023 staan alle planmatige inspecties in Infor. In 2026 voeren we de inspecties van waterkeringen volledig planmatig uit.</p>

05. Actualiseren profielen van vrije ruimte

In 2024 zijn landelijke afspraken gemaakt over het uniformeren en actualiseren van de profielen van vrije ruimte langs waterkeringen. Het profiel van vrije ruimte is een ruimtelijke reservering voor het mogelijk houden van toekomstige dijkversterkingen.

In de periode 2026-2029 moeten alle profielen volgens de landelijke richtlijnen worden geactualiseerd. Bij het actualiseren houden we waar mogelijk rekening met natuurlijke momenten waarop werkingsgebieden worden aangepast (bijvoorbeeld een dijkversterkingsproject) of waarop ruimtelijke plannen worden opgesteld (bijvoorbeeld gemeentelijke omgevingsvisies of -plannen) waarin de profielen een plek moeten krijgen. In 2026 starten we hiermee.

Subdoel: 1.1.2 Te allen tijde borgen we het beheer en onderhoud van regionale en overige keringen.

De wettelijke zorgplicht geldt voor de primaire waterkeringen. Voor de andere waterkerende assets, zoals regionale en overige keringen langs de Maas, waterkeringen langs beken en dammen langs regenwaterbuffers, is het aan het waterschap zelf om deze zorg in te vullen.

Activiteiten 2026**01. Beleidsdocument Aanwijzing van overige waterkeringen**

We zetten op basis van pilotresultaten verdere stappen om te kunnen komen tot een richting voor het beoordelen van de overige waterkeringen op sterkte. Daarnaast bekijken we – in relatie tot de risicogestuurde aanpak – de aanwijzing van overige waterkeringen en zo geven we invulling aan onze zorgplicht.

Subdoel: 1.1.3 Het WL-beleid omtrent regelgeving van waterkeringen is altijd actueel, zodat veiligheid, beheer- en onderhoudbaarheid geborgd is.

Een actueel beleidskader vormt de basis voor regelgeving rond waterkeringen en geeft houvast in dijkversterkingsprojecten, in de uitvoering van werkprocessen en in de advisering aan derden. Het Beleidsplan Waterkeringen is de uitwerking van het huidige Waterbeheerprogramma voor de waterkeringen. Daarnaast werken we aan de kaders voor het nieuwe waterbeheerprogramma, onder andere door het uitwerken van een risicogestuurde aanpak.

Activiteiten 2026**01. Saneringsprogramma schotbalken**

Nadat het nieuwe Beleidsplan Waterkeringen per 1 januari 2025 in werking is getreden, starten we met de implementatie ervan. Onderdeel hiervan is de start van een saneringsprogramma schotbalken. Nadat eerst de mogelijkheden van sanering in beeld zijn gebracht, kan in 2026 een bestuurlijke keuze worden gemaakt voor een uitvoeringsstrategie.

02. Risicogestuurde aanpak

We merken dat de grenzen van onze huidige aanpak bereikt zijn door enerzijds klimaatverandering en anderzijds autonome ontwikkelingen. Op de lange termijn is niet alles met preventie op te lossen en moeten we nadrukkelijk kijken naar de andere lagen van meerlaagse veiligheid, focus aanbrengen en maatregelen nemen op die plekken waarbij het meeste effect voor de samenleving optreedt.

Als waterschap zetten we in om te komen tot een risicogestuurde aanpak voor zowel het hoofdwatersysteem als het regionale watersysteem. Dit is een transformatie van enkele jaren. In 2026 gaan we aan de slag met de voorverkenning. Deze levert de volgende resultaten op:

- Een advies over de keuze tussen het huidige normenstelsel of de risicogestuurde aanpak.
- Een advies over de mogelijke vervolgstappen richting een uitwerking voor heel Limburg en een eventuele implementatie.

Subdoel: 1.1.4 Tot en met 2027 houden we het waterkerend vermogen van de waterkeringen in stand met aandacht voor een hoge biodiversiteit.

Voor de groene waterkeringen zorgen we voor een begroeiing die de toplaag optimaal beschermt als er water tegen staat, langs stroomt of over slaat. Een goed doorwortelde en kruidenrijke grasmat is belangrijk voor de sterkte van de waterkering. Veiligheid en biodiversiteit gaan hand in hand.

Activiteiten 2026

01. Biodiversiteit door gericht beheer en onderhoud

Bij onderhoud en beheer van de waterkeringen zijn voor de ontwikkeling van biodiversiteit voornamelijk de frequentie, het tijdstip en het type maaibeheer van belang, ook in relatie tot de oriëntatie van het onderhoudsvlak ten opzichte van de zon. Het waterschap zet deze sturingsfactoren actief in om de biodiversiteit op keringen te bevorderen. Dit betekent onder andere dat alle maaisel wordt afgevoerd om te versralen en verruiging te voorkomen. We maaien alleen waar en zo vaak als nodig is. Dit draagt bij aan de zaadzetting van bloemen en ondersteunt de functie van de dijk als leefgebied voor gewenste diersoorten.

**doel
1.2**

Doel: 1.2 We geven uitvoering aan het stabiel en cyclisch programma van beoordelen en versterken van de waterkeringen tot 2050.

Hoe meten we dat?

Hoogwaterbescherming Maasvallei						
1.2 We geven uitvoering aan het stabiel en cyclisch programma van beoordelen en versterken van de waterkeringen tot 2050						
	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	Aantal beoordeelde trajecten van het totaal van LBO2 (45 trajecten)	10	14	18	22	45 (2035)

Toelichting	
a)	De periode voor de tweede beoordeling van de primaire keringen aan de omgevingswaarde is van 2023 tot 2035 (LBO2). Voor 2035 moeten alle 45 dijktrajecten opnieuw beoordeeld worden. De indicator is lineair cumulatief opgeteld tot het einddoel in 2035.

Voor dit doel (1.2) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus krijgen:

Subdoel: 1.2.1 In de planperiode (2022-2027) voeren we de wettelijke beoordeling van waterkeringen uit.

Uiterlijk in 2050 moeten alle primaire waterkeringen voldoen aan de wettelijke omgevingswaarde. We beoordelen periodiek of de waterkeringen voldoen aan de door het Rijk gestelde normen en eisen qua hoogte en sterkte. Waterkeringen die niet voldoen, melden we aan bij het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma. Zo geven we vorm aan een continu en cyclisch proces van beoordelen en versterken.

Activiteiten 2026*01. Beoordeling dijktrajecten*

In de omgevingsregeling is opgenomen dat de beoordeling van dijktrajecten met een voorlopig oordeel (VO) uit LBO-1 vóór 2029 voorzien moeten zijn van een definitief oordeel (DO) in LBO-2. In 2026 gaan we daarom verder om de voorlopige oordelen (VO) uit LBO-1 om te zetten naar definitieve oordelen (DO).

Subdoel: 1.2.2 In de planperiode leiden resultaten uit de uitgevoerde wettelijke beoordeling tot een stabiel, realistisch en maakbaar programma.

De waterkeringen die op basis van de beoordeling nog niet voldoen aan de wettelijke omgevingswaarde, moeten vóór 2050 worden versterkt. Het programma (dat periodiek bijgesteld kan worden) voldoet aan de afspraken die zijn gemaakt met betrekking tot Maas 2050, waardoor financiële middelen voor de huidige scope worden geborgd.

Activiteiten 2026*01. Actualisatie voortrollend (landelijk) HWBP-programma*

Jaarlijks (november) past de landelijke HWBP-programmadirectie de bestaande programmering aan en voegt een nieuw jaar toe aan de planning. De programmering geeft inzicht in de bedragen die landelijk zijn gereserveerd en in welke periode. Op dat moment kunnen de consequenties voor WL bepaald worden, bijvoorbeeld t.a.v. de voorfinancieringsbehoefte op het lopende programma. Op basis van de programmering kunnen (toekomstige) subsidies aangevraagd worden.

Via het proces "verzoek tot mutatie" worden in april/mei wijzigingen in plannings en ramingen binnen geprogrammeerde HWBP-WL projecten vanuit WL aangedragen. Ook wordt door WL inzicht gegeven in de toekomstige (nog niet geprogrammeerde) veiligheidsopgave. Dit conform de routekaart Maas 2050. Het proces leidt uiteindelijk tot een geactualiseerde landelijke programmering.

02. Aanmelden nieuwe projecten voor (het landelijke) HWBP-programma

Nadat een (deel van een) dijktraject is afgekeurd (C-status of D-status op basis van LBO) komt een versterkingsproject in aanmerking om opgenomen te worden in het landelijke HWBP-programma. Nadat het bestuur heeft besloten de scope van het HWBP-WL programma uit te breiden, melden we het project aan voor het landelijke programma. Om stabiliteit en voorspelbaarheid van het programma te vergroten dienen nieuwe projecten eerst een ingangstoets te doorlopen. Deze ingangstoets geeft inzicht in de projectopgave (scope, planning, raming, risico's). Dit wordt vooraf gegaan door een trajectaanpak, waarbij mét de omgevings-partners, de nog niet geprogrammeerde dijktrajecten in samenhang met de andere opgaven in het gebied in beeld worden gebracht. We streven ernaar om in 2026 de trajecten Venlo en Roermond aan te melden voor de landelijke programmering.

doel
1.3

Doel: 1.3 In de planperiode (2022-2027) realiseren we waterveiligheid door krachtig samenspel van dijkversterking en rivierverruiming.

Hoe meten we dat?

Hoogwaterbescherming Maasvallei						
1.3 In de planperiode (2022-2027) realiseren we waterveiligheid door krachtig samenspel van dijkversterking en rivierverruiming.						
	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	Betrouwbare financiële realisatie HWBP WL (+/- 10%)	€ 113,5 mln.	€ 132,1 mln.	€ 163,2 mln.	€ 145,6 mln.	€ 2.117 mln. (2050)
b)	Aantal projectmijlpalen dat wordt bereikt (voldoende voortgang)	5	4	3	2	- ¹
c)	Aantal subsidieaanvragen dat bij HWBP-NL tijdig is ingediend (volgen landelijke programmering).	3	3	1	1	- ¹
d)	Totaal aantal kilometers primaire keringen dat binnen de huidige scope van het HWBP-programma Hoogwaterveilig is opgeleverd (cumulatief over gehele looptijd).	8,73 km	12,01 km	17,24 km	25,00 km	Afhankelijk van LBO2 en Maas2050 (2050)

Toelichting	
a)	Dit betreft een prognose van de totale investeringsuitgaven in het betreffende jaar voor alle HWBP-projecten binnen de huidige scope van het programma. De hier getoonde bedragen zijn lager dan de door de individuele projecten geraamde bedragen. Ervaring is namelijk dat de vooraf geraamde projectuitgaven – door diverse oorzaken – in de praktijk vaak achterblijven. Hiervoor is gecorrigeerd (80%).
b)	Dit betreft het aantal formele projectmijlpalen dat wordt bereikt. Specifiek: Vaststellen voorkeursalternatief, Goedkeuring Projectplan Waterwet / Projectbesluit en het bereiken van de mijlmaal Hoogwaterveilig. ¹ Voor deze indicator is geen einddoel opgenomen. Het einddoel is namelijk afhankelijk van de scope-ontwikkeling binnen het HWBP-NL programma gedurende de komende jaren.
c)	Dit betreft het aantal subsidieaanvragen (verkenning, planuitwerking en realisatie) dat door de afdeling HWBP voor haar projecten wordt ingediend bij het HWBP-NL. Dit is gebaseerd op de huidige landelijke programmering.
d)	Binnen de huidige scope van het HWBP-programma is 78,77 kilometer aan primaire keringen opgenomen. Hiervan is t/m 2025 reeds 8,19 kilometer hoogwaterveilig opgeleverd. De komende jaren breiden we de scope verder uit conform uitgangspunten vanuit Maas2050. Ook ronden we projecten af. In 2026 is de oplevering van de kering Nieuw-Bergen en de kering Willem-Alexanderhaven voorzien. Gedurende de looptijd van een project kan de scope/lengte (km) muteren. Bij aanvang van de verkenningsfase is deze gelijk aan de afgekeurde kilometers (LBO beoordeling, Nationaal Bestand Primaire Waterkeringen). Gedurende de verkenningsfase of planuitwerkingsfase kan blijken dat de te realiseren kering hiervan afwijkt. Bijvoorbeeld om dat de kering (deels) wordt verplaatst of omdat er aansluiting wordt gezocht op hoge grond. Deze indicator kan daarmee tussentijds bijgesteld worden.

Voor dit doel (1.3) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Subdoel: 1.3.1 Ruimte voor de rivier waar dat kan en waterkeringen waar dat moet.

Beschermen tegen Maashoogwater kan door het water tegen te houden met waterkeringen, door de rivier juist ruimte te geven of door een combinatie van beide. Rivierverruiming verlaagt de waterstanden, waardoor dijken lager kunnen zijn. Waterschap Limburg maakt deze afweging niet. Het Rijk bepaalt in het Delta-programma samen met de regio de normering en de gebieden die met waterkeringen worden beschermd evenals de plaatsen waar 'ruimte voor de rivier' bij kan dragen aan de hoogwateropgave. Als waterschap participeren we daarin. De deelnemende partners zorgen samen voor een plan waarmee de veiligheidsnormen worden gehaald én dat er voldoende ontwikkelruimte is voor natuur, landbouw en recreatie.

Activiteiten 2026

01. Participeren in het Deltaprogramma Maas en het programma Ruimte voor de Rivier 2.0

Waterschap Limburg participeert in het Deltaprogramma Maas en het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (de opvolger van Integraal Rivier Management (IRM)). Binnen het Deltaprogramma Maas wordt in het nationale Deltaprogramma herijkt, inclusief een herijking van de regionale voorkeursstrategieën.

Voor Ruimte voor de Rivier 2.0 wordt onder andere gewerkt aan beleidskeuzes rond de rivierbodem (voorkomen van erosie) en voor waterafvoer en -berging. Ook wordt onderzocht hoeveel ruimte nodig is voor de lange termijn.

In onze inbreng in zowel deltaprogramma als IRM maken we ons sterk voor rivierverruiming, als maatregel die niet alleen hoogwaterveiligheid maar vele integrale doelen dient. Daarnaast zoeken we naar manieren om te komen tot een heldere en integrale programmering in het rivierengebied. Dit geeft de kaders en randvoorwaarden voor onder andere onze dijkversterkingsprojecten.

02. Naast dijkversterking werken we samen met partners aan integrale gebiedsontwikkelingsopgaven

Behalve aan dijkversterking werken we samen met partners aan integrale gebiedsontwikkelingsopgaven. Hierbij wordt dijkversterking gecombineerd met maatregelen uit het Deltaprogramma die de werking van het systeem verbeteren.

Hierdoor krijgt de Maas meer ruimte, kan de rivier meer water afvoeren en wordt de kans op overstromingen kleiner. Momenteel zijn er binnen het HWBP-WL vijf gebiedsontwikkelingen: Lob van Gennepe, Vierwaarden, Groene Rivier Well, Zuidelijk Maasdal Maastricht en Baarlo Hout-Blerick. Daarnaast voeren we op de volgende locaties systeemwerkingsmaatregelen uit in combinatie met dijkversterking (dijkteruglegging, rivierverruiming): Arcen en Thorn Wessems.

Subdoel: 1.3.2 In de planperiode (2022-2027) realiseren we dijken die voldoen aan de norm uit de Waterwet.

We beschermen de omgeving tegen overstromingen van de Maas door waterkeringen die niet aan de wettelijke norm voldoen, te versterken/verhogen zodat ze wel aan de norm voldoen. Deze dijken zijn opgenomen in het stabiel, realistisch en maakbaar programma.

Activiteiten 2026

01. Verantwoording over voortgang dijkversterkingsprojecten

Binnen de huidige scope van het HWBP-WL bevinden zich twaalf dijkversterkingsprojecten, twee dijkverleggingen en vijf integrale gebiedsontwikkelingen. Deze projecten zijn opgenomen in de landelijke programmering en bevinden zich in verschillende fasen: (voor)verkenning, planuitwerking en realisatie. Periodiek informeren we u over de voortgang via de (bestuurlijke) voortgangsrapportages.

Wat mag het kosten?

Exploitatie

	2026
Programma Hoogwaterbescherming Maasvallei	Begroting
Kosten	3.158.600
Opbrengsten	-
Netto kosten	3.158.600
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	25.411.700
Totaal na doorberekening	28.570.300

Investeringsen

Binnen dit programma zijn de investeringsuitgaven geraamd op € 123.448.000, terwijl de geraamde inkomsten € 105.670.000 bedragen. Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van de projecten die binnen dit programma worden uitgevoerd:

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA		
PROJECT	AT	OMSCHRIJVING
P400001	30	HWBP solidariteitsbijdrage (NL)
P410006	30	#HWBP-Algemeen
P410016	30	HWBP Programmamateamkosten
P415702	30	HWBP-R Nieuw Bergen
P416003	30	HWBP-P Well
P416004	30	HWBP-R Well
P416504	30	HWBP-R Arcen
P416806	30	HWBP-R Steyl
P416811	30	HWBP Verkenning Vierwaarden
P416904	30	HWBP-V Blerick-Groot Boller
P416905	30	#HWBP-P Blerick groot Boller
P417003	30	HWBP-P Baarlo
P417102	30	HWBP-R Belfeld
P417502	30	HWBP-R Buggenum
P417603	30	HWBP-P Alexanderhaven C
P417604	30	HWBP-R Alexanderhaven C
P417606	30	HWBP-P Roerdelta
P417904	30	HWBP-P Thorn
P419002	30	HWBP-P 'T Bat
P419004	30	HWBP-v Zuidelijk Maasdal
P410015	30	HWBP Niet-subsidiabele kosten (100% WL)
P410020	30	HWBP Innovatie Toepassing GCL's
P410024	30	Pipingonderzoek op veldschaal
P415402	30	HoogWaterBeschermingsProgramma
P415403	30	HWBP-R Lob van Gennep
P425601	0	PDV-Realisatie DR56 Afferden

PROGRAMMA HOOGWATERBESCHERMING MAASVALLEI

2. Klimaatadaptatie

waterschap
limburg

2. Klimaatadaptatie

inrichten op te veel en te weinig water, maar deels schade accepteren

Waarom dit programma?

Ons klimaat verandert snel en extremen zijn inmiddels realiteit. Limburg kampte de afgelopen decennia regelmatig met ernstige wateroverlast (o.a. 2010, 2014, 2016, 2018, 2021) en met langdurige droogteperiodes (2018–2020, 2022), soms zelfs met natuurbranden. Deze reeks laat zien hoe snel de extremen elkaar opvolgen en dat we hierop voorbereid moeten zijn. De verwachtingen zijn helder: hevige buien van meer dan 50 mm per uur, regenperiodes van honderden millimeters in enkele dagen, zomers boven de 40 graden en maanden zonder neerslag. Dit zijn geen doemscenario's, maar omstandigheden waarmee we rekening houden.

Klimaatadaptatie betekent Limburg zo inrichten dat we met deze extremen kunnen omgaan.

Soms door schade te voorkomen, soms door schade te beperken en te accepteren dat niet alles kan. Het is een beweging waarin we zoeken naar balans: tussen veiligheid en leefbaarheid, tussen beschikbaarheid en verdeling van water, en tussen investeren en omgaan met beperkingen. Daarbij moeten we keuzes maken. We kunnen niet overal tegelijk alles oplossen. Daarom richten we ons op de grootste risico's en de meeste maatschappelijke meerwaarde. Klimaatadaptatie vraagt om weerbaarheid, wendbaarheid en samenwerking – met partners én inwoners – om Limburg toekomstbestendig te houden.

Klimaatadaptatie | Doelenboom | Waterbeheerprogramma 2022-2027

Wat willen we bereiken?

effect
2

Beoogd maatschappelijk effect:

Balans tussen water afvoeren en water vasthouden.

Landelijk is afgesproken dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht, dat we al in 2020 klimaatrobuust handelen en dat dit dan verankerd is in plannen.

Wat gaan we ervoor doen?

SAMENGEVAT

Urgentie: een complexer watersysteem

Het opvangen van weerextremen is de afgelopen jaren steeds ingewikkelder geworden. Oorzaken zijn verstedelijking, ontwatering, verdichting van landbouwbodems en het verdwijnen van natuurlijke structuren die water remmen en vasthouden. Klimaatverandering versterkt deze trend en vergroot de complexiteit. Ondanks dat we al jaren rekening houden met grotere extremen, is duidelijk dat een volledig klimaatrobuust Limburg niet haalbaar is met alleen gangbare of technische maatregelen.

Fundamentele herijking van het watersysteem

Om schade door extreme neerslag, droogte en hitte te beperken en water veilig in Limburg te houden, is een fundamentele herijking van het watersysteem noodzakelijk. Dat vraagt om ingrepen die diep ingrijpen in landschap en stedelijke omgeving. De sleutel ligt in het klimaatrobuust inrichten en gebruiken van zowel stad als platteland.

Dat betekent keuzes rond:

- **Grondgebruik en landschapsstructuren:** ruimte maken voor water, herstel van structuren die vasthouden en vertragen.
- **Landbouwpraktijk:** gewaskeuze, grondbewerking en zorgvuldig watergebruik.
- **Stedelijke inrichting:** maatregelen bij huizen, tuinen en verhardingen, en het tegengaan van hittestress.

Vaak is daarvoor extra ruimte nodig. Dit betekent dat gemeenten en provincie ruimtelijke keuzes moeten maken waarbij water een sturend principe wordt in de ruimtelijke ordening.

Samenleving in beweging

Klimaatadaptatie raakt iedereen. Elke Limburger krijgt te maken met de gevolgen van klimaatverandering. Het is dan ook ieders verantwoordelijkheid om bij te dragen aan een klimaatrobuust Limburg: van huiseigenaar tot agrariër, van gemeente tot bedrijf. Het waterschap neemt hierin zijn rol, maar kan het niet alleen. Samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid zijn essentieel.

Kosten door aanhoudende wateroverlast

De aanhoudende wateroverlast veroorzaakt niet alleen maatschappelijke schade, maar tast ook het watersysteem zelf aan. Herstelkosten nemen toe, omdat problemen steeds vaker en op meer plekken optreden. Dit maakt de opgave niet alleen urgenter, maar ook duurder.

Asset base watersysteem: vervanging, onderhoud en beheer

Veel assets van ons watersysteem, zoals waterlopen en kunstwerken, zijn aan het einde van hun functionele of technische levensduur. Veel van deze objecten stammen nog uit de ruilverkavelingsperiode en zijn tientallen jaren oud. Omdat de technische staat vaak onvoldoende bekend is, vinden vervangingen nu vooral correctief plaats, op basis van visuele inspecties. Met de implementatie van de **roadmap assetinformatie** willen we komen tot een programmatische en voorspelbare aanpak. De trajecten *asset base op orde* en *project Legger* leveren hierbij de noodzakelijke inzichten.

De onderhoudscontracten voor maaibeheer lopen tot eind 2026. Na indexatie worden de kosten naar verwachting hoger. Vanaf 2027 zijn nieuwe contracten nodig, die door de huidige marktsituatie 25–50% duurder zullen uitvallen (+ € 2,0 tot € 4,0 miljoen).

Daarbovenop nemen de onderhoudskosten toe door: verzanding en toename van extreme weersomstandigheden als gevolg van klimaatverandering; invasieve exoten die schade veroorzaken en onzekerheid geven over toekomstige inzet; de gedragscode Natuurbescherming, faunabeheerplan, beverprotocol en overige wet- en regelgeving. Er is nog geen meerjarig onderhoudsprogramma met concreet overzicht van benodigde capaciteit. Dit wordt ontwikkeld binnen *asset base op orde*.

Net als bij de waterketen brengen we diverse initiatieven samen onder één noemer: **asset base op orde – watersystemen**. Denk aan NEN-inspecties, actualisatie van de legger, de roadmap assetinformatie, en het opleveren van projecten. Dit geeft overzicht en versterkt de integrale aanpak. Deze 'no-regret'-opgave versterkt de continuïteit van onze organisatie. Het maakt betere risico-inschattingen mogelijk en helpt investeringen te prioriteren. Mogelijk leidt dit traject tot nieuwe vervangings- of onderhoudsopgaven, zeker bij assets waarvan beheer en onderhoud in het verleden onvoldoende zijn geborgd.

Beheer en capaciteit

De opgave groeit in omvang én complexiteit. Klimaatverandering, digitalisering en nieuwe wetgeving vragen om meer kennis en capaciteit. De komende jaren is een uitbreiding in formatie nodig, met name op het gebied van hydrologie, peilbeheer, datamanagement en assetmanagement. Daarnaast wordt de aankoop van grond voor onderhoudspaden opgepakt. Wordt er verder invulling gegeven aan de lopende maaicontracten. Verder is er aandacht voor het legen van de zandvang in Neerbeek, profielonderhoud en het verspreiden van bagger.

doel
2.1

Doel: Limburg dient in 2050 klimaatadaptief ingericht te zijn.

Hoe meten we dat?

Klimaatadaptatie

2.1 Limburg dient in 2050 klimaatadaptief ingericht te zijn

	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	% maatregelen uit Bestuursvereenkomst Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) fase 2 dat is uitgevoerd.	80%	100%	-	-	100% (2027)

Toelichting

- a) De uitvoering van de diverse maatregelen binnen onze projecten zorgt voor het beperken van de gevolgen van droogte en het beperken van schade. De Bestuursvereenkomst Zoetwater Fase 2 is in december 2021 afgesloten en loopt tot en met 2027.

Voor dit doel voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Subdoel: 2.1.1 Gedurende de planperiode (2022-2027) wordt neerslag beter geïnfiltreerd en langer vastgehouden in de bodem om waterbeschikbaarheid te vergroten en droogte tegen te gaan.

De sleutel tot een klimaatadaptieve inrichting van het landschap zit in het zo goed mogelijk herstellen van de natuurlijke waterkringloop. Dat betekent vooral neerslag beter infiltreren en langer vasthouden in de bodem (het langzame systeem) in plaats van afvoeren via drainage, sloten en beken (het snelle systeem).

Activiteiten 2026

01. Convenant voldoende zoetwater

In 2026 gaat WL verder met het uitwerken van de aanpak van droogte op de middellange en lange termijn. We stellen hiervoor het Convenant Voldoende Zoetwater op. Dat doen we samen met andere partijen als Provincie Limburg, gemeenten, waterbeheerders en vertegenwoordigers van diverse sectoren en belangenvertegenwoordigers. De afstemming vindt plaats via de Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel Limburg (BKaL). Het doel is het opstellen van een gezamenlijke strategische aanpak en afspraken maken over het nemen van maatregelen. We werken in 2026 de afspraken die gemaakt zijn in het convenant eind 2025 verder uit, samen met de betrokkenen. Dat levert een set aan afspraken op die we regulier gaan monitoren.

02. Uitvoering maatregelen DHZ fase 2

In het kader van het Deltaplan Hoge Zandgronden fase 2 (DHZ) zijn afspraken gemaakt over de uitvoering van zoetwatermaatregelen in de periode 2022-2027. Met de uitvoering van de maatregelen werken we aan een klimaatbestendige en water robuuste inrichting van stad en land en voorkomen zo veel mogelijk gevolgen van droogte. Bij de uitvoering van DHZ voeren we de zoetwatermaatregelen waar mogelijk gebiedsgericht uit in samenwerking met de waterpartners en de lokale gebiedspartijen.

Subdoel: 2.1.2 Gedurende de planperiode (2022-2027) stellen we samen met Limburgse waterpartners in stappen klimaatadaptieprogramma's op om Limburg klimaatadaptief in te richten.

Samen met onze Limburgse waterpartners werken we aan programma's om aan klimaatadaptatie vorm te geven. Per gebied of thema maken we dan afspraken over het klimaatbestendig maken van Limburg.

Activiteiten 2026

01. Programma 'WRL': verkennen en uitwerken van maatregelen en scenario's, uitvoeren van pilots en ontwikkelen van integraal handelingsperspectief

Centraal in de aanpak staat het gezamenlijk ontwerpsoor van de drie pijlers (1. Meer fysieke robuustheid in het watersysteem, 2. Water en bodem sturend en 3. Verhogen klimaatbewustzijn en zelfredzaamheid van inwoners). In 2026 zal verder gewerkt worden aan de realisatie van het werkgebiedsplan Maastricht-Heuvelland. Voor de overige stroomgebieden in Limburg wordt ook per werkgebied een aanpak uitgewerkt met de betrokken overheden. De andere drie werkgebieden zijn Westelijke en Oostelijke Mijnstreek (met het stroomgebied van de Geleenbeek), Midden-Limburg (met het stroomgebied van de Roer) en Noord-Limburg. De Geul, Geleenbeek en Roer zijn aangeduid als prioritaire stroomgebieden.

In 2025 is de module wateroverlast/waterveiligheid door WRL opgeleverd met daarin overstromingskaarten voor het regionale systeem in 2100 met een kans van 1%. In 2026 worden deze kaarten actief onder de aandacht gebracht van de gemeenten en ontwikkelaars en ook als basis voor een aantal producten van WRL gebruikt. De module wateroverlast/waterveiligheid is ook opgenomen in de Onderlegger Water en bodem die alle water- en bodem thema's bevat.

WRL voert de regie richting partnerorganisaties en derden. Waterschap Limburg is in dit gehele traject als partner in WRL én als ontvanger van de resultaten nauw betrokken bij de uitwerking. We starten dan ook met het vormgeven van de processen om de maatregelen die door WRL worden bedacht uit te voeren.

Subdoel: 2.1.3 In 2035 is het watersysteem van Limburg op orde om wateroverlast aan te kunnen, zoals is vastgesteld in de Provinciale Omgevingsverordening.

Het Waterschap beoordeelt iedere zes jaar modelmatig of het watersysteem nog voldoet aan de normering wateroverlast zoals vastgelegd in de Provinciale Omgevingsverordening.

Activiteiten 2026

01. (Door)ontwikkeling, updaten en verbeteren om afvoeren en waterstanden beter te voorspellen

In 2026 werken we verder aan de (door)ontwikkeling van het klimaatadaptatiemodel met het updaten van het hydrologisch modelinstrumentarium voor de stroomgebieden van o.a. de Tungelroyse beek en de Vlootbeek.

02. Verbrede watersysteemtoets

In 2026 voeren we de verbrede watersysteemtoets verder uit. Het levert inzicht op in de omvang van (nieuwe) wateroverlastknelpunten in het watersysteem waar deze niet voldoen aan de provinciale normering wateroverlast. Bovendien levert dit extra inzichten op in de boven-normatieve situaties, in het waterveiligheidsrisico en in hoog risico-objecten. Elk jaar doen we dit voor een deel van het beheersgebied waarvan het klimaatadaptatiemodel is geactualiseerd. Voor 2026 zijn dat in ieder geval de stroomgebieden Brabantse Afwatering en Groote Molenbeek. In 2026 starten we de verkenning om de sectorale wateroverlastopgaven te verbinden met de opgaven van andere partners, zoals gemeentes.

Subdoel: 2.1.4 In 2035 voldoet het watersysteem aan de normen voor wateroverlast zoals door de provincie is vastgesteld (knelpunten uit de watersysteemtoets zijn opgelost (LIWA)).

Het aanpakken van wateroverlast doet WL deels onder de vlag van het uitvoeringsprogramma Water in Balans. Als het Watersysteem niet aan de norm voldoet, is er sprake van een knelpunt. We prioriteren deze knelpunten op basis van ernst. Hoewel het streven is om de knelpunten zo snel mogelijk op te lossen, gaan we ervan uit dat we hiervoor tot tenminste 2035 tijd nodig hebben.

Activiteiten 2026*01. Wateroverlastknelpunten: programma Watersystemen*

In 2026 wordt verder gegaan met de planuitwerking van het oplossen van wateroverlastknelpunten (Slenaken en Voer) op basis van de vastgestelde projectopdrachten. De opstart van de planuitwerking heeft in 2025 vertraging opgelopen als gevolg capaciteitstekort bij Programma Watersystemen. Daarnaast gaat het knelpunt Leukderbeek in de gemeente Meerssen in 2026 in uitvoering.

02. Wateroverlastknelpunten: programma Water in Balans

In 2026 werken we verder aan de planuitwerking en realisatie van de aan het Programma Water in Balans toegewezen projecten uit de Eerste en Tweede Tranche. Daarnaast starten we met de eerste verkenningen van de projecten uit de Derde Tranche. Hiermee werken we toe naar ons doel om in 2050 een klimaatadaptief watersysteem te hebben.

Subdoel: 2.1.5 In 2050 is ruimte gegeven aan water en is Limburg klimaatrobuust ingericht.

Samen met de andere verantwoordelijken voor ruimtelijke ordening (rijk, gemeenten en provincie) borgen we water en klimaat in ruimtelijke plannen.

Activiteiten 2026

We onderzoeken wat nodig is om onze plantoetsers en gebiedsregisseurs in alle relevante projectfasen aan tafel te hebben bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen, zodat de Weging van het Waterbelang tijdig en voldoende onderbouwd wordt ingebracht bij initiatieven van derden en andere overheden.

Subdoel: 2.1.6 In de planperiode maken we burgers, bedrijven en woningbouwcorporaties klimaatbewust en stimuleren we het privaat verhard oppervlak af te koppelen van het riool en het water te infiltreren in de bodem als bijdrage aan de aanpak van wateroverlast, droogte en het verbeteren van de waterkwaliteit. Groene oplossingen hebben hierbij de voorkeur, omdat die ook bijdragen aan het terugdringen van hittestress, het verbeteren van de biodiversiteit en een aantrekkelijk en gezond Limburg.

Met de gezamenlijke 'Vervolg stimuleringsregeling afkoppelen private terreinen' werken we sinds 1 januari 2022 met gemeenten en Provincie Limburg samen om de afkoppeling van private terreinen van het riool te stimuleren.

Activiteiten 2026*01. Vervolg stimuleringsregeling afkoppelen private terreinen*

De vervolgregeling loopt t/m 31-12-2026 met een financiële doorloop naar 2027. Doel van de regeling is het vergroten van het klimaatbewustzijn van inwoners, bedrijven en woningbouwcorporaties én hen te stimuleren hun regenwater af te koppelen van het riool. Ook in 2026 brengen we het belang van ontsteden en vergroenen én de stimuleringsregeling onder de aandacht via het gezamenlijke Limburgbrede platform Waterklaar en onze eigen mediakanalen.

Subdoel: 2.1.7 Gedurende de planperiode (2022-2027) informeren we inwoners van Limburg continu over risico's van wateroverlast om schade en overlast zo veel mogelijk te voorkomen.

Inwoners en bedrijven in kwetsbare gebieden dienen te weten tot welk niveau Waterschap Limburg bescherming tegen wateroverlast kan bieden en waar hun eigen verantwoordelijkheid begint.

Activiteiten 2026*01. Beschermen eigen woning*

Binnen de projecten van het programma Water in Balans blijven we ons inzetten om mensen bewust te maken van de risico's van wateroverlast en te stimuleren tot het nemen van maatregelen ter bescherming van de eigen woning (de zogenaamde knop 4-maatregelen). Bijvoorbeeld door het presenteren van maatregelen op bewonersavonden. Vanuit het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) worden/zijn, in samenwerking met het programma Water in Balans, meerdere producten ontwikkeld waar mensen informatie vinden over toepassingen bij hun eigen woning. Denk hierbij aan brochures, draaiboeken en adviseurs/coaches. Deze producten worden actief ingezet binnen de projecten van Water in Balans.

**doel
2.2**

Doel: Het onderhoud en peilbeheer passen we in de planperiode (2022-2027) continu aan aan het veranderende (extremere) klimaat.

Voor dit doel (2.2) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Subdoel: 2.2.1 In 2027 is het peilbeheer van water in de watergangen primair gericht op het zo veel mogelijk vasthouden van water.

Pas wanneer het noodzakelijk is, voeren we het water af.

Activiteiten 2026

Regulier werk

Subdoel: 2.2.2 Gedurende de planperiode (2022-2027) is het aanvoeren en verdelen van water uit het Limburgse en Belgische kanalenstelsel naar hoger gelegen gebieden geoptimaliseerd.

De hoeveelheid water die de Maas in de zomer kan leveren aan Noord-Brabant en Limburg is beperkt (maximaal 5,4 m³/s), terwijl de vraag naar water groeit door de droge zomers. Om het beschikbare water efficiënter in het gebied te kunnen gebruiken, optimaliseren we in de komende planperiode het aanvoersysteem. Dat vindt in stappen per stroomgebied plaats.

Activiteiten 2026

Regulier werk

Subdoel: 2.2.3 In 2027 onttrekken we minder water dan door de neerslag wordt aangevuld.

Grondwateronttrekkingen staan onder maatschappelijke druk als gevolg van droogte. Het door gebruikers effectiever omgaan met het onttrokken grondwater is van essentieel belang.

Activiteiten 2026*01. Waterveiligheidsdata, registratiesysteem en meetnet*

Om stappen te kunnen zetten bij het beheersen van ons grondwater en onder meer afspraken te maken in het kader van het Convenant Voldoende Zoetwater (2.1.1), is het nodig onze huidige data (vergunningen, onttrekkingshoeveelheden, toepassing onttrokken water, enz.) te valideren. Dat start met inspecties in het veld en het checken van de geregistreerde data met de werkelijke situatie.

Wat mag het kosten?

Exploitatie

Programma Klimaatadaptatie	2026 Begroting
Kosten	18.314.800
Opbrengsten	773.800
Netto kosten	17.541.000
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	62.692.100
Totaal na doorberekening	80.233.100

Investeringsen

Binnen dit programma zijn de investeringsuitgaven geraamd op € 18.191.000, terwijl de geraamde inkomsten € 1.234.000 bedragen. Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van de projecten die binnen dit programma worden uitgevoerd:

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA	
PROJECT	OMSCHRIJVING

P086209	Herinrichting Geleenbeek Corio-Glana, highlight 16 en 17
P111704	Ontkluizing Keutelbeek Geleen
P115203	Corio Glana highlight 20, fase 2

Projecten Beekherstel

P360040	Optimalisatie hoofdstelsel wateraanvoer (Noordervaart en Peelkanalen)
P360064	Slimme stuwen programma Natuur
P360067	Kleinschalige en innovatieve droogtmaatregelen

Projecten Verdrogingsbestrijding

P003107	WiB-Valkenburg
P012101	Mechelderbeekdal
P016902	Water in Balans - Fromberg - Etenaken
P021001	WiB Valkenburg F3
P021102	Hekerbeekdal
P029401	WiB-Eys
P029402	WiB-Bocholtz en Simpelveld
P038401	Lemiers en Oud Lemiers
P045401	Aanpak wateroverlast Slenaken, Beutenaken, Pesaken
P049301	Aanpak wateroverlast Voer
P055901	WiB-Noordal
P057601	WiB-Eygelshoven
P090301	WiB-Voerendaal
P093001	Wijnandsrade
P111705	WiB-Beek
P115301	Einighausen
P119902	Aanpak wateroverlast Catsop
P360019	WB21 toets 2015
P360034	Water in balans
P360044	Gebiedspilot Meerssen - Water in Balans
P360046	Gebiedspilot Oirsbeek - Water in Balans
	KD008 - Programmaplan Water in Balans

Projecten Wateroverlast

P360042	Vervangingsinvesteringen assets
P360052	Ontwikkeling voorspellingsmodellen voor wateroverlast en Ontwikkeling klimaat-adaptatiemodel LIWA 2.0
P503003	Tractiemiddelen 2019-2022
P503005	Vervangen meetapparatuur

Projecten Vervanging en aanpassing assets

PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE

A lush green forest stream with mossy rocks and various plants. The water flows over moss-covered rocks, creating small cascades. The surrounding forest is dense with green foliage, including ferns and various flowers like white umbels and yellow daisies.

3. Waterkwaliteit en ecologie

waterschap
limburg

3. Waterkwaliteit en ecologie

de basis voor een gezonde leefomgeving

Waarom dit programma?

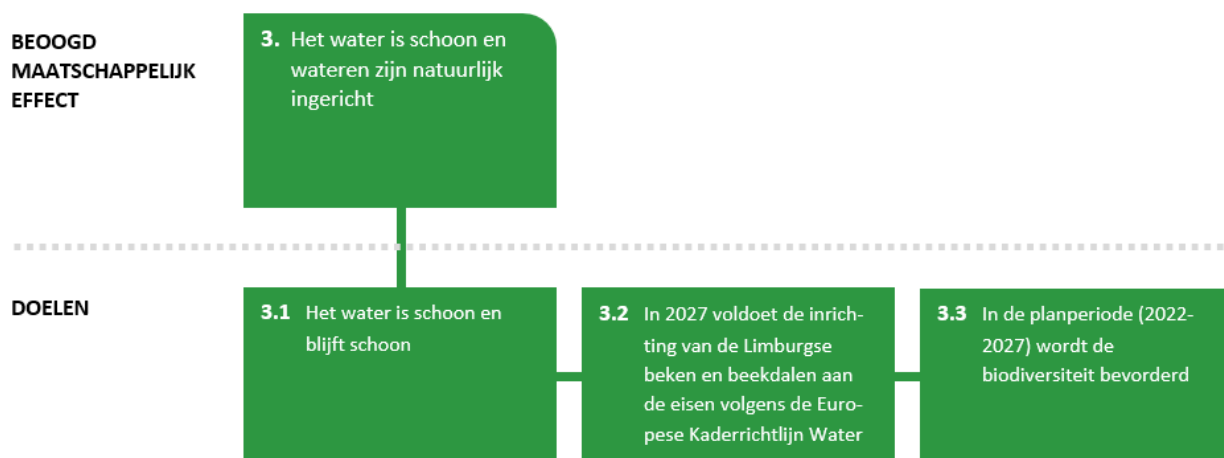
Schoon en natuurlijk water is de basis voor een gezonde leefomgeving. We hebben het nodig voor veilig drinkwater, voor landbouw en voedselproductie, voor natuur en recreatie. Water met zo min mogelijk vervuulende stoffen en beken en plassen die zo natuurlijk mogelijk zijn ingericht, maakt onze watersystemen robuust, zelfreinigend en een geschikt leefgebied voor planten en dieren.

Maar die basis staat onder druk. Vanuit huishoudens, landbouw en industrie komen talloze stoffen in het water terecht, zowel bekende als nieuwe, waarvan de effecten vaak nog onbekend zijn. Sommige zijn schadelijk voor waterleven en in sommige gevallen ook voor de gezondheid van mensen. Ook het veranderende klimaat vergroot de opgave: piekafvoeren worden afgewisseld door langdurige droogte, waardoor zuurstoftekorten, algenbloei en zelfs droogvallende beken vaker voorkomen.

Onze koers vraagt dat we de beweging maken van **schoon water** naar **schoon én gezond water**. Dat betekent dat we niet alleen afvalwater zuiveren, maar breder kijken: naar het stedelijk gebied, het landelijk gebied en ook naar de internationale context. Waterkwaliteit stopt niet bij grenzen.

Daarom werken we samen met partners en sectoren aan een integrale aanpak. Via het **Regieprogramma Waterkwaliteit** zorgen we dat maatregelen samenhangend worden uitgevoerd en daadwerkelijk bijdragen aan het halen van de doelen. Zo bouwen we stapsgewijs aan watersystemen die toekomstbestendig zijn, waar mens en natuur in balans kunnen floreren.

Waterkwaliteit en ecologie | Doelenboom | Waterbeheerprogramma 2022-2027

Wat willen we bereiken?

Beoogd maatschappelijk effect:

Het water is schoon en wateren zijn natuurlijk ingericht.

In 2027 heeft het waterschap de eigen KRW-maatregelen zo maximaal mogelijk uitgevoerd. We verwachten van de andere partners (gemeenten, landbouw, industrie en natuurbeheerders) dat ook zij in deze periode hun rol pakken en maatregelen uitvoeren of deze opvoeren voor het volgende Stroomgebiedbeheerplan.

Ook buiten de KRW-waterlichamen werken we aan de doelen voor een gezonde waterecologie.

Oppervlaktewater en grondwater zijn schoon en het overgrote deel van de natuurbeken is natuurlijk ingericht en ruim beschaduwd en wordt natuurvriendelijk onderhouden, met behoud van de afvoerfunctie.

Hoe meten we dat?

Waterkwaliteit en ecologie						
3. Het water is schoon en wateren zijn natuurlijk ingericht						
	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	% KRW-waterlichamen dat voldoet aan de norm voor:					
	o chemische toestand	73%	75%	77%	79%	100% ⁽⁻¹⁾
	o biologische toestand					
	▪ fytoplankton	100%	100%	100%	100%	100% ⁽⁻¹⁾
	▪ waterflora	40%	43%	46%	48%	100% ⁽⁻¹⁾
	▪ macrofauna	38%	39%	40%	41%	100% ⁽⁻¹⁾
	▪ vis	35%	37%	38%	40%	100% ⁽⁻¹⁾
b)	Beoordeling zwemlocaties volgens zwemwaterrichtlijn 2006 (in #)					
	o uitstekend	19	19	19	19	19 ⁽⁻²⁾
	o goed	0	0	0	0	0 ⁽⁻²⁾
	o aanvaardbaar	0	0	0	0	0 ⁽⁻²⁾
	o slecht	0	0	0	0	0 ⁽⁻²⁾

Toelichting bij	
a)	De berekening van de chemische toestand is gebaseerd op het aandeel stoffen (131 stoffen) dat aan de norm voldoet in de 42 KRW-waterlichamen. De prognose is gebaseerd op de trend vanaf 2021. Hiermee kan globaal de ontwikkeling van de waterkwaliteit worden gevolgd. WL heeft beperkt invloed op deze indicator. De biologische kwaliteitselementen worden beoordeeld per waterlichaam, dus hier is het percentage ook het aandeel KRW-waterlichamen dat voldoet. De beoordeling is per periode van elf jaar, dus veranderingen worden vertraagd zichtbaar. De verwachting is gebaseerd op beoordelingen vanaf 2017. ¹ Alle kpi's onder 3a) hebben als einddoel 100% op termijn.
b)	Tijdens het zwemseizoen (1 mei tot 1 oktober) controleren wij in opdracht van de provincie bij 39 zwemwaterlocaties regelmatig op de veiligheid en hygiëne. Als een zwemlocatie niet veilig is, geven we een waarschuwing of een negatief zwemadvies af of stellen we een zwemverbod in. Bij 20 ervan zijn wij ook betrokken als waterkwaliteitsbeheerder, bij de andere 19 is RWS de waterkwaliteitsbeheerder. ² Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Wat gaan we ervoor doen?

SAMENGEVAT

Kaderrichtlijn Water: de eindstreep in zicht

De eindtermijn van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in 2027 komt snel dichterbij. Inmiddels is duidelijk dat Nederland de doelen niet volledig gaat halen. Het Rijk heeft daarom het **KRW-impulsprogramma** ingesteld en het bestuurlijk overleg opgewaardeerd. De oorzaken zijn divers: sommige zijn legitiem (belasting vanuit het buitenland, na-ijleffecten van maatregelen), maar een belangrijk deel komt doordat te weinig maatregelen zijn uitgevoerd of gepland.

Voor Waterschap Limburg betekent dit een forse extra inspanning. We werken met prioriteit aan de uitvoering van het KRW-maatregelpakket: maatregelen op rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's), beekherstel en vismigratievoorzieningen. We streven ernaar zoveel mogelijk projecten voor eind 2027 afgerond te hebben. Voor projecten die niet tijdig klaar zijn, stellen we een juridische verantwoording op.

Zo zetten we in op drie pijlers:

- **Juridische verantwoording:** opbouw van een KRW-dossier, onderbouwing van uitzonderingsbepalingen.
- **Monitoring en data:** meer metingen en betere datastructuren om bronnen van belasting te achterhalen en maatregelen te onderbouwen.
- **Uitvoering van aanvullende maatregelen:** actualiseren van lozingsvergunningen, intensiveren van toezicht en handhaving, extra ingrepen op rwzi's, benutten van de waterschapsverordening en samenwerking met buurlanden.

Het landelijke programma is vertaald naar een KRW-impuls voor WL (gestart in 2025), gericht op effectieve maatregelen, juridische borging en datagedreven inzicht. Daarmee versterken we onze rol als betrouwbare waterpartner in Limburg en daarbuiten.

Watersysteemherstel: bouwen aan veerkracht

Na 2027 richten we ons nadrukkelijk op **watersysteemherstel**: de ecologische toestand van wateren versterken door de natuurlijke werking van het watersysteem centraal te stellen. Dit is essentieel om de gevolgen van klimaatverandering – grotere piekafvoeren én langdurige droogte – beter op te vangen.

In 2026 werken we verder aan de *reflectie watersysteem* en het vertalen van de inzichten uit de lerende evaluatie beekherstel. Daarbij geldt het principe '**water en bodem sturend**': kijken naar de regendruppel die valt, in de bodem zakt en via grond- en oppervlaktewater zijn weg vindt.

Natuurlijke hoogte, bodemsamenstelling en bodemgebruik zijn leidend. Een onderdeel hiervan is **beekdalontwikkeling** in natuurbeken. We werken verder aan twee pilots met een beekdalbrede aanpak (Groote Molenbeek en Geul). Deze pilots evalueren we om te bepalen hoe we deze aanpak breder kunnen toepassen in Limburg.

De volgende stap is een fundamentele beweging naar **natuurlijk systeemherstel**:

- Natuurlijk waar het kan, robuust waar het moet en slim waar het loont.
- Gebiedsgericht werken aan stroomgebiedsvisies, zodat integrale afwegingen gemaakt kunnen worden.
- Voorbereiding in deze periode, zodat we in het volgende WBP (2028-2033) met partners de visies kunnen opstellen.

Dit vraagt om huiswerk, tijd en investeringen. Vanaf 2027 is extra budget nodig voor de daadwerkelijke uitwerking van stroomgebiedsvisies en plannen. Hiermee borgen we dat we koers houden, los van de grillen van andere overheden, en als betrouwbare waterpartner richtinggevende uitspraken kunnen doen.

Een eerste stap is ons **Blaauwe Kompas**, waarin we oefenen met deze manier van werken. Daarnaast werken we incidenteel al aan deelonderwerpen zoals het oplossen van vismigratieknelpunten en het convenant zoetwater.

Naast systeemherstel zetten we ook in op **soortspecifieke bescherming**. Voor kwetsbare soorten in ons watersysteem zijn soortbeschermingsplannen opgesteld. De maatregelen die hieruit voortkomen, voeren we ook in 2026 verder uit.

Exoten en biodiversiteit

De opmars van invasieve exoten vormt een groeiende uitdaging. Soorten als muskus- en beverratten, de rivierkreeft (in zeven varianten), Japanse duizendknoop, Watercrassula en Springbalsemien bedreigen zowel biodiversiteit als waterveiligheid. Bestrijding vraagt om steeds meer inzet en middelen, met mogelijk aanzienlijke gevolgen voor toekomstige budgetten. Landelijk wordt overwogen de bestrijding van rivierkreeften onder te brengen bij de waterschappen.

doel
3.1

Doel: Het water is schoon en blijft schoon.

Hoe meten we dat?

Waterkwaliteit en ecologie						
3.1 Het water is schoon en blijft schoon						
	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	% KRW-overstorten dat voldoet aan de kwetsbaarheid van het ontvangende water	44%	52%	55%	58%	100% (op termijn)
b)	Aantal boeren waar in het najaar Nmin-metingen zijn uitgevoerd door het bodemteam van de LLTB	350	350	-	-	350 (jaarlijks t/m 2027)
c)	Aantal agrarische percelen waar een gedetailleerde beoordeling en analyse van de stikstofstatus is uitgevoerd door het bodemteam van de LLTB	20	20	-	-	20 (jaarlijks t/m 2027)

Toelichting bij	
a)	Percentage is berekend als aandeel overstorten dat al acceptabel is op basis van de ecologische toets, geplande uitvoering van maatregelen volgens gemeentelijke plannen en een inschatting van de voortgang van de uitvoering van maatregelen. De KRW gaat uit van de realisatie van maatregelen uiterlijk in 2027. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen. Uit inventarisatie bij alle gemeenten blijkt dat niet alle maatregelen uiterlijk in 2027 worden uitgevoerd. Gebrek aan middelen, capaciteit of ruimte liggen hieraan ten grondslag of maatregelen zijn technisch niet haalbaar.
b)	Indicator wordt uitgevoerd door derden (LLTB). Nmin is de hoeveelheid stikstof die direct beschikbaar is in de bodem voor het gewas. Door in het najaar te meten op 30, 60 en 90 cm diepte is het een indicator voor evenwichtsbemesting en hoeveel er mogelijk naar het grondwater uitspoelt en van daaruit in het oppervlaktewater terecht kan komen.
c)	Indicator wordt uitgevoerd door derden (LLTB). Bij een gedetailleerde beoordeling worden 12 Nmin-metingen per jaar uitgevoerd.

Voor dit doel (3.1) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Subdoel: 3.1.1 In 2027 voldoet elke rwzi in Limburg aan het Limburgs Effluent Beleid om zodoende aan de KRW-doelen te kunnen voldoen.

Voor onze rioolwaterzuiveringsinstallaties gelden algemene normen voor stikstof, fosfor, chemisch en biologisch zuurstofverbruik en onopgeloste stoffen. Aanvullend daarop hebben zuiveringen waar nodig specifieke normen (LEB) voor stikstof en fosfor als dat nodig is om te kunnen voldoen aan de KRW-doelen.

Activiteiten 2026

01. Uitkomsten evaluatie Limburgs Effluentbeleid

In 2026 vertalen we de evaluatie van het Limburgs Effluent Beleid verder door naar de gevolgen voor de rwzi's. In 2026 wordt duidelijkheid verwacht vanuit de Rijksoverheid over het juridische toetsingskader voor effluentlozingen vanuit rwzi's en over de implementatie van de herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater. Dan zal een vernieuwd Limburgs Effluent Beleid en de daaropvolgende maatregelen grotendeels helder zijn en worden voorgelegd voor besluitvorming.

Subdoel: 3.1.2 In 2045 voldoen we aan Nederlandse wetgeving met betrekking tot medicijnrestenverwijdering.

Het Rijk (ministerie van I&W) zet de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater uiterlijk eind 2027 om in Nederlandse wetgeving. Hiervoor wordt een implementatieplan gemaakt, dat het investeringsprogramma in Nederland duidelijk maakt. De eerste installaties moeten in 2033 gereed zijn en de uiterste termijn voor het volledige programma is 2045.

Of medicijnrestenverwijdering moet worden ingezet is afhankelijk van de grootte van de rwzi en de kwetsbaarheid van het ontvangende water. Welke Limburgse rwzi's hieronder vallen wordt nog geïnventariseerd en is afhankelijk van de definitie van 'kwetsbaar water'. Deze definitie is afkomstig van de EU en wordt eind 2027 verwacht. Op basis van de ambities uit het Waterbeheerprogramma is eind 2024 een dergelijke installatie gerealiseerd op rwzi Simpelveld.

Activiteiten 2026

01. Maatregelen rwzi's

De basis voor de uitvoering van medicijnrestenverwijdering wordt gelegd door de Limburgbrede monitoring op de 17 Limburgse rwzi's in 2021-2024 en de herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater. In 2026 werken we verder aan het vertalen van de uitkomsten hiervan naar de maatregelen voor de rwzi's zodat deze kunnen worden voorgelegd voor besluitvorming.

02. Medicijnresten

We werken samen met de Limburgse zorgsector aan monitoring, bewustwording en emissiereductie van medicijnresten.

Subdoel: 3.1.3 In 2027 is de hoeveelheid (zwerf)afval in het watersysteem ten opzichte van 2022 verminderd en is er meer bewustwording over zwerfafval.

Waterschap Limburg participeert in diverse opruimacties (o.a. Maas Cleanup) en andere activiteiten om de hoeveelheid plastic zwerfafval in het watersysteem te verminderen. De uitkering die het waterschap jaarlijks ontvangt in het kader van de Singel Use Plastic (SUP) wordt hiervoor ingezet.

Activiteiten 2026

01. Opruimacties zwerfafval

We werven bewoners en eigen medewerkers via onze social media kanalen om mee te doen aan de opruimacties voor zwerfafval, zoals de Maas Cleanup.

02. Monitoring microplastics

In 2026 zal een (landelijk) gestandaardiseerde monsternamen en analysemethode beschikbaar komen. Deze standaardisatie wordt in opdracht van RWS vastgesteld. WL zal vervolgens deze standaardwerkwijze toepassen bij de monitoring en rapportage van plastics in het watersysteem.

03. Haalbaarheid bellenscherm Jeker

In 2025 hebben we een haalbaarheidsstudie uitgevoerd voor de plaatsing van een bellenscherm in de Jeker. In 2026 zal op basis van deze haalbaarheidsstudie besluitvorming plaats vinden over de aankoop, plaatsing en exploitatie van een bellenscherm.

Subdoel: 3.1.4 In de planperiode (2022-2027) zijn de normen omtrent directe industriële en agrarische lozingen van ongezuiverd water op de watergangen verankerd in de Waterschapsverordening en we handhaven dit om achteruitgang in de waterkwaliteit door derden te voorkomen.

Directe lozingen van ongezuiverd water zijn alleen onder specifieke voorwaarden toegestaan.

Activiteiten 2026

01. Waterkwaliteitsmaatregelen van de agrarische sector

In 2026 pakken we de waterkwaliteitsmaatregelen van de agrarische sector verder op en werken die uit in enkele gebiedsprocessen, zowel voor glastuinbouwgebied als akkerbouwgebied. Hier brengen we kennis, kunde en financiering in.

02. Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

In 2026 participeert het waterschap in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Het DAW heeft als doel het verbeteren van de waterkwaliteit bij agrariërs. Wij adviseren en sturen op onze waterdoelen. Het bodemteam van de LLTB geeft bodemadvies en voert nitraatmetingen in de bodem uit bij 20 percelen iedere maand en bij 350 percelen in het najaar. Dit wordt mogelijk nog uitgebreid door aanvullend budget van de Provincie Limburg. De opgebouwde kennis wordt gedeeld via een nitraatbericht aan alle agrariërs in Limburg. Dit wordt gefinancierd met nationale gelden uit de DAW-impulsregeling.

Ook geeft het bodemteam duurzame teeltadviezen voor mais, aardappelen en andere uitspoelinggevoelige teelten. Zo dragen we als waterschap bij aan het project grondig boeren met prei in 2026 en al wat langer aan grondig boeren met aardappelen en maïs. Doel hiervan is anders te bemesten waardoor er minder nutriënten uitspoelen.

03. Pilot moerasfilters

In 2026 zetten we de pilot met de twee filtersystemen ter reductie van nutriënten voort en zetten we in op het breder delen van de bevindingen en wordt verder bekeken hoe de resultaten gebruikt kunnen worden bij de verdere verlaging van nutriënten in het watersysteem.

04. Digitale transformatie waterkwaliteit

Als onderdeel van de KRW-impuls zet het waterschap moderne data-technologieën in om datagedreven te werken binnen het thema waterkwaliteit. Door middel van automatische rapportage, visualisatie en dashboards vertalen we data naar bruikbare informatie voor onszelf en voor onze partners.

05. Actualisatie vergunningen voor directe lozingen

In 2026 starten we met het actualiseren en KRW-proof maken van de vergunningen voor directe lozingen. Het project heeft een looptijd t/m 2027.

06. Intensiveren van toezicht en handhaving waterkwaliteit

Het intensiveren van toezicht en handhaving voor waterkwaliteit is één van de aanvullende KRW-maatregelen uit de KRW-Impuls van WL. De focus ligt met name op glastuinbouw-, veeteelt- en openteelt bedrijven. De aanpak is gericht op een jaarlijks uitvoeringsprogramma voor risicogestuurd toezicht op glastuinbouw en agrarische bedrijven c.q. het buitengebied waarbij meetresultaten ook sneller met ondernemers worden gedeeld.

Subdoel: 3.1.5 In planperiode (2022-2027) zetten we in op grip krijgen op indirecte lozingen (op het riool) zodat de zuiveringen van WL optimaal kunnen functioneren.

Indirecte lozingen van ongezuiverd water zijn alleen onder specifieke voorwaarden toegestaan.

Activiteiten 2026

01. Indirecte lozingen op riool

In 2026 werken we aan bewustwording van de bevoegde gezagen voor indirecte lozingen op de riolering. We doen dat aan de hand van een pilot voor indirecte lozingen in opdracht van de samenwerkingsverbanden in de Maasregio en met gemeenten (Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas (RBOM), de Schone Maaswaterketen (SMWK) en het Bestuurlijk Regio Overleg Limburg (BROL). In deze pilot, die in 2025 is gestart, werken de omgevingsdiensten, gemeenten en het waterschap samen aan bronopsporing van ongewenste lozingen.

De waterbezwaarlijke indirecte lozingen worden in beeld gebracht. Deze pilot wordt in 2026 afgerond en er wordt een plan gemaakt hoe de bevindingen toegepast kunnen worden op andere locaties in Limburg.

Subdoel: 3.1.6 In 2027 voldoen alle riooloverstorten in Limburg aan kwetsbaarheid van ontvangende water.

De gemeenten zijn er verantwoordelijk voor dat de lozingen van de riooloverstorten de gewenste ecologische kwaliteit niet belemmeren.

Activiteiten 2026*01. Monitoren uitvoering gemeentelijke maatregelen aan de riooloverstorten.*

We stimuleren en adviseren bij de uitvoering van de maatregelen en passen daar waar nodig de afspraken met gemeenten hierover aan. We werken daarbij samen met de Provincie Limburg.

02. Waterklaar

Via Waterklaar – het gezamenlijke communicatieplatform van gemeenten, WL, WML en provincie – en onze eigen communicatiekanalen stimuleren wij inwoners en bedrijven zelf een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Waterklaar (www.waterklaar.nl) biedt concrete handelingsperspectieven (o.a. chemievrij onkruidbeheer) en voert gerichte publiekscampagnes op social media uit. We stimuleren inwoners en bedrijven via Waterklaar en de gezamenlijke “Vervolg stimuleringsregeling afkoppelen privaat verhard oppervlak” hun regenwater af te koppelen van het riool en te infiltreren. Dit draagt – naast het verminderen van wateroverlast en droogte – ook bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit, doordat er minder overstorten van het riool op oppervlaktewater plaats vinden.

Subdoel: 3.1.7 We trekken samen op met buurlanden om de waterkwaliteit te verbeteren.

Water kent geen grenzen. Het beheergebied van Waterschap Limburg grenst voor 75% aan het buitenland en we delen 20 KRW-wateren met België en Duitsland. Als benedenstrooms gebied wordt Limburg beïnvloed door wat er bovenstrooms gebeurt. Daarom is een goede samenwerking met onze buurlanden op het gebied van waterkwaliteit belangrijk.

Activiteiten 2026*01. Actualiteiten en (beleids)ontwikkelingen in de buurlanden*

Netwerk grensoverschrijdende samenwerking onderhouden en uitbreiden en op de hoogte blijven van actualiteiten en (beleids)ontwikkelingen d.m.v. structurele overleggen, werkgroepen en commissies, uitwisselingen en werkbezoeken, projecten en evenementen..

02. Joint fact finding op de waterkwaliteit uitvoeren met Nederlandse, Belgische en Duitse Waterbeheerders

Bij Duitsland zijn eerste analyses uitgevoerd en worden onderzoeken afgerond in 2026. De joint fact finding met België start naar verwachting eind 2025 en wordt afgerond in 2026.

Subdoel: 3.1.8 Gedurende deze planperiode (2022-2027) voldoet de waterkwaliteit van de Limburgse zwemwaterlocaties aan de WHVBZ.

Op de aangewezen zwemwaterlocaties meten we de zwemwaterkwaliteit, we rapporteren en communiceren hierover. Als de kwaliteit niet voldoet, bijvoorbeeld door te hoge concentraties bacteriën, blauwalgen of botulisme, plaatsen we waarschuwborden en/of kondigen een zwemverbod af. Hiervoor volgen we bestaande protocollen en overleggen we met de inrichtinghouder. We adviseren beheerders van zwemlocaties over het op peil houden van de waterkwaliteit en het verbeteren ervan. Voor nieuwe zwemwaterlocaties beoordelen wij het plan op basis van landelijke en Europese eisen.

Activiteiten 2026

Regulier werk

doel
3.2

Doel: In 2027 voldoet de inrichting van de Limburgse beken en beekdalen aan de eisen volgens de Europese Kaderrichtlijn Water.

Hoe meten we dat?

Waterkwaliteit en ecologie						
3.2 In 2027 voldoet de inrichting van de Limburgse beken en beekdalen aan de eisen volgens de Europese Kaderrichtlijn Water						
	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	Km beekherstel WBP 2022-2027 afgerond	17,4	41,6	52,2	63,2	72,2 (2027)

Toelichting bij	
a)	Naast reguliere maatregelen, zoals natuurvriendelijk onderhoud en het bevorderen van meer schaduw, werken we voor de periode 2022-2027 aan specifieke maatregelen. Het betreft grootschalig beekherstel (63,2 km).

Voor dit doel (3.2) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Subdoel: 3.2.1 In 2027 voldoet de inrichting van de Limburgs beken aan de eisen volgens de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)	
De laatste KRW-periode gebruiken we om de waterlichamen in te richten waar dit nog nodig is.	

Activiteiten 2026

<i>01. Actualisatie ecologische KRW-doelen</i>			
In 2025 heeft het waterschap een technische herijking van de ecologische KRW-doelen in Limburg uitgevoerd. Deze worden aan Gedeputeerde Staten voorgelegd voor vaststelling in het Provinciaal Waterprogramma.			
<i>02. Beekherstelprojecten</i>			
De uitvoering van een aantal projecten is verschoven na 2027 als gevolg van langere voorbereidingsperiodes bij projecten die het gevolg zijn van o.a. de komst van de Omgevingswet (langere doorlooptijden), complexere wetgeving, capaciteitstekort binnen Programma watersystemen (ook bij de markt) en toenemende druk op de grondmarkt.			
In onderstaande tabel staat bij een aantal projecten een #. De huidige verantwoording van deze projecten qua voortgang is nog onder voorbehoud van bestuurlijke besluitvorming.			
<i>Beekherstelprojecten, opgenomen in WBP 2022-2027</i>			
watergang	beekherstel	verwachte fase (december 2025)	plandatum gereed
Aalsbeek	2,7 km	Verkenning	Uiterlijk 2027
Bosbeek (Roerdal) #	2,5 km	Planuitwerking	Na 2027
Everlose beek	9,0 km	N.v.t. <i>Project niet geprogrammeerd. . De Everlose beek heeft in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 de functie omgevingsgericht water gekregen. In deze wateren is herinrichting niet aan de orde, omdat dit niet aansluit bij de natuurlijke systeemwerking. Het KRW-doel voor de Everlose beekis daarom in 2025 meegenomen bij de technische herijking</i>	N.v.t.

		<i>van de KRW-doelen en daarbij zijn de maatregelen dus ook herzien.</i>	
Geleenbeek #	13,0 km	Gereed <i>2024: Geleenbeek Oude Rijksweg (0,8 km)</i> Uitvoering <i>2026: Geleenbeek Millen Nieuwstadt (2,3 km), Geleenbeek Oud-Roosteren A2 (1,8 km), Corio Glana HL 20 fase 2 (0,4 km) Geleenbeek Katsbek Nieuwstadt Oud-Roosteren (3,8 km)</i> Planuitwerking <i>Geleenbeek HL 16-17 (2,2 km) (gereed 2027)</i> Verkenning <i>Geleenbeek Sittard-Millen (2,1 km) (gereed na 2027)</i>	0,8 in 2024 0 in 2025 8,3 in 2026 2,2 in 2027 2,1 na 2027
Groote Molenbeek	2,7 km	Planuitwerking <i>Afhankelijkheid van Greenport Venlo, die trekker is van dit project.</i>	0,3 in 2022 2,4 uiterlijk 2027
Thornerbeek, incl. Panheelderbeek en Itterbeek	7,5 km	Planuitwerking <i>Thornerbeek beekherstel loopt, als onderdeel van HWBP-project Thorn-Wessem.</i>	5,0 uiterlijk 2027 2,5 na 2027
Keutelbeek	1,2 km	Planuitwerking <i>Afhankelijkheid van gemeente Beek, die trekker is van dit project.</i>	Na 2027
Kwistbeek	1,7 km	Planuitwerking <i>Als onderdeel van HWBP-project Baarlo - Hout-Blerick.</i>	Uiterlijk 2027
Lingsforterbeek	1,3 km	Planuitwerking <i>Als onderdeel van HWBP-project Arcen.</i>	Uiterlijk 2027
Maasnielderbeek - bovenloop #	3,7 km	Planuitwerking	1,2 in 2027 2,5 na 2027
Middelsgraaf	0,8 km	Uitvoering <i>0,3 km is onderdeel van Geleenbeek Oud-Roosteren A2. 0,5 km wordt opgepakt door RWS als onderdeel van verbreding A2.</i>	2026
Rode beek (Susteren)	5,0 km	Uitvoering	2026
Roggelsebeek #	8,1 km	Planuitwerking	5,4 in 2027 2,7 na 2027
Schelkensbeek #	2,4 km	Verkenning	na 2027
Uffelsebeek/Haelense beek #	3,1 km	Verkenning	na 2027
Vlootbeek-benedenloop	4,5 km	Planuitwerking	uiterlijk 2027
Worm	3,0 km	Planuitwerking	Na 2027
TOTAAL	72,2 km		

Beekherstelprojecten, niet opgenomen in WBP 2022-2027

watergang	beekherstel	verwachte fase (december 2025)	plandatum gereed
Vismigratieknelpunt Baalsbruggermolen	-	Gereed	2026
Herinrichting Aa	2,0 km	Planuitwerking	2027

Ontkluizing Keutelbeek Geleen #	2,5 km	Planuitwerking <i>Afhankelijkheid van Gemeente Sittard-Geleen, die trekker is van dit project.</i>	Na 2027
TOTAAL	4,5 km		

03. Het 100.000-bomenplan

In de winter van 2025/2026 worden er bomen aangeplant en wordt op geschikte delen van het areaal natuurlijke bosontwikkeling mogelijk gemaakt.

04. Uitwerking reflectie watersysteemherstel

We werken verder aan de uitwerking van de reflectie watersysteemherstel, waarbij we de uitgangspunten en de hieruit voortkomende maatregelen en prioritering in beeld brengen en laten landen in het nieuwe waterbeheerprogramma alsook in onze huidige werkzaamheden.

Subdoel: 3.2.2 In 2027 voldoen twee pilotgebieden (Grote Molenbeek en Geul) aan de principes van beekdalbrede inrichting volgens de Europese Kaderrichtlijn Water.

In de periode 2022-2027 werken we de integrale beekdalontwikkeling op kansrijke locaties binnen twee zoekgebieden uit. Deze liggen in het stroomgebied van de Grote Molenbeek in Noord-Limburg en dat van de Geul in Zuid-Limburg. Dit zijn twee verschillende beeksystemen waardoor we verschillende ervaringen opdoen.

Activiteiten 2026

01. Pilot beekdalontwikkeling Grote Molenbeek

De pilot Grote Molenbeek bestaat uit drie uitvoeringsprogramma's, namelijk doorstroommoeras Rieterdijk, Laggzone Kabroeksebeek en subirrigatie Mariapeel. We werken verder aan de ontwikkeling van het doorstroommoeras Rieterdijk en de laggzone Kabroeksebeek.

Beide projecten zitten in de verkenningfase bij het programma Watersystemen. Na de verkenningfase zal de ontwikkeling van het doorstroommoeras vervolgens doorgaan richting uitvoering. De uitvoering van de laggzone is afhankelijk van de doorrekening in de hydrologische systeemanalyse (HSA), planning eind 2025.

De voorbereidingen voor het project subirrigatie zijn afgerond. Voortgang van dit project is ook afhankelijk van de doorrekening in de HSA en de resultaten hiervan.

02. Pilot Geul

In 2026 gaan we in afstemming met externe partners de pilot Geul verder vorm geven en maatregelen in beeld brengen.

Subdoel: 3.2.3 In 2027 zijn de aanbevelingen van de lerende evaluatie beekherstel geïmplementeerd in onze werkwijzen.

In de periode 2024-2027 implementeren we de 13 aanbevelingen uit de lerende evaluatie beekherstel binnen onze werkwijzen, zodat we aantoonbaar en navolgbaar werken.

Activiteiten 2026

01. Uitwerken 3 belangrijkste aanbevelingen 'lerende evaluatie beekherstel'

In de lerende evaluatie beekherstel zijn 13 aanbevelingen gedaan die we in de periode 2024-2027 gaan implementeren. In 2026 gaan we verder met de punten 1 (doelenboom), 2 (streefbeeldboek) en 13 (monitoringsplan) nader uit te werken. Deze punten zijn nodig om de andere aanbevelingen aan te kunnen koppelen.

doel
3.3

Doel: In de planperiode (2022-2027) wordt de biodiversiteit bevorderd.

Hoe meten we dat?

Waterkwaliteit en ecologie						
3.3 In de planperiode (2022-2027) wordt de biodiversiteit bevorderd						
	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	Aantal vismigratieknelpunten verholpen	5	20	-	-	25 (2027)
b)	% bij onderhouden en inspecteren betrokken medewerkers dat geïnstrueerd is om zorgvuldig te handelen bij flora & fauna conform de Wet natuurbeheer	100%	100%	100%	100%	100% (- ¹)
c)	% Grote Waternavel bestreden	90%	90%	90%	90%	90% (- ¹)

Toelichting bij	
a)	Naast reguliere maatregelen, zoals natuurvriendelijk onderhoud en het bevorderen van meer schaduw, werken we voor de periode 2022-2027 aan specifieke maatregelen. Het betreft het oplossen van 25 vismigratieknelpunten.
b)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen
c)	Er wordt een bestrijdingspercentage van 90% gehanteerd omdat het niet zinvol is om in alle watergangen te bestrijden. Hiervan is bijvoorbeeld sprake wanneer het bovenstroomse deel van de watergang in het buitenland gelegen is en in dat deel geen bestrijding op Grote Waternavel plaatsvindt. ¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen

Voor dit doel (3.3) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Activiteiten 2026

01. Vismigratieprojecten			
<p>In 2026 staan 3 vismigratieknelpunten gepland om te worden opgelost. De verwachting is dat deze in 2026 worden gerealiseerd, maar dit is wel afhankelijk van de uitkomst van juridische procedures. Voor 4 knelpunten, in onderstaande tabel aangemerkt met een #, geldt dat op 24 juni 2025 is besloten deze vismigratieknelpunten geen onderdeel meer te laten uitmaken van de KRW opgaven van WL. Hierdoor is er meer tijd om de gevolgen van de Zwartbekgrondel op de beschermde vissen in de Geul/Gulp te onderzoeken. Er wordt een strategie voor de uitvoering van de projectopdrachten opgesteld.</p>			
Vismigratieprojecten, opgenomen in WBP 2022-2027			
watergang	vismigratieknelpunten	verwachte fase (december 2025)	plandatum gereed
Bosbeek (Roerdal)	3	niet gestart <i>Vismigratie vervalt i.v.m. wijziging naar moerasbeek (R20).</i>	2025
Geleenbeek	4	Divers (Verdeling Geleenbeek/Vloedgraaf/Rode Beek, Poolmolen, Nieuwstadt en onderdoorgang Julianakanaal-A2)	uiterlijk in 2027
Geul #	5	<i>2 knelpunten lopend (Wingbergmolen en Commandeursmolen). Voor 3 knelpunten (Molen Otten Wijlre, Schaloensmolen, Groote Molen) loopt nader onderzoek m.b.t. exoten.</i>	2030

Gulp #	1	niet gestart (Neubourgermolen)	2030
Thornerbeek	2	Planuitwerking (Kraekermolen en Armenmolen)	Na 2027
Kwistbeek	1	Planuitwerking (beekmonding Kwistbeek)	uiterlijk 2027
Lingsforterbeek	1	Planuitwerking (De Wijmarse Watermolen)	uiterlijk 2027
Middelsgraaf	1	Uitvoering (gemaal nabij instroom Echter Molenbeek)	2026
Rode beek (Susteren)	2	Uitvoering (Kasteel Millen, meetgoot Susteren)	2026
Roggelsebeek	1	Planuitwerking (stuw Neerpeelbeek)	uiterlijk 2027
Swalm	1	Uitvoering (monding Swalm) <i>RWS is trekker van monding.</i>	uiterlijk 2027
Tungelroyse beek	1	Planuitwerking (knelpunt Leukerweg)	uiterlijk 2027
Uffelsebeek/Haelense beek	1	Planuitwerking (verdeelwerk Haelensebeek)	uiterlijk 2027
Vlootbeek-benedenloop	1	Planuitwerking (Stuw Reigersbroek)	uiterlijk 2027
TOTAAL	25		

Vismigratieprojecten, niet opgenomen in WBP 2022-2027

watgang	vismigratie-knelpunten	verwachte fase (december 2025)	plandatum gereed
Vismigratieknelpunt Baalsbruggermolen	1	planuitwerking	2026
TOTAAL	1		

02. Projectopdrachten vismigratieknelpunten

De projectopdrachten voor de vismigratieknelpunten uit de KRW zijn in 2024/2025 voor zover als mogelijk afgerond. Een aantal zijn 'on hold' gezet i.v.m. het voorkomen van de exoot zwartbekgrondel. De zwartbekgrondel heeft een mogelijk negatief effect op de beschermde vissoorten in de Geul/Gulp. Daarom wordt in 2025 besloten of deze projectopdrachten in de Geul/Gulp nog als KRW opgaven moeten worden aangemerkt. Onder voorbehoud van bestuurlijke besluitvorming wordt in 2026 door Waterschap Limburg en Provincie Limburg gestart met onderzoek naar mogelijke oplossingen voor de uitvoeringsstrategie van de overgebleven vismigratieknelpunten in de Geul/Gulp.

03. Dashboard Bever

In samenspraak met Provincie Limburg en in lijn met aanstaand nieuw provinciaal beleid verbeteren we de digitale ondersteuning en provinciale verantwoording voor beverbeheer. De kaartlaag Dieractiviteit in Fieldmaps ontwikkelt zich daardoor in combinatie met Infor werkorders en de adviezen van het adviesloket. In 2026 bouwen we het dashboard bever en bijbehorende datastromen verder uit zodat de behoefte beter aansluit bij de vraag.

04. Ecologisch onderhoud

Ecologisch onderhoud maakt deel uit van onze jaarlijkse cyclus. We bepalen in de wintermaanden de concrete acties, in samenspraak met inspectieteams en aannemer. Dit is een jaarlijks repeterende cyclus.

05. Ontwikkelen en implementeren van een aandachtsoortenlijst

We ontwikkelen en implementeren de aandachtsoortenlijst. Dit betreft ecologisch maai-beheer in algemene zin en gaat specifiek over het toevoegen van extra soorten (de aandachtsoorten) die gespaard blijven bij onderhoudswerk.

Wat mag het kosten?

Exploitatie

	2026
	Begroting
Programma Waterkwaliteit en ecologie	
Kosten	3.087.100
Opbrengsten	500.000
Netto kosten	2.587.100
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	4.225.400
Totaal na doorberekening	6.812.500

Investeringsen

Binnen dit programma zijn de investeringsuitgaven geraamd op € 21.875.000, terwijl de geraamde inkomsten € 7.525.000 bedragen. Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van de projecten die binnen dit programma worden uitgevoerd:

INVESTERINGSOJECT PER PROGRAMMA	
PROJECT	OMSCHRIJVING
P000104	Herinrichting Maasnielderbeek bovenloop (resterend deel)
P003103	Vispassage Epermolen
P003108	Herstel vismigratieknelpunt Commandeursmolen
P003109	Herstel vismigratieknelpunt Wijlre/Otten
P057302	Herinrichting Worm (Nato-depot - Rimburg)
P057303	Realisatie vistrap Baalsbruggermolen fase 2
P071002	Herinrichting Vlootbeek Benedenloop (Reigersbroek - Linnerweg)
P080105	Herinrichting Rode Beek Millen-Susteren
P086204	Herinrichting Geleenbeek Millen - Nieuwstadt
P086205	Herinrichting Geleenbeek Oud-Roosteren A2
P086206	Herinrichting Geleenbeek Katsbek Nieuwstadt - Oud Roosteren
P086211	Herinrichting Geleenbeek Kamerhof Holtum
P086212	Herinrichting Geleenbeek Sittard - Millen
P139002	Herinrichting Aalsbeek Bovenloop
P146803	Herstel vismigratieknelpunt stuw Leukerweg
P146804	Herstel vismigratieknelpunt Leumolen en St Elisabethsmolen
P150001	Herinrichting Gansbeek / Paterslossing
P151402	Herinrichting benedenloop Wellse Molenbeek
P180901	Herinrichting benedenloop Kwistbeek
P251504	Pilot herstel watersysteem laggzone Kabroeksebeek
P254502	Herinrichting Oude Graaf
P260501	Herinrichting Uffelsebeek en Haelensebeek bovenloop
P265201	Waterbloem
P265202	Herinrichting Roggelsebeek, incl Neerpeelbeek en Bevelandsbeek
P277401	Herinrichting beekmonding Swalm
P316101	Herinrichting Thornerbeek
P316201	Herstel vismigratieknelpunt Armenmolen
P316807	Pilot Beekdalontwikkeling Groote Molenbeek/Mariapeel (XP005)
P316808	Herinrichting Groote Molenbeek Wittebrugweg
P316809	Herstel water-ecosysteem doorstroommoeras Rieterdijk - Deeltraject Pilot Beekdalontwikkeling Groote Molenbeek/Mariapeel
P323401	Herinrichting Aa
P325202	Herinrichting benedenloop Lingsforterbeek
P360013	Strategische grondverwerving (SGV) Watersysteemprojecten
P360060	Herstel diverse vismigratie knelpunten
P360068	Innovatieve uitvoeringspilot waterkwaliteitsverbetering landelijk gebied m.b.v. drainblocks

PROGRAMMA WATERKWALITEIT EN ECOLOGIE

4. Zuiveren en waterketen

waterschap
limburg

programma

4. Zuiveren en waterketen

geen afval, maar een bron van energie, grondstoffen en gezuiverd water

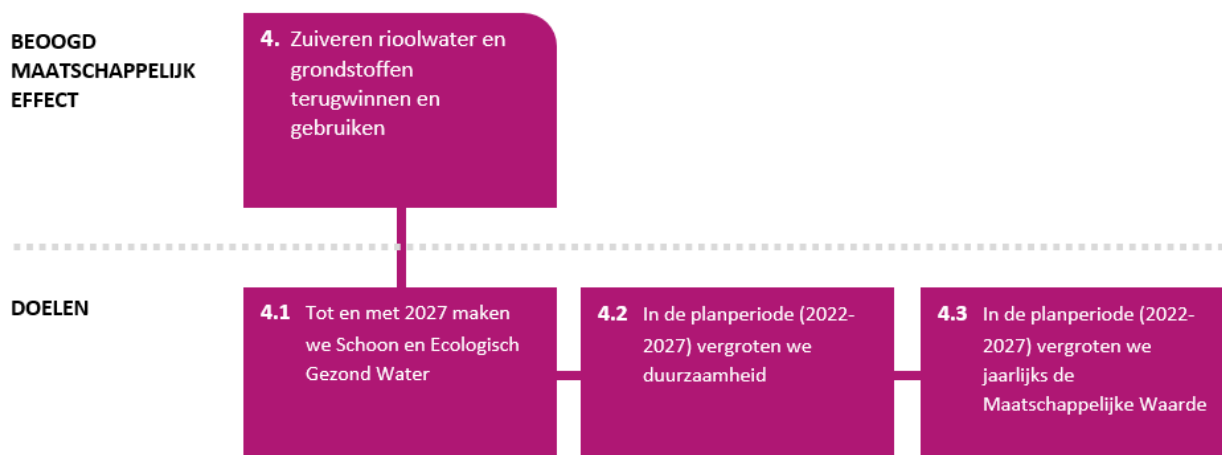
Waarom dit programma?

Door klimaatverandering neemt de hoeveelheid regen toe en komt er steeds meer druk te staan op het gemeentelijk rioolstelsel. Dat vraagt om een flexibel systeem voor transport en zuivering, waarin we beter kunnen omgaan met pieken en schommelingen. De klassieke rwzi's leveren een bijdrage aan betere waterkwaliteit, maar zijn ook grootverbruikers van energie en grondstoffen.

Onze koers vraagt om een nieuwe benadering: **rioolwater is geen afval, maar een bron** van energie, grondstoffen en schoon water. Daarom bouwen we onze conventionele zuiveringsinstallaties geleidelijk om naar **modulaire systemen**. Zo kunnen we afvalwater op maat zuiveren, optimaal energie en grondstoffen terugwinnen en gezuiverd water van de gewenste kwaliteit leveren.

Een groeiende uitdaging vormen de **microverontreinigingen**: medicijnresten, gewasbeschermingsmiddelen, zeer zorgwekkende stoffen en andere nieuwe stoffen. Deze vragen om een **ketenaanpak** – niet alleen bij de zuivering, maar ook bij de bron. Dat betekent dat we de hele waterketen meenemen: huishoudens, farmaceutische bedrijven, gemeenten, buitenlandse partners en kennisinstellingen. We zoeken daarbij actief naar nieuwe vormen van samenwerking. Zo nemen we voor steeds meer gemeenten beheer- en onderhoudstaken op ons, zoals bij gemalen, IBA's en leidingen. Want waterkwaliteit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Alleen samen kunnen we de beweging maken naar een circulaire, klimaatbestendige waterketen waarin elke druppel telt.

Zuiveren en waterketen | Doelenboom | Waterbeheerprogramma 2022-2027

Wat willen we bereiken?

effect

4

Beoogd maatschappelijk effect:

Zuiveren rioolwater en grondstoffen terugwinnen en gebruiken.

In de planperiode 2022-2027 werkt Waterschap Limburg aan de zuiveringstaak om te komen tot schoon en ecologisch gezond water.

Wat gaan we ervoor doen?

SAMENGEVAT

Onze koers vraagt dat we anders naar afvalwater kijken: niet als afval, maar als bron van schoon water, energie en grondstoffen. Door klimaatverandering en nieuwe stoffen neemt de druk op de waterketen toe. Daarom bouwen we aan een toekomstbestendige zuivering: flexibel, circulair en in ketenverband met gemeenten, bedrijven en inwoners. Zo maken we de beweging van zuiveren naar waarderen – elke druppel telt.

KRW-maatregelen op de zuiveringen

De Europese **Kaderrichtlijn Water (KRW)**, de nieuwe Richtlijn Stedelijk Afvalwater en het Limburgse Effluentbeleid (LEB) vragen stevige inspanningen van Waterschap Limburg. Van de 17 rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) voldoen er momenteel 8 structureel niet aan het LEB. Om dit te verbeteren werken we aan een pakket van KRW-maatregelen.

- KRW maatregelen bij rwzi Susteren is reeds gestart met nabehandeling en wordt naar verwachting voor 2027 afgerond.
- Voor Hoensbroek is een integraal project nodig met een langere doorlooptijd. Hier wordt daarnaast ingezet op juridische dossieropbouw.
- Om de inspanningen te vergroten zijn de projecten KRW nabehandeling rwzi Meijel en Venray in volgorde naar voren gehaald. Zodat zij voor of rond 2027 gerealiseerd zijn.
- In Wijlre lijkt optimalisatie voldoende om aan de norm te voldoen doordat de indirecte industriële lozing is verholpen.
- In Weert is gekozen voor uitbreiding met een derde reactor, zodat voor 2027 aan de norm voldaan wordt. Daarnaast wordt blijvend aandacht gegeven aan ongewenste indirecte lozingen en RWA problematiek.
- In Gennep en Roermond spelen nog steeds complexe influent problemen; bij Roermond is de oorzaak duidelijk, bij Gennep nog niet. Mogelijk wordt via dossiervorming verantwoordelijkheid bij derden gelegd.

Het risico blijft dat niet alle zuiveringen tijdig voldoen. Juridische borging en verantwoording zijn daarom noodzakelijk. Tegelijk zetten we de Systeemsprong-aanpak in: van normgericht naar effectgericht werken. Dit wordt meegenomen in het bepalen van de nieuwe effluent normen vanuit de evaluatie van het LEB.

Assets: asset base waterketen

De betrouwbaarheid van onze zuiveringen, leidingen en gemalen staat of valt met hun technische staat. Het project “**asset base op orde**” geeft steeds meer inzicht in de vervangingsopgave.

- In 2026 wordt dit project afgerond. De huidige inzichten laten zien dat de vervangingsopgave veel groter is dan eerder gedacht.
- Het investeringskader is al opgehoogd van € 25 miljoen naar € 48 miljoen per jaar.
- Nieuwe analyses laten zien dat dit structureel zal doorgroeien richting € 100 miljoen per jaar, vanwege achterstanden, prijsstijgingen (+25-35% sinds 2023) en nieuwe inzichten.
- Ook onderhoud vraagt extra capaciteit en budget. Meer onderhoudsmonteurs zijn nodig en leidinginspecties laten zien dat vervanging vaker noodzakelijk is.
- Voor gemalen en civieltechnische onderdelen van zuiveringen moeten nog inspecties plaatsvinden. Dit wordt meegenomen in de vervolgfase van asset base op orde.

Nieuwe stoffen en medicijnresten

Een groeiende uitdaging vormen de microverontreinigingen: medicijnresten, gewasbeschermingsmiddelen, PFAS, microplastics en andere opkomende stoffen.

- De Richtlijn Stedelijk Afvalwater stelt een norm van 80% verwijdering van medicijnresten.
- Uit analyse blijkt dat minimaal twee grote zuiveringen dit voor 2033 moeten realiseren. Susteren en Hoensbroek zijn de prioriteit, maar gezien de tijdsdruk wordt ook gekeken naar alternatieven zoals Venlo.
- De kosten voor installaties in Susteren (€ 26 mln.) en Hoensbroek (€ 32 mln.), plus een derde locatie, bedragen samen circa € 88 miljoen (2027-2033).
- Exploitatiekosten zijn fors: ca. € 3,9 miljoen per jaar, inclusief energie en hulpstoffen.
- Deze installaties maken het lastiger om tegelijk energieneutraal en circulair te werken.

Daarnaast groeit de noodzaak voor monitoring en kennisontwikkeling. Nu wordt slechts een beperkt aantal stoffen gemeten. In de toekomst moeten monitoringspakketten structureel worden uitgebreid, zowel op zuiveringen als in beken. Effectieve bronaanpak wordt steeds belangrijker. Het samen optrekken met onze partners in de keten intensiveren we. Zo zetten we verder in op de Schone Maaswater Keten. Daarnaast intensiveren en verbeteren we de relaties met de omgevingsdiensten (zoals gezamenlijke opleidingsdagen) om de vergunning, toezicht en handhavingketen te verbeteren. We verkennen nieuwe manieren van beïnvloeding bij de bron, middels samenwerkingen met ziekenhuizen (plaszakken), apothekers (voorlichting) en industrie. Dit sluit aan bij onze rol in de keten.

Duurzame maatregelen en maatschappelijke waarde

Naast schoon en gezond water werken we ook aan een duurzame en circulaire waterketen.

- Doel: energieneutraal in 2030/2035, volledig circulair in 2050.
- Maatregelen: groen gas, slibdroging, aquathermie, windenergie.
- Grondstoffen: terugwinning van fosfaat, cellulose, stikstof en innovatieve producten zoals Kaamera.

De maatschappelijke waarde vergroten we door samen te werken met gemeenten (29 van de 31), andere waterschappen (Verdygo-concept) en kennispartners. Ook zijn we sinds 2024 bezig met de Waterketenstrategie 2040, waarvan in 2025-2026 de resterende regio's worden uitgewerkt. Deze strategie integreert thema's, assets en uitvoeringsplannen en vormt de basis voor de lange termijn assetplanning.

doel
4.1

Doel: Tot en met 2027 maken we Schoon en Ecologisch Gezond Water.

Hoe meten we dat?

Zuiveren en waterketen						
4.1 Tot en met 2027 maken we Schoon en Ecologisch Gezond Water						
	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	aantal rwzi's dat voldoet aan het Limburgs Effluentbeleid	14	16	-	-	16 (2027)

Toelichting bij	
a)	Het waterschap zorgt voor de zuivering van stedelijk afvalwater. We beheren hiervoor 17 rwzi's in Limburg. In principe kunnen eind 2027 16 van de 17 rwzi's voldoen aan het Limburgs effluentbeleid (LEB). 2 rwzi's kampen met verstorende (externe) lozingen, waardoor de LEB normen overschreden worden. Aanpak van deze lozingen dient bij de bron te gebeuren en kan niet op de rwzi opgelost worden.

Voor dit doel (4.1) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Subdoel: 4.1.1 Alle zuiveringen voldoen uiterlijk 2027 aan de Kaderrichtlijn Water.	
Alle 17 rwzi's voldoen aan de normen voor stikstof en fosfor uit het Limburgs effluentbeleid (LEB) gedifferentieerd naar zomer, winter en jaargemiddelde voor eind 2027. Deze eisen zijn gedifferentieerd naar strengere eisen voor het zomerhalfjaar (groeiseizoen) en soepelere eisen voor het winterhalfjaar. De eisen uit het Limburgs effluentbeleid zijn opgenomen in specifieke maatwerkvoorschriften per rwzi. Systeemsprong' en 'Bronaanpak' zijn essentiële manieren om te voldoen aan deze eisen.	

Activiteiten 2026

<p><i>01. Gevolgen evaluatie Limburgs Effluent Beleid op de maatregelen</i></p> <p>Het is gepland om voor 2027 nog 4 rwzi's om te bouwen om te voldoen aan het huidige Limburgs Effluent Beleid (LEB). De huidige normen uit het Limburgs Effluent Beleid worden op dit moment echter geëvalueerd naar aanleiding van de herziene Richtlijn Stedelijk Afvalwater en de resterende KRW-opgave. Vooruitlopende op de vaststelling van het LEB zijn de maatregelen in 2025 in beeld gebracht. In 2025 is reeds gestart met project Susteren KRW maatregelen en zijn projecten Meijel en Venrij KRW maatregelen ingepland en deze starten in 2026. Voor Hoensbroek KRW Maatregelen wordt in 2025-2026 een variantenstudie uitgevoerd.</p>
<p><i>02. Sanering van verstorende lozingen aan de bron</i></p> <p>Er zijn diverse rwzi's die periodiek last hebben van verstorende lozingen. Dit kan resulteren in het niet behalen van de LEB-normen. De focus ligt op sanering van de verstorende lozingen aan de bron, terwijl we ook werken aan inzicht krijgen in indirecte lozingen.</p> <p>In Wijlre is de indirecte probleem lozer opgelost. Er wordt enkel onderzoek gedaan naar optimalisatie in het zuiveringsproces om in 2027 aan de gestelde normen te kunnen voldoen.</p> <p>In Roermond kan mogelijk worden gestuurd op 3 sporen: bevoegd gezag voorzien van input en bewegen tot handhaving op de vergunning, tijdelijk verruimen van de lozingsvergunning van de rwzi, mobiliseren partners in de Schone Maaswaterketen.</p> <p>In Weert en Gennep wordt verder gezamenlijk met interne en externe stakeholders gezocht naar de veroorzakers van een verstorende regelmatig terugkerende lozing. Ondanks alle inspanningen zijn de bronnen nog niet gevonden. We werken eraan in 2026. Per case wordt gewerkt aan bronopsporing, gevolgd door stappen die nu in Roermond plaats vinden: bevoegd gezag voorzien van input en bewegen tot handhaving op de vergunning. Tegelijkertijd werken we aan meer inzicht in indirecte lozingen en het influent protocol.</p>

03. KRW-maatregelen

In 2025 is de voorbereidende fase van het project 'KRW-maatregelen rwzi Susteren' gestart en worden de no-regret KRW-maatregelen voor nutriëntenverwijdering uitgewerkt. Tevens heeft men hierbij aandacht voor toekomstige aanvullende maatregelen qua verwijdering van nutriënten (n.a.v. evaluatie LEB) en medicijnresten (n.a.v. herziene richtlijn stedelijk afvalwater).

Subdoel: 4.1.2 In 2027 dient voldaan te zijn aan afnameafspraken met gemeenten.

Met alle gemeenten zijn afnameafspraken gemaakt (incl. afnamecapaciteiten met streef- en grenswaarden) en we voeren de maatregelen die daaruit voortvloeien uit voor eind 2027. We maken deze afnameafspraken volgens de vastgestelde Redeneerlijn.

Activiteiten 2026**01. Redeneerlijn overstortlozingen**

Met 15 gemeenten worden nieuwe afnameafspraken vastgelegd.

02. Renoveren gemalen, roostergoedverwijdering wordt gerenoveerd en aangepast

Er zullen 4 gemalen worden gerenoveerd en mogelijk aangepast qua capaciteit. Er wordt 1 rwzi aangepast in verband met innamecapaciteit.

Subdoel: 4.1.3 Zoveel mogelijk verwijderen van medicijnresten als onderdeel van de aanpak van microverontreinigingen.

We richten ons op het zoveel mogelijk verwijderen van medicijnresten als onderdeel van de aanpak van microverontreinigingen, medicijnen en andere stoffen. Een specifieke norm hiervoor is nog niet vastgesteld, maar dit lijkt te worden geregeld in de nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater.

We gaan nu uit van 70% verwijdering van 7 van de 11 gidsstoffen op hotspot-rwzi's (hiervoor is een plan van aanpak klaar). De nieuwe Richtlijn Stedelijk Afvalwater (2024) brengt vermoedelijk strengere eisen met zich mee. In de periode 2024-2027 bereiden we de uitvoering van deze nieuwe richtlijn voor waarna deze in uitvoering gaat tot het jaar 2040.

Activiteiten 2026**01. Medicijnrestenverwijdering.**

In 2026 worden de maatregelen voor de rwzi's verder uitgewerkt, mede in afstemming met de implementatie van de herziene richtlijn stedelijk afvalwater door het Rijk. Vanuit het doel medicijnrestenverwijdering is eind 2024 een poederkoolinstallatie in Simpelveld in bedrijf genomen. Dit betreft de fullscale voorzetting van het eerdere pilotonderzoek. Hiervoor ontvangen we subsidie vanuit het ministerie I&W. Ook wordt deelgenomen aan een project voor een tijdelijke lokale zuivering in het MUMC met betrekking tot medicijnrestenverwijdering.

doel
4.2

Doel: In de planperiode (2022-2027) vergroten we duurzaamheid.

Hoe meten we dat?

Zuiveren en waterketen

4.2 In de planperiode (2022-2027) vergroten we duurzaamheid

	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	% energieneutraal zijn van 'zuiveren' ¹	100%	100%	100%	100%	100% (- ²)

Toelichting bij

a) Het doel om in 2025 energieneutraal te zijn wordt niet gehaald, mede door netcongestie. De voorbereidingen voor een nieuwe energiestrategie zijn gestart, die onder andere de doelstelling van energieneutraliteit zal actualiseren.

¹ Het % energieneutraal wordt 1x per jaar bepaald (om seizoensinvloeden uit te vlakken).

² Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Voor dit doel (4.2) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Subdoel: 4.2.1 In 2030 produceren we per jaar minstens zoveel energie uit hernieuwbare energiebronnen als we verbruiken.

We produceren vanaf 2030 per jaar ten minste zo veel energie uit hernieuwbare bronnen als we verbruiken. De circa 430 tot 450 TJ (terajoule) aan energie per jaar wordt duurzaam opgewekt. Toepassing van aquathermie is hierbij een overweging. Ook de mogelijkheid van windenergie op locaties van derden onderzoeken we. Ook door energiebesparingen bij vervangings- of renovatieprojecten en het uitvoeren van een aantal andere projecten voor duurzame energieopwekking groeit het percentage energieneutraliteit de komende jaren. Het restant aan benodigde energie kopen we duurzaam in.

Activiteiten 2026

01. Energieneutraal

In 2024 wekte WL circa 50% van het totale energieverbruik duurzaam op. Het doel om in 2025 energieneutraal te zijn door zelf op te wekken is niet gehaald. Het doel om enkel duurzaam opgewekte energie te gebruiken is wel behaald. Volledig Energieneutraal is mogelijk haalbaar in 2030-2035. Dit heeft onder meer te maken met netcongestie. Om meer energie duurzaam op te wekken ligt de komende jaren de focus op productie van groen gas, het duurzaam drogen van slib, aquathermie en wind op terreinen van derden.

Subdoel: 4.2.2 In 2030 vinden zuiveringsactiviteiten klimaatneutraal plaats.

Zuiveringsactiviteiten hebben netto geen negatief effect op het klimaat: er vindt geen emissie plaats van langcyclische CO₂ en andere broeikasgassen (e.g. CH₄, N₂O, CFC/HFC, SF₆, etc.)

Activiteiten 2026

01. Klimaatneutraliteit

We concretiseren reductiemogelijkheden van CO₂, methaan en lachgas en werken volgens de CO₂ prestatieladder, waarvoor we ook weer in 2026 gecertificeerd willen zijn.

02. Inzicht in de broeikasgas-voetafdruk

We vergroten ons inzicht in de broeikasgas-voetafdruk door ook in de keten de emissies in kaart te gaan brengen (ketenanalyse). We gaan een prognose maken van de effecten van alle maatregelen die de komende jaren op de investerings- en inkoopagenda staan.

Subdoel: 4.2.3 In 2050 gebeurt het zuiveren volledig circulair.

We werken op het gebied van assets en hulp- en grondstoffen toe naar circulariteit. Op deze wijze verlagen we de impact op mens en milieu wereldwijd, zijn we minder afhankelijk van hulp- en grondstoffen uit het buitenland en maken we waardevolle grondstoffen voor de maatschappij.

Tussendoelen zijn:

- In 2030 100% circulair aanbesteden en 50% minder gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, metaal en fossiele brandstof).

In het zuiveringsproces proberen we bij elk deelproduct te zoeken naar hoogwaardige toepassingen.

Activiteiten 2026

01. Grondstoffen terugwinnen uit water en slib

De proef met Vivianiet is afgerond. Er is in 2025 een vervolg geweest voor de verdere verwerking middels een DAF-unit pilot. De evaluatie van de proeven met Vivianiet loopt. Met betrekking tot Kaumera ligt de focus op product- en marktontwikkeling waar de startup BV verantwoordelijk voor is.

We zijn lid van de Kaumera coöperatie, die voor 50% aandeelhouder is van de startup BV. Het doel is om de productie en marktontwikkeling van Kaumera verder te onderzoeken en verwerken in een kostprijsstrategie, jaarplannen en een opschalingsplan.

02. Slibeindverwerking

In de samenwerking met SNB wordt gekeken naar de mogelijkheden van duurzaam drogen en andere alternatieven.

03. Project Superlocal

In 2024 heeft de evaluatie plaats gevonden van het project Superlocal, specifiek over het grondstoffenfabriekje. Voor dit onderdeel is besloten om de vergister niet meer op te starten. Het vacuümsysteem blijft functioneel en is direct gekoppeld aan het riool. Er worden diverse onderzoeken uitgevoerd om de potentiële werking van vergisten in kaart te brengen. Hiermee wordt wel voldaan aan de eisen van de subsidieverleners. Andere onderdelen van SUPERLOCAL blijven wel in werking in de wijk.

04. Minimaliseren emissies

In verband met beperkte aanwezigheid van capaciteit zijn de activiteiten in 2024 niet uitgevoerd. Inmiddels is gestart met uitbreiding capaciteit. Deze activiteiten zullen opgepakt worden in 2025 en dan geborgd worden via processen.

05. Nereda Verdygo Package Plant

Op de RWZI in Weert van Waterschap Limburg wordt sinds oktober 2024 een proef gedaan met de Nereda Verdygo Package Plant (NVPP) om de mogelijkheden om 'water op maat' op basis van rioolwater te produceren te onderzoeken. Daarnaast wordt er onderzocht waar er kansen liggen voor het verder toepassen van de NVPP voor droogte en stedelijke ontwikkeling.

**doel
4.3**

Doel: In de planperiode (2022-2027) vergroten we jaarlijks de Maatschappelijke Waarde.

Voor dit doel (4.3) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit.

Wat mag het kosten?

Exploitatie

Programma Zuiveren en waterketen	2026 Begroting
Kosten	52.501.100
Opbrengsten	5.265.300
Netto kosten	47.235.800
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	75.405.500
Totaal na doorberekening	122.641.300

Investeringsen

Binnen dit programma zijn de investeringsuitgaven geraamd op € 91.303.000, terwijl de geraamde inkomsten € 303.000 bedragen. Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van de projecten die binnen dit programma worden uitgevoerd:

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA	
PROJECT	OMSCHRIJVING

P11286U	Toegangscontrole kantoor en RWZI's
P11315U	Superlocal gesloten waterkring
P11379U	Maatregelen verduurzamen mobiliteit
P11428U	Assettbase op orde rioolgemalen+Rwzi

Overige bedrijfsmiddelen

P11422U	Rg WBL aanpas.debietmetingen+drukmet
P27076U	Rg Reuver renovatie
P27079U	Rtl Baarlo-Blerick, verv.leiding
P27090U	Rtl Kessel-Baarlo vervangen leiding
P33030U	Rtl Wellerlooi - Meerlo verv.AC200
P33031U	Rtl Broekhuizenvorst verv.transport
P33032U	Rtl Wellerlooi-Meerlo verv.leidAC300
P51027U	Aanleg buffer Geleen
P57023U	Rg Geulle renovatie
P57024U	Rg Bunde renovatie
P61001U	Rtl Gronsveld-Heugem verv. leiding.
P65035U	Rtl Roosteren Illikhoven verv.
P65037U	Rg Nieuwstadt renovatie
P67016U	Rg Neeritter renovatie
P67018U	Rg Kelpen renovatie
P69001U	Rg Elsloo renovatie gemaal
P69002U	Rg Stein renovatie gemaal
P69006U	Rtl Urmond aanp transportleiding
P73050U	Verleggen persleiding Buggenum
P73056U	Rg Herten renovatie

Transport

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA	
PROJECT	OMSCHRIJVING

P11416U	Chemicaliëntanks aanpassen c.f.eisen
P32011U	RWZI Venray H2S influentgemaal
P32019U	Rwzi VNR vervangen ijzerwatertank
P46044U	RWZI WRT Nereda verdygo packageplant
P46045U	Rwzi WRT uitbreiding zuiveringscapac
P52009U	Rwzi MJL renovatie influentgemaal
P54011U	Rwzi Simpelveld; toegangsweg
P54020U	Renov influent innameRWZI Simpelveld
P54021U	RWZI Simpelveld; impl. poederkool
P62024U	Rwzi GNN renovatie actiefslibtank
P64065U	RWZI Susteren; Terreinriolering
P64066U	Rwzi Susteren, KRW maatrgl.2022-2029
P64071U	Rwzi Susteren, onderz. vuilverwijld.
P72030U	rwzi Roermond, mechanische voorindik
P78008U	Renovatie rwzi Rimborg

Zuiveren

P11374U	Mobiele vuilverwijding Strainpress
P26081U	RWZI Venlo: slibontwatering
	Risicoprofiel ZTW

Slib

PROGRAMMA ZUIVEREN EN WATERKETEN

5. Crisisbeheersing

waterschap
limburg

5. Crisisbeheersing

flexibel en slagvaardig optreden bij een watercalamiteit

Waarom dit programma?

Ons werk met water is nooit zonder risico. Overstromingen, hevige regen, droogte, illegale lozingen of storingen kunnen ieder moment leiden tot een crisis. Ook onze eigen bedrijfsvoering kan getroffen worden, bijvoorbeeld door een stroom- of internetstoring of zelfs een pandemie.

Dat vraagt om een organisatie die niet alleen haar reguliere taken goed uitvoert, maar ook flexibel en slagvaardig kan handelen wanneer de situatie daarom vraagt. Daarom hebben we een crisisbeheersingsorganisatie die snel kan opschalen, noodmaatregelen kan treffen en helder communiceert met de omgeving. Zo vergroten we onze weerbaarheid en maken we zichtbaar dat veiligheid nooit vanzelfsprekend is, maar het resultaat van voortdurende voorbereiding en samenwerking.

Crisisbeheersing | Doelenboom | Waterbeheerprogramma 2022-2027

Wat willen we bereiken?

Beoogd maatschappelijk effect:

Limburg voldoende voorbereid op watergerelateerde calamiteiten.

De crisisbeheersingsorganisatie is een speciale organisatie die in actie komt wanneer sprake is van een (dreigende) calamiteit. De aard en omvang van de calamiteit en de grootte en impact van de gevolgen bepalen de omvang en benodigde capaciteit van de crisisbeheersingsorganisatie.

Per calamiteit bekijken we hoe we flexibel en slagvaardig kunnen optreden en na de calamiteit evalueren wij dit optreden. Als lerende organisatie evalueren we daartoe alle opschalingsmomenten vanaf coördinatiefase 2 en hoger. Bij incidenten met kleinere impact en opschaling tot slechts coördinatiefase 1 wordt situationeel bekeken of een evaluatie meerwaarde biedt en zo ja in welke vorm en omvang. Bij evaluaties zal ook meer worden gefocust op de resultaten van de inzet van de crisisbeheersingsorganisatie en niet alleen op de (deel)processen van crisisbeheersing. Wij implementeren de uit deze evaluaties voortgekomen verbeterpunten in onze planvorming en/of ons opleidings- en trainingsprogramma (OTO). We koppelen aan de implementatie van elk verbeterpunt een reële realisatietermijn, waarbij wij er doorlopend naar streven tenminste 90% van deze verbeterpunten binnen de afgesproken termijn geïmplementeerd te hebben.

Hoe meten we dat?

Crisisbeheersing						
5. Limburg voldoende voorbereid op watergerelateerde calamiteiten						
	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	% verbeterpunten uit evaluaties dat binnen de afgesproken termijn is geïmplementeerd	> 90%	> 90%	> 90%	> 90%	> 90% (- ¹)

Toelichting bij	
a)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Wat gaan we ervoor doen?

SAMENGEVAT

Vorbereid zijn op het onverwachte

Het werk van Waterschap Limburg is erop gericht om crises te voorkomen. Toch moeten we voorbereid zijn voor het geval het een keer misgaat. Onze omgeving verwacht dat wij 24/7 beschikbaar zijn en adequaat handelen bij incidenten en calamiteiten die raken aan schoon, veilig of voldoende water. Economische schade, persoonlijk leed en maatschappelijke ontwrichting moeten we dan zoveel mogelijk beperken. Daarom bouwen we aan een organisatie die vanuit de dagelijkse praktijk snel en flexibel kan schakelen. Onze calamiteiten- en crisisteams zijn 24/7 inzetbaar.

Door de groeiende intensiteit van crises betrekken we de hele organisatie en verbreden we de crisisrollen. Dat vraagt om voortdurende aandacht, training en oefening. Onze crisisfunctionarissen zijn hiervoor goed opgeleid en geoefend.

Samenwerking en paraatheid

Crisisbeheersing doen we niet alleen. We werken intensief samen met veiligheidsregio’s, Rijkswaterstaat, gemeenten, collega-waterschappen en Defensie. Deze netwerken onderhouden we actief, zodat we elkaar direct weten te vinden als het spannend wordt. Ook beschikken we over consignatie, noodmaterialen en crismaterieel die altijd gereed staan. Omdat informatievoorziening steeds belangrijker wordt bij incidenten, blijven we onze systemen en communicatiekanalen verbeteren.

Verschillende scenario’s, één aanpak

De inzet van onze crisisbeheersingsorganisatie (CBO) verschilt per situatie. Een wateroverlastcrisis door hevige neerslag vraagt om ander handelen dan een overstromingsdreiging door een dijkdoorbraak of een breuk in een rioolpersleiding. Daarom werken we met calamiteitenbestrijdingsplannen en draaiboeken voor diverse scenario’s. Deze actualiseren we regelmatig op basis van evaluaties en nieuwe inzichten.

Onze aanpak richt zich ook op minder traditionele crises, zoals langdurige stroomuitval, cyberaanvallen of een pandemie. Welke gebeurtenis zich ook voordoet: het uitgangspunt blijft een deskundige, snelle en zichtbare CBO, die wordt herkend en gewaardeerd door onze omgeving en partners.

Bedrijfscontinuïteit versterken

Niet alle risico’s zijn nu al volledig in beeld of afgedekt. Voor veel ontwikkelingen zijn we beperkt voorbereid. Dit betekent dat veranderingen grote gevolgen kunnen hebben voor ons werk én voor de kosten. Daarom is versterking van ons **bedrijfscontinuïteitsmanagement (BCM)** noodzakelijk. Daarmee borgen we dat we ook onder onvoorziene omstandigheden onze taken kunnen blijven uitvoeren, en vergroten we stap voor stap de weerbaarheid van onze organisatie.

doel
5.1

Doel: Toekomstbestendig maken crisisbeheersingsorganisatie.

Hoe meten we dat?

Crisisbeheersing						
5.1 Toekomstbestendig maken crisisbeheersingsorganisatie						
	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	Mate waarin de OTO-planning is gerealiseerd (in %)	100%	100%	100%	100%	100% (- ¹)
b)	Mate waarin de bezetting van crisisrollen in de crisisbeheersingsorganisatie robuust is georganiseerd (in %)	100%	100%	100%	100%	100% (- ¹)
c)	Aantal hoofdcategorieën waarin de calamiteitenbestrijdingsplannen (CBP) geactualiseerd zijn	1 water- overlast	1 bedrijfs- continuïteit	1 droogte	1 ...	- ²
d)	Hoogwaterdraaiboeken afgestemd met gemeenten	100%	100%	100%	100%	100% (- ¹)

Toelichting bij	
a)	Op basis van het meerjaren-OTO-beleidsplan 2026-2029 en het daarop gebaseerde Uitvoeringprogramma OTO 2026-2029 wordt ieder jaar een OTO-jaarplan opgesteld en uitgevoerd. Deze indicator geeft aan of het OTO-jaarplan conform planning wordt gerealiseerd. ¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.
b)	Een robuuste bezetting van de diverse crisisrollen van de crisisbeheersingsorganisatie is een doorlopend aandachtspunt. Door uitstroom ontstaan er regelmatig vacatures. In de wervingsprocedure voor nieuwe medewerkers is er ook altijd aandacht voor een mogelijke crisisrol in de crisisbeheersingsorganisatie. ¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.
c)	Onze calamiteitenbestrijdingsplannen worden periodiek geactualiseerd. In totaal zijn er vijf calamiteitenbestrijdingsplannen (CBP's): Wateroverlast, Transport en Zuivering, Waterkwaliteit, Droogte en Bedrijfscontinuïteit. ² Doelstelling is om jaarlijks een CBP te actualiseren.
d)	Jaarlijks worden voor aanvang van het hoogwaterseizoen onze hoogwaterdraaiboeken afgestemd met de draaiboeken van de gemeenten. ¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Voor dit doel (5.1) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Subdoel: 5.1.1 Actualiseren bestrijdingsplannen

In crisisbestrijdingsplannen is vastgelegd hoe Waterschap Limburg voorafgaand, tijdens en na afloop van een (dreigende) calamiteit handelt. We actualiseren de bestrijdingsplannen elke vier jaar. In het crisisplan zelf is de organisatie en werkwijze van Waterschap Limburg tijdens crises vastgelegd. In 2024 is de bezetting van de in Crisisplan 2.0 beschreven organisatie verder geborgd en het plan doorontwikkeld naar Crisisplan 3.0.

Activiteiten 2026

01. Crisisplan 3.0

We implementeren Crisisplan 3.0.

02. Bekendheid bestrijdingsplannen

Binnen de organisatie geven we bekendheid aan geactualiseerde bestrijdingsplannen door kennissessies, lunchbijeenkomsten, e-learnings, berichten op BRON, etc.

Subdoel: 5.1.2 Houden calamiteitenoefeningen

In het crisisplan is de organisatie en werkwijze van Waterschap Limburg tijdens crises vastgelegd. We oefenen de werkwijze jaarlijks in het OTO-plan binnen het waterschap en daarnaast ook in gezamenlijke oefeningen met ketenpartners binnen de veiligheidsregio's.

Activiteiten 2026

01. Mono- en multidisciplinaire crisisoefeningen

We houden mono- en multidisciplinaire crisisoefeningen. Naast de oefeningen in het OTO-jaarplan met name een multidisciplinaire oefening met de beide veiligheidsregio's en Rijkswaterstaat Zuid-Nederland.

Subdoel: 5.1.3 Intensiveren samenwerking veiligheidsregio's

Crisisbeheersing doe je niet alleen; daarom investeert het waterschap in de samenwerking met gemeenten, RWS en hulpverleners binnen de beide veiligheidsregio's. Het betreft het elkaar leren kennen en het van elkaar weten welke informatie verstrekt kan worden, zodat in de warme fase verwachting en werkelijkheid beter op elkaar zijn afgestemd.

Activiteiten 2026

01. Implementatie Impact Analyse Team

Verdere invulling van het Impact Analyse Team onder regie van de Limburgse veiligheidsregio's. De werkwijze van het Impact Analyse Team wordt verankerd in het te actualiseren Rampbestrijdingsplan Hoogwater Limburg.

02. Regulier overleg met de crisispartners

Regulier overleg met de crisispartners.

**doel
5.2**

Doel: Vergroten waterbewustzijn en zelfredzaamheid.

Voor dit doel (5.2) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Subdoel: 5.2.1 Toepassing overstromingssimulaties

Om de ketenpartners bij hoogwater adequaat te kunnen informeren verbetert het waterschap meetsystemen. Ook bouwen of verbeteren we modellen om prognoses van afvoeren en overstromingen te maken. Deze systemen zijn gericht op gebruik door het waterschap zelf.

Activiteiten 2026

Zie programma 2 Klimaatadaptatie, subdoel 2.1.2.

Subdoel: 5.2.2 Toepassen waarschuwingssystemen hoogwater in beekdalen

Om ketenpartners, bewoners en bedrijven tijdig te informeren of te waarschuwen ontwikkelt het waterschap samen met een klankbord een actueel waterbeeld en loopt een pilot samen met andere waterschappen en meteorologische kennisinstituten om de neerslagvoorspellingen te verbeteren.

Activiteiten 2026

Zie programma 2 Klimaatadaptatie, subdoel 2.1.2.

Subdoel: 5.2.3 Bewoners adviseren over zelfredzaamheid

Het is belangrijk dat inwoners en bedrijven in overstroombare gebieden weten wat de gevolgen van een overstroming kunnen zijn. Ook moet duidelijk zijn hoever de overheid gaat in de bescherming voor, tijdens en na een hoogwater. Daarmee kunnen inwoners en bedrijven bepalen wanneer zij zelf in actie moeten komen, zowel individueel als op wijkniveau.

Met de WaterstandLimburg-app krijgen inwoners informatie bij hoge waterstanden en toegang tot de actuele meetgegevens. Deze app is echter geen waarschuwingssysteem.

Activiteiten 2026

Zie programma 2 Klimaatadaptatie, subdoel 2.1.2.

Subdoel: 5.2.4 Informeren omgeving tijdens extreme droogte

In het geval van droogte is informatie over de actuele en verwachte situatie belangrijk om gebruikers van oppervlaktewater handelingsperspectief te geven.

Activiteiten 2026

Zie programma 2 Klimaatadaptatie, subdoel 2.1.2.

Subdoel: 5.2.5 Informeren omgeving over eigen klimaatadaptief handelen

Het is belangrijk dat we communiceren dat de overheid niet iedereen tegen elk voorval kan beschermen. Wij als waterschap hebben een opgave tot en met de norm, daarboven niet.

Waterschap Limburg zal in haar advisering aan de overheden en/of anderszins initiatiefnemers voor activiteiten in en nabij het watersysteem haar kennis over de risico's op overlast door het water uit bij het waterschap in beheer zijnde wateren nadrukkelijker onder de aandacht brengen en zo nodig negatief adviseren. Ingeval van negeren van een negatief advies zal het benutten van de tot onze beschikking staande juridische middelen overwogen worden. Hierbij hoort ook onze houding en de bewustwording dat bij overlast door water geen inzet van het waterschap verleend zal worden.

Activiteiten 2026

Zie programma 2 Klimaatadaptatie, subdoel 2.1.2.

Wat mag het kosten?

Exploitatie

Programma Crisisbeheersing	2026
	Begroting
Kosten	768.900
Opbrengsten	-
Netto kosten	768.900
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	2.653.600
Totaal na doorberekening	3.422.500

Investeringsen

Binnen dit programma zijn de investeringsuitgaven geraamd op € 860.000. Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van de projecten die binnen dit programma worden uitgevoerd:

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA	
PROJECT	OMSCHRIJVING
P505001	Vervanging pompen hoogwaterbestrijding/vergroten capaciteit
P505003	Aanschaf extra noodmaterialen, mobiele keringen 2024 en 2025

PROGRAMMA CRISISBEHEERSING

6. Bestuur en organisatie

programma

6. Bestuur en organisatie

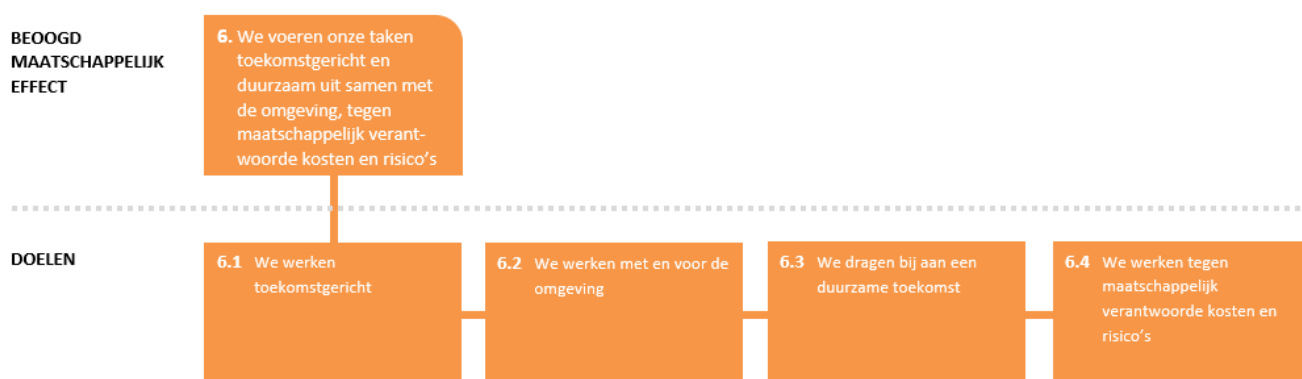
werken aan een duurzame, innovatie- en toekomstgerichte organisatie

Waarom dit programma?

De wereld om ons heen verandert snel en complex. Klimaatopgaven worden groter, maatschappelijke verwachtingen nemen toe en samenwerking met partners wordt steeds intensiever, vanwege de complexiteit van de opgaves. Ook economische en politieke onzekerheden hebben hun invloed. Voor Waterschap Limburg betekent dit dat we onze rol als waterbeheerder voortdurend opnieuw moeten invullen. Zelf hebben we de ambitie uitgesproken om dé waterpartner in Limburg te worden.

Om die waterpartner te worden, zetten we in op innovatie, wendbaarheid en een open houding naar de omgeving. We zijn kostenbewust, duurzaam en toekomstgericht, maar vooral ook een organisatie die samenwerkt, leert en zich blijft ontwikkelen. Dit programma gaat over de manier waarop we onszelf organiseren: hoe we keuzes maken, hoe we met elkaar omgaan en hoe we ons verbinden met onze omgeving. Het gaat over de beweging onderwater die ons in staat stelt bovenwater resultaten te boeken - schoon en gezond water, bewust beschermen tegen water en water eerlijk verdelen voor Limburg.

Bestuur en organisatie | Doelenboom | Waterbeheerprogramma 2022-2027

Wat willen we bereiken?

effect
6

Beoogd maatschappelijk effect:

Wij voeren onze taken toekomstgericht en duurzaam uit samen met onze omgeving, tegen maatschappelijk verantwoorde kosten en risico's.

Omgevingsgericht werken vraagt van ons dat we wendbaar zijn, open en in verbinding. We willen dé waterpartner van Limburg zijn: betrouwbaar, zichtbaar en vernieuwend. Dat betekent een transparante bestuurscultuur, proactieve informatievoorziening en een soepel samenspel tussen bestuur en organisatie, gericht op het realiseren van onze doelen.

Niet alles kan, daarom gaat het niet alleen om wat we móeten en wíllen, maar vooral om de vraag: welke waarde voegen we toe voor Limburg, binnen de grenzen van wat haalbaar en betaalbaar is? Schaarste aan mensen en middelen daagt ons uit tot innovatie en creativiteit.

Onze thema's onderwater en onze kernwaarden geven richting: we werken omgevingsgericht, leren en vernieuwen, en maken keuzes met lef én verantwoordelijkheid. Innovatie is daarbij geen doel op zich, maar een manier om vanuit vernieuwing en samenwerking te bouwen aan duurzaam waterbeheer. Zo houden we onze koploperspositie, samen met bedrijven, agrariërs, overheden en kennisinstellingen. We zijn ingericht op de eisen van de Omgevingswet, en werken aan zichtbaarheid en herkenbaarheid in de samenleving. Als werkgever willen we aantrekkelijk zijn, met ruimte voor ontwikkeling en samenwerking met onderwijs. Ook een veilige, moderne ICT-omgeving hoort daarbij: een noodzakelijke randvoorwaarde om voorbereid te zijn op de digitale toekomst van een modern waterschap.

Wat gaan we ervoor doen?

SAMENGEVAT

De waterpartner bouwen we van binnenuit

Veranderende omgeving

We werken in een wereld die voortdurend verandert. Ontwikkelingen als loon- en prijsstijgingen, nieuwe wetgeving en geopolitieke verschuivingen hebben directe impact op ons werk en onze financiële kaders. Deze externe factoren brengen onzekerheden en risico's mee die we niet altijd kunnen voorzien. Daarom verankeren we risicomanagement stevig in onze begroting en versterken we onze weerbaarheid door vooruit te kijken en flexibel te handelen.

Ook werpt het nieuwe Waterbeheerprogramma 2028–2033 zijn schaduw vooruit. In 2026 en 2027 ligt de nadruk op participatie, datagedreven werken en voorbereiding. Het WBP wordt niet een eenmalig product, maar een continu proces van actualisatie en sturing. Dit wordt ondersteund door het Blauw Kompas als onze wateragenda met een stevig verhaal naar buiten.

Daarnaast raken hybride dreigingen ons werk steeds sterker: cyberaanvallen, sabotage en geopolitieke spanningen vragen dat we investeren in digitale én fysieke veiligheid. Projecten als Beveiligde toegang zijn cruciaal om onze vitale infrastructuur beter te beschermen.

Woningbouwopgave: klimaatadaptief versnellen

Limburg staat voor een forse woningbouwopgave. Via Limburg Centraal werken Rijk, provincie, zes steden, Enexis en Waterschap Limburg samen aan verstedelijking rond knooppunten, waarbij wij vanaf de start waterrobuust ontwerpen borgen. Zo houden we regenwater vast en infiltreren we het waar mogelijk, beperken we hittestress en voorkomen we extra piekafvoer en overstromingsrisico's.

Met 'Straatje' erbij ondersteunen we kleinschalige woningbouw aan de randen van kernen. WL brengt gebiedsgericht wateradvies in en stelt randvoorwaarden voor vasthouden–bergen–afvoeren, natuur-inclusieve inrichting en gezonde waterkwaliteit, zodat groei niet ten koste gaat van de omgeving. Binnen de kaders van de 'POVI' – de provinciale omgevingsvisie voor de fysieke leefomgeving – zorgen we dat waterveiligheid, waterkwaliteit en droogtebestendigheid integraal worden meegewogen in locatiekeuzes en planuitwerking. Zo versnellen we woningbouw zonder afwenteling, en bouwen we aan leefbare, klimaatadaptieve wijken voor nu en 2050.

Sturen op samenhang

Onze koers vraagt dat we sturen op samenhang – intern en extern. Het ontwikkelen van een Blauw Kompas en het versterken van ons profiel als waterpartner helpen om het gesprek met de omgeving aan te gaan. We agenderen water als centrale factor in ruimtelijke ordening en beleid. Dit betekent dat we vaker grenzen moeten stellen en helder moeten aangeven wat wel en wat niet kan.

Daarbij hoort ook een versterking van Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en juridische verantwoording. Opgaven als de KRW-impuls, bronaanpak van stoffen en complexe ruimtelijke dossiers vragen meer capaciteit en een integrale aanpak. Alleen zo kunnen we onze basis op orde brengen en tegelijk inspelen op nieuwe maatschappelijke claims en juridische druk.

Wij zetten nu en de komende jaren in op kwaliteitsverbetering binnen de afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH); de financiële en inhoudelijke uitwerking is vastgelegd in de Kadernota en opgenomen in Programma 7 van deze begroting: Strategische ontwikkelingen.

Veranderende organisatie

De samenvoeging van WL en WBL bracht een grotere, complexere organisatie voort. Dit vraagt om een stevige organisatieontwikkeling en een strategische personeelsplanning. In een krappe arbeidsmarkt is goed werkgeverschap een randvoorwaarde. We investeren in:

- Menselijk kapitaal: aandacht voor kwaliteit, kwantiteit en kosten van personeel.
- Veiligheidscultuur: trainingen, een integraal veiligheidsbeleid (2026) en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor veiligheid.
- Recrutement en HR: structureel werven, ontwikkelen en aanpassen van HR-systemen om met de groei mee te bewegen.
- Organisatieontwikkeling: een nieuwe afdeling die gedragsverandering en professionalisering begeleidt.

Zonder deze investeringen dreigt hogere werkdruk en achterstand. Met een programmatische aanpak houden we de organisatie wendbaar en toekomstgericht.

Maatschappelijke meerwaarde

Meer dan doen wat we moeten, draait het om waarde toevoegen voor Limburg. Daarom zijn duurzaamheid en innovatie onderdeel van ons DNA.

- Duurzaamheid: verankerd in een nieuw programma met doelen voor klimaat, energie, circulariteit en sociaal beleid. De CSRD en Duurzaam Opdrachtgeverschap dagen ons uit transparant te verantwoorden en partners mee te nemen.
- Innovatie: benutten we als middel om bewegingen mogelijk te maken. We zoeken de verbinding met onderwijs, kennisinstellingen, bedrijven en inwoners om nieuwe kennis en ideeën in praktijk te brengen.
- Digitale transformatie: versnellen we met datagedreven werken, moderne applicaties, cloud en AI-toepassingen. Dit vraagt om nieuwe functies en competenties, en versterkt onze betrouwbaarheid als digitale overheid.

Zo bouwen we aan een organisatie die zichtbaar, herkenbaar en voorbereid is op de toekomst.

Kernboodschap

Het programma Bestuur & Organisatie gaat over de beweging onderwater die ons in staat stelt om onze inhoudelijke opgaven bovenwater waar te maken. Door te investeren in weerbaarheid, samenhang en organisatiekracht, maken we de transformatie naar een wendbaar en betrouwbaar waterschap – dé waterpartner van Limburg. Zo creëren we samen maatschappelijke meerwaarde.

doel
6.1

Doel: We werken toekomstgericht.

Hoe meten we dat?

Bestuur en organisatie						
6.1 We werken toekomstgericht						
	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	Aantal innovatieve en duurzame initiatieven uitgewerkt in pilots/deelnames	15	15	15	15	15 (- ¹)
b)	Aantal afdelingen dat structureel één of meer informatieproducten van het Informatieknooppunt (IKP) voor eigen sturing of besluitvorming gebruikt	3	6	10	14	14 (2029)
c)	% van de maatregelen uit het jaarplan Informatiebeveiliging & Privacy dat is geïmplementeerd	90%	90%	90%	90%	90% (- ¹)
d)	WL websites en apps voldoen aan de wettelijke verplichting DigiToegankelijk	95%	95%	95%	95%	95% (- ¹)
e)	% beschikbaarheid applicaties en ICT-infrastructuur ²	95%	95%	95%	95%	95% (- ¹)
f)	% besteed budget vervangingsinvesteringen assets	>90%	>90%	>90%	>90%	>90% (- ¹)

Toelichting bij	
a)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.
b)	n.v.t.
c)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.
d)	n.v.t.
e)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen. ² Het percentage beschikbaarheid applicaties en ICT-infrastructuur meten we via registratie van de tijd tussen een melding van een storing en het oplossen van een storing aan de centrale infrastructuur en centrale informatiesystemen. Dit dashboard is in de monitoring van het ICT-landschap opgenomen.
f)	Assetmanagement richt zich op alle gecoördineerde activiteiten om waarde te realiseren uit assets. Het tijdig vervangen van technisch afgeschreven assets/objecten is daar een onderdeel van. Het budget vervangingsinvesteringen assets watersysteem en -keringen is bedoeld voor assets die het watersysteem en de waterkering vormen. De te vervangen assets watersysteem en -keringen worden door afdeling Assetmanagement geprioriteerd en geprogrammeerd. De uitvoering wordt verzorgd door Programma Watersystemen, Afdeling Watersystemen en Keringenbeheer en Afdeling Projecten Operatie en Beheer. De programmering en het jaarlijks bestede budget is afhankelijk van interne beschikbaarheid van de capaciteitsvraag en externe factoren zoals grondaankoop, vergunningen, zienswijzen, weersomstandigheden en externe beschikbaarheid van adviesbureaus en aannemerij. De investeringen in zuiveringen en de transportleidingen zijn opgenomen in programma 4. ¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Voor dit doel (6.1) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Subdoel: 6.1.1 Implementeren assetmanagement en prioriteren inzet
<p>Waterschap Limburg beheert niet alleen waterkeringen, watergangen, regenwaterbuffers en rwzi's, maar ook alle constructies daar omheen, zoals coupures, gemalen, stuwen en leidingen. Dat allemaal noemen we onze assets. Ze moeten voldoen aan bepaalde eisen, normen of wetgeving.</p> <p>Het proces van beheren, onderhouden, beoordelen en verbeteren van de assets is een cyclisch proces. Dit geheel noemen we assetmanagement.</p> <p>Assetmanagement helpt ons onze budgetten optimaal in te zetten en de juiste maatregelen te treffen die het hardst nodig zijn én het meeste bijdragen aan onze ambitie en doelstellingen op onder andere het gebied van duurzaamheid.</p>

Activiteiten 2026

<p><i>01. Vervangen van assets</i></p> <p>Een groot aantal assets is voorbij of nadert de technische levensduur waardoor vervanging noodzakelijk is. De daadwerkelijke lijst wordt bijgesteld op visuele inspecties, zodat deze pas met de tijd concreet wordt. De middelen hiervoor zijn opgenomen onder de vervangingsinvesteringen assets watersysteem en -keringen.</p>

In onderstaande tabel een overzicht van de meest omvangrijke/complex geprogrammeerde vervangingen binnen het watersysteem. De investeringen in zuiveringen en de transportleidingen zijn opgenomen in programma 4.

Vervangingsproject	Verwachte projectfase eind 2026	Plandatum gereed
Gemaal Tongerlo	Gereed	2026
Gemaal Latbeek	Gereed	2026
Watergangprofiel Winnerstraatlossing/Eindhovensebaan	Gereed	2026
Watergangprofiel Rode Beek (Susteren)	Gereed	2026
Stuw Afslagtak Rode Beek te Millen	Gereed	2026
Stuw Afslagtak Geleenbeek te Millen	Gereed	2026
Watergangprofiel/duikers Nederweertriet	Gereed	2026
Watergangprofiel/stuw/duiker Aanvoerleiding Kwistbeek	Gereed	2026
Gemaal Vloedgraaf in de Grubben	Gereed	2026
Watergangprofiel Geleenbeek Terborgh	Gereed	2026
Watergangprofiel Langstraatlossing / Regenwaterbuffer Leiverspeelke	Gereed	2026
Stuw Mookse Molenbeek	Gereed	2026
Watergangprofiel Geulke	Gereed	2026
Watergangprofiel Aanvoerleiding Evertsoord	Gereed	2026
Stuw Hambeek	Gereed	2026
Watergangprofiel Peelkanaal (deelgebied 1)	Realisatie	2027
Watergangprofiel Peelkanaal (deelgebied 2)	Realisatie	2027
Watergangprofiel Rode Beek Vlodrop	Planvorming	2027
Panheelderbeek	Planvorming	2027
Watergangprofiel/vispassage/stuw Vistrap Parij/Afslagtak Selzerbeek	Planvorming	2027
Watergangprofiel Milsche beek / vuilvanginstallatie Niers	Realisatie	2028

03. Roadmap assetinformatie

Doel van de roadmap assetinformatie is te komen tot een datagedreven, meerjarenvervangingsprogramma en onderhoudsprogramma. De financiële consequenties van de uitvoering van de roadmap assetinformatie zijn inmiddels in beeld gebracht en vertaald in de meerjarenbegroting.

In 2025 starten we met de uitvoering van de roadmap. Binnen de huidige context is de verwachting dat een meerjarig onderhoudsprogramma en vervangingsprogramma rond 2028-2029 inhoud hebben gekregen in het assetmanagementsysteem. Uiteraard blijven we op de weg hiernaartoe de noodzakelijke onderhouds- en vervangingswerkzaamheden uitvoeren en zijn er ook tussentijdse mijlpalen te duiden.

Subdoel: 6.1.2 Strategisch en doelgericht grond verwerven

Projecten worden regelmatig in een samenwerkingsverband gerealiseerd met partners die in het gebied al veel grond in bezit hebben. Per geval wordt bekeken welke partij de meest voor de hand liggende is om gronden aan te kopen. Waar relevant, ruilen we gronden. Vaak vraagt de verkoper van grond om vervangende grond in plaats van geld. Om ruilingen mogelijk te maken, kopen we ook gronden aan op plekken waar geen concrete projecten in beeld zijn. Dit zijn de zogeheten strategische gronden. Hiervoor is binnen de begroting van het waterschap een bedrag gereserveerd, gebaseerd op een strategische voorraad van circa 200 hectare.

In de planperiode versterken we de samenwerking hierin, waarbij het proces om te komen tot het instellen van een gezamenlijke provinciale grondbank (Waterschap Limburg, Staatsbosbeheer en Provincie) inmiddels is opgestart, onder regie van Provincie Limburg.

Activiteiten 2026

01. Verkenning oprichting Grondbank

De formalisering van de strategische samenwerking heeft inmiddels een andere wending gekregen waardoor de grondbank nog niet operationeel is. Bij de betrokken partijen wordt momenteel gesondeerd hoe de grondbank naar de huidige inzichten verder kan worden vormgegeven. Waterschap Limburg neemt hierbij vooralsnog het standpunt in dat een visie en aanpak rondom de grondbank vanuit de verschillende opgaves bekeken moet worden. Hierbij moeten de gezamenlijke doelen van betrokken partijen op de lange termijn centraal staan.

Subdoel: 6.1.3A Monitoren en gegevens (meetdata) actueel houden

Waterschap Limburg beschikt over een uitgebreid monitoringsnetwerk voor waterkwantiteit, waterkwaliteit en aquatische ecologie. De meetdata zijn richtinggevend bij de uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden van het waterschap en bij het bereiken van de langere termijn beleidsdoelen. Droogte en hoogwater stelt het meetsysteem van het waterschap steeds weer voor nieuwe uitdagingen. Juist in deze situaties wordt een beroep gedaan op het meetsysteem om de toestand van het watersysteem te duiden en tijdig maatregelen te nemen. Daar staat tegenover dat nieuwe technieken zoals remote sensing, cameratechnieken en IoT oplossingen mogelijkheden bieden die bij het meetsysteem kunnen worden gebruikt.

Activiteiten 2026

01. Meetnet

De Monitoringstrategie is in 2024 afgestemd binnen WL. Vanuit de monitoringstafel-overleggen kunnen meetdoelen worden opgeschaald of afgeschaald. Voor waterkwantiteit vindt in 2025 een nadere uitwerking plaats in het tactisch meetplan. Het tactisch meetplan zal in Q1 2026 resulteren in de beschrijving van een basismetnet hetgeen voorgelegd zal worden aan DB. Op basis van besluitvorming zullen de financiële gevolgen bekend worden. Vooralsnog is een bedrag van 300.000 euro per jaar ingeschat voor een periode van 5 jaar vanaf 2026 (deze ontwikkeling is ook in de signaallijst aangegeven). Er wordt de komende 5 jaar dus een extra inzet verwacht. En dat is ook nodig om datagedreven te kunnen werken.

Subdoel: 6.1.3B Watermanagementcentrum WL

Het Watermanagementcentrum vormt samen met het Informatieknooppunt de kern van de datagedreven organisatie die Waterschap Limburg wil zijn voor de systeembeheersing van het watersysteem en de waterkeringen. Het Watermanagementcentrum wordt steeds meer het beeldscherm van het informatieknooppunt van het waterschap. Het brengt informatie afkomstig van het monitoringsnetwerk, voorspelsystemen, datamodellen, onderhoudsdata en kernregistratie samen.

Activiteiten 2026

01. Doorontwikkelen Watermanagementcentrum Waterschap Limburg

Vanaf medio 2024 zijn twee vaste medewerkers in het Watermanagementcentrum Waterschap Limburg (WMC-WL) werkzaam. Hiermee is de eerste stap gezet in de doorontwikkeling. In 2026 zetten we belangrijke vervolgstappen in het vroegtijdig informeren van de interne organisatie door een verbetering van het Waterbeeld. Hierbij kijken we ook naar de ontwikkelingen van de weer- en neerslagverwachtingen en de mogelijke gevolgen voor het watersysteem en de waterkeringen. Dit gaat hand- in hand met de ontwikkeling van het informatieknooppunt (IKP) omdat de benodigde informatie van daaruit wordt geleverd. Deze ontwikkelingen zijn onderdeel van de doorgroei naar het scenario, waarbij de Waterinformatie kamer een zelfstandige,

proactieve rol neemt in het signaleren en voorspellen van het dagelijkse waterbeeld van het totale watersysteem van WL. Hierbij wordt nadrukkelijk de afstemming gezocht met het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) in het kader van vroegtijdige alarmering (Early Warning).

Subdoel: 6.1.4 Wendbare organisatie

Onze opgaven vragen om een omgevingsgerichte en wendbare organisatie. Daar hebben we meer capaciteit en andere competenties voor nodig dan we nu in huis hebben. De huidige krappe arbeidsmarkt stelt ons voor uitdagingen, zeker waar het de technisch-inhoudelijke disciplines betreft, zoals technisch managers, hydrologen en ecologen. We hebben daarnaast de komende tien jaar te maken met een grote uitstroom door pensionering. En om één van de beste werkgevers van Nederland te blijven, investeren we in duurzame inzetbaarheid, gesprekcyclussen, opleidingen en mobiliteit.

Activiteiten 2026

01. Werving en Selectie

Het team recruitment is wegens de samenvoeging versterkt. In 2026 investeren we in een nieuw W&S systeem en moderniseren we onze wervingsaanpak om effectiever in te spelen op onze arbeidsmarkt.

Zo werken we samen met arbeidsmarktcommunicatie, externe experts en verkennen alternatieve wervingsvormen zoals talentpools, ‘referral’ programma’s en directe benadering. Daarnaast ontwikkelen we door en geven we invulling aan op het gebied van arbeidsmarktcommunicatie om onze zichtbaarheid en aantrekkelijkheid als werkgever te vergroten.

02. Opstellen van strategisch HR-plan met vernieuwende HR-agenda

HR heeft een jaarlijkse agenda opgemaakt alwaar de prioriteiten vastgelegd zijn.

03. HR-Management informatie

Het door ontwikkelen van HR-managementinformatie zowel in het HR informatiesysteem als in het informatieknooppunt (IKP).

04. Sturingscyclus en kritische prestatie indicatoren-dashboard

Sturing op het realiseren van de doelen uit het WBP en de begroting vraagt om continue focus. Een effectief ambtelijk/bestuurlijk samenspel en proactieve, relevante informatievoorziening binnen de ambtelijke organisatie en richting bestuur zijn hierbij essentieel. Gedurende het jaar houden we het functioneren van de sturingscyclus en -instrumenten die we daarin gebruiken voortdurend tegen het licht en passen die waar nodig aan. We maken hierbij onder andere gebruik van ‘kritische prestatie indicatoren’. Voor zover die indicatoren van de doelen in het WBP zijn afgeleid, stemmen we de informatiebehoefte met de Provincie Limburg af. In 2026 realiseren we de volgende stap in de optimalisatie van de planning en control cyclus. We onderzoeken de wensen en mogelijkheden voor de implementatie van een meer interactieve en gebruiksvriendelijke P&C-applicatie en gaan de volgende fase in van de in 2025 gestarte bouw van een kritische prestatie-indicatoren dashboard en het werken met afdelingsplannen. Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering.

05. Inzet Strategisch Personeelsplanning

Om de efficiënte inzetbaarheid van onze organisatie te borgen en proactief te handelen op toekomstige maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, zetten wij in op een versterkte toepassing van Strategische Personeelsplanning (SPP). Met SPP brengen we in kaart welke kennis, vaardigheden en capaciteit in de toekomst voor het Waterschap Limburg nodig zijn en hoe deze zich verhouden tot het huidige personeelsbestand. De investering in SPP draagt bij aan een wendbare en toekomstgerichte organisatie.

<p><i>06. Projectbeheersing</i></p> <p>Het toenemende investeringsvolume leidt tot een groeiende projectenportefeuille. We besteden veel aandacht aan de beheersing van onze projecten. De afgelopen jaren hebben we mooie stappen gezet om de projectbeheersing waar mogelijk meer te uniformeren en met informatiesystemen beter te ondersteunen. Bijvoorbeeld op het gebied van risicobeheersing en financiële stuurinformatie. De uitkomsten van het in het kader van artikel 109a van de Waterschapswet in 2025 uitgevoerde onderzoek naar (aspecten) van doelmatigheid- en doeltreffendheid van projectbeheersing zijn door de organisatie omarmd en worden door de betreffende projectorganisaties opgepakt .</p>
<p><i>07. Veiligheidscultuur</i></p> <p>We gaan onze veiligheidscultuur versterken volgens de Safety Culture Ladder (SCL) niveau 3. Daarnaast realiseren we een integraal, geharmoniseerd veiligheidsbeleid waarin alle veiligheidsaspecten in onderlinge samenhang worden opgenomen.</p>
<p><i>08. Toegangscontrole</i></p> <p>Met de uitvoering van het project “Toegangscontrole” vervangen we verouderde ‘end of life’-systemen en treffen we de maatregelen die nodig zijn om te voldoen aan de eisen die vanuit Europese en nationale wet- en regelgeving worden gesteld aan de beveiliging van overheidsgebouwen en -objecten.</p>

<p>Subdoel: 6.1.5A Digitale transformatie</p>
<p>De digitale transformatie van de samenleving zet door, onder andere met de uitrol van het mobiele 5G-netwerk, modernere sensoren, satellietbeelden en kunstmatige intelligentie. Het ‘internet of things’ biedt nieuwe mogelijkheden voor de verzameling van ‘big data’ en bijvoorbeeld het op afstand sturen en monitoren van het water- en zuiveringssysteem.</p> <p>Het Informatieknooppunt (IKP) gaat een grote bijdrage leveren aan datagedreven werken van WL. Naast de CRK gaat het ook andere processen voorzien van informatieproducten waaronder dashboards met (management)informatie.</p>

Activiteiten 2026

<p><i>01. Informatieknooppunt (IKP)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Invulling geven aan het (PVA) datagedreven werken. • Implementeren van Data-governance en data-eigenaarschap: Biedt betrouwbare data voor sturing en verantwoording. • Werken aan Generieke geodata en waterdata: Het beschikbaar stellen en up-to-date houden van gemeenschappelijke data via de gegevensfabriek • Door ontwikkelen aan het Informatieknooppunt: Een dataplatform dat datagedreven werken binnen WL faciliteert. • Professionaliseren Informatiemanagement en IV-architectuur: Het zorgen van afstemming tussen informatiesystemen en processen.

<p>Subdoel: 6.1.5B Informatiebeveiliging en privacy</p>
<p>We beogen toe te groeien richting volwassenheidsniveau 4.</p>

Activiteiten 2026*01. Jaarplan Informatiebeveiliging en privacy*

Zorgen we voor technische en organisatorische maatregelen, bewustwording, naleving van wetgeving en structurele borging van informatieveiligheid in processen.

- Verder zorgdragen voor een voldoende mate van informatieveiligheid door een operationeel en effectief ISMS te faciliteren, samen met compliance aan norm- en wetgeving.
- Toezicht houden en mede toepassen van risicoanalyses als basis voor planvorming, uitvoering van maatregelen en afgesloten door regelmatige audits, intern of extern.
- Het verder actueel door ontwikkelen en reviseren van een robuust informatiebeveiligingsbeleid en een strategie om potentiële cyberdreigingen te minimaliseren.
- Het verder identificeren, beoordelen en aanpakken van beveiligingsrisico's, zowel interne als externe.
- Het verder coördineren hoe een organisatie reageert op beveiligingsincidenten, zoals datalekken of cyberaanvallen.
- Het verhogen van het beveiligingsbewustzijn bij medewerkers door trainingen en workshops.
- Zorgen dat de organisatie voldoet en blijft voldoen aan wetten en regelgeving (BIO, Cbw, AVG)
- Het verder initiëren van communicatie met management en afdelingen om beveiligingsinitiatieven te integreren binnen de bedrijfsvoering.
- Het regelmatig (laten) meten van de effectiviteit van zowel het ISMS als genomen beheersmaatregelen, zowel intern als bij toeleveranciers.
- Zorgdragen voor verdere ontwikkeling, implementatie en het onderhouden van de informatiebeveiligingsstrategie.

Subdoel: 6.1.5C Digitale dienstverlening

Waterschap Limburg dient conform wet- en regelgeving en afspraken op sectorniveau de digitale dienstverlening te verbeteren. De burger staat steeds meer centraal om informatie van het waterschap online tot zich te nemen.

Activiteiten 2026*01. Wet open overheid (WOO)*

Om te voldoen aan de Wet open overheid (WOO) werken we aan het actief en tijdig openbaar maken van bestuurlijke informatie via gestandaardiseerde kanalen. Digitale toegankelijkheid wordt gewaarborgd door al onze websites, documenten en applicaties te toetsen en aan te passen volgens de WCAG-richtlijnen.

Tot slot zorgen we voor een duurzaam en volledig digitaal informatiebeheer in lijn met de Archiefwet, inclusief een toekomstbestendig digitaal archiefsysteem.

Subdoel: 6.1.5D Techniek up-to-date

We moderniseren onze ICT-infrastructuur om toekomstbestendig te blijven en goed samen te kunnen werken binnen én buiten de organisatie.

Activiteiten 2026*01. ICT-infrastructuur*

We verbeteren continu de ICT-infrastructuur voor een veilige, stabiele en moderne digitale werkomgeving.

doel
6.2

Doel: We werken met en voor de omgeving.

Hoe meten we dat?

Bestuur en organisatie						
6.2 We werken met en voor de omgeving						
	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	% klachten binnen wettelijke termijn afgehandeld (2 ^e fase klachtbehandeling ¹)	100%	100%	100%	100%	100% (- ²)

Toelichting bij	
a)	¹ Een wettelijke termijn is enkel gekoppeld aan de formele klachtbehandeling (2 ^e fase). Het overgrote deel van de klachten wordt afgedaan in de eerste fase (informele klachtbehandeling). ² Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Voor dit doel (6.2) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Subdoel: 6.2.1 Waar nodig toepassen regels en vergunningen
Bij het adviseren over initiatieven van derden kunnen we terugvallen op onze regels, vergunningverlening en handhaving. Veel zaken vallen onder de zorgplicht en onder algemene regels; voor andere zaken is een melding voldoende en alleen waar nodig maken we een vergunning met daarin de voorschriften waaronder een activiteit mogelijk is. Onze regels zijn te vinden in het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

Activiteiten 2026

Regulier werk.

Subdoel: 6.2.2 Transparant en aanspreekbaar zijn
Wij voeren regie op een gezonde meerjarenbegroting, die structureel in evenwicht is en waarin het waterschapswerk integraal geprogrammeerd is. De begroting, voortgangsrapportages en jaarrekening zijn transparant en geven het bestuur helder inzicht in de (financiële) situatie van het waterschap. We houden de organisatie op koers en sturen op “de goede dingen doen en de dingen goed doen”. We toetsen op doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid. We verzamelen en analyseren informatie, maken prognoses en signaleren afwijkingen. We verbeteren onze communicatie met de directe omgeving en inwoners ten aanzien van de watersysteemprojecten, assetprojecten en zuiveringsprojecten.

Activiteiten 2026

<i>01. Planning en control cyclus</i> We onderzoeken de wensen en mogelijkheden voor de implementatie van een meer interactieve en gebruiksvriendelijke P&C-applicatie, die het proces minder bewerkelijk, toegankelijker en flexibeler maakt voor alle betrokkenen. Het kritische prestatie-indicatoren (kpi) dashboard gekoppeld aan het Informatieknooppunt bouwen we stap voor stap op basis van de gebruikersbehoeften en (technische) mogelijkheden uit. Onze bestuurlijke rapportages en plannen gaan we zoveel mogelijk vanuit de afdelingsplannen opbouwen.
<i>02. Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek</i> We voeren jaarlijks onderzoeken uit naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van ons werk en informeren het algemeen bestuur hierover. We sturen actief op opvolging van aanbevelingen uit deze onderzoeken en borgen de voortgang structureel in de planning & control cyclus.

In 2026 wordt ingezet op versterking van de leerfunctie in de organisatie: onderzoeksbevindingen worden actief teruggekoppeld naar lijnmanagement en betrokken teams om te stimuleren dat inzichten daadwerkelijk leiden tot verbetering. We zorgen ervoor dat de onderzoeken praktisch toepasbaar zijn en bijdragen aan bestuurbaarheid, uitlegbaarheid en financieel beheer.

03. Investeren in proactieve communicatie ten aanzien van watersysteempromerprojecten, assetprojecten en zuiveringsprojecten

We verstevigen onze rol als dé waterpartner door onze communicatie proactiever en gelaagd in te zetten. Waar we voorheen vooral inzetten op communicatie op uitvoerend niveau, bijvoorbeeld over de uitvoering van projecten gericht op direct betrokkenen, gaan we meer investeren in tactisch-thematische communicatie over projecten heen gericht op bredere doelgroepen. We koppelen onze communicatie aan de koers, waarbij de pijlers bewust beschermen tegen water, water schoon en gezond maken en water eerlijk verdelen steeds het uitgangspunt vormen. Samen is daarbij een centraal thema: wij nemen het voortouw, maar kunnen onze doelen alleen bereiken als anderen bereid zijn samen met ons de verantwoordelijkheid te nemen.

04. We nemen onze inwoners mee in de belangrijkste terminologie van het waterschap

Door middel van explainer animaties leggen we belangrijke begrippen uit. Deze animaties kunnen voor allerlei doeleinden op korte en lange termijn worden ingezet. We starten met drie animaties en de intentie is om er een reeks van te maken.

05. Rechtmatigheidsverantwoording en VIC

In 2026 richten we ons op het verder versterken van het interne beheersingskader, zodat we als organisatie betrouwbaar en zelfstandig kunnen verantwoorden over de rechtmatige besteding van publieke middelen. De verbijzonderde interne controle (VIC) wordt risicogericht ingezet op processen met een hoog financieel of organisatorisch belang. Bevindingen uit de VIC vormen input voor de rechtmatigheidsverantwoording én voor gerichte verbeteracties in de organisatie. Ook wordt aandacht besteed aan het vergroten van bewustzijn binnen afdelingen over het belang van rechtmatigheid, adequate interne beheersing en interne controle.

06. Communicatiescan

We ontwikkelen een communicatiescan waarmee we de communicatiebehoefte per project objectief kunnen inventariseren. Hiermee is het voor de interne organisatie duidelijk waarom welke communicatieacties op welk project worden gezet.

Dit overzicht helpt ook om de rode draad aan te houden en meer op thema te organiseren en te communiceren. Zo kunnen we WL als geheel, maar ook de bestuurders gerichter profileren. De operationele ondersteuningsbehoefte kan vervolgens door de projectleiding worden ingekocht.

Subdoel: 6.2.3 Samenwerken in programma's en netwerken en combineren doelen

Met de omgeving en voor de omgeving: We participeren in samenwerkingsverbanden geïnitieerd door omgevingspartijen die kunnen bijdragen aan het realiseren van de doelen van het waterschap. Het gaat hier met name om samenwerkingsverbanden met overheidspartijen, terreinbeherende organisaties en belangenorganisaties op het gebied van ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast brengen we de belangen in bij ruimtelijke plannen van derden.

Om het watersysteem toekomstbestendig te maken, water daar op te vangen waar het valt en de waterkwaliteit te verbeteren is meer inzet van andere partijen nodig, met name op gebied van ruimtelijk beleid.

Door in een vroege planfase deel te nemen aan ruimtelijke visies en plannen van andere overheden worden de doelen en belangen van het waterschap beter ingebracht en geborgd.

Activiteiten 2026

<p><i>01. Bouwstenen voor water en klimaat in omgevingsvisies</i></p> <p>We brengen doorlopend onze belangen (waterkwaliteit, waterbeschikbaarheid en wateroverlast en hoogwaterveiligheid) in alle omgevingsvisies van gemeenten in via de in 2019 vastgestelde ‘Bouwstenen voor water en klimaat in omgevingsvisies’. Hierbij wordt tevens gebruik gemaakt van de Informatie en kaarten uit de onderlegger water en bodem.</p>
<p><i>02. Water en bodem sturend voor de ruimtelijke ontwikkeling</i></p> <p>In samenwerking met de Unie van Waterschappen en de Provincie Limburg worden de belangen van het waterschap ingebracht. We onderzoeken wat Water en bodem sturend vraagt aan aanpassingen van bestaand beleid of nieuw beleid van het waterschap. In 2025 heeft het waterschap gezamenlijk met de provincie de onderlegger water en bodem opgesteld. We implementeren in 2026 deze onderlegger in gesprekken met gemeenten teneinde deze te doorleven en in de praktijk te brengen.</p>
<p><i>03. Beleidskader recreatief medegebruik</i></p> <p>Het beleidskader recreatief medegebruik wordt in 2026 bestuurlijk vastgesteld na consultatie en inspraak.</p>

Subdoel: 6.2.4 Investeren in relatiebeheer op alle niveaus

We investeren in relatiebeheer op alle niveaus. In de planperiode versterken we ons relatiebeheer door extra menskracht in te zetten. We werken zo veel mogelijk met vaste contactpersonen per relatie of per regio. Het is een rol van halen en brengen van informatie, het signaleren van ontwikkelingen en het vinden van samenwerkingskansen. Ook op bestuurlijk niveau zorgen we voor goede structurele afstemming. Met gebiedsgericht relatiebeheer bouwen we aan een netwerk dat bijdraagt aan het creëren van draagvlak voor onze plannen, een goede rol van water in plannen van anderen en gezamenlijke projecten met gecombineerde doelen.

Activiteiten 2026

Regulier werk.

Subdoel: 6.2.5 Iedereen is waterbeheerder

Inwoners van Limburg hebben (met al hun handelen) invloed op het water. Om mensen bewust te maken dat het ene gedrag goed is voor het water en het andere niet informeren en motiveren wij inwoners van Limburg via doelgerichte campagnes en communiceren we hierover via media, gerichte campagnes en educatie-activiteiten. We stimuleren positieve acties met subsidie, bijvoorbeeld voor afkoppelen van regenwater. In de planperiode willen we behalve informeren mensen ook directer betrekken bij het waterbeheer.

Activiteiten 2026

<p><i>01. Gastlessen geven op basisscholen</i></p> <p>Jaarlijks geven ca. 35 waterschappers uit alle disciplines van de organisatie gastlessen aan basisscholen in heel Limburg (2024: 50 gastlessen, ca. 1.200 kinderen). Ook in 2026 doen we dat. De verwachting is dat het aantal gastlessen toeneemt t.o.v. 2024. Naast een kwantitatieve opgave werken wij ook aan het verder professionaliseren van de gastlessen.</p>
<p><i>02. Educatieve samenwerking met WRL</i></p> <p>We bouwen de samenwerking met Waterveiligheid en Ruimte Limburg op communicatiegebied verder uit. We concentreren ons daarbij op het verfijnen van de educatieve samenwerking op het gebied van zelfredzaamheid, zoals dat gebeurt bij onder meer de Risk Factory. Op deze manier krijgen we een betere aansluiting bij de belevingswereld van de doelgroep en doet onze organisatie bovendien nieuwe inzichten op.</p>

03. Campagnes voeren gericht op vergroting van de propositiebekendheid van WL, gedragsverandering en zelfredzaamheid

In 2026 starten we twee campagnes en zetten we al lopende campagnes voort:

- We nemen deel aan een landelijke campagne van de Unie van Waterschappen, waarin het opvangen van regenwater centraal staat. Deze campagne koppelen we aan de campagne Waterklaar, met als doel het gebruik van de beschikbare afkoppelsubsidies een extra impuls te geven. Deze campagne start in de eerste helft van 2026.
- We starten met een verkiezingscampagne, die tot doel heeft de opkomst voor de waterschapsverkiezingen in maart 2027 te vergroten. Ook hierbij haken we aan op de landelijke campagne vanuit de UvW. De campagne start in het laatste kwartaal van 2026 en heeft als bijkomend doel de propositiebekendheid van onze organisatie te vergroten: waar staan we voor en wat doen we.

Subdoel: 6.2.6 Samenwerken over de grenzen

We onderhouden intensieve contacten met de waterbeheerders in Noord-Brabant, Gelderland, Duitsland en België. Veel watergangen, de Maas en de grondwaterstromen zijn immers grensoverschrijdend.

Activiteiten 2026

01. Grensoverschrijdende Stresstest Roer

Grensoverschrijdende stresstest Roer onder de leiding van DG Water (Jozef van Brussel) n.a.v. aanbevelingen landelijke beleidstafel wateroverlast en hoogwater i.s.m. het Duitse Wasserverband Eifel-Rur (WVER). Mede betrokken zijn Deltares en de RWTH Aken i.s.m. het programma JCAR-ATRACE. Concreet levert de stresstest Roer een rekenmodel voor de Roer van bron tot monding op. Hiermee worden de effecten van extreme weergebeurtenissen op afvoer en waterstanden van de Roer berekend. De resultaten van de stresstest zijn input voor de gezamenlijke voorverkenning trajectaanpak Roer van WL en WRL. De hele stresstest heeft veel tijd nodig. De tijdsplanning wordt bepaald door de complexiteit van het werk, waar wij als WL geen invloed op hebben. Eind 2026 zal een groot gedeelte van de resultaten bekend zijn. Echter is de verwachting, dat het project pas in 2027 zal worden afgerond.

**doel
6.3**

Doel: We dragen bij aan een duurzame toekomst.

Hoe meten we dat?

Bestuur en organisatie						
6.3 We dragen bij aan een duurzame toekomst						
	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	% energieneutraal zijn van WL ¹	70%	80%	90%	95%	100% (2030)
b)	% circulair zijn van WL ¹	52%	54%	56%	58%	100% (2050)
c)	Voortgang vitaliteitsbeleid ¹	100%	100%	100%	100%	100% (- ²)
d)	% reductie van restafval t.o.v. 2018 ¹	50%	60%	70%	80%	95% (2030)
e)	% van het energieverbruik dat we zelf produceren ¹	40%	50%	55%	60%	70% (2030)
f)	% CO ₂ uitstoot gereduceerd t.o.v. 2018 ¹	25%	35%	45%	50%	55% (2030)

Toelichting bij	
a)	Energie neutraal t.o.v. referentiejaar 2018. Het doel om in 2025 energie neutraal te zijn, lijkt niet reëel. 2030 of 2035 is waarschijnlijker. ¹ Doelstellingen afkomstig uit Nota 'Samen Duurzaam', vastgesteld door het AB d.d. 10 maart 2021.
b)	Circulair denken en handelen. In 2023 starten met circulair uitvragen (Grondstoffenakkoord 2017). ¹ zie a)
c)	Vitaliteitsbeleid gericht op duurzame inzetbaarheid en voorkomen ziekteverzuim. ¹ zie a) ² Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.
d)	¹ zie a)
e)	¹ zie a)
f)	¹ zie a)

Voor dit doel (6.3) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Subdoel: 6.3.1 Klimaatneutraal en circulair werken

In 2022 zijn we gestart met het in kaart brengen van de CO₂ footprint middels de prestatieladder. Op basis van deze data zijn de hotspots van CO₂ in beeld gebracht en hebben we diverse maatregelen getroffen om de CO₂ uitstoot terug te dringen. De belangrijkste hotspots zijn de inkoop van elektriciteit, gasverbruik, de uitstoot door woon-werkverkeer en het wagenpark. Sinds eind 2022 kopen we uitsluitend groene elektriciteit in. Het gasverbruik voor verwarming van gebouwen is in 2022 met ruim 20% teruggebracht door investeringen in alternatieve installaties (warmtepompen), er zijn aanvullende maatregelen in voorbereiding. We elektrificeren het wagenpark en er is een mobiliteitsscan uitgevoerd om maatregelen te kunnen nemen die de uitstoot door woon-werkverkeer terugdringen. De uitrol van deze maatregelen vond en vindt plaats in 2023 en 2024. Op basis van deze acties is in 2022 het CO₂-bewust Certificaat Niveau 3 behaald. Dit niveau wordt in 2024 gehandhaafd – in juli 2024 vindt de volgende audit plaats. Er zijn al maatregelen in voorbereiding om daarna de stap naar niveau 4 te zetten. Dit vergt maatregelen die effect hebben in de keten. Een belangrijke maatregel, die al in gang is gezet, is dat wij ons hebben aangesloten bij het convenant schoon en emissieloos bouwen, waarin overheden en de bouwsector hebben afgesproken stapsgewijs naar een uitstootvrije aanpak toe te werken. Tevens heeft de organisatie kennisgemaakt met 'Product as a Service' als circulair inkoopmodel.

Activiteiten 2026

01. Plan van aanpak Duurzaamheid

In 2025 is gestart met de ontwikkeling van een plan van aanpak duurzaamheid. Hierin worden beproefde concepten en werkzaamheden van binnen en buiten de organisatie gericht op duurzaamheid geïnventariseerd en organisatie-breed geïmplementeerd. Ook laat dit plan van aanpak zien hoe we als nieuwe organisatie duurzaamheid vanaf 2026 programmatisch gaan aanpakken.

02. Voorbereiding implementatie CSRD-richtlijn

De Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) is een Europese richtlijn die grote ondernemingen en beursgenoteerde bedrijven verplicht om informatie te verstrekken over de impact van hun activiteiten op mens en milieu. Op dit moment is nog niet bekend of en wanneer de CSRD ook voor de rapportageverplichtingen van waterschappen gevolgen gaat hebben. Om echter onze voorbeeldrol te pakken en ons hier tijdig op voor te bereiden, is deze ontwikkeling opgenomen in het plan van aanpak duurzaamheid. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de duurzaamheidsparagraaf in deze begroting (paragraaf 5.6)migratie.

doel
6.4

Doel: We werken tegen maatschappelijk verantwoorde kosten en risico's.

Hoe meten we dat?

Bestuur en organisatie

6.4 We werken tegen maatschappelijk verantwoorde kosten en risico's

	Indicator	2026	2027	2028	2029	Einddoel
a)	Weerstandsvermogen	> 1,0	> 1,0	> 1,0	> 1,0	> 1,0 (- ¹)

Toelichting bij

- a) Weerstandsvermogen is de mate waarin het waterschap in staat is financiële tegenvallers te kunnen opvangen. Het is de verhouding tussen de beschikbare middelen (weerstandscapaciteit) en de benodigde middelen om eventuele risico's te dekken.
¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Voor dit doel (6.4) voeren we jaarlijks veel reguliere, terugkerende werkzaamheden uit. We benoemen hieronder de belangrijkste activiteiten, die specifiek voor 2026 focus verdienen:

Subdoel: 6.4.1 We blijven een betaalbaar waterschap

We vinden het belangrijk om kostenbewust te zijn, zodat we een betaalbaar waterschap blijven en onze ambities haalbaar zijn.

Activiteiten 2026

01. Implementatie portfoliomanagement in combinatie met afdelingsplannen en sturingsdashboards
De geleidelijke invoering van portfoliomanagement gaat ons helpen om weloverwogen, integrale keuzes te maken. Dit doen we in nauwe samenhang met andere activiteiten die de besluitvorming en sturing, maar ook de bestuurlijke verantwoording ondersteunen. Bijvoorbeeld het werken met afdelingsplannen met daarin een transparante opbouw tussen doelen, activiteiten en middelen. Maar ook de ontwikkeling van sturingsdashboards die gebruik maken van data in ons Informatieknooppunt.

Subdoel: 6.4.2 We managen onze risico's

We identificeren mogelijke risico's en zien toe op borging van de beheersmaatregelen.

Activiteiten 2026

01. Risicomanagement
In vervolg op de in 2025 uitgevoerde integratie van de risicomatrices en de P&C-cycli van voormalig WBL en WL willen we in 2026 één systematiek voor prestatie- en risicomanagement implementeren.
Een belangrijk onderdeel van de doorontwikkeling is de organisatiebrede aandacht voor risicobewustzijn en de koppeling tussen onze doelen, activiteiten, risico's en beheersmaatregelen. Door deze elementen sterker met elkaar te verbinden, kunnen we effectiever sturen en anticiperen op mogelijke risico's én kansen.

Wat mag het kosten?

Exploitatie

Programma Bestuur en Organisatie	2026 Begroting
Kosten	198.664.700
Opbrengsten	16.798.000
Netto kosten	181.866.700
Bijdrage aan BsGW	6.569.800
Doorberekende kosten naar overige programma's	-170.388.300
Totaal na doorberekening	18.048.200

Investeringsen

Binnen dit programma zijn de investeringsuitgaven geraamd op € 850.000, terwijl de geraamde inkomsten € 220.000 bedragen. Onderstaand overzicht geeft een nadere specificatie van de projecten die binnen dit programma worden uitgevoerd:

INVESTERINGSOBSJECT PER PROGRAMMA	
PROJECT	OMSCHRIJVING
P502019	Roadmap Informatievoorziening 2022-2027
P504005	Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) - Agio
	Projecten facilitair

PROGRAMMA BESTUUR EN ORGANISATIE

programma

7. Strategische ontwikkelingen / overige begrotingsposten

Waarom dit programma?

De financiële ramingen in dit programma zijn gekoppeld aan de ontwikkelingen uit de Kadernota 2026. Om de ramingen specifiek toe te wijzen aan andere programma's is een nadere uitwerking en concretisering van de ontwikkelingen en thema's nodig, die ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet voorhanden was. Zodra financieel duidelijk is welke omvang, inzet en bestemming per onderwerp nodig zijn, kan aan de hand van de voorschriften de juiste plek in de begroting worden bepaald. De ramingen worden vervolgens via een begrotingswijziging toegedeeld aan de betreffende programma's in de begroting. Deze werkwijze bevordert het totaaloverzicht en inzicht en ondersteunt tegelijkertijd de borging van een rechtmatige besteding.

In het kader van de rechtmatigheid wordt de toewijzing en inzet van middelen geformaliseerd via de voor- en najaarsrapportage 2026, waarbij wij tevens rapporteren over de stand van zaken.

Toepassing probabilistisch ramen

Om begroting en realisatie dichterbij elkaar te brengen is de strategie gekozen om in 2026 voor een aantal specifieke begrotingsposten op dit programma de methode van probabilistisch toe te passen. Hierbij wordt een bepaalde risicomarge ingecalculleerd. Zo is het eerste jaar voor structurele en incidentele posten uitgegaan van respectievelijk 80 en 60 procent van de oorspronkelijke raming 2026.

Wat mag het kosten?

Exploitatie

Programma Strategische ontwikkelingen en overige begrotingsposten	2026 Begroting
Kosten	17.560.000
Opbrengsten	-
Netto kosten	17.560.000

De op dit programma onderliggende begrotingsposten vloeien voort uit de opgenomen en beschreven ontwikkelingen in de kadernota 2026 zoals vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur op 2 juli 2025. De specificatie is als volgt:

PROGRAMMA	BHP	NAAM	2026	2026	2026	2026	2026
			Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26001	Aanbesteding maaicontracten	2.000.000	-	2.000.000	-	2.000.000
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26002	Wijziging gedragscode natuurbescherming en -beheer	1.500.000	-	1.500.000	-	1.500.000
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26003	Agio kapitaalverstrekking SNB uitvoering 4 projecten	140.000	-	140.000	-	140.000
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26004	Beleidsplan waterkeringen: sanering schotbalk keringen	80.000	-	80.000	-	80.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26005	Multidisciplinaire hoogwateroefening	120.000	-	120.000	-	120.000 **
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26006	Inrichting beheer en lijn overdracht waterk. projecten	160.000	-	160.000	-	160.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26007	Communicatie	246.000	-	246.000	-	246.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26008	Catering (aanbesteding)	120.000	-	120.000	-	120.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26009	Doorvoeren adviezen AB werkgroep 'ondersteuning AB'	75.000	-	75.000	-	75.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26010	Versterking bestuurondersteuning (+1fte)	100.000	-	100.000	-	100.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26011	Harmonisatie en herwaardering functies, recruitment etc.	905.000	-	905.000	-	905.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26012	Aanbesteding wagenpark	1.200.000	-	1.200.000	-	1.200.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26013	Meerkt n a.g.v. taakstelling kostenbesp. HWBP	70.000	-	70.000	-	70.000
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26014	UWTTD medicijnresten	360.000	-	360.000	-	360.000 **
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26015	Risicogestuurde aanpak wateroverlast	160.000	-	160.000	-	160.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26016	Natuurlijk systeemherstel	240.000	-	240.000	-	240.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26017	Vismigratieknelpunten als onderdeel visie	60.000	-	60.000	-	60.000 **
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26018	Convenant zoetwater	300.000	-	300.000	-	300.000 **
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26019	De waterpartner: leven met water	424.000	-	424.000	-	424.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26020	Datagedreven, applicaties en digitale veiligheid	640.000	-	640.000	-	640.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26021	De samenvoeging; nieuwe organisatie	560.000	-	560.000	-	560.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26022	Assetbase waterkeringen	300.000	-	300.000	-	300.000 **
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26023	Assetbase Watersysteem	300.000	-	300.000	-	300.000 **
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26024	Verantwoording	320.000	-	320.000	-	320.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26025	VTH toekomstbestendig opbouwen en doorontwikkelen	300.000	-	300.000	-	300.000 **
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26026	Beveiliging waterzuiveringen-> via investeringsstaat	-	-	-	-	-
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26027	Waterbeheerprogramma 2028-2033	136.000	-	136.000	-	136.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26028	Assetbase Waterketen	2.240.000	-	2.240.000	-	2.240.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26029	KRW impuls programma	1.640.000	-	1.640.000	-	1.640.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26030	KRW waterketenprojecten	-770.000	-	-770.000	-	-770.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26031	Assetbase Watersysteem (variant)	1.282.000	-	1.282.000	-	1.282.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26032	Datagedreven, applicaties en digitale veiligheid (variant)	1.792.000	-	1.792.000	-	1.792.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26033	Veranderende organisatie: De samenvoeging (variant)	560.000	-	560.000	-	560.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XBEG26001	Toek. kstnontw. rwi's - Waterketen (v.a. 2027)	-	-	-	-	-
7. Strategische ontwikkelingen en overige	Totaal		17.560.000	-	17.560.000	-	17.560.000

* = 80% probabilistisch

** = 60% probabilistisch

overzicht van

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

In de zeven programma's van deze begroting zijn de specifieke lasten en baten per programma opgenomen. Daarnaast heeft het waterschap ook baten en lasten die niet aan een programma zijn toe te rekenen. Het (gewijzigde) Waterschapsbesluit schrijft voor dat deze in een overzicht worden weergegeven.

Tabel: Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(bedragen x € 1.000,-)		Begroting 2026	Lasten	Baten
Totaal exploitatie (programma 1 t/m 7)		277.288	300.625	23.337
Onvoorzien	+	1.200	1.200	-
Vennootschapsbelasting	+	-	-	-
Onderuitputting exploitatie	-/-	500	-	500
Dividend en overige opbrengsten	-/-	2.697	-	2.697
Totaal netto kosten		275.291	301.825	26.534
Opbrengst waterschapsbelastingen, inclusief kwijtschelding en oninbaarverklaringen *		272.691		
Nadelig exploitatieresultaat *		2.600		

* aangepast i.v.m. besluit amendement

4 Raming van de belastingopbrengsten

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de opbouw en onderbouwing van de waterschapsbelastingen. We lichten toe hoe de belastingopbrengsten voor 2026 zijn geraamd, hoe de kostentoerekening plaatsvindt en welke mate van kostendeckendheid daarbij is gehanteerd. Ook worden de tarieven voor 2026 toegelicht en geïllustreerd aan de hand van enkele rekenvoorbeelden. Tot slot wordt ingegaan op het kwijtscheldingsbeleid.

Aan bod komen de volgende onderdelen:

- Kostenverdeling en -toerekening
- Raming van de belastingopbrengsten en kostendeckendheid
- Tarieven 2026 en rekenvoorbeelden
- Kwijtscheldingsbeleid

4.1 Kostenverdeling en -toerekening

Voor de verantwoording en sturing van de kosten hanteert het waterschap de door de Unie van Waterschappen vastgestelde BBP-structuur (Beheerproductenstructuur). Binnen deze structuur wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsbeheerproducten, die zijn onderverdeeld in primaire en ondersteunende beheerproducten. De kosten van ondersteunende beheerproducten worden via de kostenverdeelstaat doorberekend aan de primaire producten.

Alle indirecte kosten worden via de kostenverdeelstaat doorberekend naar de primaire beheerproducten. In de voorliggende begroting is rekening gehouden met een nieuwe opzet van de kostenverdeelstaat passend bij de opzet en inrichting van de nieuwe organisatie. De indirecte kosten zijn naar rato van de inzet van fte (omgerekend naar een procentuele verdeelsleutel) doorberekend naar de primaire beheerproducten. Het gehanteerde uitgangspunt sluit aan bij het vigerend wettelijke kader en wat bedrijfseconomisch gezien gebruikelijk en logisch is. Het is redelijk om een relatie te veronderstellen tussen de inzet van personeel op een bepaald primair beheerproduct en de hoogte van de indirecte uitgaven ten behoeve van die inzet. Voor de actualisatie van de verdeelsleutel gaan we uit van tenminste 1 maal in de 5 jaren waarbij we aansluiten bij de wettelijke termijn van de herziening van kostentoedelingsverordening watersysteemheffing.

Uiteindelijk worden alle kosten op een transparante en verantwoorde toegerekend aan de twee hoofdtaken van het waterschap:

1. Watersysteembeheer

Omvat de kosten voor het beheer van de waterhoeveelheid, het onderhouden van waterkeringen, het verbeteren van de waterkwaliteit en een deel van de kosten voor het heffen en innen van belastingen. Deze kosten worden gedragen door inwoners en eigenaren van gebouwen, gronden, en natuurgebieden.

2. Zuiveringsbeheer

Omvat de kosten voor de inzameling, transport en zuivering van afvalwater, de verwerking van zuiveringsslib en eveneens een deel van de kosten voor belastingheffing en -inning. Daarnaast wordt een deel van de kosten van eigen plannen, bestuur, externe communicatie en vergunningverlening en handhaving van de Wvo, tot het zuiveringsbeheer gerekend. Deze kosten worden verhaald op huishoudens en bedrijven op basis van het aantal vervuilingseenheden.

Voor producten die niet rechtstreeks aan één van beide hoofdtaken kunnen worden toegerekend, wordt een verdeelsleutel toegepast. Deze is gebaseerd op art. 122 lid d van de Waterschapswet en de daarbij behorende memorie van toelichting.

4.2 Raming van de belastingopbrengsten

De netto kosten per kostendrager worden gedekt door de opbrengsten uit waterschapsbelastingen. Hierbij wordt rekening gehouden met kwijtscheldingen, oninbare vorderingen en de eventuele toevoegingen en onttrekkingen aan de egalisereserves voor de ontwikkeling van waterschapslasten.

De kostentoerekening en de specificatie van de benodigde belastingopbrengsten voor 2026 worden als volgt weergegeven:

(bedragen x € 1.000,-)		Begroting 2026	Kostendrager	
			Watersysteem beheer	Zuiverings beheer
Totaal netto kosten		275.291	125.933	149.358
Correctie oninbaarheid	+	1.726	775	951
Correctie kwijtschelding	+	8.756	2.959	5.797
Subtotaal		285.773	129.667	156.106
Toevoeging egalisereserve zuiveringsheffing	+	2.400		2.400
Onttrekking egalisereserve watersysteemheffing *	-/-	5.000	5.000	
Op te leggen bruto belastingvolume na verrekening met egalisereserves *		283.173	124.667	158.506

Prognose stand egalisereserves per 31-12-2026**:

Egalisereserve watersysteemheffing *	7.412
Egalisereserve zuiveringsheffing	5.872

* aangepast i.v.m. besluit amendement

** inclusief voorgerecalculeerd resultaat en na bijstorting weerstandsvermogen

Op grond van de wettelijke voorschriften is bepaald op welke kosten aan welke kostendrager (lees wettelijke taak) toegerekend mogen worden.

Een uitgebreidere specificatie van de kostentoerekening is opgenomen in bijlage F.

In de kadernota 2026 heeft het algemeen bestuur een aantal bestuurlijke keuzes vastgelegd, die in deze begroting zijn verwerkt. Hierbij is een maximale belastingvolumestijging van maximaal 16,0% als richtlijn gehanteerd. Met de voorliggende begroting wordt hieraan voldaan.

Het totale belastingvolume 2026 stijgt ten opzichte van 2025 (gecorrigeerd voor separate afvalstromen) met 10,0%¹. Naar taak is de opbrengstontwikkeling 15,1%¹ bij de watersysteemheffing en 6,3% bij de zuiveringsheffing.

¹ Aangepast i.v.m. besluit amendement.

In de kadernota is voor de assetbase waterketen gekozen om eerst concreet plannen uit te werken en daarom in te zetten op de lage variant. Het niveau van onderhoud en vervangingsinvesteringen blijft gehandhaafd. De verdiepte inzichten en verbeterde data die het project Asset Base op Orde moeten opleveren, worden later beschikbaar. De daaruit voortvloeiende inzichten zullen de onderbouwing leveren voor bijstelling van onderhoud en vervangingsinvesteringen. Deze bijstelling zal een structurele kostenstijging inhouden, echter de hoogte hiervan is nog onbekend. Tegen die achtergrond wordt ruimte voor 2026 niet vrijgegeven maar vertaald in een toevoeging aan de egaliseringsreserve zuiveringsheffing.

4.3 Belastingtarieven 2026

Het waterschap heft de volgende belastingen:

- **Watersysteemheffing:** De watersysteemheffing is gebaseerd op de kosten die we maken voor het watersysteembeheer. Deze heffing wordt opgebracht door inwoners en de eigenaren van gebouwde, ongebouwde onroerende zaken en natuurterreinen.
- **Verontreinigingsheffing:** Voor het direct lozen van afvalwater op het oppervlaktewater wordt een aanslag verontreinigingsheffing opgelegd. Het tarief voor de verontreinigingsheffing is gelijk aan het tarief van de zuiveringsheffing.
- **Zuiveringsheffing:** De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringsslib.

In verband met de invoering van het nieuwe belastingstelsel per 1 januari 2026 is een herziening van de bestaande 'kostentoedelingsverordening watersysteemheffing' aan de orde.

De ontwerp 'Kostentoedelingsverordening Watersysteemheffing Waterschap Limburg 2026', die op 2 juli 2025 door het algemeen bestuur is vastgesteld, vormt de basis voor de berekening van de tarieven van het watersysteembeheer. De ontwerpverordening is na vaststelling door het Algemeen Bestuur ter inzage gelegd en wordt op 26 november 2025 definitief vastgesteld door Algemeen Bestuur (inwerkingtreding 1-1-2026). De kostentoedeling dient éénmaal in de 5 jaar opnieuw te worden vastgesteld.

Verder heeft het nieuwe belastingstelsel tot gevolg dat met ingang van 1 januari 2026 bij de categorie gebouwd sprake is van een verplichte tariefdifferentiatie woningen - niet woningen en bij de categorie ongebouwd de tariefdifferentiatie verharde wegen, die maximaal 400% was, wettelijk is teruggebracht naar 100%.

Voor de berekening van de tarieven 2026 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De geraamde opbrengst waterschapslasten is op basis van de begroting aangepast met het stijgingspercentage van de watersysteemheffing (15,1%²) en het stijgingspercentage van de zuiveringsheffing (6,3%).
- De voor het belastingjaar 2026 gehanteerde belastingmaatstaven, zijn gebaseerd op de prognoses 2026 van medio september 2025. Overeenkomstig de uitvoeringsovereenkomst met de BsGW worden de geactualiseerde gegevens voor 2026 medio september 2025 ontvangen. Een en ander

---

² Aangepast i.v.m. besluit amendement.

vertaald in de notitie 'prognose opbrengst waterschapsheffingen 2026' van de BsGW. Die laatste zal als uitgangspunt dienen bij de bepaling van de definitieve belastingtarieven.

Watersysteemheffing en verontreinigingsheffing

De watersysteemheffing voor de diverse categorieën belastingbetalers berekenen we op basis van de door het algemeen bestuur vast te stellen kostentoedelingsverordening 2026 betreffende het watersysteembeheer.

Watersysteemheffing	% Kostentoedelingsverordening	
	2025	2026
Ingezetenen	40,00%	40,00%
Zakelijk gerechtigden gebouwd	49,05%	49,50%
Zakelijk gerechtigden ongebouwd	10,74%	10,24%
Zakelijk gerechtigden natuurterreinen	0,21%	0,26%
Totaal	100,00%	100,00%

De belastingtarieven worden berekend op basis van het kostenveroorzakingsprincipe, waarbij:

- **Gebouwd:** Het tarief is een percentage van de WOZ-waarde. In de huidige prognose is rekening gehouden met een autonome groei van 0,15% en een waardestijging van het bestaande onroerend goed van 11% voor woningen en 1% voor niet-woningen.
- **Ongebouwd en natuur:** Het tarief is de opbrengst gedeeld door het aantal belastbare hectares. Waterschapseigendommen zijn vrijgesteld, wat vooral de categorie ongebouwd beïnvloedt.
- **Ingezetenen:** Het aantal huishoudens in 2026 wordt geprognoseerd op 513.000 en is toegenomen met 2.500 t.o.v. 2025.

Onderstaande tabel geeft weer hoe de opbrengsten worden verdeeld naar de belastingcategorieën en vertaald naar de belastingtarieven:

Categorie	Belasting-opbrengst*	Maatstaven	Tarief 2026*	Tarief 2025
Ongebouwd (per hectare)	12.180.700			
• Openbare landwegen		8.330	€ 192,48	€ 366,55
• Overig ongebouwd		109.900	€ 96,24	€ 73,31
Natuur (per hectare)	333.200	49.180	€ 6,78	€ 4,91
Gebouwd (percentage WOZ-waarde)	60.522.100			
• Woningen		191,3 mld	0,02701%	0,0261%
• Niet woningen		29,8 mld	0,02973%	0,0261%
Ingezetenen (per heffingseenheid)	51.068.800	513.000	€ 99,55	€ 87,60
	124.104.800			

*= aangepast i.v.m. amendement

De toename van de belastingtarieven wordt met name veroorzaakt door toename van de kosten van de watersysteemtaak. De ontwikkeling in de belastingmaatstaven hebben een geringer effect.

Daarnaast is er binnen de categorie ongebouwd nog iets bijzonders aan de hand door ingrijpen van de wetgever in de belastingwetgeving. Er is een afwijkende tariefontwikkeling te constateren in het tarief voor ‘openbare landwegen’ en ‘overig ongebouwd’. De wetgever heeft namelijk bepaald dat waar eerder het belastingtarief voor de ‘openbare landwegen’ maximaal 5 maal zo hoog mocht zijn dan dat voor ‘overig ongebouwd’, met ingang van 2026 mag dat nog maar maximaal 2 maal zo hoog zijn. Alhoewel de categorie ongebouwd op basis van de kostentoedelingsverordening procentueel minder gaat betalen in de totale belastingopbrengst dan voorheen, veroorzaakt het voorgaande een herverdeeleffect binnen de categorie ongebouwd. Uitdrukkelijk wordt gesteld dat de oorzaak niet is gelegen in de vaststelling of wijziging van de kostentoedelingsverordening.

Verontreinigingsheffing

De verontreinigingsheffing blijft bestaan voor directe lozingen. Het tarief voor de verontreinigingsheffing is gelijk aan het tarief van de zuiveringsheffing en wordt - evenals de zuiveringsheffing - geheven op basis van het aantal vervuilingswaarde die directe lozers (woningen en bedrijven) produceren. Onderstaande tabel geeft weer hoe de opbrengsten worden verdeeld naar de belastingcategorieën:

Categorie	Belasting-opbrengst	Maatstaven (ve's)	Tarief 2026	Tarief 2025
Verontreinigingsheffing	562.300			
• Bedrijven		5.500	€ 102,23	€ 95,11
• Huishoudens		0	€ 102,23	€ 95,11
	562.300			

Het aantal ve's van de directe lozingen in 2026 is 5.500. Dit aantal is gebaseerd op de realisatiegegevens van de DSM-Chemelot-locatie. Ten opzichte van vorig jaar is de raming gelijk gebleven.

Op basis van het (herziene) Waterschapsbesluit moet het waterschap de mate van kostendekkendheid inzichtelijk maken.

Overzicht kostendekkendheid watersysteemheffing	(x € 1.000,-)		
	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Netto kosten watersysteemtaak	96.384	106.046	125.933
Bij: correctie kwijtschelding	2.181	2.976	2.959
Bij: correctie oninbaarheid	673	755	775
Totale kosten	99.238	109.777	129.667
Opbrengst watersysteemheffing & verontreinigingsheffing*	102.864	108.411	124.667 **
Dekkingspercentage	103,7%	98,8%	96,1%
Verrekening reserves	3.626	1.366-	5.000-

* De opbrengst van de verontreinigingsheffing komt ten goede van de watersysteemtaak en heeft daarmee een matigend effect op de op te brengen watersysteemheffing.

** aangepast i.v.m. besluit amendement

Zuiveringsheffing

De zuiveringsheffing is gebaseerd op het aantal vervuilingseenheden (ve's) geproduceerd door woningen en bedrijven. Voor woningen wordt dit forfaitair berekend, waarbij één- en meerpersoonshuishoudens een vast aantal ve's toegewezen krijgen. Voor bedrijven zijn de ve's voor 90% afhankelijk van variabele factoren en worden jaarlijks gebaseerd op de daadwerkelijke vervuiling.

Het tarief van de zuiveringsheffing wordt bepaald door de opbrengst zuiveringsbeheer te delen door het aantal ve's indirecte lozingen

Onderstaande tabel geeft weer hoe de opbrengsten worden verdeeld naar de belastingcategorieën:

Categorie	Belasting-opbrengst	Maatstaven (ve's)	Tarief 2026	Tarief 2025
Zuiveringsheffing				
• Bedrijven	38.387.400	375.500	€ 102,23	€ 95,11
• Huishoudens	120.118.300	1.175.000	€ 102,23	€ 95,11
	158.505.700	1.550.500		

Voor 2026 wordt het aantal indirecte lozingen voorlopig aangehouden op 1.550.500 ve's en is 46.500 ve's lager dan in 2025. Dit is met name een gevolg van de herziening van het belastingstelsel dat per 1 januari 2026 in werking treedt en specifiek voor het deelonderwerp separate afvalstromen. Een separate afvalstroom is een afvalstroom die niet via het gemeentelijk rioleringsstelsel wordt aangeleverd aan een rioolzuiveringsinstallatie (rwzi). Dit kan per as (tankwagen) of middels (het inprikken op) een leiding van het waterschap die rwzi bereikt. In de nieuwe belastingwetgeving is opgenomen dat het zuiveren van separate afvalstromen geen wettelijke taak van het waterschap is en met ingang van 1 januari 2026 niet meer mogen worden bekostigd uit de zuiveringsheffing. Hiervoor dient een privaatrechtelijk overeenkomst te worden afgesloten met de separate lozers. Het waterschap heeft 13 bedrijven en 2 buitenlandse gemeenten als separate lozers aangemerkt waarmee 29.200 ve's zijn gemoeid en wegvallen voor de zuiveringsheffing. Wel moet worden opgemerkt dat deze ve's door het waterschap geheven worden middels de privaatrechtelijke weg waardoor dit financieel gezien budgettair neutraal verloopt.

Hoewel het aantal woningen in het beheergebied is toegenomen heeft dit geen directe invloed op het aantal ve's voor woningen omdat het aantal eenpersoonshuishoudens, die minder ve's genereren dan meerpersoonshuishoudens, nog altijd toeneemt door vergrijzing en de komst van (internationale) werknemers naar Limburg. Voor 2026 wordt een stabilisatie van het aantal ve's voor woningen verwacht.

Naast het effect van de separate lozers (daling van 29.200 ve's) zijn bij bedrijven de vervuilingswaarden variabel door aanpassingen aan producten, productieprocessen en marktontwikkelingen. Een beter zuiveringsrendement, veranderingen in productie, en bedrijfsbeëindigingen kunnen leiden tot een afname van de vervuilingswaarden bij bedrijven. Als voorbeeld kan de onverwachte sluiting van een zuivelgigant in Born worden genoemd. Ook hebben afgelopen tijd divers winkelketens hun vestigingen gesloten en neemt het aantal agrarische bedrijven af als gevolg van deelname aan opkoopregelingen of het ontbreken van een opvolger.

Op basis van de laatst bekende prognoses voor 2026 daalt het aantal ve's voor bedrijven - los van het effect van de separate lozers - ten opzichte van vorig jaar met 17.300 ve's.

Onderstaande tabel laat de kostendekkendheid van de zuiveringsheffing zien.

Overzicht kostendekkendheid zuiveringsheffing	(x € 1.000,-)		
	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Netto kosten zuiveringstaak	123.386	140.079	149.358
Bij: correctie kwijtschelding	4.551	5.801	5.797
Bij: correctie oninbaarheid	1.220	1.064	951
Totale kosten	129.157	146.944	156.106
Opbrengst Zuiveringsheffing	141.766	151.894	158.506
Dekkingspercentage	109,8%	103,4%	101,5%
Verrekening reserves	12.609	4.950	2.400

4.4 Lastendrukontwikkeling

De gemiddelde lastenontwikkeling van het waterschap voor ingezetenen en ingelanden is inzichtelijk te maken door de ontwikkeling in beeld te brengen van een eenpersoons- en een meerpersoonshuishouden, een agrarisch bedrijf, een natuurterrein en een groothandel en productiebedrijf. Hierbij wordt aangesloten op de profielen die door de Unie van Waterschappen worden gebruikt voor de periode 2025 t/m 2028 aangevuld met nog enkele andere varianten.

De onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de belastingdruk 2026 weer ten opzichte van 2025.

Voorbeeldsituatie	Lastendruk 2025	Indicatieve lastendrukontwikkeling 2025-2026 *			
		Begroting 2026 Lastendruk	Stijging 2026 op jaarbasis	Stijging 2026 op maandbasis**	Stijging % t.o.v. 2025
Meerpersoonshuishouden (3ve), eigen woning Woz € 370K (2025), € 411K (2026)	€ 470	€ 517	€ 47	€ 4	10,0%
Meerpersoonshuishouden (3ve), huren	€ 373	€ 406	€ 33	€ 3	8,8%
Eénpersoonshuishouden (1ve), eigen woning Woz € 370K (2025), € 411K (2026)	€ 279	€ 313	€ 34	€ 3	12,2%
Eénpersoonshuishouden (1ve), huren	€ 183	€ 202	€ 19	€ 2	10,4%
Agrarisch bedrijf 60 ha, 3ve, Woz € 520K (2025) € 525K (2026)	€ 4.820	€ 6.237	€ 1.417	€ 118	29,4%
Agrarisch bedrijf 40 ha, 3ve, Woz € 520K (2025) € 525K (2026)	€ 3.353	€ 4.312	€ 959	€ 80	28,6%
Prod.bedrijf voedingsmidd., 300 ve, Woz € 13,5 mln (2025) € 13,64 mln (2026)	€ 32.057	€ 34.723	€ 2.666	€ 222	8,3%
Klein bedrijf, 5ve, Woz € 300K (2025) € 303K (2026)	€ 554	€ 601	€ 47	€ 4	8,5%
Middelgroot bedrijf, 50ve, Woz € 5 miljoen (2025) € 5,05 miljoen (2026)	€ 6.061	€ 6.613	€ 552	€ 46	9,1%
Groot bedrijf 500ve, Woz € 30 miljoen (2025) € 30,3 miljoen (2026)	€ 55.385	€ 60.123	€ 4.738	€ 395	8,6%
Groothandel, 7ve, Woz € 2,7 miljoen (2025) € 2,73 miljoen (2026)	€ 1.370	€ 1.526	€ 156	€ 13	11,3%
Wegenbeheerders/-eigenaren 300ha	€ 109.965	€ 57.744	€ -52.221	€ -4.352	-47,5%
Natuurbeheerders/-eigenaren 1.000ha	€ 4.910	€ 6.780	€ 1.870	€ 156	38,1%

* aangepast i.v.m. besluit amendement

** afgerond op hele euro's

Verschillen in de percentages ontstaan door de directe kostentoekening volgens de kostentoeedelingsverordening, verschillen in de verhouding watersysteem- en zuiveringsheffing op de totale belastingaanslag en ontwikkelingen in de belastingmaatstaf.

Bij de agrarische bedrijven en de wegenbeheerders/-eigenaren speelt dat de wetgever heeft ingegrepen in de maximale verhouding binnen de categorie ongebouwd tussen het belastingtarief voor 'openbare wegen' en 'overige ongebouwd'. Hierdoor is er sprake van een herverdeel effect binnen die categorie dat zichtbaar is door een verschuiving in de (ontwikkeling van de) lastendruk. Dit staat volledig los van de kostentoeedelingsverordening waarbij het relatieve aandeel van de categorie ongebouwd in de totale belastingopbrengst watersysteemheffing is gedaald.

4.5 Kwijtschelding en oninbaar

Op basis van artikel 144 van de Waterschapswet geldt een kwijtscheldingsnorm van 100%. Dit betekent dat volledige kwijtschelding wordt verleend aan huishoudens met een inkomen op of onder het norminkomen. Het waterschap sluit daarbij aan bij de gemeentelijke beoordeling van het recht op kwijtschelding.

Kwijtschelding wordt uitsluitend verleend voor de watersysteemheffing voor ingezetenen en de zuiveringsheffing voor particuliere huishoudens. De onderstaande tabel geeft inzicht in de ontwikkeling van de uitgaven voor kwijtschelding en de post oninbaar.

Overzicht kwijtschelding en oninbaar (bedragen x € 1,-)	Rekening 2024	Begroting 2025 na wijz.	Begroting 2026
<i>Watersysteemheffing</i>			
• Kwijtschelding	2.181.020	2.616.000	2.958.800
• Oninbaar	672.679	754.600	774.600
<i>Zuiveringsheffing</i>			
• Kwijtschelding	4.551.096	5.420.000	5.797.100
• Oninbaar	1.220.217	915.000	951.000
Totaal	8.625.012	9.705.600	10.481.500

Op basis van actuele inzichten (BsGW) zijn de opslagpercentages voor kwijtschelding en oninbaar en daarmee de geraamde bedragen voor 2026 verlaagd. Dit heeft een dempend effect gehad op de stijging vanwege toename van het belastingvolume.

5 Paragrafen

Artikel 4.13 van het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de begroting paragrafen moeten worden opgenomen waarin de beleidslijnen met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten worden vastgelegd. Deze paragrafen bundelen informatie die anders verspreid in de begroting zou staan, en bieden zo een overzicht op hoofdlijnen.

De begroting bevat ten minste de volgende verplichte paragrafen:

- Uiteenzetting van de financiële positie
- Assetmanagement
- Bedrijfsvoering
- Openbaarheid (Wet open overheid)
- Verbonden partijen

Duurzaamheidsparagraaf

In de begroting 2026 is voor het eerst een duurzaamheidsparagraaf opgenomen. Daarmee wordt de basis gelegd voor een structurele en samenhangende rapportage over onze duurzame opgaven en bijbehorende resultaten. De paragraaf biedt inzicht in het beleid, de voortgang en de financiële aspecten van onze inzet op duurzaamheid.

5.1 Paragraaf uiteenzetting van de financiële positie

De paragraaf Uiteenzetting van de financiële positie geeft een samenhangend en integraal beeld van de financiële positie van het waterschap. De paragraaf bevat informatie over de financiering, het weerstandsvermogen en de risicobeheersing. Ook worden het verloop van bestemmingsreserves en voorzieningen en de financiële kengetallen toegelicht. Deze kengetallen geven inzicht in de financiële ruimte en weerbaarheid.

FINANCIERING

De treasuryfunctie omvat het beheer, de sturing en de verantwoording van financiële vermogenswaarden, geldstromen, financiële posities en de daaraan verbonden risico's. Het doel is om de uitvoering van beleid te financieren en tijdelijk overtollige middelen doelmatig te beleggen. Dit vraagt om adequaat optreden binnen een steeds dynamischere geld- en kapitaalmarkt.

Binnen het financieringsbeleid staat drie componenten centraal:

1. de rentevisie
2. de liquiditeitspositie
3. het treasurybeheer

De kaders voor de uitvoering van de treasuryfunctie zijn vastgelegd in het op 27 november 2024 vastgestelde '*Treasurystatuut 2025 Waterschap Limburg*'.

Rentevisie

In de financiële uitgangspunten voor 2026-2031 is voor de rekenrente 2026 voor kortlopende geldleningen uitgegaan van een rentepercentage van 2,5%. Op basis van de huidige rentestanden is dit percentage iets te hoog. Indien de inflatiedruk echter weer iets mocht toenemen kan dit een verhogend effect hebben op het rentepercentage voor kort geld.

Om de inflatie te beteugelen heeft de Europese Centrale Bank (ECB) de afgelopen twee jaar het rente-instrument ingezet en de rente in een recordtempo verhoogd naar 4% (juli 2022 was de rente nog -0,5%). Door de afzwakking van de energiecrisis en doordat het rente-instrument van de ECB in Europa zijn werk heeft gedaan is de inflatie inmiddels gedaald. Hierdoor heeft de ECB op 6 juni 2024 de eerste renteverlaging sinds 2019 doorgevoerd. Deze trend heeft zich ook in 2025 voortgezet. De ECB heeft in 2025 de achtste renteverlaging sinds juni 2024 doorgevoerd en de refirente en depositorente verlaagd tot respectievelijk 2,15% en 2%. De herfinancieringsrente (lees refirente) is de rente die banken en financiële instellingen betalen aan de ECB wanneer zij geld opnemen. De depositorente van de ECB is het tarief waartegen banken overtollig geld kunnen stallen bij de ECB.

Rente en inflatie zijn gevoelig voor onzekerheid en onrust die 'geopolitieke spanningen' met zich meebrengen. Hierdoor is de renteontwikkeling moeilijk te voorspellen. Zoals reeds aangegeven is op basis van de huidige rentestand en de diverse financiële indicatoren het gehanteerde percentage voor de korte rente in de begroting 2026 van 2,5% wellicht iets te hoog. Voor de berekening van de eventuele rentekosten 2026 is rekening gehouden met de effecten van de financiering van eventuele liquiditeitstekorten met (goedkope) kasgeldleningen.

Bij een eventuele negatieve liquiditeitspositie van het waterschap heeft een eventuele verdere verhoging van de korte rente uiteraard een financieel effect.

In de financiële uitgangspunten 2026-2031 is voor de lange rente voor 2026 uitgegaan van een rentepercentage van 3,5%. Op basis van de huidige rentestanden kan worden geconcludeerd dat dit percentage nog actueel is. De ontwikkeling van de lange rente is echter moeilijker in te schatten, omdat deze niet wordt bepaald door de ECB, maar door de markt.

Omdat de basisfinanciering voor 2026 nog moet worden afgesloten is een renterisico niet uit te sluiten.

Liquiditeitspositie

Wat betreft de liquiditeitspositie kan worden opgemerkt dat het leeuwendeel van het jaar sprake is van een negatieve liquiditeitspositie. Het beleid is gericht op de beperking van de rekeningcourantrente. Indien (tijdelijke) liquiditeitstekorten, binnen de kaders van de Wet Fido, de kasgeldlimiet niet overschrijden kunnen deze door middel van het instrument van kasgeldleningen worden gefinancierd.

Schatkistbankieren

Met ingang 13 december 2013 is het verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden van kracht geworden. In verband met het inregelen van het schatkistbankieren voor NWB-klanten is de ingangsdatum voor de waterschappen vastgesteld op 4 februari 2014.

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden moeten worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor hoeft de Nederlandse staat minder geld te lenen op de financiële markten met als resultaat een daling van de staatsschuld.

Voor de uitvoering hiervan is de rekeningcourant van een decentrale overheid bij het ministerie van Financiën gekoppeld aan een betaalrekening die deze overheid heeft bij de huisbank, in het geval van ons waterschap de NWB-bank. Het waterschap moet zelf de overtollige middelen naar deze rekening overmaken. Een drempelbedrag van 2% van het jaarlijks begrotingstotaal mag buiten de schatkist worden gehouden. Dit wordt per kwartaal beoordeeld.

Kasgeldlimiet

Indien bij een negatieve liquiditeitspositie van het waterschap de kasgeldlimiet, die voor 2026 € 69 miljoen bedraagt (te weten 23% van het begrotingstotaal) drie opeenvolgende kwartalen wordt overschreden, is het op grond van de Wet Fido verplicht de vlottende schuld te consolideren door middel van een vaste geldlening. Indien dit aan de orde is, dient het negatieve rekening-courantsaldo, dat uitstaat tegen de lage debetrente, te worden omgezet in een vaste geldlening.

Treasurybeheer

Risicobeheer

In dit onderdeel wordt het risicoprofiel van het waterschap in kaart gebracht. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende typen financiële risico's: renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's, koersrisico's en – indien van toepassing – valutarisico's.

Het renterisico op de vlottende schuld wordt beperkt door toepassing van de kasgeldlimiet. Deze limiet is wettelijk vastgelegd en wordt bepaald op basis van het begrotingstotaal, vermenigvuldigd met het percentage zoals vastgesteld in de vigerende ministeriële regeling.

De kasgeldlimiet kan als volgt worden weergegeven.

Kasgeldlimiet (x € 1.000)	Ultimo 2026
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	70.485

De kasgeldlimiet wordt mede door de reeds in 2019 aangetrokken geldleningen van € 49 miljoen voor 2025 (stortingsdatum 1 december 2025) en op basis van de huidige inzichten en noodzakelijk aanvullende financiering in 2026 niet overschreden. De berekening van de kasgeldlimiet is opgenomen in bijlage G.

Naast de kasgeldlimiet geeft de renterisiconorm inzicht in de feitelijke risico's op de vaste schuld. In de Wet Fido is de renterisiconorm voor de waterschappen bepaald op 30% van het begrotingstotaal. Dit betekent dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal.

De renterisiconorm kan voor 2026 als volgt worden weergegeven:

Toets renterisiconorm	2026
Renterisiconorm	90.398
Renterisico op vaste schuld	43.355
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	47.043

Uit bovenstaand overzicht kan worden afgeleid dat het waterschap voldoet aan de toets van de renterisiconorm. De berekening van de renterisiconorm is eveneens opgenomen in bijlage G. In bijlage C is een overzicht van de vaste schulden opgenomen.

Kredietrisico's op verstrekte geldleningen zijn niet aan de orde, omdat geen leningen van dien aard aan derden zijn en naar verwachting ook niet worden verstrekt. Het liquiditeitsrisico wordt beperkt door de treasuryactiviteiten te baseren op een liquiditeitsprognose met een looptijd van minimaal een jaar.

Het koersrisico op buitenlandse valuta is voor de reguliere activiteiten nihil aangezien het waterschap betalingen en ontvangsten verricht in euro's.

Waterschapsfinanciering

Conform het op 27 november 2024 vastgestelde 'Treasurystatuut 2025' gelden bij het aantrekken van financieringen voor een periode van een jaar en langer de volgende uitgangspunten:

- slechts voor de uitoefening van de publieke taak worden financieringen aangetrokken
- financiering met externe financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk beperkt door primair de beschikbare interne financieringsmiddelen te gebruiken om het renteresultaat te optimaliseren;
- toegestane instrumenten bij het aantrekken van financieringen zijn o.a. onderhandse geldleningen en medium term notes (MTN).

Met betrekking tot het saldo- en liquiditeitenbeheer worden de in het Treasurystatuut 2025 opgenomen richtlijnen strikt nageleefd.

Kasbeheer

Om de kosten voor het geldstroomverkeer te kunnen beperken, wordt de gehanteerde beleidslijn voortgezet. Dit betekent dat het liquiditeitsgebruik beperkt wordt door de geldstromen op waterschapsniveau op elkaar af te stemmen, het betalingsverkeer door één bank (NWB) elektronisch te laten uitvoeren en de betalingsopdrachten uitsluitend centraal door financiën te laten verwerken.

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de mate waarin het waterschap financiële tegenvallers kan opvangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van kerntaken en de continuïteit van de dienstverlening. Het fungeert als buffer voor risico's die, ondanks beheersmaatregelen, niet volledig kunnen worden voorkomen of afgedekt.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de belangrijkste risico's die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van het waterschap.

Daarbij worden zowel de aard als de omvang van deze risico's in beeld gebracht. Op basis van deze inventarisatie wordt het benodigde weerstandsvermogen bepaald. Dit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit, waarmee de weerstandsratio wordt berekend.

Geïntegreerde risico-inventarisatie

Dit jaar is voor het eerst een integrale risico-inventarisatie uitgevoerd binnen het nieuwe WL. Daarbij zijn de risicomatrixen van zowel WL als voormalig WBL geactualiseerd en samengevoegd en is de risicoanalyse van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) geïntegreerd. Het HWBP voert een eigen risicoanalyse uit, waarin zowel projectrisico's als programmarisico's zijn opgenomen. Het resultaat is een breed en integraal overzicht van de risico's die voor WL van betekenis zijn.

Omdat dit de eerste integrale inventarisatie is, geldt dit jaar als startpunt. Voor onderdelen zoals Water in Balans zijn op dit moment nog geen specifieke risico's vastgesteld. De komende jaren wordt het instrument verder uitgebouwd en structureel onderdeel van de planning- en controlcyclus, zodat ook deze onderdelen integraal worden meegenomen en er gaandeweg een steeds vollediger en consistent beeld ontstaat van de risico's en het benodigde weerstandsvermogen.

Risico's en benodigd weerstandsvermogen

De risico-inventarisatie is uitgevoerd volgens de RISMAN-methodiek. Daarbij zijn strategische, tactische en operationele risico's geanalyseerd. Voor elk risico is de bruto omvang bepaald (kans × impact). Vervolgens zijn getroffen beheersmaatregelen in aanmerking genomen, zodat per risico het netto risico resteert. Het benodigde weerstandsvermogen is berekend door deze netto risico's financieel te waarderen.

Op basis van de meest recente inventarisatie bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit € 14,5 mln., tegenover € 9,4 mln. in de vorige cyclus. De stijging van circa € 5,1 mln. wordt vooral veroorzaakt door

enkele nieuwe en zwaarder wegende risico's. Belangrijkste verschillen ten opzichte van de vorige inventarisatie zijn:

- HWBP-programmarisico's (+ ca. € 3,4 mln., nieuw);
- Netcongestie (+ ca. € 2,2 mln., nieuw);
- Afschaffing vrijstelling slibverbranding (+ ca. € 0,47 mln., nieuw)
- Disfunctioneren van assets en systeemuitval (in 2026 hoger ingeschat dan in 2025).

Het risicoregister (bijlage M) bevat een overzicht van alle risico's, de berekening van het benodigde weerstandsvermogen en een toelichting op de gehanteerde methodiek. Tevens is daar de verdeling naar watersysteembeheer en zuiveringsbeheer opgenomen en afgezet tegen de beschikbare capaciteit per taak.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve. De geprognosticeerde stand per 1 januari 2026 bedraagt € 9,4 mln. Deze reserve is bestemd voor risico's die samenhangen met zowel de watersysteemtaak als de zuiveringstaak.

Weerstandsratio

Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio die inzicht geeft in de mate waarin WL in staat is de geïdentificeerde risico's financieel op te vangen:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Voor de waardering van deze ratio wordt doorgaans aangesloten bij de normtabel van de Universiteit Twente:

Weerstandsratio	Waardering
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Normtabel Universiteit Twente

Het waterschap hanteert een streefwaarde van **1,0** (voldoende). Dit betekent dat de beschikbare weerstandscapaciteit minimaal gelijk dient te zijn aan de benodigde capaciteit.

De afgelopen jaren is gebleken dat de beschikbare capaciteit niet altijd in balans was met de risico's. Met het *herstelplan weerstandsvermogen* zijn in de periode 2024–2025 maatregelen genomen, waaronder tijdelijke tariefsverhogingen, om de algemene reserve aan te vullen tot € 9,4 miljoen. Daarmee is de basis versterkt, maar de actuele risico-inventarisatie laat zien dat dit nog niet toereikend is.

In 2026 bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit € 14,5 miljoen, tegenover een beschikbare capaciteit van € 9,4 miljoen. Dit resulteert in een ratio van **0,65**, wat ruim onder de streefwaarde ligt. Dit laat zien dat de huidige reserve ontoereikend is en onderstreept de noodzaak om de weerstandscapaciteit verder te versterken. Om het weerstandsvermogen op peil te brengen en te voldoen aan de minimale norm, zijn aanvullende stappen nodig. Dit betekent concreet dat een storting van € 5,155 vanuit de egalisatiereserves voor watersysteem (€ 3,150 miljoen) en zuivering (€ 2,005 miljoen) wordt toegevoegd aan de algemene reserve. Hiermee wordt het weerstandsvermogen verhoogd tot de streefwaarde van een ratio 1,0. In de voorliggende begroting is deze aanvulling reeds verwerkt.

De verdeling is opgenomen in bijlage M, waarin tevens het risicoregister en de verdeling van risico's en weerstandsvermogen naar taak zijn weergegeven.

Strategische koers weerstandsvermogen

Een ratio van 1,0 markeert de ondergrens: voldoende om de ingeschatte risico's op te vangen, maar zonder buffer voor onderschatting of onverwachte externe schokken.

Op termijn willen we daarom een bredere discussie voeren over het gewenste risicoprofiel en de daarbij passende ratio. Een ratio in de bandbreedte van 1,2–1,3 wordt in de praktijk doorgaans als gezond beschouwd, omdat dit een zekere marge biedt zonder dat onnodig veel middelen vastgezet worden.

Op basis van de actuele inventarisatie zou een ratio in deze bandbreedte betekenen dat WL op termijn een benodigde weerstandscapaciteit van € 17,4 tot € 18,9 miljoen zou moeten realiseren. Dit vraagt om een structurele versterking van het weerstandsvermogen.

Het versterken van het weerstandsvermogen is daarmee niet alleen een financiële, maar ook een strategische opgave. Het gaat om keuzes over het risicoprofiel dat WL wil hanteren en de mate van zekerheid die het bestuur wenselijk acht. Deze koers bepaalt in welke mate reserves worden aangevuld of aanvullende beheersmaatregelen worden getroffen om het weerstandsvermogen – stapsgewijs – in lijn te brengen met de risico's die WL de komende jaren tegemoet kan zien.

Aandachtspunten en niet gekwantificeerde risico's

Naast de geïdentificeerde en gekwantificeerde risico's zijn er ook ontwikkelingen die voor WL van betekenis kunnen zijn, maar waarvan de financiële impact nog niet of slechts beperkt is te kwantificeren. Deze aandachtspunten kunnen in de komende jaren van invloed zijn op de omvang van het benodigde weerstandsvermogen.

Onzekerheden in strategische keuzes

Binnen het in de begroting opgenomen kader realiseert WL de komende jaren zijn taken en strategische opgaven. Voor onderdelen binnen de continuïteitsversterking, zoals de versterking van de asset base van waterketen en keringen en de uitvoering van KRW-projecten, heeft het dagelijks bestuur verzocht om eerst nadere uitwerking en routekaarten voordat deze volledig in de begroting worden opgenomen. Voor 2026 is daarom uitgegaan van lagere varianten; aanvullende investeringen worden pas opgenomen zodra concrete plannen beschikbaar zijn.

Daarnaast is in de begroting 2026 ontwikkelruimte gereserveerd die nog niet volledig is vertaald in uitgewerkte plannen of activiteiten. Hierdoor is de meerjarenbegroting nog niet volledig representatief. Of dit in de periode 2028–2033 zal leiden tot aanvullende lasten of bijsturing, is op dit moment nog niet vast te stellen.

Onzekerheden door probabilistisch ramen

In de begroting 2026 is voor het eerst gewerkt met probabilistische ramingen voor posten die in de kadernota nog niet volledig zijn uitgewerkt, zoals ontwikkelopgaven, continuïteitsversterking en stelposten. Hierbij wordt aangesloten bij ervaringscijfers en uitvoeringscapaciteit. Uitgangspunt is dat in het eerste uitvoeringsjaar circa 60% van incidentele budgetten en 80% van structurele budgetten kan worden besteed. Dit leidt tot een realistischer inschatting van lasten en baten en voorkomt dat middelen worden begroot die in de praktijk niet (volledig) uitvoerbaar zijn. Tegelijkertijd geldt dat, indien de realisatie zich volledig voordoet zoals geraamd, er alsnog een aanvullende claim op middelen kan ontstaan. Dit kan leiden tot een extra beroep op de egalisatiereserves voor zowel watersysteem als zuivering, met een potentieel financieel effect dat kan oplopen tot circa € 4,3 mln.

Risico's binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

Op basis van de risicoinventarisatie die binnen het HWBP plaatsvindt zijn de programmarisico's, waarvoor geen risicoreservering bij het HWBP aanwezig is, geïntegreerd in de risicoanalyse van WL en meegenomen bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen.

De belangrijkste risico's zijn:

- Landelijke financiering HWBP-NL
- Hoge voorfinancieringslasten WL
- WL als administratieve organisatie bij integrale projecten
- Positie van projectoverstijgende stakeholders
- Tegengestelde belangen bij integrale projecten
- Afhankelijkheid van landelijke besluitvorming over programmering
- Risicoverdeling binnen de alliantie

Deze risico's worden vier keer per jaar geactualiseerd en opgenomen in de bestuurlijke voortgangsrapportage van het HWBP. Gezien de financiële omvang en het strategische belang van de HWBP-projecten is het essentieel dat we deze risico's structureel en zorgvuldig blijven monitoren.

Mogelijke afschaffing vrijstelling afvalstoffenbelasting op zuiveringsslib

Het kabinet is voornemens de vrijstelling voor het verbranden van zuiveringsslib af te schaffen, waarschijnlijk via het Belastingplan 2026. Dit kan voor WL leiden tot een forse kostenstijging. Omdat de exacte vormgeving van de maatregel nog onduidelijk is, is de financiële impact op dit moment lastig te bepalen. In het uiterste geval kan het risico oplopen tot circa € 4 miljoen per jaar. Daarnaast kan de maatregel gevolgen hebben voor de inspanningen die WL levert om het water schoner te maken, terwijl onduidelijk is of dit daadwerkelijk bijdraagt aan het terugwinnen van waardevolle stoffen zoals fosfaat. Dit risico is opgenomen in het risicoregister en wordt nauwlettend gevolgd via de Unie van Waterschappen.

ONTTREKKINGEN AAN RESERVES EN VOORZIENINGEN

Reserves en voorzieningen vormen een essentieel onderdeel van de financiële structuur van het waterschap. Ze dienen als buffer voor toekomstige verplichtingen, risico's en specifieke doelstellingen. Het beleid rondom de vorming, inzet en omvang van deze middelen is vastgelegd in de *Nota reserves en voorzieningen 2025 Waterschap Limburg*.

In deze paragraaf worden de voorgenomen onttrekkingen aan bestemmingsreserves en voorzieningen voor het verslagjaar toegelicht. Per reserve en voorziening wordt het doel, de actuele stand en de verwachte onttrekking (afgerond op € 1.000) beschreven.

Bestemmingsreserves

- *Bestemmingsreserve riooloverstorten*

Doel	Bevorderen van gemeentelijke projecten die als doel hebben de belasting van afvalwater op het huidige oppervlaktewater- en zuiveringssysteem terug te brengen.
Omvang	1 januari 2026 € 3.359.000
Onttrekking	€ 500.000

- *Bestemmingsreserve stimulering verbetering watersystemen; overstortregeling*

Doel	Stimuleren gemeenten tot aanpak van de gemeentelijke overstorten die lozen op het watersysteem.
Omvang	1 januari 2026 € 74.000
Onttrekking	€ 74.000

- *Bestemmingsreserve subsidies afkoppelen regenwater*

Doel	Stimuleren van woningeigenaren om de regenwaterafvoer af te koppelen van het riool. Water dat schoon is hoeft niet behandeld te worden op een zuiveringsinstallatie, met het oog van kostenbesparing.
Omvang	1 januari 2026 € 1.094.000
Onttrekking	€ 174.000

- *Bestemmingsreserve waterkwaliteit /Nieuw Limburgs Peil (NLP) next generation*

Doel	Integrale, gebiedsgerichte analyse en aanpak van knelpunten op het vlak van waterkwaliteit, waterkwantiteit, ruimtegebrek en grondgebruik. Het accent ligt hierbij op het oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit.
Omvang	1 januari 2026 € 311.000
Onttrekking	€ 311.000

- *Bestemmingsreserve lectoraat bodem*

Doel	Realisatie van de doelen van het 'lectoraat bodem' (samenwerking tussen HAS-Venlo en het waterschap), zoals verwoord in het Lectoraatplan 'een gezonde plant op een vitale, duurzame bodem' en het uitvoeren van praktijkproeven en implementeren van teelt technische maatregelen.
Omvang	1 januari 2026 € 12.000
Onttrekking	€ 12.000

- *Bestemmingsreserve stimuleringsregeling landbouw*

Doel	Het vasthouden van water op de plateaus en hellingen in het heuvelland, door het infiltreren van water in de bodem en het remmen van oppervlakkige afstroming.
Omvang	Per 1 januari 2026 € 392.000
Onttrekking	€ 200.000

- **Bestemmingsreserve Ooijen-Wanssum**
Doel   Uitvoeren restpunten gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum.
Omvang   1 januari 2026 € 79.000
Onttrekking   € 79.000
- **Bestemmingsreserve Integratie WL/WBL**
Doel   Opvangen integratiekosten samenvoeging WL-WBL
Omvang   1 januari 2026 € 2.343.000
Onttrekking   € 2.343.000
- **Bestemmingsreserve herziening richtlijn stedelijk afvalwater (HRSA)**
Doel   Uitwerking van de Herziene Richtlijn Stedelijk Afvalwater (HRSA)
Omvang   1 januari 2026 € 110.000
Onttrekking   € 110.000

Voorzieningen

- **Voorziening pensioen- en uitkerings- en wachtgeldverplichtingen**
Doel   Aan de verplichting voldoen van de pensioenen van nog actieve en niet-actieve bestuursleden die nog geen bestuurderspensioen ontvangen.
Omvang   1 januari 2026 € 4.355.000, afhankelijk van jaarlijks ontvangen actuariële opgave.
Onttrekking   € 185.000
- **Voorziening persoonsgebonden basisbudget (PBB)**
Doel   Op 1 januari 2026 gaat de derde 5 jaarstermijn van het PBB (Persoonsgebonden Basisbudget) in. In de cao is opgenomen dat iedere medewerker vanaf 2026 tot 2030 een individueel opleidingsbudget krijgt van € 6.000 over een periode van 5 jaar en voor medewerkers tot 35 jaar is dit bedrag € 12.000. Deze termijn geldt vanaf het moment van indiensttreding. Vanaf de begroting 2023 wordt hiervoor jaarlijks een bedrag van € 1.200 per medewerker in de begroting opgenomen. Omdat raming en realisatie niet parallel lopen en met het oog op egalisatie van kosten in de exploitatie wordt gewerkt met een voorziening. Met het oog op de werkelijke claims de afgelopen jaren is de toevoeging in 2025 structureel verlaagd. De toevoeging 2026 bedraagt afgerond € 420.000.
Omvang   1 januari 2026 € 1.095.000
Onttrekking   € 300.000
- **Voorziening vitaliteit persoonsgebonden basisbudget (PBB)**
Doel   Met ingang van 2021 kan het PBB worden ingezet voor vitaliteit. Door de besteding van IKB aan vitaliteit worden door werknemers rechten opgebouwd die een verplichting vormen voor de werkgever. Om inzicht en overzicht te hebben en deze zichtbaar verplichting volgens de voorschriften zichtbaar te maken in de balans, is voor de jaarlijkse mutaties een aparte voorziening ingesteld.
Omvang   1 januari 2026 € 320.000
Onttrekking   € 50.000
- **Voorziening Individueel keuzebudget (IKB)uren**
Doel   Voor de werknemer is er een IKB dat de werkgever beheert. De werknemer kan zelf bepalen hoe het budget wordt ingezet. De werknemer kan het IKB inzetten voor de aankoop van extra verlof bovenop het wettelijk verlof. Die uren vormen een concrete verplichting van de organisatie aan de werknemers en dient te worden verantwoord onder de voorzieningen op de balans. De omvang van

deze voorziening wordt bepaald door de waarde van de (extra) gekochte opgebouwde maar nog niet opgenomen IKB - verlofrechten per balansdatum.

Omvang 1 januari 2026 € 4.394.000
Onttrekking p.m. afhankelijk van 'verbruikte' opgebouwde rechten.

- ***Voorziening onderhoud waterkeringen (Noord- en Midden-Limburg)***

Doel Onderhouden van de waterkeringen op basis van een meerjarenonderhoudsplan.
Omvang 1 januari 2026 € 1.471.000.
Toevoeging in 2026 bedraagt € 1.205.000.
Onttrekking € 630.000

- ***Voorziening MJOP kantoor Roermond***

Doel Het effectief en doelmatig onderhouden van het kantoor Roermond Maria Theresialaan 99 te Roermond op basis van een meerjarenonderhoudsplan.
De toevoeging in 2026 bedraagt € 300.000.
Omvang 1 januari 2026 € 565.000
Onttrekking € 25.000.

- ***Voorziening onderhoud bedrijfspand Rijksweg Noord Sittard***

Doel Het effectief en doelmatig onderhouden van het gebouw en installaties van bedrijfspand Rijksweg Noord 305 te Sittard voor 2024-2028 op basis van een meerjarenonderhoudsplan.
Omvang 1 januari 2026 € 152.000, conform meerjarenonderhoudsplan wordt € 33.000 toegevoegd in 2026.
Onttrekking € 42.000 conform meerjarenonderhoudsplan.

- ***Voorziening onderhoud (Hoogwater)loods Horst***

Doel Het effectief en doelmatig onderhouden van het gebouw en installaties van de (hoogwater)loods in Horst voor 2024-2028 op basis van een meerjarenonderhoudsplan.
Omvang 1 januari 2026 € 47.185. Op grond van het actuele meerjarenonderhoudsplan wordt jaarlijks € 16.500 toegevoegd.
Onttrekking € 24.000 conform meerjarenonderhoudsplan.

- ***Voorziening onderhoud waterkrachtcentrale ECI***

Doel Het effectief en doelmatig onderhouden van het gebouw en installaties van de Waterkrachtcentrale ECI te Roermond voor 2017-2026 op basis van een meerjarenonderhoudsplan.
Omvang 1 januari 2026 € 129.000.
Onttrekking € 3.000

- ***Voorziening natschade peilopzet Maas***

Doel In 2010 heeft het waterschap een bedrag ontvangen van Rijkswaterstaat van € 1.500.000. Dat bedrag is bedoeld voor de afhandeling door het waterschap van schadeclaims die het gevolg zijn van verhoging van het waterpeil van de Maas traject Sambeek-Grave. Mogelijkheid tot het indienen van claims bestaat voor een periode van 20 jaar ná de peilopzet met een uitloop termijn van 3 jaar. Indien op termijn blijkt dat de voorziening ontoereikend is, neemt Rijkswaterstaat het verschil eveneens voor zijn rekening.
Omvang 1 januari 2026 € 1.186.000
Onttrekking € 136.000 uitgaande van een gelijkmatige spreiding van de claims.

- **Voorziening watercrisis 2021**

- Doel Opvangen van de herstelkosten 2022, 2023, 2024 van de locaties Valkenburg en Schin op Geul als gevolg van de watercrisis 2021. Hiervoor is in 2021 een voorziening van € 9.337.000 gevormd. De herstelwerkzaamheden zijn naar verwachting eind 2026/begin 2027 afgerond.
- Omvang 1 januari 2026 € 5.177.000
- Onttrekking € 4.036.000

Een overzicht van alle mutaties in de reserves en voorzieningen is opgenomen in bijlage B.

KENGETALLEN FINANCIËLE POSITIE

Kengetallen geven inzicht in de verhouding tussen onderdelen van de exploitatie en de balans en dragen bij aan de beoordeling van de (ontwikkeling van de) financiële positie van het waterschap. Hoewel kengetallen op zichzelf geen direct sturingsinstrument vormen, kunnen trends in de ontwikkeling ervan wel aanleiding geven tot bijsturing wanneer deze een ongewenste richting uitgaan.

Op grond van het Waterschapsbesluit moeten in de begroting en jaarrekening ten minste de volgende kengetallen worden opgenomen:

- Weerstandsvormogen
- Netto schuldquote
- EMU-saldo
- Wendbaarheid van de begroting
- Lastendruk

Daarnaast schrijft de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO) twee aanvullende kengetallen voor met betrekking tot financiële risico's:

- De renterisiconorm
- De kasgeldlimiet

In onderstaande tabel zijn de verplichte kengetallen opgenomen, inclusief het meerjarige verloop. Aansluitend wordt per kengetal een toelichting gegeven op de berekening, de uitkomst en de betekenis ervan voor de financiële positie van het waterschap.

Kengetal/indicator	Meerjarenbegroting 2026-2031							
	2024 jaarrekening	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Weerstandratio	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Netto schuldquote (%) *	248%	258%	271%	303%	331%	334%	341%	339%
EMU-Saldo (x € 1 miljoen) *	-40	-70	-93	-134	-126	-72	-75	-35
Wendbaarheid van de begroting	22%	21%	21%	23%	26%	28%	30%	31%
Kengetal lastendruk (€) *	n.b.	470	517	546	573	608	638	663

* jaarschijf 2026 aangepast i.v.m. besluit amendement

N.B.: op basis van de huidige inzichten en bij ongewijzigd beleid.

Weerstandsvermogen

Het kengetal *weerstandsvermogen* geeft aan in hoeverre het waterschap in staat is om onverwachte financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van het bestaande beleid of de continuïteit van de dienstverlening. De ratio wordt berekend door het beschikbare weerstandsvermogen te delen door het benodigde weerstandsvermogen. Het resultaat biedt inzicht in de financiële veerkracht en het 'risicodraagvermogen' van het waterschap.

Het streven van het waterschap is een ratio van 1,0 wat betekent dat de beschikbare weerstandscapaciteit minstens gelijk moet zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit. Op grond van de actualisatie van het risicoregister en voorstel bij deze begroting om bij te storten in de algemene reserves, bereikt het waterschap de normhoogte.

Voor een gedetailleerde uitleg over de berekening van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit, verwijzen we naar het onderdeel '*weerstandsvermogen en risicobeheersing*' eerder in deze paragraaf.

Netto schuldquote

De *netto schuldquote* geeft inzicht in de verhouding tussen schuldenlast van het waterschap en de beschikbare eigen middelen.

Het kengetal wordt berekend door de netto schuld (teller) te delen door de netto belastingopbrengsten (noemer). Het beïnvloeden van de netto schuldquote kan dan ook alleen via die grootheden.

Beïnvloeding netto schuld

Met investeringen (uitgaven met een meerjarig nut) in het watersysteem, de waterkeringen en de waterzuivering zorgen we voor droge voeten, veilige dijken en schoon en voldoende water. Burgers en bedrijven betalen daarvoor niet in één keer via hun belastingen, maar gespreid gedurende de periode dat zij daarvan profiteren (wettelijk bepaald op grond van het voorgeschreven lasten en batenstelsel). Het doen van investeringen en het hebben van een financieringsbehoefte is daarom onlosmakelijk met elkaar verbonden. We vullen de financieringsbehoefte in door leningen af te sluiten. De kosten die daarmee samenhangen jaarlijks, samen met de andere kosten die nodig zijn voor beheer, onderhoud en bediening van de infrastructuur, zijn onderdeel van de exploitatiekosten van het waterschap. Het eventueel verlagen van de netto schuld kan door het investeringsniveau bij te sturen of binnen de kaders van de wetgeving minder kosten te activeren. De laatste leidt tot een verdere structurele stijging van de jaarlijkse exploitatiekosten.

Door de groei van de omvang van het investeringsniveau (jaarlijks en cumulatief) neemt de financieringsbehoefte en daarmee de schuldontwikkeling, relatief harder toe dan de jaarlijkse netto belastingopbrengsten. Dit is terug te zien in de stijgende trend van de schuldquote.

EMU saldo

Het Waterschapsbesluit verplicht waterschappen om in de begroting een meerjarige berekening van het EMU-saldo op te nemen. Het EMU-saldo is binnen de Europese Unie een belangrijke indicator voor de beoordeling van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën.

De Europese norm bepaalt dat het gezamenlijke begrotingstekort van de overheden maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP) mag bedragen.

Naast de rijksoverheid dragen ook decentrale overheden – gemeenten, provincies en waterschappen – bij aan dit nationale EMU-saldo. Wanneer de uitgaven op kasbasis hoger zijn dan de inkomsten, is sprake van een negatieve bijdrage aan het saldo.

Op basis van de afspraken is de EMU-ruimte voor de decentrale overheden in 2026 0,5% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Deze ruimte wordt nader verdeeld over gemeenten, provincies en waterschappen.

Macroreferentiewaarde per bestuurslaag	2026
waarvan gemeenten	0,34%
waarvan provincies	0,10%
waarvan waterschappen	0,06%

De ruimte voor de waterschappen van 0,06% BBP leidt met de meest recente ramingen van het BBP voor 2026 (€ 1.235 miljard) tot een maximaal EMU-tekort van € 741 miljoen. De referentiewaarde op het niveau van individuele organisatie bedraagt voor WL in 2026 zo'n € 43 miljoen oplopend tot zo'n € 50 miljoen in 2030.

EMU-saldo

Het EMU-saldo is gebaseerd op kasstromen: het verschil tussen ontvangsten en uitgaven binnen een begrotingsjaar op transactiebasis. Dit wijkt af van het baten-lastenstelsel dat waterschappen verplicht hanteren. Hierdoor kan zich de tegenstrijdige situatie voordoen dat de begroting structureel sluitend is op basis van baten en lasten, terwijl er tegelijkertijd sprake is van een EMU-tekort op kasbasis. Dit verschil ontstaat met name door investeringsuitgaven, die in het baten-lastenstelsel over meerdere jaren worden afgeschreven, maar in het EMU-saldo volledig meetellen in het jaar van uitgave.

Het EMU-saldo van het waterschap kan per jaar variëren: in het ene jaar is sprake van een overschot, in het andere van een tekort. Gezien het doorgaans hoge investeringsvolume van waterschappen – dat naar verwachting ook de komende jaren hoog blijft vanwege regionale, nationale en internationale afspraken en toenemende wateropgaven – is er structureel sprake van een EMU-tekort. Dit is inherent aan de investerende rol van waterschappen in combinatie met de kasbasis waarop het EMU-saldo wordt berekend.

Naast het eigen EMU-saldo is het waterschap ook verantwoordelijk voor het EMU-saldo van de gemeenschappelijke regelingen waarin wordt deelgenomen. Voor Waterschap Limburg betreft dit de BsGW.

Bij WL is over 2026 op begrotingsbasis sprake van EMU-tekort van € 93 miljoen³.

---

³ aangepast i.v.m. besluit amendement

Het tekort wordt vooral negatief beïnvloed door de groei in het netto investeringsvolume ten behoeve van de realisatie van het HWBP en het nakomen van internationaal gemaakte afspraken rondom bijvoorbeeld de KRW. Ook de noodzakelijke (groei van) het investeringsniveau in het transporteren en zuiveren van afvalwater en de slibverwerking is van invloed. Het EMU saldo is o.a. te beïnvloeden door te streven naar een jaarlijks sluitende begroting zonder het interen op reserves en door het bijsturen van het jaarlijkse investeringsniveau.

Het EMU-saldo ligt op begrotingsbasis ver boven de indicatieve referentiewaarde (€ 43 miljoen) van ons waterschap dat door de Unie van Waterschappen is berekend, uitgaande van een ruimte van de waterschappen van 0,06% van het BBP. Zolang de overschrijding past binnen het EMU-tekort van de 3% van Nederland als totaal, of er door Brussel geen boetes als sanctie op worden gelegd, blijft de overschrijding zonder gevolgen. Indien er door Brussel boetes aan de Nederland worden opgelegd bestaat de mogelijkheid binnen de Wet Houdbare Overheidsfinanciën om die boetes door te berekenen naar de individuele veroorzakers van de normoverschrijding. Tot op heden is het nog nooit zo ver gekomen en is ook niet op de korte en/of middellange termijn te verwachten. Mocht dat wel zo zijn, dan zullen op dat moment een aantal afwegingen aan het bestuur worden voorgelegd.

De meerjarige berekening van het EMU-saldo is opgenomen in bijlage H.

Wendbaarheid van de begroting

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de exploitatie wordt belast door kapitaallasten (rente- en afschrijvingskosten).

Een hoger aandeel kapitaallasten binnen de totale begroting wijst op een afname van de financiële flexibiliteit. Naarmate meer wordt geïnvesteerd, en de financiering daarvan toeneemt, leggen de bijbehorende kapitaallasten de begroting voor langere tijd vast.

Door het verplicht hanteren van het baten-lastenstelsel leiden investeringsuitgaven (voor kapitaalgoederen met meerjarig nut) onvermijdelijk tot hogere kapitaallasten. Hoewel er binnen de wettelijke kaders enige ruimte is om de ontwikkeling van deze lasten te beïnvloeden – bijvoorbeeld door kosten niet te activeren of kortere afschrijvingstermijnen te hanteren – gaan dergelijke keuzes doorgaans gepaard met een directe toename van de jaarlijkse exploitatiekosten.

Door de groei van het jaarlijkse én cumulatieve investeringsvolume nemen de kapitaallasten toe. Op basis van de huidige inzichten groeit dit aandeel sneller dan de totale exploitatielasten. Dit vertaalt zich in een stijgende lijn van het percentage kapitaallasten ten opzichte van de totale exploitatieomvang, en daarmee in een afnemende wendbaarheid van de begroting.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

De kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn wettelijke instrumenten uit de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO) die tot doel hebben de renterisico's van decentrale overheden te beheersen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet stelt een grens aan de omvang van de kortlopende schuld van het waterschap, om overmatige gevoeligheid voor rentefluctuaties op de geldmarkt te voorkomen. De limiet bedraagt 23% van het begrotingstotaal. Indien de kortlopende schuld gedurende drie opeenvolgende kwartalen boven deze limiet uitkomt, is het waterschap verplicht om de vlottende schuld (gedeeltelijk) om te zetten in langlopende financiering door het aantrekken van vaste geldleningen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is bedoeld om het renterisico op langlopende schulden beheersbaar te houden. Dit risico wordt bepaald door de som van de aflossingen en renteherzieningen op de bestaande langlopende schuld in een jaar. De norm schrijft voor dat dit totaal niet meer mag bedragen dan 30% van het begrotingstotaal. Deze norm stimuleert spreiding van aflossingsmomenten en renteherzieningen over de tijd, en bevordert daarmee een stabiel rentelastenprofiel.

Op basis van de voorliggende begroting en meerjarenraming verwachten we aan de kasgeldlimiet en renterisiconorm te voldoen. Voor een gedetailleerde uitleg over de berekening van de kasgeldlimiet en renterisiconorm, verwijzen we naar het onderdeel '*financiering*' eerder in deze paragraaf.

Beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie

De onderlinge relatie tussen de voorgeschreven kengetallen (indicatoren) is dat zij vooral betrekking hebben op een "gevoel" van financiële beheersing en stuurbaarheid van waterschapsfinanciën alsmede de risico's die daaruit voortvloeien. De term "gevoel" wordt hier gebruikt omdat voor een aantal kengetallen geen normen zijn vastgelegd. Het wordt deels aan besturen van waterschappen zelf overgelaten wat een passende normering of grens is.

Een en ander in de afweging binnen de driehoek opgave-tarieven-schuld/vermogen. Dat lijkt ook gerechtvaardigd omdat het ene waterschap niet het andere waterschap is qua geografie, ontwikkeling en urgentie van/in wateropgaven.

Het vormen van een oordeel over de feitelijke financiële positie richt zich meer op de antwoorden van de volgende vragen:

1. Sluit het weerstandsvermogen aan op het risicoprofiel van het waterschap?
2. Is er sprake van een structureel sluitende (meerjaren)begroting, eventueel op termijn?
3. Is de continuïteit van de assets, in functionele en financiële zin, voldoende geborgd?

Mochten de antwoorden op de vragen aanleiding geven tot bijsturing/herstructurering van de financiële positie, dan kunnen kengetallen ondersteunend zijn in de bepaling van de te volgen strategie. Het gebruik van kengetallen op zichzelf is nooit de oplossing.

5.2 Paragraaf assetmanagement

Inleiding

Vanaf 2025 is het verplicht om in de begroting en jaarverantwoording een paragraaf op te nemen die specifiek gericht is op het onderhoud van kapitaalgoederen, ook bekend als de paragraaf assetmanagement. We gaan in deze paragraaf in op de specifieke beleidskaders, beheerplannen en financiën. In de begroting voor 2026 vormt deze paragraaf een vervolg op de paragraaf uit de begroting 2025. De komende jaren zal de paragraaf verder worden uitgewerkt en verfijnd. Waterschappen geven nu op verschillende wijze invulling aan deze paragraaf en het doel is hier voor de komende jaren ook op landelijk niveau te komen tot een handreiking.

In afwachting hierop heeft de paragraaf dezelfde indeling als voorgaand jaar en is het opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Algemeen
- Waterkeringen en bijbehorende kunstwerken
- Watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen
- Zuiveringstechnische werken

Algemeen

Waterschap Limburg bezit en beheert tal van assets. Daarbij kan gedacht worden aan waterkeringen, watergangen, keersluizen, stuwen, duikers, rioolwaterzuiveringen, leidingen etc. Al deze assets vertegenwoordigen een kapitaal van ongeveer € 4,5 miljard. Het goed functioneren van onze assets draagt in belangrijke mate bij aan onze kerntaken. Het voldoende onderhouden en tijdig vervangen is een kerntaak van Waterschap Limburg.

Het beleid met betrekking tot onze assets is verwoord in de volgende documenten:

- Waterbeheerprogramma 2022–2027.
- Beleidsplan waterkeringen.
- Nota Samen Duurzaam (wordt uitgewerkt naar een strategisch kader duurzaamheid).

Dit is verder vertaald naar:

- Een strategisch assetmanagementplan 3.0 (concept)
- Onderliggende instandhoudingsplannen en assetmanagementplannen

In iedere begroting schrijven we verder uit wat we voor dat jaar willen bereiken en de verantwoording hierover vindt plaats in de jaarrekening en bestuurlijke rapportages. Belangrijke input hiervoor zijn onze nieuwe koers “Leven met water” en de keuzes die we hebben gemaakt in de Kadernota 2026.

Waterkeringen en bijbehorende kunstwerken

De eisen ten aanzien van de primaire waterkeringen en bijbehorende kunstwerken zijn feitelijk vastgelegd in de Omgevingswet (voorheen Waterwet). De primaire waterkeringen dienen te voldoen aan de wettelijke norm (functionele eis). Indien de waterkeringen hieraan niet voldoen, worden deze opgenomen in de landelijke programmering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma om uiterlijk in 2050 te zijn verbeterd. Waterschap Limburg heeft een flinke opgave en deze is opgenomen in bijlage I (investeringslijst). Voor de langere termijn is de opgave verwoord in Maas 2050.

Waterschap Limburg werkt er, samen met haar partners, hard aan om de waterkeringen zo snel mogelijk te laten voldoen aan de wettelijke norm.

Niet alleen het verbeteren is belangrijk, ook het dagdagelijkse beheer en onderhoud. Via de zorgplicht worden er procesmatige eisen gesteld ten aanzien van het beheer en onderhoud van de primaire waterkeringen. De verantwoording hierover vindt plaats via de veiligheidsrapportage.

De technische staat volgt deels uit de wettelijke beoordeling en deels uit inspecties en onderhoudswerkzaamheden. Het beoogde niveau en vooral de beoogde frequenties van inspecties en onderhoud zijn beschreven in het Instandhoudingsplan Areaal, onderhoudsprogramma waterkeringen en de bijbehorende assetmanagementplannen. Voor de komende jaren zullen de inspecties nog grotendeels visueel worden uitgevoerd. Dat betekent dat onderhoud en herstel correctief plaatsvinden en dat de technische staat van de primaire waterkeringen nog onvoldoende wordt vastgelegd. De visuele inspecties en enkele bouwkundige inspecties uit een pilot hebben evenwel geen signalen opgeleverd van mogelijk achterstallig onderhoud. In de komende jaren werken we aan een meerjarenonderhoudsprogramma en meerjarenvervangingsprogramma via het programma "asset base op orde".

Aandachtspunt, zoals ook beschreven in de veiligheidsrapportage, zijn de gegevens. Door de grote omvang en complexiteit voldoen nog niet al onze gegevens van de waterkeringen aan de gestelde eisen en geven ze onvoldoende beeld van de feitelijke toestand. Voor de komende jaren wordt er hard aan gewerkt aan het op orde krijgen van de gegevens.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de te verwachten exploitatie en investeringskosten voor 2026.

Onderwerp	Kosten / uitgaven begroting 2026
Onderhoud (exploitatie)	€ 0,8 mln.
Investerings (vernieuwingen en vervangingen)	€ 113,5 mln.
Voorziening onderhoud Waterkeringen	€ p.m. mln.

Watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen.

Voor de watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen geldt eenzelfde ontwikkeling als bij de primaire waterkeringen, met dat verschil dat er minder duidelijke wetgeving van toepassing is waarin concrete eisen worden gesteld aan de staat van de assets of eisen worden gesteld aan de bijbehorende processen.

Wel geeft de Provinciale verordening en de Kaderrichtlijn Water (KRW) richtlijnen voor de eisen waaraan het watersysteem respectievelijk kwantitatief en kwalitatief dient te voldoen. Dit wordt beoordeeld, bijvoorbeeld via de watersysteemtoets en via de KRW richtlijnen. Daar waar blijkt dat sprake is van een knelpunt, omdat daar sprake is van een wateroverlastknelpunt of omdat daar de ecologische doelstellingen niet worden gehaald, is dit opgenomen in bijlage I.

Onze ambitie is de zorgplicht zoals we die kennen bij de primaire waterkeringen, ook te gaan toepassen op de watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen. Eveneens geldt dezelfde doelstelling om te groeien naar een meerjarenonderhoudsprogramma en meerjarenvervangingsprogramma. Ook bij de watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen vinden het onderhoud en herstel correctief plaats op basis van visuele inspecties. Ook hier geldt dat de onderhoudstoestand vooralsnog nog onvoldoende wordt vastgelegd. Daar waar op basis van visuele inspecties blijkt dat assets technisch niet meer (gaan) voldoen, worden ze opgenomen in het vervangingsprogramma. Ook hier is het streven om met het programma “asset base op orde” uiteindelijk te groeien naar een situatie waarbij de technische staat en bijbehorende gegevens voldoende zijn geborgd en input zijn voor meerjarenonderhoudsprogramma en meerjarenvervangingsprogramma.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de te verwachten exploitatie en investeringskosten voor 2026.

Onderwerp	Kosten / uitgaven begroting 2026
Onderhoud (exploitatie)	€ 12,8 mln.
Investerings (vernieuwingen en vervangingen)	€ 6 mln (enkel vervangingen).

Zuiveringstechnische werken

Door klimaatverandering neemt de hoeveelheid regen toe en daarmee de druk op het gemeentelijke rioolstelsel. Dit vraagt om een flexibel systeem van transporteren en zuiveren. De klassieke rwzi's dragen bij aan een betere waterkwaliteit, maar zijn grootverbruikers van energie en grondstoffen. We werken continu aan het besparen van energie en het opwekken van energie uit hernieuwbare niet fossiele bronnen voor eigen gebruik. In onze visie is rioolwater geen afval, maar een bron van energie en grondstoffen en gezuiverd water. We bouwen onze huidige stationaire rwzi's geleidelijk om tot modulaire systemen zodat we afvalwater op maat zuiveren, optimaal energie en grondstoffen kunnen terugwinnen en gezuiverd water van gewenste kwaliteit kunnen leveren.

Een groeiende uitdaging vormen de zogenaamde microverontreinigingen zoals medicijnresten, gewasbeschermingsmiddelen en zeer zorgwekkende stoffen en andere opkomende stoffen. Deze vragen om een ketenaanpak. Dus niet alleen bij de zuivering, maar ook om maatregelen aan de bron. In deze opgaven kunnen we als waterschap zelfstandig een heel eind komen, maar voor het resterende deel hebben we alle partners in de waterketen nodig: huishoudens, (farmaceutische) bedrijven, gemeenten, buitenlandse partners en kennisinstituten. We zoeken naar nieuwe vormen van samenwerking.

Onze opgave is samengevat in 3 thema's: schoon en ecologisch gezond water, vergroten van duurzaamheid en vergroten van maatschappelijke waarde.

Een belangrijke doelstelling in het eerste thema is dat al onze rwzi's in 2027 voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW). Maar daarna zullen verdergaande verplichtingen volgen uit de nieuwe EU-richtlijn Stedelijk afvalwater. We zien dan ook een grote opgave om onze assets zowel technisch als functioneel te laten voldoen.

Belangrijke informatie hiervoor volgt uit ons programma "asset base op orde", waarbij een beeld wordt gevormd van de technische staat. Om die juiste keuzes te kunnen maken, werken we momenteel aan toekomstscenario's per regio, de Waterketenstrategie 2040.

Vanuit deze scenario's willen we zowel qua financiën als capaciteit voldoende ruimte creëren om de opgave te realiseren. De afwegingen en beslissingen voor onderhouds- en investeringsactiviteiten worden risico-gebaseerd gemaakt, waarbij de optimale verhouding tussen kosten, prestaties en risico's wordt nagestreefd. Onderstaande tabel geeft inzicht in de te verwachten exploitatie en investeringskosten voor 2026.

Onderwerp	Kosten / uitgaven begroting 2026
Onderhoud zuiveren, transport en slib (exploitatie)	€ 7,8 mln.
Investerings (vernieuwingen en vervangingen)	€ 91 mln.

5.3 Paragraaf bedrijfsvoering

De paragraaf Bedrijfsvoering geeft inzicht in hoe Waterschap Limburg de interne organisatie, processen en middelen inzet om zijn taken doelmatig en doeltreffend uit te voeren. Een goed functionerende bedrijfsvoering is randvoorwaardelijk voor het realiseren van onze maatschappelijke opgaven, het beheersen van risico's en het waarborgen van financiële rechtmatigheid. Maar bedrijfsvoering is méér dan een randvoorwaarde: het gaat over hoe wij werken, samenwerken en koersvast blijven in een veranderende omgeving.

Stand van zaken

Sinds 1 januari 2025 is het nieuwe Waterschap Limburg een feit. Met de samenvoeging van WL en WBL is gewerkt aan het fundament van één organisatie, met gezamenlijke kernwaarden en inrichtingsprincipes. In 2025 lag de nadruk op structuur, processen, systemen, samenwerken en leiderschap. In 2026 zetten we de volgende stap: **verdieping, verbinding en versterking**. Daarmee bouwen we voort op onze koers 'Leven met water' en leggen we de basis voor een wendbaar en toekomstgericht waterschap.

Ontwikkellijnen 2026

In 2026 staan de volgende prioriteiten centraal:

- **Doorontwikkeling van de organisatie:** afdelingen werken hun toekomstvisie verder uit in lijn met de koers, langs de vier ontwikkelthema's: veranderende omgeving, veranderende organisatie, sturen op samenhang en maatschappelijke meerwaarde.
- **Integraal management versterken:** we investeren in leiderschap dat richting geeft, samen verbindt en uitvoeringskracht biedt.
- **Organisatieontwikkeling versnellen:** de afdeling Organisatieontwikkeling groeit uit tot drager van cultuurverandering en professionalisering.
- **Stroomversnellers borgen:** het programma **Stroomversnellers** is in 2025 gestart om de nieuwe organisatie gestructureerd op weg te helpen, knelpunten snel en praktisch op te lossen. In 2026 zetten we deze aanpak in om bewezen oplossingen organisatiebreed in te bedden. Zo versnellen we onze beweging en verankeren we verbeteringen duurzaam.
- **Harmonisatie van bedrijfsvoering:** we vereenvoudigen en harmoniseren processen, systemen en overlegstructuren. Daarbij versterken we onze visie op opdrachtgever- en opdrachtnemerschap en verankeren we integrale afwegingen in strategisch portfoliomanagement. Binnen deze harmonisatie kijken we ook naar de inschaling van functies. Deze inschaling vanuit voormalig WBL en voormalig WL verschilt in enkele gevallen. In het nieuwe WL betekent dit dat enkele medewerkers die vergelijkbaar werk doen, mogelijk verschillend worden beloond. Om die reden dienen deze functies mogelijk opnieuw ingeschaald te worden, waardoor betreffende medewerkers in vergelijkbare functies gelijkwaardig worden beloond. Daarnaast vindt voor sommige functies een herwaardering plaats, bijvoorbeeld omdat het een nieuwe functie betreft.

- **Gedrags- en leiderschapsontwikkeling:** middels een organisatie ontwikkeltraject gaan we aan de slag met de praktische vertaling van onze beweging die nu nog vooral op papier beschreven staat in onze koers.
- Het gaat over het laten leven en verankeren van hoe we werken – binnen en buiten de organisatie – in ons DNA, onze manier van naar de wereld kijken, ons handelen, gedrag en ons leiderschap. Dat doen we via een leiderschapstraject met o.a. leercirkels en coaching en activiteiten voor medewerkers, gericht op het doorleven van de kernwaarden.

Nut en noodzaak

De bedrijfsvoering is de ruggengraat van onze organisatie. Door te investeren in leiderschap, innovatie en samenhang maken we de organisatie wendbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig. Het programma **Stroomversnellers** speelt hierin een sleutelrol: het helpt ons sneller keuzes te maken, veranderingen door te voeren en te leren van wat werkt. Met dit programma houden we focus op de beweging die we als organisatie ingezet hebben.

Ondersteunende bedrijfsvoeringsthema's

Geïntegreerde kostenverdeelstaat

In 2025 hebben we gewerkt aan het actualiseren van de kostenverdeelstaat. Voor de begroting 2026 maken we voor het eerst gebruik van een geïntegreerde kostenverdeelstaat, gebaseerd op de nieuwe organisatiestructuur.

Deze herziening maakt het mogelijk om organisatiekosten – zoals formatie, huisvesting en ICT – op een eenduidige, transparante en reproduceerbare manier toe te rekenen aan de programma's en producten van het waterschap. Door een verdeling toe te passen die is afgestemd op de nieuwe inrichting van afdelingen, teams en kostenplaatsen, ontstaat een betere aansluiting op zowel onze interne sturingsinformatie als de externe verantwoording.

Het is een stap vooruit in de onderwaterbeweging naar professionele en samenhangende bedrijfsvoering. De werkwijze wordt periodiek geëvalueerd en waar nodig bijgesteld, zodat we continu leren en verbeteren. Zo vergroten we onze transparantie, versterken we de betrouwbaarheid van onze informatie en bieden we bestuur en omgeving een helder beeld van de inzet van middelen.

Optimaliseren van de planning- en control cyclus

In 2026 zetten we een volgende stap in de optimalisatie van onze planning- en control cyclus. We onderzoeken de wensen en mogelijkheden voor de implementatie van een meer interactieve en gebruiksvriendelijke P&C-applicatie. Hiermee maken we het proces minder bewerkelijk, toegankelijker en flexibeler voor alle betrokkenen. Na de in 2025 uitgevoerde integratie van risicomatrices en P&C-cycli van voormalig WBL en WL, willen we in 2026 één uniforme systematiek voor prestatie- en risicomanagement implementeren. Daarbij bouwen we voort op het in 2025 ontwikkelde kpi-dashboard, gekoppeld aan het Informatieknooppunt. In 2026 gaat dit dashboard de volgende fase in, zodat we actuele stuurinformatie beschikbaar hebben en de bestuurlijke verantwoording over behaalde resultaten verder kunnen vereenvoudigen.

Onze nieuwe werkwijze zorgt ervoor dat afdelingsplannen maximaal input leveren voor bestuurlijke rapportages en plannen. Zo ontstaat een transparante opbouw van doelen, activiteiten en middelen. Dit ondersteunt ons portfoliomanagement en stelt ons in staat integrale en weloverwogen afwegingen te maken.

Risicomanagement als vast onderdeel

Risicomanagement dekt niet alleen het strategisch en tactisch niveau af, maar moet ook naadloos geïntegreerd zijn in onze operationele processen. Een belangrijk onderdeel van de doorontwikkeling is daarom het vergroten van risicobewustzijn in de hele organisatie. Door doelen, activiteiten, risico's en beheersmaatregelen sterker met elkaar te verbinden, vergroten we ons vermogen om effectief te sturen en tijdig te anticiperen op risico's én kansen.

Meerwaarde voor de organisatie

Met deze doorontwikkeling versterken we de samenhang in onze bedrijfsvoering en vergroten we onze wendbaarheid. Betere stuurinformatie, meer transparantie en een eenduidige systematiek dragen bij aan de kwaliteit van onze besluitvorming. Zo bouwen we verder aan een professionele organisatie die koersvast kan handelen in een complexe en onzekere omgeving.

Veiligheidsbeleid

Onze mensen zijn ons belangrijkste kapitaal. We bouwen aan een organisatie waar vakmanschap tot zijn recht komt, duurzame inzetbaarheid centraal staat en werkprocessen ons ondersteunen. Ontwikkeling, welzijn en werkplezier zijn daarbij randvoorwaarden om samen onze grote opgaven te realiseren. **Veilig werken** is één van de kernwaarden van onze koers. Dat betekent onder andere dat we zorgen voor sociale en fysieke veiligheid en milieueisen naleven. Via periodieke RI&E's, een veiligheidsdashboard en rapportages brengen we risico's in beeld en voeren we verbeteracties door. Ook met veiligheids- en gezondheidsplannen en het BHV-plan bevorderen we veilig werken. Medewerkers volgen veiligheidstrainingen met modules gericht op de specifieke risico's van hun functie.

In 2026 richten we ons op het versterken van de veiligheidscultuur volgens de *Safety Culture Ladder* (niveau 3) en de totstandkoming van een integraal, geharmoniseerd veiligheidsbeleid waarin alle aspecten samenkomen. De samenvoeging van WL en WBL levert hiervoor waardevolle kennis en ervaring op die we verder benutten.

Digitale en fysieke veiligheid vragen daarnaast blijvende aandacht. Geopolitieke dreigingen en strengere Europese regelgeving – zoals de **Critical Entities Resilience Directive** – verplichten ons onze beveiliging te versterken. Zuiveringen en gemalen zijn aangewezen als vitale infrastructuur en moeten beschermd worden tegen inbraak, sabotage en verstoring van processen. Daarom voeren we in 2026–2028 een project uit om onze toegangsbeveiliging te moderniseren en verouderde systemen te vervangen. De focus ligt in eerste instantie op zuiveringen en gemalen, maar de scope beslaat de hele organisatie. Op basis van kosten-batenafwegingen kiezen we de meest doelmatige maatregelen, zodat onze primaire processen duurzaam beveiligd zijn.

Duurzame informatiehuishouding

Een toekomstbestendig waterschap vraagt om een informatiehuishouding die betrouwbaar, duurzaam en datagedreven is. Ons doel is medewerkers te ondersteunen met gebruiksvriendelijke IT-oplossingen en goed informatiebeheer, zodat zij hun werk effectief en zonder onderbrekingen kunnen doen.

De beweging naar een **datagedreven organisatie** betekent investeren in mens, processen en techniek. Via het Informatieknooppunt (IKP) ontsluiten en verbinden we onze data om actuele stuurinformatie te genereren. De gegevensfabriek borgt de kwaliteit en betrouwbaarheid van generieke data, zodat we weloverwogen en risicogestuurd kunnen werken.

Ook het duurzaam beheren en archiveren van documenten blijft cruciaal. We zorgen dat informatie altijd beschikbaar en vindbaar is, in lijn met wettelijke eisen. Zo bouwen we aan een transparante en efficiënte organisatie, waarin data en informatie de basis vormen voor leren, sturen en samenwerken. Daarmee versterken we onze koers om te sturen op samenhang: één organisatie, met één bron van waarheid, die wendbaar en betrouwbaar kan handelen.

Facilitaire en ondersteunende diensten

Onze facilitaire diensten – van huisvesting tot koffie, van vergaderfaciliteiten tot wagenpark – vormen de stille motor van onze organisatie. Ze zorgen dat medewerkers hun werk goed en veilig kunnen doen. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij Facilitaire Zaken, dat inzet op doelmatigheid, duurzaamheid en continuïteit.

Catering

De huidige overeenkomst met de cateraar loopt af en vraagt om een nieuwe aanbesteding. Uitgangspunt is een kostenbewuste aanpak binnen de financiële kaders en geldende wet- en regelgeving. Tegelijkertijd zoeken we naar oplossingen die recht doen aan onze ambities voor gezonde en duurzame catering. Door trends en prijsontwikkelingen in de branche is onzeker of dit volledig haalbaar is; daarom is een stelpost in de begroting opgenomen.

Wagenpark

In 2026 loopt een deel van de leaseovereenkomsten af en sluiten we nieuwe contracten. Stijgende brandstof- en verzekeringskosten en de overgang van koop naar lease leidt tot hogere uitgaven. Bovendien groeit het aantal voertuigen door een toename van medewerkers. Ook hier is een stelpost opgenomen om deze ontwikkelingen op te vangen. Bij de vernieuwing zetten we nadrukkelijk in op **duurzaamheid en efficiëntie**, in lijn met onze koers.

Financiële rechtmatigheid en interne beheersing

Met ingang van het boekjaar 2025 is het dagelijks bestuur verplicht zelf een rechtmatigheidsverantwoording (RMV) op te nemen in de jaarrekening. Hierin legt het bestuur verantwoording af over de rechtmatigheid van het financieel beheer en de uitvoering van de begroting. Tot 2025 vervulde de externe accountant deze rol door hierover te rapporteren in zijn controleverklaring.

Deze wijziging in de financiële verslaggeving heeft tot doel de interne beheersing te versterken en de bestuurlijke verantwoordelijkheid te vergroten. Het is daarom van belang dat de organisatie de invoering van de RMV tijdig organiseert en structureel integreert in de bestaande planning- en control cyclus. Deze ontwikkeling vraagt niet alleen om een andere wijze van rapporteren, maar ook om een adequate interne beheersing en een effectief functionerende verbijzonderde interne controle (VIC).

In voorbereiding op deze nieuwe verantwoordingsverplichting zijn diverse werkzaamheden verricht om de interne beheersing in kaart te brengen en inzicht te krijgen in de huidige situatie. Hieruit blijkt dat een goed functionerend beheersingssysteem essentieel is voor het opstellen van een RMV die voldoet aan de wettelijke eisen. Daarbij zijn niet alleen inzicht in risico's en processen van belang, maar vooral ook de effectiviteit van de toegepaste beheersmaatregelen.

Maatregelen ter voorkoming van echtmatigheidsfouten

In 2024 en 2025 zijn belangrijke stappen gezet ter voorbereiding op de RMV. Deze werkzaamheden hebben geleid tot een beter beeld van de huidige situatie. Hieruit is gebleken dat beheersmaatregelen onvoldoende zichtbaar zijn vastgelegd, verantwoordelijkheden niet altijd eenduidig zijn belegd en controle-informatie nog beperkt beschikbaar is om de rechtmatigheid goed te kunnen onderbouwen.

Voor het boekjaar 2025 wordt voldaan aan de formele vereisten voor de RMV. De uitvoering hiervan is echter in belangrijke mate gebaseerd op werkzaamheden van de verbijzonderde interne controle (VIC), die grotendeels buiten de reguliere lijnorganisatie plaatsvinden. Daarom zullen vanuit de VIC in 2025 aanvullende werkzaamheden worden verricht om te waarborgen dat aan alle vereisten wordt voldaan.

In deze fase vervult de VIC vooral een vangnetfunctie en is het nog geen structureel onderdeel van de bredere beheersstructuur. De bevindingen uit deze controles worden in 2025 en 2026 opgepakt, zodat zij bijdragen aan zowel de verdere versterking van de interne beheersing als aan een toekomstbestendige RMV. Tegelijkertijd maken deze uitkomsten duidelijk dat aanvullende structurele stappen nodig zijn.

Dit onderstreept de noodzaak om in 2026 de interne beheersing verder te versterken en de positie van de VIC helder te verankeren. Daarnaast zal het Three Lines Model stapsgewijs worden geïmplementeerd en dienen als uitgangspunt voor de besturing en controle binnen de organisatie.

Om te komen tot een structurele en betrouwbare rechtmatigheidsverantwoording, wordt in 2026 gewerkt aan de volgende speerpunten:

- Het helder beleggen van verantwoordelijkheden en rollen
- Het zichtbaar en aantoonbaar inrichten van interne beheersmaatregelen
- Het verder versterken van het normenkader en de VIC-structuur
- Het bevorderen van breed bewustzijn dat rechtmatigheid een gezamenlijke verantwoordelijkheid is

Deze acties dragen bij aan de verdere professionalisering van de interne beheersing en aan het versterken van de sturingskracht van de organisatie.

5.4 Paragraaf verbonden partijen

Per partij wordt toegelicht op welke wijze het waterschap een belang heeft, welk openbaar belang daarmee wordt gediend en welke financiële informatie relevant is. Daarbij wordt onder meer ingegaan op het eigen en vreemd vermogen, het verwachte rekeningresultaat en de risico's waarvoor geen afdoende beheersmaatregelen zijn getroffen, voor zover deze van materieel belang zijn voor zowel de verbonden partij als het waterschap.

Samenwerking met verbonden partijen komt voort uit de behoefte om publieke taken efficiënt en doelgericht uit te voeren. Door samenwerking kunnen bestuurskracht en expertise worden gebundeld en kan efficiëntie en effectiviteit worden verhoogd.

Van een verbonden partij is sprake als het waterschap zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft:

- Een **bestuurlijk belang** houdt in dat het waterschap invloed kan uitoefenen op de besluitvorming, bijvoorbeeld via een bestuurszetel of stemrecht.
- Een **financieel belang** betekent dat het waterschap middelen beschikbaar stelt die niet worden terugontvangen bij faillissement, of dat financiële risico's kunnen neerslaan op het waterschap.

Indien slechts sprake is van een bestuurlijk óf een financieel belang, is formeel géén sprake van een verbonden partij in de zin van het Waterschapsbesluit.

Beleidsuitgangspunten en kaders

De uitgangspunten voor het aangaan en beheren van verbonden partijen zijn door het AB vastgesteld in de *Nota Verbonden Partijen* (AB-voorstel 2021, nr. 22). In deze nota zijn de beleidskaders opgenomen waar het DB rekening mee moet houden bij de oprichting van en deelname aan verbonden partijen, alsook bij de beoordeling van de uitvoering en de verantwoording aan het AB. Daarmee heeft het AB de rol van kadersteller en toezichthouder, terwijl het DB zorgdraagt voor de uitvoering en vertegenwoordiging binnen de verbonden partijen.

Kader verbonden partijen

De *Nota verbonden partijen* biedt het DB een toetsingskader bij de voorbereiding van besluitvorming over deelname aan verbonden partijen. De essentie van dit kader is dat bij ieder verzoek tot instemming of voorgenomen besluit tot deelname, de volgende drie kernvragen worden beantwoord:

1. Vormt deelname aan de verbonden partij de meest passende wijze om de betreffende taak of taken uit te voeren?
2. Is de voorgestelde juridische vorm van de verbonden partij het meest geschikt voor het uitvoeren van de beoogde taak of taken?
3. Is de governance op adequate wijze ingericht, zowel binnen de regeling of statuten van de verbonden partij als via interne borging binnen het waterschap?

Het kader is bewust globaal geformuleerd. Het biedt richting, maar laat ruimte voor een casusgerichte afweging. Iedere situatie vereist een afzonderlijke beoordeling op basis van de specifieke context, belangen en risico's.

Risicoanalyse verbonden partijen

Conform de *Nota Verbonden Partijen* voert het waterschap periodiek een risicoanalyse uit. In 2025 is deze analyse voor het eerst integraal uitgevoerd voor het nieuwe WL. Daarbij zijn de bestuurlijke en financiële risico's van alle verbonden partijen beoordeeld en ingedeeld naar risicoprofiel.

De belangrijkste uitkomst is dat geen van de verbonden partijen een hoog financieel of bestuurlijk risico kent. Het risicoprofiel van het waterschap is daarmee stabiel en beheersbaar.

In 2026 wordt de *Nota Verbonden Partijen* geactualiseerd, zodat deze aansluit bij de nieuwe organisatie en bij de actuele governance.

Overzicht van verbonden partijen

Conform het Waterschapsbesluit wordt bij verbonden partijen onderscheid gemaakt tussen de volgende categorieën:

Gemeenschappelijke regelingen

- BsGW
- Het Waterschapshuis
- Het Gegevenshuis

Vennootschappen en coöperaties

- Nederlandse Waterschapsbank (NWB Bank, NV)
- Slibverwerking Noord Brabant
- AquaMinerals B.V.
- Kaamera Coöperatie

Stichtingen en verenigingen

- Unie van Waterschappen (vereniging)
- Vereniging Werken voor Waterschappen

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN

Belasting samenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)		
Algemene informatie	Waterschap Limburg maakt voor de uitvoering van de belastingheffing gebruik van de diensten van BsGW. BsGW is een gemeenschappelijke regeling waarvan de juridische basis is vastgelegd in de <i>Gemeenschappelijke Regeling Belasting samenwerking Gemeenten en Waterschappen</i> (GR BsGW). Het betreft een uitvoeringsorganisatie waarin gemeenten en waterschappen samenwerken op het gebied van heffing en invordering van belastingen.	
Vestigingsplaats	Roermond	
Doel / openbaar belang	Het bevorderen van een zo doelmatig mogelijke uitvoering van de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen en waterschapsbelastingen, inclusief de taken in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Daarnaast voert BsGW, als afgeleid belang, werkzaamheden uit met betrekking tot de gegevensadministratie ten behoeve van bestuursverkiezingen binnen het beheersgebied van de deelnemende overheden.	
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur van de BsGW bestaat uit de portefeuillehouders van de deelnemers (totaal 30). De stemverhouding is gebaseerd op de bijdrage aan de BsGW.	
Financieel belang	Na vaststelling van de begroting door de BsGW is het financiële aandeel van de deelnemers een verplichte uitgave. De ontwerpbegroting 2026 van BsGW bedraagt in totaal € 29.354.000. Het aandeel (reguliere) aandeel van Waterschap Limburg in de ontwerpbegroting bedraagt € 6.574.300, ofwel 22,4%.	
Financiële gegevens (bron: geprognosticeerde balans 2024-2030 begroting 2026 BsGW)	Beginstand (01-01-2026)	Eindstand (31-12-2026)
Eigen vermogen	€ 2.070.000	€ 2.427.000
Vreemd vermogen	€ 6.367.000	€ 6.080.000
Resultaat 2026	€ 0	
Ontwikkelingen	Aanpassing belastingapplicatie op nieuw belastingstel waterschappen per 1-1-2026	
Eventuele risico's	Het aanwezige weerstandsvermogen bedraagt € 1,572 miljoen. Afgezet tegen het benodigde weerstandsvermogen van € 998 duizend, komt de ratio uit op 1,57. De ratio van het weerstandsvermogen is daarmee 'ruim voldoende'.	

Het Waterschapshuis	
Algemene informatie	Waterschap Limburg is één van de 21 deelnemende waterschappen die participeert in de <i>Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis</i> (HWH). HWH fungeert als ondersteunende organisatie en gezamenlijke aankoopcentrale voor de waterschappen. De regeling levert een bijdrage aan het verbeteren van de informatievoorziening en bedrijfsvoering van waterschappen, met als doel de kwaliteit en efficiëntie van de taakuitvoering te versterken.
Vestigingsplaats	Amersfoort
Doel / openbaar belang	Het bevorderen van doelmatige samenwerking op het gebied van informatievoorziening en bedrijfsprocessen binnen de watersector, met als doel het collectief behartigen van belangen van algemeen nut en het realiseren van meerwaarde voor de deelnemende waterschappen.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur van de regeling bestaat uit de portefeuillehouders van de deelnemers.
Financieel belang	De financiële bijdrage van WL is gebaseerd op de feitelijke afname van producten en diensten. Conform de begroting 2026 van Het Waterschapshuis bedraagt de bijdrage van WL in 2026: € 319.548.

Het Waterschapshuis		
Financiële gegevens (Bron: geprognosticeerde balans begroting 2026)	Beginstand (01-01-2026)	Eindstand (31-12-2026)
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	€ 14.069.450	€ 6.990.838
Resultaat 2026	Negatief € 650.000	
Ontwikkelingen	Niet van toepassing	
Eventuele risico's	De waterschappen zijn risicodragers voor eventuele risico's en tekorten die ontstaan bij HWH.	

Het Gegevenshuis		
Algemene informatie	Het Gegevenshuis is een openbaar lichaam op grond van de <i>Wet gemeenschappelijke regelingen</i> , met als kerntaak het integraal beheren van object- en ruimtelijk gerelateerde (basis)registraties en geometrische gegevens voor de deelnemende overheden. Sinds 1 januari 2017 is Waterschap Limburg deelnemer aan deze regeling. Via deze samenwerking wordt het waterschap ontzorgd in de wettelijke verplichtingen die voortvloeien uit het bronhouderschap van de <i>Basisregistratie Grootschalige Topografie</i> (BGT).	
Vestigingsplaats	Landgraaf	
Doel / openbaar belang	Het inrichten en beheren van object- en ruimtelijk gerelateerde (basis)registraties en geometrische gegevens, inclusief het bijbehorende beeldmateriaal, ter ondersteuning van de wettelijke taken en informatievoorziening van de deelnemende overheden.	
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur van de regeling bestaat uit de portefeuillehouders van de deelnemende overheden. De stemverhouding is gekoppeld aan de hoogte van de financiële bijdrage aan Het Gegevenshuis. Op basis van de bijdrage van Waterschap Limburg in 2026 beschikt het waterschap over 2 van de in totaal 64 stemmen.	
Financieel belang	De financiële bijdrage is gebaseerd op de feitelijke afname van producten en diensten. Conform de begroting 2026 van Het Gegevenshuis bedraagt de bijdrage van WL in 2026: € 147.008.	
Financiële gegevens (Bron: begroting 2026 Het Gegevenshuis)	Beginstand (01-01-2026)	Eindstand (31-12-2026)
Eigen vermogen	€ 165.784	€ 165.784
Vreemd vermogen	€ 1.060.974	€ 1.060.974
Resultaat 2026	€ 0	
Ontwikkelingen	Groei blijft één van de pijlers van de strategische agenda. Er is op dit moment sprake van een potentiële nieuwe toetreder. Verder heeft er een eerste verkenning plaatsgevonden door het Ministerie van BZK met het oog op het beheer van de BAG en de BGT voor Bonaire, St. Eustatius en Saba door Het Gegevenshuis.	
Eventuele risico's	De kans dat er sprake is van niet begrote, onvoorziene lasten (risico's) is op basis van de inrichting en werkwijze van Het Gegevenshuis klein. Tegenover alle te leveren producten en diensten staan baten in de zin van bijdragen van de deelnemers.	

VENNOOTSCHAPPEN & COÖPERATIES

Nederlandse Waterschapsbank N.V.		
Algemene informatie	Waterschap Limburg is aandeelhouder van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB Bank). De NWB Bank richt haar dienstverlening exclusief op de publieke sector. Zij verstrekt langlopende financiering aan onder meer provincies, gemeenten, waterschappen en instellingen in de volkshuisvesting, gezondheidszorg en het onderwijs. Daarnaast financiert de bank overheidsbedrijven die actief zijn op het gebied van water en milieu. Voor de waterschappen treedt de NWB Bank op als huisbankier en biedt zij onder meer betalingsverkeer, electronic banking en financiële advisering.	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Doel / openbaar belang	Het uitvoeren van bancaire diensten ten behoeve van de publieke sector, met als doel het bieden van betrouwbare en efficiënte financieringsmogelijkheden voor overheden en aanverwante instellingen ter ondersteuning van publieke taken.	
Bestuurlijk belang	De vennootschap wordt bestuurd door een directie die bestaat uit twee of meer directeuren. De raad van commissarissen bestaat uit minimaal zeven en maximaal elf leden en houdt onder meer toezicht op de directie. In de algemene vergadering van aandeelhouders heeft elk aandeel A één stem en een aandeel B vier stemmen.	
Financieel belang	Het waterschap heeft 2.401 aandelen A en 299 aandelen B.	
Financiële gegevens* (Bron: Jaarverslag 2024)	Beginstand (01-01-2024)	Eindstand (31-12-2024)
Eigen vermogen	€ 2.060 mln.	€ 2.094 mln.
Vreemd vermogen	€ 73.849 mln.	€ 76.675 mln.
Resultaat 2024	Positief € 94.000.000	
Ontwikkelingen	De verwachting is dat met name de kredietvraag van de waterschappen, drinkwaterbedrijven en woningcorporaties de komende jaren verder groeit door de grote transitieopgaven waarvoor ze aan 'de lat' staan.	
Eventuele risico's	Er zijn geen materiële risico's en onzekerheden geïdentificeerd die relevant zijn ter zake van de verwachting van de continuïteit van de bank.	

Slibverwerking Noord Brabant (SNB)		
Algemene informatie	Waterschap Limburg is aandeelhouder van Slibverwerking Noord-Brabant (SNB). Op 8 maart 2023 heeft het algemeen bestuur van Waterschap Limburg besloten om, in plaats van het voormalig Waterschapsbedrijf Limburg (WBL), zelf toe te treden als deelnemer in SNB. Deze toetreding is met terugwerkende kracht per 1 januari 2023 geëffectueerd, waarmee Waterschap Limburg sindsdien direct aandeelhouder is van SNB.	
Vestigingsplaats	Moerdijk	
Doel / openbaar belang	Het op duurzame wijze verwerken van zuiveringsslib ten behoeve van de zeven deelnemende waterschappen. Hiertoe beheert en exploiteert SNB een slibverwerkingsinstallatie (SVI) op het industrieterrein en haventerrein in Moerdijk.	
Bestuurlijk belang	SNB is een vennootschap, die opereert vanuit Moerdijk, waarvan de aandelen worden gehouden door zeven waterschappen. Per 1 januari 2023 zijn de aandeelhouders, Waterschap Aa en Maas, Waterschap Brabantse Delta, Waterschap de Dommel, Waterschap Scheldestromen, Waterschap Vechtstromen, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en Waterschap Limburg.	
Financieel belang	Iedere aandeelhouder heeft 14% van de aandelen in SNB.	
Financiële gegevens*	Beginstand (01-01-2024)	Eindstand (31-12-2024)
Eigen vermogen	€ 14.728.000	€ 13.415.000
Vreemd vermogen	€ 34.595.000	€ 37.511.000
Resultaat 2024	Negatief € 2.043.000	
Ontwikkelingen	SNB is voornemens samen met SupHos BV op het terrein van SNB een fabriek bouwen voor het terugwinnen van fosfaat uit vlieg-as. Verder is SNB voornemens om samen met	

Slibverwerking Noord Brabant (SNB)	
	<p>een 100% dochterbedrijf SNB2N een stikstofrecyclingfabriek te bouwen op het terrein van SNB om circulaire stikstofmeststof terug te winnen uit het afvalwater van SNB. Tot slot is SNB voornemens om het optimalisatie SO₂-afvang project op te starten. Doel van dit project is het aanpassen van de rookgasreiniging Slibverwerkingsinstallatie waardoor op een efficiëntere wijze zwaveldioxide (SO₂) wordt afgevangen en hergebruikt.</p>
Eventuele risico's	<p>Problemen in de bedrijfsvoering van SNB (lees uitval ovens) heeft direct effect op de exploitatieresultaat.</p>

AquaMinerals B.V.		
Algemene informatie	<p>Per 30 december 2022 heeft het voormalige Waterschapsbedrijf Limburg (WBL) aandelen verworven in AquaMinerals B.V. De deelname heeft als doel de afzetmogelijkheden te vergroten van zowel gedroogd slib als grondstoffen die uit afvalwater worden teruggewonnen.</p>	
Vestigingsplaats	<p>Rijswijk</p>	
Doel / openbaar belang	<p>AquaMinerals is een besloten vennootschap zonder winstoogmerk, maar opereert commercieel richting de markt. De organisatie richt zich op het ontzorgen van haar aandeelhouders op het gebied van de afvoer, verwerking, ontwikkeling en vermarkting van reststoffen uit de waterketen. AquaMinerals beschikt zelf niet over verwerkingscapaciteit, maar vervult een verbindende rol tussen producenten en afnemers. Door collectief namens meerdere aandeelhouders op te treden, wordt schaalvoordeel gecreëerd dat aantrekkelijk is voor de markt.</p> <p>Sinds juli 2021 voert AquaMinerals daarnaast, in opdracht van de Unie van Waterschappen, de regie over de collectieve incidentencapaciteit voor slibverwerking. Dit draagt bij aan de continuïteit en veerkracht van de slibverwerkingsketen in Nederland.</p>	
Bestuurlijk belang	<p>Aandeelhouders met stemrecht. Het waterschap is vertegenwoordigd in de aandeelhoudersvergadering, maar niet in het bestuur van Aquaminerals B.V.</p>	
Financieel belang	<p>WL bezit 5% van de aandelen.</p>	
Financiële gegevens*	Beginstand (01-01-2024)	Eindstand (31-12-2024)
Eigen vermogen	€ 1.775.263	€ 1.789.211
Vreemd vermogen	€ 4.012.086	€ 4.106.285
Resultaat 2024	Positief € 17.220	
Ontwikkelingen	<p>AquaMinerals speelt een belangrijke rol in de verwerking en herbestemming van reststoffen die vrijkomen bij de waterketen. De organisatie zet in op verdere professionalisering en innovatie. De prijzen voor inkoop en verkoop van grondstoffen stijgen door schaarste, maar het verloop wordt stabiel en voorspelbaarder. Daarnaast wordt specifiek aandacht besteed aan kleinere reststromen, waar kansen liggen voor volumegroei en verduurzaming.</p> <p>De weerbaarheid van de organisatie wordt versterkt door een grotere focus op circulariteit, mede in reactie op Europese en nationale beleidsontwikkelingen zoals de <i>Critical Raw Materials Act</i>. Daarnaast wordt geïnvesteerd in digitalisering: AquaMinerals implementeert een geïntegreerd softwaresysteem en onderzoekt toepassingen van kunstmatige intelligentie ter ondersteuning van de bedrijfsvoering. Tot slot blijft praktijkgericht onderzoek een speerpunt, met focus op innovaties die bijdragen aan hergebruik binnen de watercyclus, onder andere op het gebied van bodemverbetering, groene nutriënten en CO₂-toepassingen.</p>	
Eventuele risico's	<p>AquaMinerals heeft een systematiek voor risicomanagement, die periodiek wordt besproken met de Raad van Commissarissen. Voor 2025 zijn drie thema's als belangrijkste risico's benoemd:</p>	

AquaMinerals B.V.	
	<ul style="list-style-type: none"> • Rolmanagement: de bijzondere positie van aandeelhouders, die vaak ook afnemer van diensten zijn, vraagt blijvende aandacht om zowel het bedrijfsbelang van AquaMinerals als de individuele belangen van deelnemers zorgvuldig te wegen. • Kredietrisico: het risico op niet-betalende klanten neemt toe door de stijgende waarde van reststoffen. Het risico bij aandeelhouders is beperkt, maar AquaMinerals neemt aanvullende maatregelen, zoals scherper debiteurenbeheer en een verzekering voor niet-aandeelhouders. • Contractbeheer: door de toenemende complexiteit van contracten groeit het belang van goede monitoring, duidelijke interne verantwoordelijkheden en opvolging. In 2025 wordt dit ondersteund door een nieuw geïntegreerd contractbeheersysteem.

Kaumera coöperatie		
Algemene informatie	<p>De transitie naar een circulaire economie is een strategische opgave voor de waterschappen. Zij hebben zich gecommitteerd aan het doel om in 2050 volledig circulair te opereren. Deze ontwikkeling kent vijf pijlers: organisatieverandering, duurzaam opdrachtgeverschap, circulair assetmanagement, transitie management en de terugwinning van energie en grondstoffen.</p> <p>Waterschappen spelen een essentiële rol bij de verwerking en zuivering van afvalwater, waarbij aanzienlijke kansen liggen in het herwinnen van grondstoffen. Een belangrijke innovatie op dit vlak is Kaumera, een biopolymeer dat wordt gewonnen uit gezuiverd slib. Kaumera, ontwikkeld in samenwerking met de TU Delft, vermindert de slibproductie met 20–35% en draagt bij aan lagere energiekosten, CO₂-uitstoot en verwerkingslasten. Het biopolymeer kent uiteenlopende toepassingen, waaronder in coatings, biostimulanten, isolatiematerialen en brandvertragers, met potentieel voor onder andere de landbouw- en bouwsector.</p> <p>Waterschap Limburg participeert samen met drie andere waterschappen in de ontwikkeling en vermarkting van Kaumera. De samenwerking is georganiseerd via een coöperatie voor onderlinge afstemming en een tijdelijke startup-BV (2024–2028) voor de samenwerking met externe partners. Deze BV is voor 50% in handen van de coöperatie en voor 50% van Royal HaskoningDHV en richt zich op de productie, verdere ontwikkeling en vermarkting van Kaumera.</p>	
Vestigingsplaats	Doetinchem (WS Rijn en IJssel)	
Doel / openbaar belang	Het bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie door het ontwikkelen en vermarkten van de innovatieve grondstof Kaumera. Deze biobased toepassing draagt bij aan het terugwinnen van waardevolle stoffen uit afvalwater en ondersteunt daarmee de duurzaamheidsdoelstelling van de waterschappen.	
Bestuurlijk belang	Een lid van het dagelijks bestuur van WL participeert in Ledenvergadering /Algemene Vergadering van de Coöperatie. Een directielid van WL participeert in het directieteam van coöperatie Kaumera	
Financieel belang	De bijdrage voor 2025 bedraagt € 162.500.	
Financiële gegevens	Beginstand (01-01-2025)	Eindstand (31-12-2025)
Eigen vermogen	€	€
Vreemd vermogen	€	€
Resultaat 2026	€ 22.380 (Bron: meerjarenbegroting 2024 Kaumera)	
Ontwikkelingen		
Eventuele risico's	Er zijn geen substantiele financiële risico's die terugslaan op WL.	

VERENIGINGEN

Vereniging Unie van Waterschappen		
Algemene informatie	De Unie van Waterschappen is de landelijke koepelorganisatie van de 21 Nederlandse waterschappen. Alle waterschappen zijn lid van deze vereniging. De Unie behartigt de gezamenlijke belangen van de waterschappen op nationaal en internationaal niveau, bevordert kennisuitwisseling en stimuleert samenwerking binnen de sector.	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Doel / openbaar belang	Het behartigen van de belangen van de Nederlandse waterschappen op nationaal, Europees en internationaal niveau. Daarnaast richt de Unie van Waterschappen zich op het ontwikkelen van een gezamenlijke visie, het formuleren van gezamenlijke standpunten van de leden en het bieden van ondersteuning en dienstverlening aan de aangesloten waterschappen.	
Bestuurlijk belang	Waterschap Limburg kan één stem uitbrengen in de algemene ledenvergadering.	
Financieel belang	voor 2026 wordt rekening gehouden met een stijging van de contributie met 8%. Voor WL betekent dit een toename van de contributie in 2026 met € 61.400 (te weten 8% van 2025 € 767.227). Doordat de verdeelsleutel van de berekening van de contributie bestaat uit een vast deel van 45% en een variabel deel van 55% (belastingopbrengst) kan het uiteindelijk aandeel van de contributie van WL in 2026 nog hoger uitvallen als de toename van de belastingopbrengst van WL hoger is dan bij de andere waterschappen.	
Financiële gegevens* (Bron: jaarrekening 2024)	Beginstand (01-01-2024)	Eindstand (31-12-2024)
Eigen vermogen	€ 2.178.238	€ 2.589.009
Vreemd vermogen	€ 21.731.405	€ 23.959.487
Resultaat 2024	Positief € 410.771	
Ontwikkelingen	Niet van toepassing	
Eventuele risico's	Niet van toepassing	

Vereniging Werken voor Waterschappen		
Algemene informatie	De Vereniging Werken voor Waterschappen is de werkgeversvereniging voor de sector waterschappen. De vereniging vertegenwoordigt ruim 30 werkgeversorganisaties met gezamenlijk circa 12.000 medewerkers en voert namens deze organisaties de cao-onderhandelingen. Daarnaast fungeert de vereniging als platform voor arbeidsmarktontwikkeling, organisatievraagstukken en het versterken van de aantrekkelijkheid van werken in de watersector.	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Doel / openbaar belang	Het behartigen van de gemeenschappelijke sociale en sociaal-economische belangen van de leden die als werkgever actief zijn binnen de sector waterschappen. De vereniging vervult hierbij een rol als onderhandelingspartner in cao-trajecten en draagt bij aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt binnen de sector.	
Bestuurlijk belang	WL is lid van de vereniging. Kan in die hoedanigheid deelnemen aan algemene ledenvergadering en heeft stemrecht; stemrecht wordt gedeeld met andere waterschappen in NL en andere aangesloten organisaties.	
Financieel belang	Bijdrage middels een jaarlijkse contributie.	
Financiële gegevens*	Beginstand (01-01-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 116.636	
Vreemd vermogen	€ 120.993	
Resultaat 2023	Positief €29.837	
Ontwikkelingen	Niet van toepassing	
Eventuele risico's	Niet van toepassing	

*Betreft laatst bekende cijfers.

5.5 Openbaarheidsparagraaf

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Artikel 3.5 van deze wet verplicht bestuursorganen om in hun begroting aandacht te besteden aan de beleidsvoornemens met betrekking tot de Woo. Deze paragraaf beschrijft hoe wij in 2026 verder invulling geven aan de verplichtingen vanuit de Woo, zowel aan de voorkant door actieve openbaarmaking van informatie als achter de schermen via verbeteringen in onze interne informatieprocessen. In de jaarrekening 2026 rapporteren we vervolgens over de gerealiseerde activiteiten en behaalde resultaten.

1. Actieve openbaarmaking (Woo art. 3.3)

We volgen de landelijke fasering bij de openbaarmaking van de 17 verplichte informatiecategorieën. Voor 2026 staan activiteiten gepland om binnen deze fasering diverse categorieën uit fase 2, zoals ingekomen stukken, jaarstukken en adviesrapporten actief beschikbaar te stellen via onze publicatieomgeving. Voorbereidingen omvatten de inrichting van een geactualiseerd publicatieplatform en een plan voor het anoniem maken van persoonsgegevens.

2. Inspanningsverplichting voor overige documenten (Woo art. 3.1)

Naast de verplichte categorieën willen wij relevante beleidsdocumenten, nota's en verslagen – ook zonder expliciete wettelijke verplichting – op eigen initiatief openbaar maken. Dit sluit aan bij de uitgangspunten van de Unie van Waterschappen.

3. Passieve openbaarmaking (Woo art. 4)

Op verzoek van burgers of organisaties maken we informatie beschikbaar, met inachtneming van privacyregelingen en uitzonderingsgronden. In lijn met de aanpak van het ministerie van Financiën richten wij ons op tijdige en klantgerichte afhandeling van Woo-verzoeken, met oog voor anonimiseren van persoonsgegevens.

4. Verbetering van de informatiehuishouding (Woo art. 6)

Voor 2026 zijn de volgende acties gepland:

- *Communicatie, begeleiding medewerkers*; In 2026 wordt voorlichtingsmateriaal ontwikkeld om medewerkers bewust te maken van de Woo, hun rol hierin en welke ondersteuning ze kunnen verwachten.
- *Gebruik zaakstelsel en archivering*; Het goed opslaan van verschillende vormen van informatie is essentieel voor openbaarmaking van informatie. Daarom worden er in 2026 medewerkers begeleid in het goed archiveren van informatie in onze daarvoor bestemde systemen.
- *Datamanagement, systemen en procedures*; In 2026 werken we aan verdere optimalisatie van het informatieknooppunt, datamanagement, systemen (publicatieplatform open.waterschaplimburg.nl) en procedures. Beleid en werkafspraken op het gebied van de informatiehuishouding en informatievoorziening worden waar nodig geactualiseerd.

5. Woo-contactpersoon(s) (Woo art. 4.7)

Sinds 1 mei 2022 is een officiële Woo-contactpersoon benoemd. Deze functionaris is aanspreekpunt voor Woo-verzoeken en ondersteunt zowel de organisatie als aanvragers bij het naleven van de wet.

5.6 Duurzaamheidsparagraaf

Op weg naar een duurzame verslaglegging

Waterschap Limburg levert sinds 2020 een actieve bijdrage aan de verduurzaming van Limburg, op basis van de *'Nota Samen Duurzaam'*. Deze nota vormde de basis voor onze koers richting een toekomstbestendige leefomgeving. Nu de looptijd van deze nota eind 2025 afloopt, werken wij aan een nieuw strategisch kader voor de periode 2026–2050, ondersteund door een vernieuwd programma Duurzaamheid dat in 2026 van start gaat.

De wereld om ons heen verandert: maatschappelijke verwachtingen nemen toe en de wettelijke eisen op het gebied van duurzaamheid en verslaglegging worden steeds scherper. Waterschap Limburg beweegt hierin mee door te kiezen voor een transparante, datagedreven benadering, in lijn met Europese standaarden zoals de *Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)*. Als publieke organisatie en regionale waterpartner willen wij het goede voorbeeld geven richting inwoners, bedrijven, ketenpartners en medeoverheden.

Om deze koers te ondersteunen is in deze begroting de zogenoemde 'duurzaamheidsparagraaf' opgenomen. Hiermee leggen we de eerste basis voor een structurele en samenhangende rapportage over onze duurzame opgaven en resultaten. Vanaf de najaarsrapportage 2026 rapporteren we integraal over de voortgang van het toekomstige programma Duurzaamheid. Dit programma raakt alle onderdelen van onze organisatie en vraagt om samenhang in beleid, uitvoering en verantwoording.

De publicatie van het strategisch kader *Duurzaamheid 2026–2050* is voorzien voor het vierde kwartaal van 2025. In het tweede kwartaal van 2026 volgt de geactualiseerde programmatische uitwerking. Met deze stappen wordt duurzaamheid stevig verankerd in het handelen en de verantwoording van Waterschap Limburg.

Financiële begroting 2026

6 Financiële begroting

6.1 Gehanteerde uitgangspunten en normen

Als basis voor het opstellen van de begroting zijn diverse algemene grondslagen van toepassing, waaronder verschillende bepalingen vanuit het Waterschapsbesluit, de financiële verordening WL 2025, de nota activabeleid en de nota reserves en voorzieningen. Daarnaast zijn er verschillende specifieke kaders en uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn terug te vinden in de paragrafen. In dit onderdeel worden enkele algemene uitgangspunten toegelicht

Indexering en rente

Prijsonwikkeling

De begroting wordt jaarlijks aangepast op basis van de verwachte prijsontwikkelingen. In de meerjarenraming 2025-2030 is voor het jaar 2026 en volgende jaren uitgegaan van een inflatiepercentage van 2%. Gezien de aanhoudende dalende inflatietrend en ter bevordering van consistentie in de meerjarenraming, wordt voorgesteld deze lijn voort te zetten in de meerjarenbegroting 2026–2031. Dit sluit aan bij het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB), dat gericht is op een structurele inflatie van gemiddeld 2% per jaar.

Loonkostenontwikkeling

In de meerjarenbegroting 2025 is uitgegaan van een loonontwikkeling van 4% voor 2025 en 3% voor de jaren daarna. In de meest recente publicatie van het Centraal Economisch Plan (CEP, februari 2025) werd voor de sector overheid voor 2025 een loonvoetontwikkeling geraamd van 6,0% (ten opzichte van 4,7% eerder). Voor de periode 2026–2029 werd uitgegaan van een gemiddelde loonstijging van 4% per jaar.

Inmiddels is er een nieuwe cao afgesloten voor de sector waterschappen met een looptijd tot en met 31 december 2026. Op basis van de daarin overeengekomen loonontwikkeling hanteren we voor 2026 een loonindexatie van 4%. Voor de jaren 2027–2031 wordt uitgegaan van een jaarlijkse loonontwikkeling van 3%. Hiermee sluiten we aan bij het eerdere indexeringsniveau, geactualiseerd op basis van de actuele cao-afspraken.

Renteontwikkeling

De korte rente is het afgelopen jaar door de ECB in acht stappen verlaagd, van 4% in maart 2024 naar 2% per juni 2025. Deze verlaging is ingezet omdat het rente-instrument van de ECB de afgelopen jaren zijn werk heeft gedaan en de inflatie in de eurozone inmiddels is gedaald tot om en nabij het gewenste niveau van de ECB. Gezien de aanhoudende onzekerheden, zoals geopolitieke spanningen en stijgende energie- en transportkosten, hanteren we voor 2026 en de daaropvolgende jaren een korte rente van 2,5% die iets hoger is dan de rente van de ECB maar 0,5% lager is dan de eerdere raming voor 2026.

De lange rente - bepaald door de markt - volgt een ander patroon. Het actuele rentepercentage voor een 20-jarige lineaire lening bedraagt (augustus 2025) 3,30%. In het streven naar stabiliteit en beheersing van renterisico's hanteren we voor 2026 een lange rente van 3,5%, gevolgd door 4,0% in de daaropvolgende jaren. Daarmee wordt de eerdere raming voor 2026 met 0,5 procentpunt neerwaarts bijgesteld.

Voor de berekening van de bespaarde rente op reserves en voorzieningen wordt uitgegaan van hetzelfde percentage als voor de korte rente, namelijk 2,5% vanaf 2026.

Onderstaand is een overzicht van de gebruikte indexen opgenomen:

Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Inflatie	3%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Loonkosten	4%	4%	3%	3%	3%	3%	3%
Rente langlopende leningen	3,5%	3,5%	4%	4%	4%	4%	4%
Rente kortlopende leningen	3%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%
Rente reserves en voorzieningen	3%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%

Kapitaallasten

Voor nieuwe investeringen wordt het beleid gevolgd zoals opgenomen in de beleidsnota 'Vaste Activa WL 2025'. Activa worden lineair afgeschreven volgens de afschrijvingstermijnen vermeld in deze nota. De rentekosten worden toegerekend aan de werkplanproducten op basis van het rente-omslagpercentage en de gemiddelde boekwaarde van de activa.

Toepassing risicoregel

In de begroting worden jaarlijks de jaargebonden ramingen van de investeringsuitgaven en -inkomsten vastgesteld. De kapitaallasten worden berekend op basis van het netto-investeringsniveau. Aangezien de gerealiseerde netto-investeringen doorgaans lager zijn dan geraamd, is de "risicoregel" geïntroduceerd. Deze regel houdt rekening met een bepaalde mate van onderuitputting van het investeringsniveau bij de berekening van de kapitaallasten. De hoogte van de risicoregel is afhankelijk van de fase waarin een project zich bevindt.

Voor alle projecten met projecttypes Beekherstel, Verdrogingsbestrijding en Waterveiligheid geldt momenteel:

Projectfase	Risicoregel
Geen fase ingevuld	25%
0.Niet gestart	25%
1.Initiatief	25%
2.Verkenning	50%
3.Planuitwerking	35%
4.Realisatie	20%
5.Nazorg	0%

Het HWBP hanteert een eigen risicoregel van 20%.

Doorberekening kosten naar waterschapstaken

De kosten worden volgens de landelijke BBP-verrekeningssystematiek doorberekend naar de waterschapstaken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. De kosten van de BsGW worden verdeeld over zowel watersysteembeheer als zuiveringsbeheer volgens opgave.

Bepaalde primaire beheerproducten mogen aan beide taken worden toegerekend. Een en ander zoals bepaald in de Waterschapswet (art 122 lid d) en nader geduid door de Unie van Waterschappen. Dit geldt onder andere voor de kosten van bijvoorbeeld vergunningen en meldingen, adviezen, toezicht, handhaving, bestuur en externe communicatie. In die gevallen wordt een gelijk belang verondersteld voor beide taken. De kosten van betreffende producten worden dan op 50%-50% basis naar de taken toegerekend. Het gaat om de volgende primaire beheerproducten:

<ul style="list-style-type: none"> • Waterbeheersplan • Thema en gebiedsgerichte plannen • Calamiteitenplannen • Plannen van derden • Beheer Keurkwartet en VTH beleid • Vergunningen en meldingen • Adviezen (Wabo) 	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht • Handhaving • Rioleringsplannen • Subsidies lozingen • Bestuur • Bestuursondersteuning • Externe communicatie
---	---

6.2 Overzicht van baten en lasten per programma

De begroting 2026 kan uitgesplitst naar baten en lasten per programma als volgt worden weergegeven. De vergelijkende cijfers van de jaarrekening 2024 en de begroting 2025 worden gesaldeerd weergegeven, lasten minus baten.

Onderdeel	2024	2025	2026	lasten	baten
	Rekening	Begroting	Begroting		baten
Programma Hoogwaterbescherming Maasvallei	13.869.100	17.122.500	28.570.300	28.570.300	-
Programma Klimaatadaptatie	70.225.300	78.420.900	80.233.100	81.006.900	773.800
Programma Waterkwaliteit en ecologie	3.727.000	5.476.700	6.812.500	7.312.500	500.000
Programma Zuiveren en waterketen	115.973.900	127.489.400	122.641.300	127.906.600	5.265.300
Programma Crisisbeheersing	6.617.500	4.164.200	3.422.500	3.422.500	-
Programma Bestuur en organisatie	17.582.500	16.451.300	18.048.200	34.846.200	16.798.000
Programma Strategische ontwikkelingen en overige begrotingsposten	-	-	17.560.000	17.560.000	-
Programmatotaal	227.995.300	249.125.000	277.287.900	300.625.000	23.337.100
Onvoorzien	500.000	1.046.600	1.200.500	1.200.500	
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Duurzaamheid en innovatie (niet toegewezen stelpost)	-	500.000	-	-	-
Resultaat voormalig WBL	-/- 5.092.000	-	-	-	-
Resultaat BsGW	-/- 651.900	-	-	-	-
Onderuitputting exploitatie	-/-	842.000	500.000	-	500.000
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-/- 2.981.000	2.705.100	2.697.100	-	2.697.100
Ombuigingsstaakstelling	-/-	1.000.000	-	-	-
Totaal netto kosten	219.770.400	246.124.500	275.291.300	301.825.500	20.140.000
Opbrengst waterschapsbelastingen, inclusief kwijtschelding en oninbaarverklaringen*	236.004.300	249.709.500	272.691.300		272.691.300
Totaal dekkingsmiddelen*	236.004.300	249.709.500	272.691.300	-	272.691.300
Exploitatieresultaat toevoegen/onttrekken aan reserves*	16.233.900	3.585.000	-2.600.000		

* Jaarschijf 2026 aangepast i.v.m. besluit amendement

In hoofdstuk 6.3 worden de aanmerkelijke verschillen ten opzichte van 2025 op kostensoortenniveau weergegeven en toegelicht.

Incidentele baten en lasten

In het aangepaste Waterschapsbesluit is vastgelegd dat in de begroting per programma inzicht wordt gegeven in de incidentele baten en lasten. Dit draagt bij aan transparantie over de financiële gezondheid van het waterschap en stelt het bestuur in staat te beoordelen in hoeverre de begroting structureel sluitend is. Dit is essentieel voor een houdbare meerjarenraming en een realistische beoordeling van de financiële positie.

Hoewel het Waterschapsbesluit zelf geen scherpe afbakening biedt tussen structurele en incidentele posten, heeft de Commissie BBV in de notitie *Structurele en incidentele baten en lasten* (december 2024) een nadere duiding gegeven. Volgens deze notitie is de aard van de begrotingspost bepalend voor de kwalificatie als structureel of incidenteel. Als praktische richtlijn wordt gehanteerd dat incidentele baten en lasten zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Deze richtlijn is in de voorliggende begroting toegepast. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de incidentele baten en lasten. Dit overzicht draagt bij aan het inzicht in de structurele sluitendheid van de begroting en de financiële duurzaamheid op langere termijn.

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Incidentele lasten	8.697	10.052	2.852	1.126	500	0
Incidentele baten	555	0	0	0	0	0
Saldo	8.142	10.052	2.852	1.126	500	0
Inzet egalisatie en bestemmingsreserves *	2.600	0	0	0	0	0
Structureel evenwicht	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

* Jaarschijf 2026 aangepast i.v.m. besluit amendement

Bijlage K bevat een gedetailleerd overzicht van de incidentele baten en lasten per programma.

6.3 Begroting naar kosten en opbrengstensoorten

Het opnemen van de begroting naar kostensoorten is volgens de aangepaste voorschriften niet langer verplicht. Toch wordt deze indeling behouden vanwege het aanvullende inzicht dat hiermee wordt geboden in de opbouw van kosten en opbrengsten. De begroting is opgesteld conform de voorgeschreven indeling in kostensoorten en opbrengstensoorten.

Kosten	2024	2025	2026
	Jaarrekening	Gewijzigde begroting	Begroting
4101 Externe rentelasten	6.960.875	8.377.300	10.666.900
4102 Interne rentelasten	1.367.325	1.053.200	1.364.900
4103 Afschrijvingen van activa	44.765.341	47.146.800	49.987.800
41 Rente en afschrijvingen	53.093.541	56.577.300	62.019.600
4201 Salarissen huidig personeel en bestuurders	53.802.671	70.427.967	74.844.800
4202 Sociale premies	14.768.119	19.088.683	20.113.700
4204 Overige personeelslasten	2.285.860	4.650.250	4.669.300
4205 Personeel van derden	8.163.302	2.735.000	3.067.600
4206 Uitkeringen voormalig personeel en bestuurders	511.508	701.300	307.300
42 Personeelslasten	79.531.460	97.603.200	103.002.700
4301 Duurzame gebruiksgoederen	1.283.436	1.144.103	1.174.600
4302 Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	6.695.740	7.976.897	7.694.300
4303 Energie	12.912.039	18.159.800	13.549.900
4304 Huren en rechten	2.092.675	473.752	603.500
4305 Leasebetalingen operationele lease	1.387.819	1.569.400	1.600.800
4307 Verzekeringen	905.196	893.400	1.316.100
4308 Belastingen	1.763.081	1.315.800	1.742.000
4309 Onderhoud door derden	35.075.934	28.929.300	30.039.800
4310 Overige diensten door derden	41.157.936	44.862.449	66.264.200
4310 Overige diensten door derden BsGW	4.861.713	6.174.900	6.569.800
43 Goederen en diensten van derden	108.135.569	111.499.801	130.555.000
4401 Bijdragen aan bedrijven	70.758	-	-
4402 Bijdragen aan het Rijk	295.384	1.145.300	1.145.500
4403 Bijdragen aan openbare lichamen	301.012	222.700	227.100
4404 Bijdragen aan overigen	138.716	194.900	200.200
44 Bijdragen aan derden	805.870	1.562.900	1.572.800
4501 Toevoegingen aan voorzieningen	4.963.030	1.297.900	1.974.900
4502 Onvoorzien	-	1.851.950	1.200.500
4502 Duurzaamheid en innovatie	-	500.000	1.500.000
4502 Onderuitputting exploitatie	-	500.000-	500.000-
4502 Ombuigingstaakstelling	-	1.000.000-	-
45 Toevoegingen voorzieningen / onvoorzien	4.963.030	2.149.850	4.175.400
Totaal kosten	246.529.470	269.393.051	301.325.500

Opbrengsten	2024 Jaarrekening	2025 Gewijzigde begroting	2026 Begroting
8101 Externe rentebaten	252.254	20.000	220.000
8102 Interne rentebaten	1.367.325	1.053.200	1.364.900
8103 Dividenden en bonusuitkeringen	2.644.638	2.300.000	2.300.000
81 Financiële baten	4.264.217	3.373.200	3.884.900
8201 Baten in verband met salarissen en sociale lasten	470.174	80.300	82.700
8202 Uitlening van personeel	1.197.933	431.100	95.000
82 Personele baten	1.668.107	511.400	177.700
8301 Verkoop van grond	288.786	42.300	43.100
8302 Verkoop van duurzame goederen	61.556	10.100	10.300
8303 Verkoop van overige goederen	1.417	3.000	3.000
8304 Opbrengst uit grond en water	299.185	85.100	86.800
8305 Huuropbrengst uit overige eigendommen	1.099.882	98.808	100.600
8306 Diensten voor derden	5.073.900	2.903.643	5.701.500
83 Goederen en diensten aan derden	6.824.726	3.142.951	5.945.300
8401 Bijdragen van de Europese Unie	1.203.893	-	-
8402 Bijdragen van het Rijk	1.004.280	-	236.500
8403 Bijdragen van provincies	690.255	800.000	500.000
8404 Bijdragen van overige openbare lichamen	723.920	470.600	463.900
8405 Bijdragen van overigen	458.789	471.000	480.400
84 Bijdragen van derden	4.081.137	1.741.600	1.680.800
8501 Opbrengst watersysteemheffing gebouwd *	49.322.839	51.678.000	60.522.100
8502 Opbrengst watersysteemheffing ingezetenen *	42.510.332	44.720.000	51.068.800
8503 Opbrengst watersysteemheffing ongebouwd *	10.271.026	10.884.000	12.180.700
8504 Opbrengst watersysteemheffing natuur *	226.926	239.000	333.200
8505 Opbrengst verontreinigingsheffing	532.562	523.000	562.300
8506 Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	37.177.234	40.137.000	38.387.400
8507 Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	104.588.391	111.864.600	120.118.300
8508 Oninbaarverklaringen	1.892.896	1.669.600	1.725.600
8509 Kwijtscheldingen	6.732.116	8.036.000	8.755.900
8510 Opbrengst vervolgingskosten		480.600	480.600
85 Waterschapsbelastingen	236.004.298	250.820.600	273.171.900
8601 Onttrekkingen aan voorzieningen	848.468	-	-
8602 Geactiveerde lasten	9.072.436	13.388.300	13.864.900
86 Interne verrekeningen	9.920.904	13.388.300	13.864.900
Totaal opbrengsten*	262.763.389	272.978.051	298.725.500
Exploitatieresultaat:*	16.233.919	3.585.000	-2.600.000
Negatief exploitatieresultaat dekken uit reserves *			- 2.600.000
Positief exploitatieresultaat toevoegen aan reserves *	16.233.919	3.585.000	-

*aangepast i.v.m. besluit amendement

Voorgaande tabel geeft de begroting weer naar kostensoorten. Hoewel het BBVW geen verplichting stelt tot toelichting op dit niveau, is ervoor gekozen dit alsnog te doen vanwege de meerwaarde voor inzicht en besluitvorming. In de volgende paragrafen wordt per kostensoort een toelichting gegeven op de begroting 2026, inclusief de belangrijkste mutaties ten opzichte van de gewijzigde begroting 2025.

Toelichting op kosten

Onderstaand is de kostenverdeling grafisch weergegeven:

Rente en afschrijvingen

Voor rente en afschrijving (kapitaallasten) is € 62,02 miljoen begroot, waarvan € 12,03 miljoen rente en € 49,99 miljoen afschrijvingen. De kapitaallasten hebben vooral betrekking op investeringen in materiële activa.

De netto investeringen 2026 van € 154,272 miljoen (bruto € 270,519 miljoen) vloeien hoofzakelijk voort uit de realisatie van de invulling van onze wateropgave volgens het 'Waterbeheerprogramma 2022-2027'.

Investeringen worden in principe gefinancierd met langlopende geldleningen. Het doen van investeringen is onlosmakelijk verbonden met het hebben van een financieringsbehoefte. De kapitaallasten worden verdeeld over de relevante producten die ten grondslag liggen aan die specifieke investeringen. Het beleid betreffende de financiering wordt in paragraaf 5.1 nader toegelicht.

2026 versus 2025

De kapitaallasten nemen toe met € 5,4 miljoen. De externe rente stijgt met € 2,29 miljoen door een toename van de financieringsbehoefte als gevolg van het doen van investeringen. Mede onder invloed van het herstelplan voor het vermogen dat loopt tot en met 2025 én het positievere resultaat 2024 dan verwacht, stijgt de berekende interne rente over reserves en voorzieningen met € 1,05 naar € 1,36 miljoen. De afschrijvingen nemen toe met € 2,84 miljoen als gevolg van het investeringsniveau 2026 en de structurele doorwerking van de investeringen 2025.

Personeelslasten

Tot de personeelslasten van zo'n € 103 miljoen behoren alle lasten van het huidige en voormalige bestuur en personeel. Hiertoe worden gerekend: het salaris met vaste toelagen, de uitkeringen en pensioenen inclusief de daarop betrekking hebbende sociale premies. Ook de uitgaven die voortvloeien uit diverse vergoedingsregelingen en de kosten voor de tijdelijke inhuur van personeel worden tot deze kostensoort gerekend.

De huidige cao werken voor waterschappen heeft een looptijd van 1 januari 2025 tot 1 januari 2027. In de begroting is voor 2026 rekening gehouden met een indexering op de loonkosten van 4%. In de cao is vastgelegd dat de stijging in 2026 mede afhankelijk is van de werkelijk inflatie 2025.

Uit de indexering moeten zowel de gewijzigde primaire als secundaire arbeidsvoorwaarden bekostigd worden. Bij primaire arbeidsvoorwaarden gaat het bijvoorbeeld om stijging van het brutoloon of Individueel Keuze Budget. Bij secundaire arbeidsvoorwaarden gaat het bijvoorbeeld om vitaliteitsregelingen, wachtdienstvergoedingen, persoonsgebonden opleidingsbudgetten, thuiswerkvergoedingen, reiskostenvergoedingen, enzovoort.

De formatie stijgt tot 832,85 (Medio 2025: 812,15). Dit is binnen het kader van de meerjarenraming 2025-2030 WL, de Kadernota 2026 en het investeringen 'groei-scenario' op de zuiveringstaak (1e begrotingswijziging 2024 voormalig Waterschapsbedrijf Limburg). In die laatste voor 2026 nog een groei van de formatie voorzien van 20 fte waarmee de laatste fase is ingevuld. Daarnaast heeft er een uitbreiding van 0,7 fte plaatsgevonden vanwege uitbreiding van de zuiveringscapaciteit op de rwzi Weert. Op grond van de nader uit te werken (strategische) ontwikkelingen opgenomen in de Kadernota 2026, zal de formatie medio 2026 binnen de daarvoor gereserveerde financiële ruimte verder toenemen.

2026 versus 2025

De personeelslasten nemen toe met € 5,4 miljoen. De stijging wordt enerzijds veroorzaakt door de toename van het aantal fte's en de daaraan gerelateerde posten. Anderzijds door de verwachte CAO - stijging 2026.

Goederen en diensten van derden

Voor de diensten van derden wordt € 130,55 miljoen begroot en bestaat uit:

- de bijdrage in de kosten van de BsGW is € 6,57 miljoen conform de vastgestelde begroting BsGW 2026 voor het opleggen en invorderen van de waterschapsbelastingen.
- de financiële ruimte ad €13,85 miljoen gekoppeld aan de begrotingsposten opgenomen in de vastgestelde Kadernota 2026 (AB 2 juli 2025).
- de resterende kostenposten van € 110,13 miljoen die voornamelijk betrekking op:
  - a. Energiekosten, met name vanwege het exploiteren van de zuiveringsinstallaties.
  - b. Onderhoud door derden, zoals onderhoud van waterlopen en -keringen, rwzi's, hard- en software, bedrijfspanden.
  - c. Overige diensten door derden zoals de juridische, financiële en technische advisering door derden, contributies, lidmaatschappen, bijdragen aan verenigingen - zoals Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA), de Unie van Waterschappen, de bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen Het Waterschapshuis (HWH), Het Gegevenshuis en de Waarderingkosten Onroerende Zaken/Woz voorziening.

2026 versus 2025

De kosten van 'goederen en diensten van derden' nemen toe met € 19,05 miljoen tot € 130,55 miljoen en komt door het volgende:

- de bijdrage aan de BsGW neemt op basis van de vastgestelde begroting van de BsGW toe met zo'n € 0,4 miljoen.
- Opname van de financiële ruimte € 13,85 miljoen specifiek gekoppeld aan de stelposten en de strategische ontwikkelingen op grond van de vastgestelde Kadernota 2026.
- Toename van de resterende kosten met per saldo € 4,8 miljoen. Een groot gedeelte hiervan wordt veroorzaakt door prijsstijgingen in reguliere budgetten. Daarnaast zijn budgetten extra verhoogd op basis van de autonome ontwikkelingen geschetst in de Kadernota 2026 (AB 8 mei 2024) en de voorjaarsrapportage 2025 (AB 2 juli 2025). We noemen onder andere stijging van de budgetten voor:
  - maaicontracten (+€ 2,0 miljoen);
  - onderhoud vanwege wijziging gedragscode natuurbescherming en -beheer (+€ 1,5miljoen);
  - te betalen verontreinigingsheffing Rijkswateren (+ € 0,4mln);
  - bemonstering en analysekosten rwzi's en de afvoer van reststoffen (+€ 0,35miljoen);
  - Rijksbijdrage inzake Waarderingskosten Onroerende Zaken/WoZ voorziening (+ 0,6 miljoen);
  - Verzekeringspremies (+ 0,37 miljoen).

Daarnaast zijn ook diverse bijdragen aan verbonden partijen (Unie van Waterschappen, Het Waterschapshuis etc.) verder gestegen. Tegelijkertijd hebben we de aangekondigde verlaging van de energiekosten in de Kadernota 2026 van € 2,8 miljoen, aanvullend met nog eens € 2,4 miljoen verhoogd zodat de totale doorgevoerde verlaging op zo'n € 5,2 uitkomt.

Bijdragen aan derden

Voor bijdragen aan derden is in 2026 in totaliteit € 1,57 miljoen begroot. Het gaat onder andere om bijdragen aan het Deltaprogramma Maas en aan het programmabureau KRW/Deltaplan Hoge Zandgronden(DHZ). Ook is rekening gehouden met een bijdrage van het waterschap (€ 1,13 miljoen per jaar t/m 2028) in de cofinanciering van het EU Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) voor wat betreft de waterdoelen. Door deze cofinanciering voor het nieuwe GLB komt Europese subsidie beschikbaar voor beekherstelprojecten en voor waterdoelen uitgevoerd door andere partijen, met name landbouwers.

2026 versus 2025

De budgetten zijn nagenoeg gelijk gebleven.

Toevoegingen voorzieningen/onvoorzien

Voor toevoegingen aan voorzieningen is een bedrag van € 1,97 miljoen begroot.

Het betreft de toevoegingen aan:

- de voorziening persoonsgebonden basisbudget (PBB) € 0,42 miljoen;
- de voorziening onderhoud waterkeringen € 1,20 miljoen;
- de voorziening onderhoud kantoor Roermond, ECI-waterkrachtcentrale Roermond en diverse bedrijfspanden tezamen € 0,35 miljoen.

Onvoorzien

Voor de dekking van onvoorzien uitgaven is € 1,2 miljoen opgenomen (circa 0,4% van begrotingstotaal exclusief BsGW).

Duurzaamheid en Innovatie

In de 'oude WL begroting' was voor duurzaamheid en innovatie structureel een bedrag van € 0,8 miljoen geraamd. In 2025 is dit bedrag eenmalig verlaagd naar € 0,5 miljoen (Kadernota 2025). In 2026 is deze post volgens afspraak weer teruggebracht op het oude niveau. Daarnaast is vanuit het innovatiebudget van voormalig WBL nog een bedrag van € 0,7 mln verschoven (budgettair neutraal) naar deze post waardoor voor 2026 een totaal bedrag wordt geraamd voor 2026 van € 1,5 miljoen.

Onderuitputting exploitatie

Op grond van de vastgestelde Kadernota 2025 (AB 8 mei 2024) wordt met ingang van 2025 een structurele begrotingspost opgenomen ter grootte van een € 0,5 miljoen vanwege te verwachten overschrijding van begrotingsbudgetten. Een en ander gebaseerd op ervaringen uit het verleden. Omdat het gaat om een verlaging van de uitgaven is deze post opgenomen als een negatieve uitgavenpost. Zo is het mogelijk om deze onderuitputting in de begroting op te nemen zonder dat van tevoren precies bekend is op welke posten de begrotingsoverschrijding gaat ontstaan .

2026 versus 2025***Toevoegingen aan voorzieningen***

De post 'toevoeging aan voorzieningen' is gestegen met € 0,68 miljoen. Dit komt omdat in 2026 weer een storting in voorziening onderhoud waterkeringen weer op het oude niveau van € 1,21 miljoen is

geraamd (2025 € 0,84 miljoen). In afwachting van een geactualiseerd onderhoudsplan was de storting in de voorziening 2025 incidenteel met € 0,39 miljoen verlaagd. Het overige deel van de stijging (€ 0,3mln) komt door aanpassing van de storting in onderhoudsvoorzieningen van het kantoorpand Roermond. Deze was in het verleden op een andere kostensoort geraamd, maar is met het oog op de voorschriften en een eerder genomen besluit door het algemeen bestuur naar deze kostensoort overgebracht. Tot slot is de storting in de onderhoudsvoorziening voor de ECI op grond van het MJOP in 2026 incidenteel afgeraamd tot € 0.

Post onvoorzien

De post ‘onvoorzien’ neemt af omdat het begrotingstotaal van de primitieve begroting vormt de basis voor de bepaling van de hoogte van de post onvoorzien. In de gewijzigde begroting 2025 is het bedrag hoger omdat diverse verrekeningen met (lees toevoegingen aan) de post onvoorzien hebben plaatsgevonden op basis van onder andere de vaststelling van de Voorjaarsrapportage 2025 WL. In de oorspronkelijke begroting 2025 bedroeg het bedrag voor onvoorzien € 1,05 miljoen.

Duurzaamheid en Innovatie

De stijging ten opzichte van 2025 komt door enerzijds het terugdraaien van een incidentele aframing in 2025 en anderzijds vanwege een budgettair neutrale verschuiving vanuit een andere begrotingspost voor innovatie.

Ombuigingstaakstelling

Door het doorvoeren in 2026 van de structurele verlaging van € 2,8 miljoen op de budgetten voor elektriciteitsverbruik zoals aangekondigd in de Kadernota 2026, is de taakstelling ingevuld en komt deze stelpost te vervallen.

Toelichting op opbrengsten

Grafisch kan de verdeling van de opbrengsten als volgt worden weergegeven:

Opmerking: grafiek aangepast i.v.m. besluit amendement

Financiële baten

De financiële baten van € 3,88 miljoen bestaan uit externe rentebaten als gevolg van kortlopende overliquiditeit, interne renteopbrengsten van reserves en voorzieningen en een dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank N.V.

2026 versus 2025

De stijging ten opzichte van 2025 wordt name veroorzaakt door de toename van de interne en externe renteopbrengsten. De interne rente opbrengsten nemen toe vanwege het hogere reserve- en voorzieningenniveau, mede vanwege het meevallende jaarrekeningsaldo 2024. De externe renteopbrengsten nemen toe omdat met ingang van 2026 de rente die door de BsGW wordt ontvangen op de geïnde belastingen vóórdat de ontvangen belastingen aan WL worden overgemaakt, voortaan 1 op 1 doorbetaald worden. Tot op heden bleven die renteopbrengsten 'achter' bij de BsGW (raming 2026: € 0,2 miljoen).

Personele baten

De opbrengsten van € 0,18 miljoen hebben betrekking op bijdragen van de Uitkeringsinstantie voor Werknemers Verzekeringen (UWV) baten omdat een aantal medewerkers geheel of gedeeltelijk gedetacheerd is bij andere organisaties.

2026 versus 2025

De baten voor uitlening van personeel worden in 2026 lager en conservatiever geraamd. Dit omdat tegenover de baten vanwege uitlening veelal ook extra kosten staan vanwege vervanging. Opname vooraf van alleen de baten zou impliceren dat de geraamde baten als dekkingsmiddel voor de totale begroting ingezet worden waarbij de ruimte voor invulling van de open gevallen plaats op voorhand al is weggegeven. Uit oogpunt van continuïteit is dit niet wenselijk zijn.

Goederen en diensten aan derden

De opbrengst vanwege levering en goederen en diensten aan derden ramen we voor 2026 op € 2,96 miljoen. Bij levering van goederen en diensten moet gedacht worden aan bijvoorbeeld levering van diensten aan gemeenten in het kader van onderhoud gemalen/riolering, doorberekening van kosten aan Aa en Maas voor hun aandeel/waterinlaat op basis van het afgesloten Waterakkoord met Rijkwaterstaat en het toezicht op de zwemwaterkwaliteit namens de provincie. Met ingang van 2026 zijn vanwege wijziging van de belastingwetgeving inkomsten opgenomen vanwege directe lozingen op de rwzi's buiten de gemeentelijke riolering om. (zgn. 'separate afvalstromen')

2026 versus 2025

De raming 2026 is € 2,8 miljoen hoger en wordt met name veroorzaakt doordat in 2026 voor het eerst een afzonderlijke opbrengst van bijna € 3 miljoen is opgenomen vanwege directe lozingen op de rwzi's die voorheen in de zuiveringsheffing was opgenomen.

Verder is de raming met € 0,18 miljoen verlaagd omdat er vanwege consolidatie van de 2 voormalige organisaties een inkomstenpost vanwege onderlinge leveringen is komen te vervallen (doorberekening Het Waterschapshuis). Een uitgavenpost is met eenzelfde bedrag verlaagd zodat een en ander budgettair neutraal voor de begroting is verlopen.

Bijdragen van derden

De bijdrage van derden bestaat hoofdzakelijk uit een vergoeding van de Landelijke Coördinatie Commissie Muskusrattenbestrijding (LCCM) voor de beverrattenbestrijding en een raming vergoedingscomponent voor "lijn-overheadkosten" die onderdeel uitmaakt van het subsidiebedrag voor HWBP projecten. Daarnaast is incidenteel rekening gehouden met een specifieke uitkering (SPUK) Programma Natuur vanwege de kosten voor bestrijding van de Grote Waternavel.

2026 versus 2025

De geraamde baten dalen omdat de incidentele specifieke uitkering (=SPUK) Programma Natuur ter bestrijding van de Grote Waternavel van € 0,8mln in 2025 daalt naar € 0,5 miljoen in 2026. Daar staat tegenover dat rekening kan worden gehouden met € 0,24 miljoen voor de implementatie van de Wet Openbare Overheid.

Waterschapsbelastingen ⁴

De (bruto) opbrengst waterschapsbelastingen van € 283.172.800 is als volgt samengesteld:

Watersysteemheffing	
Gebouwd	60.522.100
Ingezetenen	51.068.800
Ongebouwd	12.180.700
Natuur	333.200
Verontreinigingsheffing	
Verontreinigingsheffing	562.300
Zuiveringsheffing	
Zuiveringsheffing bedrijven	38.387.400
Zuiveringsheffing huishoudens	120.118.300

Deze opbrengst wordt voor € 10.481.500 gecorrigeerd voor kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen:

Correctie belastingopbrengsten	
Kwijtscheldingen	1.725.600
Oninbaarverklaringen	8.755.900

2026 versus 2025

De opbrengst waterschapsbelastingen neemt in 2026 toe met € 23,1 miljoen tot € 283,2 miljoen. Hierbij moet de kanttekening worden geplaatst dat in 2025 in het belastingvolume zuiveringsheffing nog de opbrengst separate afvalstromen (€ 2,78 miljoen) was opgenomen omdat die tot en met 2025 via de zuiveringsheffing in rekening werd gebracht. Met ingang van 2026 worden die opbrengsten niet meer via de zuiveringsheffing gegenereerd, maar via afzonderlijke facturatie en verantwoord onder goederen en diensten aan derden.

⁴ Tabel watersysteemheffing en toelichting aangepast i.v.m. besluit amendement

Ondanks de neerwaartste bijstelling van de percentages waarmee rekening wordt gehouden voor kwijtschelding en oninbaar, nemen de bedragen op de post kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen verder toe (+€ 0,8 miljoen) als gevolg van de toename van het belastingvolume.

Opbrengst vervolgingskosten

Met ingang van 2025 is in de WL begroting een nieuwe inkomstenpost opgenomen. Tot en met 2024 werden deze inkomsten verantwoord in de BsGW begroting en via een algemene verdeelsleutel verdisconteerd in de jaarlijkse bijdragen van de deelnemers. Met de herziening van de verdeelsleutels is daar met het oog op een meer correcte toerekening van af gestapt.

De bijdrage aan de BsGW is daardoor hoger geworden, maar er staat een nieuwe inkomstenpost post 'opbrengst vervolgingskosten' tegenover. De in rekening te brengen vervolgingskosten zijn wettelijk genormeerd.

Interne verrekeningen

De interne verrekeningen van € 13,86 miljoen hebben betrekking op het toerekenen van de inzet van de activeerbare rollen/-functies aan investeringsprojecten. De toerekening geschiedt overeenkomstig de beleidsnota Vaste Activa WL 2025 exclusief de overheadkosten (organisatiekosten).

2026 versus 2025

De toename wordt met name veroorzaakt door de stijging van de personeelskosten waardoor ook het activeren bedrag toeneemt.

Investeringen per programma

De netto investeringsuitgaven (netto = na aftrek bijdragen derden) in de begroting 2026 bedragen € 154,575 miljoen.

Programma	2026 Begroting
Hoogwaterbescherming Maasvallei	17.778.000
Klimaatadaptie	29.654.000
Waterkwaliteit en ecologie	14.350.000
Zuiveren en waterketen	91.000.000
Crisisbeheersing	860.000
Bestuur en organisatie	630.000
Strategische ontwikkelingen/stelposten	n.n.t.b.
Totaal netto investeringsuitgaven	154.272.000
Risicoprofiel realisatie	-16.093
Totaal netto investeringsuitgaven inclusief risicoprofiel	154.255.907

De investeringsuitgaven van het Programma Hoogwaterbescherming Maasvallei hebben betrekking op de landelijke bijdrage in de kosten van het 'Hoogwaterbeschermingsprogramma' (HWBP) en uitvoering 'HWBP Noord- en Midden-Limburg' inclusief Lob van Gennep binnen Limburg zelf.

De investeringsprojecten van het Programma Klimaatadaptatie zijn voor het merendeel gebaseerd op het 'Waterbeheerplan 2022-2027'. De investeringen hebben met name betrekking op de inrichting van

het watersysteem met het oog op verdrogings- en wateroverlastbestrijding. Ook de assets in en rond het watersysteem vormen een belangrijk onderdeel met het oog op continuïteit en functie van de assets.

De investeringen van het Programma Waterkwaliteit en ecologie vloeien hoofdzakelijk voort uit de inspanningsverplichtingen zoals opgenomen in de Europese Kaderrichtlijn Water, Waterbeleid 21^e eeuw (WB21), het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW), de Vierde Nota Waterhuishouding (NW4) en het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL).

De investeringsprojecten van het Programma Zuiveren en waterketen hebben voor het merendeel betrekking op investeringsuitgaven in het transportstelsel en zuiveren van afvalwater, en de slibverwerking als restproduct.

De investeringsuitgaven van het Programma Crisisbeheersing hebben betrekking op de vervanging van pompen voor de hoogwaterbestrijding en aanschaf noodmaterialen.

De investeringen van het Programma Bestuur en organisatie hebben betrekking op de roadmap informatievoorziening en facilitaire projecten.

De investeringsuitgaven en -inkomsten in de begroting zijn probabilistisch geraamd. Dit betekent dat in de raming rekening is gehouden met risico's, kansen en onzekerheden waardoor de investeringsuitgaven en -inkomsten vallen binnen een bepaalde bandbreedte. Hierdoor kunnen raming en realisatie van elkaar afwijken.

De uitgaven en inkomsten gerubriceerd per programma, zijn opgenomen in het investeringsoverzicht dat integraal deel uitmaakt van de begroting (zie investeringslijst, bijlage I).

Autorisatie investeringen 2026-2031

In hoofdstuk 2 zijn per programma de investeringsuitgaven en -inkomsten voor 2026 getotaliseerd weergegeven. Voor de specificatie, per individueel investeringsproject, wordt verwezen naar de investeringslijst, Bijlage I.

Op grond van artikel 6 van de 'Financiële verordening WL 2025' autoriseert het algemeen bestuur met het vaststellen van de begroting de investeringen per programma zoals opgenomen in de meerjarige investeringsplanning.

7 De meerjarenraming 2026-2031 en de ontwikkeling van het belastingvolume

De meerjarenraming vormt de belangrijkste *indicator* om inzicht te krijgen in de trend van de structurele lasten en baten en de daaruit voortvloeiende ontwikkeling van het belastingvolume voor watersysteem- en zuiveringsheffing. Deze raming is gebaseerd op de huidige inzichten en schetst een meerjarige verwachting van de financiële huishouding van het waterschap. Daarbij geldt dat de uitkomsten richtinggevend zijn: de meerjarenraming is een momentopname die voortdurend wordt aangepast op basis van nieuwe ontwikkelingen en actuele informatie. Het realiseren van een structureel begrotingsevenwicht (eventueel op termijn) is een wettelijke eiste.

Volgens de geactualiseerde meerjarenraming 2026-2031, bij ongewijzigd beleid en gelijkblijvende omstandigheden, is de verwachte meerjarige ontwikkeling als volgt.

Omschrijving	MEERJARENRAMING 2026-2031 (x € 1.000)						
	2026	2027	2028	2029	2030	2031	
<u>Kosten</u>							
41 Rente en afschrijving ¹	62.020	71.961	85.233	98.034	108.837	117.960	
42 Personeelslasten ²	103.003	105.644	107.873	110.534	113.719	117.009	
43 Goederen en diensten van derden ³	123.985	124.472	122.809	127.493	129.356	130.209	
Overige diensten door derden (BsGW) ⁴	6.570	6.795	7.088	7.414	7.756	8.106	
44 Bijdragen aan derden ⁵	1.573	1.551	1.534	409	417	425	
45 Toevoeging voorzieningen / onvoorzien ⁶	4.175	4.297	4.384	4.493	4.589	4.677	
TOTAAL LASTEN	301.326	314.720	328.921	348.377	364.674	378.386	
<u>Opbrengsten</u>							
81 Financiële baten	3.885	3.885	3.885	3.885	3.885	3.885	
82 Personele baten	178	181	185	189	192	196	
83 Goederen en diensten aan derden	5.945	6.002	6.059	6.117	6.177	6.237	
84 Bijdragen van derden ⁷	1.681	1.115	936	940	943	947	
85 Verontreinigingsheffing	562	562	562	562	562	562	
Kwijtschelding/Oninbaar	-10.482	-10.901	-11.425	-12.141	-12.737	-13.235	
Opbrengst vervolgingskosten	481	481	481	481	481	481	
86 Interne verrekeningen	13.865	14.281	14.709	15.151	15.605	16.073	
Verrekening egalisatieserves ⁸	2.600	0	0	0	0	0	
TOTAAL BATEN	18.715	15.606	15.392	15.184	15.108	15.146	
TE DEKKEN UIT BELASTINGVOLUME HEFFINGEN	282.611	299.114	313.529	333.193	349.566	363.240	
Waarvan:	2025*	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Belastingvolume Watersysteemheffing **	107.795	124.105	134.303	140.816	149.695	157.097	163.287
Δ % t.o.v. voorgaande jaar **		15,1%	8,2%	4,8%	6,3%	4,9%	3,9%
Δ % t.o.v. 2025 **		15,1%	24,6%	30,6%	38,9%	45,7%	51,5%
Belastingvolume Zuiveringsheffing	149.118	158.506	164.811	172.713	183.498	192.469	199.953
Δ % t.o.v. voorgaande jaar		6,3%	4,0%	4,8%	6,2%	4,9%	3,9%
Δ % t.o.v. 2025 **		6,3%	10,5%	15,8%	23,1%	29,1%	34,1%
Totaal watersysteem-/zuiveringsheffing **	256.913	282.611	299.114	313.529	333.193	349.566	363.240
Δ % t.o.v. voorgaande jaar**		10,0%	5,8%	4,8%	6,3%	4,9%	3,9%
Δ % t.o.v. 2025 **		10,0%	16,4%	22,0%	29,7%	36,1%	41,4%

*= t.b.v. zuivere vergelijking met 2026 e.v., gecorrigeerd voor de opbrengst separate afvalstromen 2025.

**= Jaarschijf 2026 en 2027 aangepast i.v.m. besluit amendement

Het verschil met de meerjarenraming in de Kadernota 2026 wordt met name veroorzaakt door toepassing van het principe van probabilistisch ramen van de (strategische) ontwikkelingen en overige begrotingsposten opgenomen in Kadernota 2026. De prognose voor 2026 is hierdoor zo'n € 4,3 miljoen lager.

Daarnaast zijn de exploitatiekosten lager uitgevallen door een actualisatie van de kapitaallasten (circa € 2,3 miljoen lager) en de personeelslasten (€ 2,2 miljoen lager). Tot slot zijn op basis van actuele inzichten (bron: BsGW) de opslagpercentages en daarmee de geraamde bedragen voor kwijtschelding en oninbaar scherper geraamd. De kosten voor kwijtschelding en oninbaar worden daardoor ruim € 1,7 miljoen lager geraamd. Tot slot is door het besluit over het amendement 'Matiging stijging belastingvolume Watersysteemheffing 2026' tijdens de begrotingsbehandeling in de vergadering van het algemeen bestuur op 26 november 2025 het volgende besloten; het belastingvolume 2026 voor de watersysteemheffing 2026 wordt verlaagd met € 5 miljoen te dekken door een eenmalige onttrekking uit de egaliseringsreserve watersysteemheffing.⁵

De ervaring leert dat, door de continu veranderende omgeving en de dynamiek in onze wateropgave, de ontwikkeling van het belastingvolume bij volgende begrotingsrondes doorgaans hoger uitvalt dan in eerdere ramingen werd voorzien.

---

⁵ Aanpassing toelichting i.v.m. besluit amendement

Hierna hebben we de meerjarenraming op hoofdlijn toegelicht.

Voet noot	Effect op meerjarenraming	Toelichting op hoofdlijn
1)	lasten verhogend (-)	Er is rekening gehouden met de in het verleden uitgevoerde en de nog uit te voeren meerjarige investeringsprojecten volgens het meerjarige investeringsplan. Dat geldt ook voor de daaruit voortvloeiende rentekosten vanwege de financieringsbehoefte.
2)	lasten verhogend (-) lasten verlagend (+)	Voor 2026 is rekening gehouden met een indexering van 4% van de loonkosten. Vanaf 2027 met een jaarlijkse indexering van de loonkosten en sociale lasten van 3%. Uit deze indexering dient ook de ruimte te worden vrijgemaakt voor eventuele kosten die voortvloeien uit secundaire arbeidsvoorwaarden. De overige personeel gerelateerde posten zijn daar waar nodig met 2% geïndexeerd. Het budget voor organisatieontwikkeling en mobiliteit wordt vanaf 2024 afgebouwd tot € 0 in 2027.
3)	lasten verlagend (+)	Door het opvoeren, afbouwen of volledig vervallen van eerder toegekende incidentele uitgavenramingen in de meerjarenraming fluctueert de stijging van jaar tot jaar en is de structurele stijging over een langere periode gering. In de begroting zijn incidenteel extra middelen opgenomen voor het data gedreven werken (zuiveringsproces), het samenbrengen van informatieknooppunten, het effect van het sluiten van Thermische Drukhydrolyse in Venlo en het vervangen daarvan door een eigen Slibontwatering.
4)	lasten verhogend (-)	Bedragen zijn gebaseerd op de vastgestelde (meerjaren)begroting van de Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen.
5)	Lasten verhogend (-)	In de periode 2025-2028 is rekening gehouden met een hernieuwde bijdrage/deelname in het Europese subsidieprogramma voor plattelandontwikkeling (=POP). Hiervoor is een tijdelijke bijdrage geraamd van € 1,133 miljoen per jaar die per 2029 vervalt. Hierdoor kunnen agrariërs en ook WL aanspraak maken op Europese investeringsubsidies voor investeringsprojecten die anders voor de regio of WL niet toegankelijk zijn.
6)	lasten verhogend (-)	De toevoegingen aan de onderhoudsvoorzieningen zijn en worden gebaseerd op meerjarige onderhoudsplannen (=MJOP's). Mede om de meerjarige kosten te egaliseren. De post onvoorzien bedraagt circa 0,4% van het begrotingstotaal en neemt daarmee jaarlijks afhankelijk van de groei van de totale exploitatie uitgaven licht toe.
7)	Baten verlagend (-)	De geraamde specifieke uitkering Programma Natuur 2026 (€ 0,5 miljoen) voor het dekken van de kosten voor de bestrijding van de Grote Waternavel, komt per 2027 te vervallen.
8)	Baten fluctuerend	<i>Inzet Egalisatiereserves</i> Met het oog op de verwachte uitwerking van ontwikkelingen op het gebied van zuiveringsbeheer wordt mede met het oog op een stabielere meerjarige belastingontwikkeling rekening gehouden met een toevoeging aan de egalisatiereserve in 2026 van € 2,4 miljoen. Daarnaast is door het Algemeen Bestuur op 26 november 2026 bij amendement besloten tot matiging van de stijging van het belastingvolume voor de watersysteemheffing. Om daar invulling aan te geven wordt een bedrag van € 5 miljoen onttrokken aan de egalisatiereserve watersysteemheffing*.

*toelichting is aangepast i.v.m. besluit amendement.

VOORSTELLEN

Het algemeen bestuur van Waterschap Limburg;

gezien de Programmabegroting 2026 en de hierin gepresenteerde voorstellen;
gelet op het bepaalde in de artikelen 77, 100 en 101 van de Waterschapswet;
gezien het voorstel van het DB van 7 oktober 2025;

BESLUIT:

1. de Programmabegroting 2026 vast te stellen;
2. Het belastingvolume 2026 voor grondslag voor belastingheffing vast te stellen op:
  - a. € 124.104.800* voor de watersysteemheffing;
  - b. € 158.505.700 voor de zuiveringsheffing
3. een sluitende Begroting 2026 te presenteren en daarvoor het resultaat (€ 2.600.000 nadelig*) als volgt te bestemmen:
  - a. € 2.400.000 toevoegen aan de 'egalisereserve zuiveringsheffing'.
  - b. € 5.000.000 te onttrekken aan de 'egalisereserve watersysteemheffing'*
4. Om de algemene reserve (weerstandsvermogen) op het gewenste streefniveau te brengen:
  - a. Een bedrag van € 3.150.000 over te hevelen van de 'egalisereserve watersysteemheffing' naar de 'algemene reserve watersysteembeheer'
  - b. Een bedrag van € 2.005.000 over te hevelen van de 'egalisereserve zuiveringsheffing' naar de 'algemene reserve zuiveringsbeheer'
5. Kennis te nemen van de voorlopige belastingtarieven. De definitieve belastingtarieven worden in de vergadering van het algemeen bestuur op 26 november 2025 vastgesteld op basis afzonderlijke belastingverordeningen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 26 november 2025.

De secretaris-directeur,

ir. E.J.M. Keulers MMO

De dijkgraaf,

S.M.M. Borgers

*aangepast i.v.m. besluit amendement

BIJLAGEN

Bijlage A	Vaste activa
Bijlage B	Reserves en voorzieningen
Bijlage C	Vaste schulden
Bijlage D	Kostenverdeelstaat
Bijlage E	Renteomslagpercentage
Bijlage F	Kostendragers, programma's, beleidsproducten incl. dekkingsmiddelen
Bijlage G	Treasury
Bijlage H	Meerjarig EMU saldo
Bijlage I	Investeringslijst
Bijlage J	Meerjarige prognose balans
Bijlage K	Incidentele lasten en baten per programma
Bijlage L	Programma-ramingen naar onderliggende activiteiten (BBP)
Bijlage M	Risicoregister
Bijlage N	Afkortingen

Bijlage A Vaste activa

Omschrijving	Stand 31-12-2025			Mutaties 2026				Stand 31-12-2026			Rente
	Aanschafprijs	Cumulatieve afschrijvingen	Boekwaarde	Vermeerderingen		Verminderingen	Afschrijving	Aanschafprijs	Cumulatieve afschrijvingen	Boekwaarde	
				Extern	Intern						
Financiële vaste activa											
* aandelen	563.985	-	563.985	-	-	-	-	563.985	-	563.985	Geen rente
* kapitaalverstrekkingen aan	622.000	-	622.000	-	-	-	-	622.000	-	622.000	Geen rente
Totaal financiële vaste activa	1.185.985	-	1.185.985	-	-	-	-	1.185.985	-	1.185.985	-
Immateriële vaste activa											
* afsluiten geldleningen	7.113.262	5.804.457	1.308.805	-	-	220.000	-	6.893.262	5.804.457	1.088.805	16.857
* onderzoek en ontwikkeling	11.499.899	10.223.251	1.276.648	-	-	-	630.350	11.499.899	10.853.601	646.298	13.520
* overige immateriële activa	6.996.274	4.452.975	2.543.299	1.119.000	-	-	995.200	8.115.274	5.448.175	2.667.098	36.634
* bijdragen aan activa in eigendom van:											
- bedrijven	5.250.937	1.312.734	3.938.203	-	-	-	525.094	5.250.937	1.837.828	3.413.109	51.686
- rijk	143.012.424	31.169.112	111.843.311	10.100.000	-	-	4.963.301	153.112.424	36.132.414	116.980.010	1.608.832
Totaal immateriële vaste activa	173.872.795	52.962.529	120.910.266	11.219.000	-	220.000	7.113.945	184.871.795	60.076.475	124.795.320	1.727.529
Materiële vaste activa											
* bedrijfsgebouwen	44.453.776	28.545.277	15.908.499	50.000	-	-	1.108.472	44.503.776	29.653.749	14.850.027	216.260
* gronden	44.763.449	4.950.577	39.812.872	109.536.000	-	102.556.000	968.276	51.743.449	5.918.853	45.824.596	602.108
* waterbouwkundige werken	312.654.390	123.414.540	189.239.850	37.269.000	-	5.809.000	10.929.613	344.114.390	134.344.153	209.770.237	2.805.396
* overige bedrijfsmiddelen	15.342.789	5.338.771	10.004.019	18.580.000	-	-	2.679.492	33.922.789	8.018.262	25.904.527	252.469
* machines, apparaten en werktuigen	3.866.776	2.474.467	1.392.309	165.000	-	-	236.190	4.031.776	2.710.657	1.321.120	19.078
* waterkeringen	26.568.869	5.649.521	20.919.349	6.322.000	-	5.534.000	901.712	27.356.869	6.551.232	20.805.637	293.364
* vervoermiddelen	44.473.625	35.911.335	8.562.289	-	-	-	1.569.446	44.473.625	37.480.781	6.992.843	109.366
* zuiveringstechnische werken - transport	303.753.003	219.630.991	84.122.011	33.252.000	-	200.000	6.789.025	336.805.003	226.420.016	110.384.986	1.367.557
* zuiveringstechnische werken - zuiveren	559.136.466	385.601.040	173.535.426	31.458.000	-	103.000	15.178.405	590.491.466	400.779.444	189.712.022	2.553.953
* zuiveringstechnische werken - slib	98.865.188	64.440.053	34.425.136	4.750.000	-	-	2.513.234	103.615.188	66.953.286	36.661.902	499.805
Totaal materiële vaste activa	1.453.878.332	875.956.571	577.921.761	241.382.000	-	114.202.000	42.873.863	1.581.058.332	918.830.435	662.227.898	8.719.357
TOTAAL VASTE ACTIVA	1.628.937.112	928.919.100	700.018.011	252.601.000	-	114.422.000	49.987.809	1.767.116.112	978.906.909	788.209.202	10.446.886

Bijlage B Reserves en voorzieningen

	Stand 31-12-2025	Mutaties in 2026					Stand 31-12-2026	Rente toerekening 2026		
		Vermeerderingen			Verminderingen			Bedrag	tbv. product	Rente%
		Interne		Externe	Interne	Externe				
		Rente	Overige							
Algemene reserves										
Algemene reserve watersysteembeheer (incl wettelijke reserve onderzoek en ontwikkeling conform art.2:365 lid 2 BW)	4.700.000		3.150.000				7.850.000	156.875	80500	2,50%
Algemene reserve zuiveringsbeheer.	4.700.000		2.005.000				6.705.000	142.563	80500	2,50%
Totaal Algemene reserves	9.400.000	0	5.155.000	0	0	0	14.555.000	299.438		
Bestemmingsreserves tariefseglisatie										
Egalisatiereserve watersysteemheffing	15.561.635				8.150.000 *		7.411.635	287.200	80500	2,50%
Egalisatiereserve zuiveringsheffing	5.477.192		2.400.000		2.005.000		5.872.192	141.900	80500	2,50%
Totaal Bestemmingsreserve tariefseglisatie	21.038.827	0	2.400.000	0	10.155.000	0	13.283.827	429.100		
Bestemmingsreserves										
Bestemmingsreserve riooloverstorten	3.358.749				500.000		2.858.749	77.700	80500	2,50%
Bestemmingsreserve stimulering verbetering watersystemen; overstortregeling	74.222				74.222			900	80500	2,50%
Bestemmingsreserve subsidies afkoppelen regenwater	1.093.731				174.000		919.731	25.200	80500	2,50%
Bestemmingsreserve waterkwaliteit/NLP next Generation	310.713				310.713			3.900	80500	2,50%
Bestemmingsreserve lectoraat bodem	11.568				11.568			100	80500	2,50%
Bestemmingsreserve stimulering in de landbouw	391.578				200.000		191.578	7.300	80500	2,50%
Bestemmingsreserve Ooijen-Wanssum	79.927				79.927			1.000	80500	2,50%
Bestemmingsreserve Integratie WL/WBL	2.343.000				2.343.000			29.300	80500	2,50%
Bestemmingsreserve herziening richtlijn stedelijk afvalwater (HRSA).	110.000				110.000			1.400	80500	2,50%
Totaal Bestemmingsreserves	7.773.488	0	0	0	3.803.430	0	3.970.058	146.800		
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	38.212.315	0	7.555.000	0	13.958.430	0	31.808.885	875.338		
Voorzieningen										
<i>Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen</i>										
Pensioen / uitkeringsverplichtingen	4.355.080					184.700	4.170.380	106.600	80500	2,50%
Persoonsgebonden basisbudget	1.095.055		420.200			300.200	1.215.055	28.900	80500	2,50%
Vitaliteit persoonsgebonden basisbudget (PBB)	320.284				50.000		270.284	7.400	80500	2,50%
Individueel keuze budget (IKB)	4.393.741						4.393.741	109.800	80500	2,50%
<i>Voorzieningen voor onderhoudswerkzaamheden</i>										
Voorziening onderhoud waterkeringen (Noord-en midden Limburg)	1.470.722		1.205.200			630.000	2.045.922	44.000	80500	2,50%
Voorziening MJOP kantoor Roermond	564.944		300.000			25.000	839.944	17.600	80500	2,50%
Onderhoud bedrijfspand Rijksweg Noord 305	152.008		33.000			42.000	143.008	3.700	80500	2,50%
Onderhoud Hoogwaterloods Horst	47.185		16.500			24.000	39.685	1.100	80500	2,50%
Onderhoud Waterkrachtcentrale ECI	128.623					2.519	126.104	3.200	80500	2,50%
<i>Voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven</i>										
Natschade peilopzet Maas	1.185.789					136.000	1.049.789	27.900	80500	2,50%
<i>Overige voorzieningen</i>										
Watercrisis 2021	5.176.599					4.036.000	1.140.599	79.000	80500	2,50%
TOTAAL VOORZIENINGEN	18.890.030	0	1.974.900	0	50.000	5.380.419	15.434.511	429.200		
Calculatieverschillen rente i.v.m. nagekomen aanpassingen (netto = 0)								27.800		
Verwerkt resultaat egalisatiereserve watersysteemheffing en zuiveringsheffing*										
Exploitatiesaldo begroting 2026*			2.400.000			-5.000.000	-2.600.000			
TOTAAL RESULTAAT	0	0	2.400.000	0	0	-5.000.000	-2.600.000	27.800		

* aangepast i.v.m. besluit amendement

Bijlage C Vaste schulden

	Stand 31-12-2025	Mutaties in 2026			Stand 31-12-2026	Rente ten laste van 2026	Gemiddelden	
		Vermeer- deringen	Verminderen				Rente- voet	Restant looptijd
			Gewone aflossingen	Extra aflossingen				
Vaste schulden								
<i>* leningen opgenomen bij:</i>								
- Nederlandse Waterschapsbank	613.085.494	-	42.124.895	-	570.960.599	8.741.855	1,62%	13 jr
- Rabobank Nederland - SWAP / Rabobank International								
- A.S.N. Bank N.V.	3.150.000	-	1.230.000	-	1.920.000	102.630	3,97%	2 jr
Totaal vaste schulden	616.235.494	0	43.354.895	0	572.880.599	8.844.486		

Bijlage D Kostenverdeelstaat

Programma's	Netto kosten voor doorberekening	Bijdrage BsGW	Doorberekende kosten				Totaal na doorberekening
			Kapitaallasten	Indirecte kosten	Werkmaterieel + concern	Ondersteunende producten	
Aanleg en onderhoud waterkeringen	2.243.800		8.329.600	3.784.218	1.181.164	8.935.916	24.474.698
Beheersinstrumenten waterkeringen	914.800		369.700	751.379	74.454	611.895	2.722.228
Eigen plannen	0		0	881.403	53.359	438.525	1.373.287
Hoogwaterbescherming Maasvallei	3.158.600		8.699.300	5.417.000	1.308.978	9.986.336	28.570.214
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	12.077.700		13.863.600	9.861.693	1.841.840	12.051.483	49.696.317
Adviezen en vergunningen	0		0	470.649	57.206	470.140	997.994
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	613.700		0	0	0	0	613.700
Beheer hoeveelheid water	648.300		192.400	793.296	120.442	989.843	2.744.281
Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	0		0	184.506	22.336	183.569	390.411
Beheersinstrumenten watersystemen	286.900		0	216.301	23.577	193.767	720.545
Eigen plannen	1.983.200		42.300	5.181.489	370.782	3.047.239	10.625.010
Handhaving	0		0	799.566	95.798	787.305	1.682.669
Monitoring watersystemen	1.040.200		719.200	472.107	55.841	458.922	2.746.269
Plannen van derden	855.100		0	1.710.419	141.463	1.162.601	3.869.583
Toezicht	19.000		-1.900	1.179.399	137.740	1.132.006	2.466.246
Vergunningen en meldingen	16.900		0	1.743.624	208.224	1.711.267	3.680.015
Werkmaterieel	385.300		84.000	0	-469.300	0	0
Ondersteunende producten	1.344.000		0	103.162	0	-1.447.162	0
Klimaatadaptatie	19.270.300	0	14.899.600	22.716.211	2.605.949	20.740.979	80.233.039
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	865.900		609.900	965.243	157.222	1.292.119	3.890.384
Monitoring watersystemen	1.721.200		1.800	551.227	64.775	532.349	2.871.351
Stimulering en subsidies lozingen	0		50.900	0	0	0	50.900
Waterkwaliteit en ecologie	2.587.100	0	662.600	1.516.470	221.998	1.824.468	6.812.636
Eigen plannen	428.600		0	1.947.139	94.309	775.067	3.245.115
Getransporteerd afvalwater	3.430.600		8.442.100	5.000.275	673.811	5.537.653	23.084.438
Gezuiverd afvalwater	21.623.400		20.225.300	9.925.316	1.203.676	9.892.308	62.870.000
Stimulering en subsidies lozingen	-312.900		0	638.262	68.250	560.904	954.516
Verwerkt slib	22.066.100		3.620.300	3.128.844	398.330	3.273.640	32.487.214
Zuiveren en waterketen	47.235.800	0	32.287.700	20.639.836	2.438.375	20.039.573	122.641.284
Calamiteitenbestrijding watersystemen	46.400		119.900	362.814	40.950	336.542	906.606
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	643.500		390.900	220.303	22.336	183.569	1.460.608
Eigen plannen	79.000		0	507.406	50.877	418.128	1.055.411
Crisisbeheersing	768.900	0	510.800	1.090.523	114.163	938.240	3.422.625
Belastingheffing	1.960.600	4.751.200	0	0	0	0	6.711.800
Bestuur	2.979.500		0	1.386.947	155.361	1.276.822	5.798.630
Externe communicatie	343.500		0	1.877.197	214.676	1.764.298	4.199.672
Indirecte kosten	92.231.100		0	-85.171.600	-7.059.500	0	0
Invoering	-480.600	1.818.600	0	0	0	0	1.338.000
Kapitaallasten	60.434.700		-60.434.700	0	0	0	0
Ondersteunende producten	22.668.600		3.374.700	30.527.415	0	-56.570.715	0
Bestuur en organisatie	180.137.400	6.569.800	-57.060.000	-51.380.040	-6.689.463	-53.529.595	18.048.102
Autonome ontwikkelingen	3.640.000		0	0	0	0	3.640.000
Overige begrotingsposten	3.076.000		0	0	0	0	3.076.000
Transformatie	2.744.000		0	0	0	0	2.744.000
Continuïteit versterken	1.220.000		0	0	0	0	1.220.000
Strategische ontwikkelingen	6.880.000		0	0	0	0	6.880.000
Stelposten/statiegische ontwikkelingen begroting	17.560.000	0	0	0	0	0	17.560.000
Totaal	270.718.100	6.569.800	0	0	0	0	277.287.900

Bijlage E Renteomslagpercentage

Het rente-omslagpercentage wordt berekend door de totale lasten van het waterschap die samenhangen met de aangegane geldleningen te delen door de totale boekwaarde van de vaste activa.

De totale lasten bestaan uit de volgende componenten:

- 1 de over vaste geldleningen de te betalen rente;
- 2 de betaalde rente die verband houdt met kortlopende geldleningen (inclusief rekening-courant) die zijn aangegaan om vaste activa te financieren (in de begroting kan dit percentage worden geraamd door het financieringsstekort te vermenigvuldigen met het percentage dat naar verwachting gedurende het begrotingsjaar voor kortlopende geldleningen verschuldigd zal zijn);
- 3 de bespaarde rente in verband met de eigen financieringsmiddelen van het waterschap (reserves en voorzieningen);
- 4 de afschrijvingen van de kosten van de geldleningen.

In de berekening dient worden uitgegaan van de gemiddelde boekwaarde van de activa, de gemiddelde stand van de geldleningen en de gemiddelde stand van de eigen financieringsmiddelen.

De berekening van het rente-omslagpercentage is als volgt:

1	Rente vaste geldleningen:		€ 8.844.486,00																				
2	Rente financieringsmiddelen:																						
	Gemiddelde financieringspositie:																						
		<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; margin-left: 20px;"> <thead> <tr style="background-color: #f4a460;"> <th style="width: 33%;"></th> <th style="width: 33%;">31-12-2025</th> <th style="width: 33%;">31-12-2026</th> <th style="width: 33%;">Gemiddeld</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Totaal boekwaarde vaste activa</td> <td style="text-align: right;">700.018.011,16</td> <td style="text-align: right;">788.209.202,42</td> <td style="text-align: right;">744.113.607,00</td> </tr> <tr> <td>Totaal lang vreemd vermogen</td> <td style="text-align: right;">616.235.494,43</td> <td style="text-align: right;">572.880.599,40</td> <td style="text-align: right;">594.558.047,00</td> </tr> <tr> <td>Totaal eigen financieringsmiddelen</td> <td style="text-align: right;">20.574.533,00</td> <td style="text-align: right;">13.400.913,00</td> <td style="text-align: right;">16.987.723,00</td> </tr> <tr style="background-color: #f4a460;"> <td>Financieringsoverschot cq -tekort</td> <td style="text-align: right;">-63.207.983,73</td> <td style="text-align: right;">-201.927.690,01</td> <td style="text-align: right;">-132.567.837,00</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2025	31-12-2026	Gemiddeld	Totaal boekwaarde vaste activa	700.018.011,16	788.209.202,42	744.113.607,00	Totaal lang vreemd vermogen	616.235.494,43	572.880.599,40	594.558.047,00	Totaal eigen financieringsmiddelen	20.574.533,00	13.400.913,00	16.987.723,00	Financieringsoverschot cq -tekort	-63.207.983,73	-201.927.690,01	-132.567.837,00	
	31-12-2025	31-12-2026	Gemiddeld																				
Totaal boekwaarde vaste activa	700.018.011,16	788.209.202,42	744.113.607,00																				
Totaal lang vreemd vermogen	616.235.494,43	572.880.599,40	594.558.047,00																				
Totaal eigen financieringsmiddelen	20.574.533,00	13.400.913,00	16.987.723,00																				
Financieringsoverschot cq -tekort	-63.207.983,73	-201.927.690,01	-132.567.837,00																				
3	Bespaarde rente	-	0,00																				
4	Afschrijvingen van de kosten van de geldleningen	-	0,00																				
	Totale lasten die samenhangen met de aangegane geldleningen		€ 10.446.886,00																				

Gemiddelde boekwaarde vaste activa na correctie

	31-12-2025	31-12-2026	Gemiddeld
Totaal boekwaarde vaste activa	700.018.011,16	788.209.202,42	744.113.607,00
Totaal buiten de rente-omslag houden	1.185.984,65	1.185.984,65	1.185.985,00
Gemid.boekwaarde vaste activa na correctie	698.832.026,51	787.023.217,77	742.927.622,00

Het rente-omslagpercentage bedraagt:

Lasten samenhangend met aangegane geldleningen	10.446.886,00	
Gemiddelde boekwaarde vaste activa na correctie	742.927.622,00	
	afgerond	1,41%

Bijlage F Kostendragers, programma's, beleidsproducten incl. dekkingsmiddelen

Programma's en beleidsproducten 2025	Totaal	Kostendrager		Bijdrage aan BsGW	Kostendrager	
		Watersysteem beheer	Zuiverings beheer		Watersysteem beheer	Zuiverings beheer
Aanleg en onderhoud waterkeringen	24.474.698	24.474.698	0			
Beheersinstrumenten waterkeringen	2.722.228	2.722.228	0			
Eigen plannen	1.373.287	1.373.287	0			
Hoogwaterbescherming Maasvallei	28.570.214	28.570.214	0			
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	49.696.317	49.696.317	0			
Adviezen en vergunningen	997.994	704.657	293.337			
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	613.700	613.700	0			
Beheer hoeveelheid water	2.744.281	2.744.281	0			
Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	390.411	195.206	195.206			
Beheersinstrumenten watersystemen	720.545	720.545	0			
Eigen plannen	10.625.010	5.312.505	5.312.505			
Handhaving	1.682.669	841.334	841.334			
Monitoring watersystemen	2.746.269	2.746.269	0			
Plannen van derden	3.869.583	1.934.791	1.934.791			
Toezicht	2.466.246	1.233.123	1.233.123			
Vergunningen en meldingen	3.680.015	1.840.008	1.840.008			
Klimaatadaptatie	80.233.039	68.582.736	11.650.304			
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	3.890.384	3.890.384	0			
Monitoring watersystemen	2.871.351	2.871.351	0			
Stimulering en subsidies lozingen	50.900	50.900	0			
Waterkwaliteit en ecologie	6.812.636	6.812.636	0			
Eigen plannen	3.245.115	0	3.245.115			
Getransporteerd afvalwater	23.084.438	0	23.084.438			
Gezuiverd afvalwater	62.870.000	0	62.870.000			
Stimulering en subsidies lozingen	954.516	477.258	477.258			
Verwerkt slib	32.487.214	0	32.487.214			
Zuiveren en waterketen	122.641.284	477.258	122.164.026			
Calamiteitenbestrijding watersystemen	906.606	906.606	0			
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	1.460.608	1.460.608	0			
Eigen plannen	1.055.411	527.706	527.706			
Crisisbeheersing	3.422.625	2.894.920	527.706			
Belastingheffing	6.711.800	4.859.300	1.852.500	4.751.200	2.987.040	1.459.547
Bestuur	5.798.630	2.899.315	2.899.315			
Externe communicatie	4.199.672	2.099.836	2.099.836			
Invordering	1.338.000	609.000	729.000	1.818.600	1.221.391	901.781
Bestuur en organisatie	18.048.102	10.467.451	7.580.651	6.569.800	4.208.431	2.361.328
Autonome ontwikkelingen	3.640.000	3.500.000	140.000			
Stelposten	3.076.000	1.599.000	1.477.000			
Transformatie	2.744.000	1.715.000	1.029.000			
Continuïteit versterken	1.220.000	874.000	346.000			
Strategische ontwikkelingen	6.880.000	3.107.000	3.773.000			
Stelposten/statiegische ontwikkelingen begroting	17.560.000	10.795.000	6.765.000	0	0	0
Programmatotaal	277.287.900	128.600.214	148.687.686			
Onvoorzien	1.200.500	530.600	669.900			
Mutaties algemene reserves	0	0	0			
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-3.197.100	-3.197.100	0			
Vennootschapsbelasting	0	0	0			
Totaal netto kosten	275.291.300	125.933.714	149.357.586			
Belastingopbrengst	283.172.800	124.667.100	158.505.700			
Kwijtschelding en oninbaarverklaring	-10.481.500	-3.733.386	-6.748.114			
Onttrekking egaliseringsreserve Watersysteemheffing*	5.000.000	5.000.000	0			
Toevoeging egaliseringsreserve Zuiveringsheffing	-2.400.000	0	-2.400.000			
Totaal dekkingsmiddelen	275.291.300	125.933.714	149.357.586			

* Opgenomen/aangepast i.v.m. besluit amendement

Bijlage G Treasury

KASGELDLIMIET (x € 1.000)		2026
Begrotingstotaal		301.325
Percentage		23%
Kasgeldlimiet		69.305
Financieringstekort (-) / overschot (+) (kasgeld)		1.180
Ruimte (+) / overschrijding (-)		70.485
TOETS RENTERISICONORM (x € 1.000)		2025
Renterisico op vaste schulden		
1a	Renteherziening vaste schulden o/g	-
1b	Renteherziening vaste schulden u/g	-
	1 Netto herziening vaste schulden (1a - 1b)	-
	2 Betaalde aflossingen	43.355
3 Renterisico op vaste schuld (1+2)		43.355
Renterisiconorm		
4.a	Begrotingstotaal	301.325
4.b	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%
4 Renterisiconorm (4ax4b)		90.398
Toets renterisiconorm		
4	Renterisiconorm	90.398
3	Renterisico op vaste schuld	43.355
5 Ruimte (+) / Overschrijding (-) (4-3)		47.043

Bijlage H Meerjarig EMU saldo

Onderdeel	x € 1.000							
	2024 Rekening	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
1. Exploitatiesaldo voor bestemming reserves *	16.234	3.585	2.600-	-	-	-	-	-
2. Invloed investeringen								
- bruto-investeringsuitgaven	-	109.770	191.673	252.601	315.938	339.592	275.297	243.804
+ investeringssubsidies	+	63.625	74.163	114.422	127.773	152.096	135.443	95.458
+ verkoop materiële en immateriële vast activa	+	0						
+ afschrijvingen	+	18.941	47.489	49.988	55.870	62.316	68.576	74.160
3. Invloed voorzieningen								
+ toevoegingen aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	+	4.296	1.298	1.975	2.013	2.013	2.013	2.013
- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. de exploitatie	-	848	-	-	-	-	-	-
- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-	5.527	4.755	4.325	3.223	3.223	3.223	3.218
+ externe vermeerderingen van voorzieningen	+	0	-	-	-	-	-	-
4. Invloed reserves								
- betalingen rechtstreeks uit reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
+ externe vermeerderingen van reserves	+	-	-	-	-	-	-	-
5. Deelnemingen en aandelen								
- boekwinst	-	-	-	-	-	-	-	-
+ boekverlies	+	-	-	-	-	-	-	-
EMU-saldo volgens begroting * (+ overschot / - tekort)	-13.049	-69.893	-93.141	-133.505	-126.390	-72.488	-75.391	-34.943
Aandeel EMU-tekort gemeenschappelijke regelingen	2024 Rekening	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
- BsGW		11	-	-	-	-	-	-
- WBL	26.465-							
EMU-saldo gemeenschappelijke regelingen (+ overschot / - tekort)	26.465-	11	-	-	-	-	-	-
INTEGRAAL EMU-TEKORT Waterschap Limburg*	-39.514	-69.882	-93.141	-133.505	-126.390	-72.488	-75.391	-34.943

* Jaarschijf 2026 aangepast i.v.m. besluit amendement

Bijlage I Investeringslijst

INVESTERINGEN PER PROGRAMMA														
PROGRAMMA	UITGAVEN						INKOMSTEN							
	Realisatie t/m 2025	PROGNOSE				Totaal project- kosten	Realisatie t/m 2025	PROGNOSE				Totaal project- inkomsten		
		2026	2027	2028	2029 t/m 2031			2026	2027	2028	2029 t/m 2031			
PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE	128.212	32.183	46.678	42.777	43.812	293.662	25.299	2.529	1.500	75	-	29.403		
PROGRAMMA HOOGWATERBESCHERMING MAASVALLEI	580.631	123.448	141.119	174.745	383.856	1.403.799	405.120	105.670	123.231	151.801	302.249	1.088.070		
PROGRAMMA BESTUUR EN ORGANISATIE	5.564	850	850	850	1.650	9.764	455	220	220	220	444	1.559		
PROGRAMMA CRISISBEHEERSING	4.026	860	800	400	400	6.486	-	-	-	-	-	-		
PROGRAMMA WATERKWALITEIT EN ECOLOGIE	93.592	21.875	42.005	16.119	5.208	178.799	31.973	7.525	3.543	-	-	43.041		
PROGRAMMA ZUIVEREN EN WATERKETEN	247.919	91.303	102.288	104.701	278.826	825.037	8.685	303	288	-	-	9.276		
TOTAAL PROGRAMMA'S	1.059.944	270.519	333.740	339.592	713.752	2.717.547	471.532	116.247	128.782	152.096	302.693	1.171.349		
P399999	30	Risicoprofiel realisatie	-7.200	-17.918	-17.802	-11.825	-9.814	-64.559	-1.000	-1.825	-1.009	-15	-	-3.849
TOTAAL PROGRAMMA'S (Voor berekening kapitaallasten)	1.052.744	252.601	315.938	327.767	703.938	2.652.988	470.532	114.422	127.773	152.081	302.693	1.167.500		

Bijlage J Meerjarige prognose Balans

(Geprognostiseerde) Balans per 31 december (x € 1 miljoen)

Balans	Rek. 2024	Begr 2025 (bijgesteld)	2026	2027	2028	2029	2030	2031
ACTIVA								
Immateriële, Materiële en Financiële Vaste activa	642,1	700,0	788,2	920,5	1.045,7	1.117,0	1.191,1	1.226,1
Vorraden	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
Liquide middelen	30,7	8,4	1,2	1,3	0	2,4	0	3,4
Kortlopende vorderingen	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7
Overlopende activa	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2
Vlottende activa	88,9	66,6	59,4	59,5	58,2	60,6	58,2	61,6
TOTAAL ACTIVA	731,0	766,6	847,6	980,0	1.103,9	1.177,6	1.249,3	1.287,7
Eigen vermogen (weerstandsvermogen)	4,7	9,4	14,6	14,6	14,6	14,6	14,6	14,6
Bestemmingsreserves tariefegalisatie *	22,2	21,0	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3
Overige bestemmingsreserves	8,0	7,8	4,0	3,0	2,3	1,5	0,7	-
Voorzieningen	23,4	18,9	15,4	13,1	11,9	10,7	9,5	8,2
Langlopende financiering (> 1 jaar)	541,7	616,2	707,1	842,8	970,8	1.046,4	1.121,6	1.161,9
Vaste passiva	600,0	673,3	754,4	886,8	1.012,9	1.086,5	1.159,7	1.198,0
Netto vlottende schulden	77,9	40,1	40,1	40,1	37,9	38	36,5	36,6
Overlopende passiva	53,1	53,2	53,1	53,1	53,1	53,1	53,1	53,1
Vlottende passiva	131,0	93,3	93,2	93,2	91,0	91,1	89,6	89,7
TOTAAL PASSIVA	731,0	766,6	847,6	980,0	1.103,9	1.177,6	1.249,3	1.287,7

* Jaarschijf 2026 - 2031 aangepast i.v.m. besluit amendement

Bijlage K Incidentele lasten en baten per programma

Programma	(x € 1.000)					
	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	Begroting 2031
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei						
Onderzoeken sterkte overige waterkeringen en bufferdammen	400	400	400	400	400	-
Erosie waterkeringen	50	-	-	-	-	-
Profiel vrije ruimte primaire waterkeringen	50	50	50	-	-	-
2. Klimaatadaptatie						
Opzetten SWAP-modellen	200	200	-	-	-	-
Bijdrage GGA Vitale Peel (2025)/Bijdrage Novex De Peel	55	25	-	-	-	-
Actieve inzet ruimtelijke ontwikkelingen	75	-	-	-	-	-
Cofinanciering GLP/NSP (POP) plattelandsontwikkeling	1.133	1.133	1.133	-	-	-
Roadmap asset informatie	50	200	250	200	100	-
Nieuwe aanbesteding groencontracten	80	80	-	-	-	-
Strategisch Assetmanagementplan	150	150	-	-	-	-
Waterconservering en vergroten waterbeschikbaarheid	100	-	-	-	-	-
Registratiesysteem onttrekkingen oppervlakte- en grondwater	75	-	-	-	-	-
Watertoets	337	337	369	426	-	-
3. Waterkwaliteit en ecologie						
Uitvoering strategisch bestrijdingsplan Grote Waternavel	400	300	-	-	-	-
Handboek ecologie	75	-	-	-	-	-
Sesa	100	100	100	100	-	-
SPUK-subsidie bestrijding grote waternavel	-500	-	-	-	-	-
4. Zuiveren en waterketen						
Zuiveren	-	61	-	-	-	-
Afzetkosten slib - OVAM	1.200	800	350	-	-	-
Sanering en Sloop rwzi Rimberg	-	1.200	-	-	-	-
5 Crisisbeheersing						
6. Bestuur en organisatie						
Organisatieontwikkeling en mobiliteit	200	-	-	-	-	-
Organisatieontwikkeling en mobiliteit	1.000	1.000	-	-	-	-
National Watertrainee	95	95	-	-	-	-
CAO-inrichting thuiswerkplekken	196	200	200	-	-	-
Kwaliteit- en risicomangement	-	61	-	-	-	-
Vervanging Gasmeters	85	-	-	-	-	-
Invoering Wet Openbare Overheid (kosten)	55	-	-	-	-	-
Invoering Wet Openbare Overheid (subsidie)	-55	-	-	-	-	-
IKP project (exploitatie)	250	250	-	-	-	-
Maximo project (exploitatie)	200	200	-	-	-	-
LAN (PA/PK) project (exploitatie)	100	100	-	-	-	-
7. Strategische ontwikkelingen en overige begrotingsposten						
Multidisciplinaire hoogwateroefening. (KN2026)	120	1.200	-	-	-	-
Communicatie (KN2026)	246	210	-	-	-	-
UWTTD Medicijnresten (KN206)	360	700	-	-	-	-
Vismigratieknelpunten als onderdeel visie (KN2026)	60	-	-	-	-	-
Convenant zoetwater. (KN2026)	300	-	-	-	-	-
Assetbase waterkeringen (KN2026)	300	500	-	-	-	-
Assetbase Watersysteem (KN2026)	300	500	-	-	-	-
VTH opbouwen (KN2026)	300	-	-	-	-	-
TOTAAL	8.142	10.052	2.852	1.126	500	-

Bijlage L Programma-ramingen naar onderliggende activiteiten (BBP)

PROGRAMMA	BHP	NAAM	2026	2026	2026	2026	2026
			Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei	011	Beheersplan waterkeringen	-	1.373.300	1.373.300	-	1.373.300
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei	031	Legger waterkeringen	81.600	108.200	189.800	-	189.800
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei	032	Beheersregister waterkeringen	-	108.200	108.200	-	108.200
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei	033	Veiligheidstoets waterkering	833.200	1.590.900	2.424.100	-	2.424.100
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei	041	Aanleg en verwerving primaire waterkeringen	250.000	16.525.500	16.775.500	-	16.775.500
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei	042	Onderhoud primaire waterkeringen	1.993.800	4.565.700	6.559.500	-	6.559.500
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei	043	Aanleg en verw regionale waterkering	-	-	-	-	-
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei	044	Onderhoud regionale waterkering	-	-	-	-	-
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei	045	Aanleg en verw overige waterkeringen	-	-	-	-	-
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei	046	Onderhoud overige waterkeringen	-	84.300	84.300	-	84.300
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei	047	Voorz verwante belangen waterkering	-	-	-	-	-
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei	048	Muskusrattenbestrijding keringen	-	1.055.600	1.055.600	-	1.055.600
1. Hoogwaterbescherming Maasvallei		Totaal	3.158.600	25.411.700	28.570.300	-	28.570.300

PROGRAMMA	BHP	BHP NAAM	2026	2026	2026	2026	2026
			Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
2. Klimaatadaptatie	012	Waterbeheersplan	-	2.160.700	2.160.700	-	2.160.700
2. Klimaatadaptatie	015	Thema- en gebiedsgerichte plan	1.983.200	6.481.100	8.464.300	-	8.464.300
2. Klimaatadaptatie	021	Plannen van derden	855.100	3.014.500	3.869.600	-	3.869.600
2. Klimaatadaptatie	061	Peilbesluiten	254.200	218.500	472.700	-	472.700
2. Klimaatadaptatie	062	Waterakkoorden	-	165.300	165.300	-	165.300
2. Klimaatadaptatie	063	Legger waterlopen en kunstwerken	-	49.900	49.900	-	49.900
2. Klimaatadaptatie	064	Beheersregister waterlopen en kunstwerken	32.700	-	32.700	-	32.700
2. Klimaatadaptatie	071	Aanleg en verwerving waterlopen	1.220.300	21.042.000	22.262.300	81.900	22.180.400
2. Klimaatadaptatie	072	Onderhoud waterlopen	10.958.300	10.787.000	21.745.300	-	21.745.300
2. Klimaatadaptatie	073	Bouw en verw kunstwerken pass waterb	-	2.954.200	2.954.200	-	2.954.200
2. Klimaatadaptatie	074	Onderhoud kunstwerken passieve waterbeheersing	127.500	29.800	157.300	-	157.300
2. Klimaatadaptatie	076	Voorzieningen verwante belangen watersystemen	34.800	378.600	413.400	-	413.400
2. Klimaatadaptatie	077	Muskus- beverrattenbestrijding syst	299.100	2.427.000	2.726.100	480.400	2.245.700
2. Klimaatadaptatie	081	Baggerprogramma	-	-	-	-	-
2. Klimaatadaptatie	082	Verwijdering en verspreiding bagger	248.000	-	248.000	-	248.000
2. Klimaatadaptatie	083	Verwijdering en verwerking bagger	365.700	-	365.700	-	365.700
2. Klimaatadaptatie	084	Bijdragen aan derden voor bagger	-	-	-	-	-
2. Klimaatadaptatie	085	Saneringsprogramma	-	-	-	-	-
2. Klimaatadaptatie	086	Sanering van waterbodems	-	-	-	-	-
2. Klimaatadaptatie	091	Bouw en verwerving kunstwerken actieve waterbeheersing	175.000	1.473.200	1.648.200	-	1.648.200
2. Klimaatadaptatie	092	Onderhoud kunstwerken actieve waterbeheersing	213.000	174.500	387.500	-	387.500
2. Klimaatadaptatie	093	Bediening kunstwerken actieve waterbeheersing	382.100	448.300	830.400	121.800	708.600
2. Klimaatadaptatie	111	Monitoring waterkwantiteit	1.040.200	1.706.000	2.746.200	-	2.746.200
2. Klimaatadaptatie	221	Beheer keurkwartet en vth-beleid	-	390.400	390.400	-	390.400
2. Klimaatadaptatie	231	Vergunningen en meldingen	16.900	3.663.100	3.680.000	-	3.680.000
2. Klimaatadaptatie	241	Wabo-adviezen	-	586.700	586.700	-	586.700
2. Klimaatadaptatie	242	Adviezen Waterwet aan andere waterbeheerders	-	411.400	411.400	-	411.400
2. Klimaatadaptatie	251	Toezicht	108.700	2.447.200	2.555.900	89.700	2.466.200
2. Klimaatadaptatie	261	Bestuursrechtelijke handhaving	-	1.224.900	1.224.900	-	1.224.900
2. Klimaatadaptatie	262	Strafrechtelijke handhaving	-	457.800	457.800	-	457.800
2. Klimaatadaptatie		Totaal	18.314.800	62.692.100	81.006.900	773.800	80.233.100

PROGRAMMA	BHP	BHP NAAM	2026	2026	2026	2026	2026
			Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
3. Waterkwaliteit en ecologie	075	Kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater	1.365.900	3.024.400	4.390.300	500.000	3.890.300
3. Waterkwaliteit en ecologie	112	Monitoring waterkwaliteit	1.721.200	1.150.100	2.871.300	-	2.871.300
3. Waterkwaliteit en ecologie	113	Monitoring grondwater	-	-	-	-	-
3. Waterkwaliteit en ecologie	272	Subsidies lozingen	-	-	-	-	-
3. Waterkwaliteit en ecologie	273	Stimulering derden aanpak diffuse emissies	-	50.900	50.900	-	50.900
3. Waterkwaliteit en ecologie		Totaal	3.087.100	4.225.400	7.312.500	500.000	6.812.500

PROGRAMMA	BHP	BHP NAAM	2026	2026	2026	2026	2026
			Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
4. Zuiveren en waterketen	016	Plannen afvalwaterketenbeleid	495.400	2.816.500	3.311.900	66.800	3.245.100
4. Zuiveren en waterketen	121	Bouw en verwerving transportstelsels	-	12.409.800	12.409.800	-	12.409.800
4. Zuiveren en waterketen	122	Onderhoud transportstelsels	1.636.500	5.651.800	7.288.300	1.627.100	5.661.200
4. Zuiveren en waterketen	123	Beheer transportstelsels	3.421.200	1.592.300	5.013.500	-	5.013.500
4. Zuiveren en waterketen	131	Bouw en verwerving zuiveringsinstallaties	2.432.600	26.841.100	29.273.700	-	29.273.700
4. Zuiveren en waterketen	132	Onderhoud zuiveringsinstallaties	5.561.200	5.376.900	10.938.100	-	10.938.100
4. Zuiveren en waterketen	133	Beheer zuiveringsinstallaties	15.137.200	8.695.900	23.833.100	3.026.000	20.807.100
4. Zuiveren en waterketen	134	WVO-heffing effluent	1.535.000	24.900	1.559.900	-	1.559.900
4. Zuiveren en waterketen	135	Subsidies afvaakproblematiek	-	-	-	-	-
4. Zuiveren en waterketen	136	IBA-inrichtingen	194.700	307.900	502.600	211.300	291.300
4. Zuiveren en waterketen	141	Bouw en verwerving slibverwerkingsinstallaties	-	4.954.800	4.954.800	-	4.954.800
4. Zuiveren en waterketen	142	Onderhoud slibverwerkingsinstallaties	1.242.400	2.298.800	3.541.200	-	3.541.200
4. Zuiveren en waterketen	143	Beheer slibverwerkingsinstallaties	4.029.600	2.303.200	6.332.800	-	6.332.800
4. Zuiveren en waterketen	144	Afzet slib/restproducten	16.794.100	864.200	17.658.300	-	17.658.300
4. Zuiveren en waterketen	151	Afvalwaterbehandeling door derden	-	-	-	-	-
4. Zuiveren en waterketen	271	Rioleringsplannen	21.200	1.267.400	1.288.600	334.100	954.500
4. Zuiveren en waterketen		Totaal	52.501.100	75.405.500	127.906.600	5.265.300	122.641.300

PROGRAMMA	BHP	BHP NAAM	2026	2026	2026	2026	2026
			Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
5. Crisisbeheersing	017	Calamiteitenplannen	79.000	976.400	1.055.400	-	1.055.400
5. Crisisbeheersing	051	Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	643.500	817.100	1.460.600	-	1.460.600
5. Crisisbeheersing	101	Calamiteitenbestrijding watersystemen	46.400	860.100	906.500	-	906.500
5. Crisisbeheersing		Totaal	768.900	2.653.600	3.422.500	-	3.422.500

PROGRAMMA	BHP	NAAM	2026	2026	2026	2026	2026
			Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
6. Bestuur en organisatie	311	Kostentoeiding en belastingverordeningen	64.800	-	64.800	-	64.800
6. Bestuur en organisatie	312	Aanslagen huishoudens en forfaitaire bedrijfsruimenten	501.300	-	501.300	-	501.300
6. Bestuur en organisatie	313	Aanslagen zuiveringsheffing overige bedrijven	1.180.100	-	1.180.100	-	1.180.100
6. Bestuur en organisatie	314	Aanslagen watersysteemheffing gebouwd, ongebouwd en natu	4.052.600	-	4.052.600	-	4.052.600
6. Bestuur en organisatie	315	Aanslagen verontreinigingsheffing	-	-	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	316	Verzoek- bezw aar- en beroepschriften huishoudens en for b	366.300	-	366.300	-	366.300
6. Bestuur en organisatie	317	Bezwaar- en beroepschriften zuiveringsheffing ov bedrijven	242.200	-	242.200	-	242.200
6. Bestuur en organisatie	318	Bezwaar- en beroepschriften watersysteemheffing	304.500	-	304.500	-	304.500
6. Bestuur en organisatie	319	Bezwaar- en beroepschriften verontreinigingsheffing	-	-	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	321	Betalingsverwerking aanslagen	437.000	-	437.000	-	437.000
6. Bestuur en organisatie	322	Kwijtschelding	250.600	-	250.600	-	250.600
6. Bestuur en organisatie	323	Invorderingsmaatregel aanslagen	1.131.000	-	1.131.000	480.600	650.400
6. Bestuur en organisatie	331	Bestuur	2.979.500	594.300	3.573.800	-	3.573.800
6. Bestuur en organisatie	332	Bestuursondersteuning	-	2.224.900	2.224.900	-	2.224.900
6. Bestuur en organisatie	333	Beheer niet-regelementaire zaken	-	-	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	341	Externe communicatie	343.500	3.856.200	4.199.700	-	4.199.700
Ondersteunende BBP							
6. Bestuur en organisatie	901	Centraal management	154.400	-154.400	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	902	Organisatiebeleid- en beheer	76.400	-76.400	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	903	Personeelsbeleid- en beheer	1.739.100	-1.739.100	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	904	Kwaliteitszorg-, arbeidsomstandigheden- en milieuzorgbeleid	408.200	-408.200	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	905	Interne voorlichting	43.300	-43.300	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	906	Algemeen bestuurlijk en juridische ondersteuning	415.900	-415.900	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	911	Informatiebeleid en automatisering	12.977.300	-12.535.600	441.700	441.700	-
6. Bestuur en organisatie	907	Concerncontrol en financieel beleid	277.100	-277.100	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	908	Meerjarenraming en begroting	15.300	-15.300	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	910	Comptabiliteit	354.700	-354.700	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	912	Centr (geo)grafische informatie	894.700	-761.100	133.600	133.600	-
6. Bestuur en organisatie	913	Huisvesting	2.731.400	-2.683.400	48.000	48.000	-
6. Bestuur en organisatie	914	Interne faciliteiten	3.204.100	-3.204.100	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	915	Bemonstering en analyse	1.344.000	-1.344.000	-	-	-
Organisatie gebonden							
6. Bestuur en organisatie	700	Concern	7.142.200	-7.059.500	82.700	82.700	-
6. Bestuur en organisatie	710	Directie en Staf	6.063.800	-6.063.800	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	720	Operatie en Beheer	34.821.700	-30.062.800	4.758.900	4.758.900	-
6. Bestuur en organisatie	730	Advies en Omgeving	25.295.300	-16.171.700	9.123.600	9.123.600	-
6. Bestuur en organisatie	740	Ontwikkeling, Strategie en Transitie	18.934.500	-18.934.500	-	-	-
6. Bestuur en organisatie	750	Bedrijfsondersteuning	14.072.500	-13.938.800	133.700	133.700	-
6. Bestuur en organisatie	791	Kapitaallasten	62.019.600	-60.434.700	1.584.900	1.584.900	-
6. Bestuur en organisatie	792	Werkmaterieel	395.600	-385.300	10.300	10.300	-
6. Bestuur en organisatie		Totaal	205.234.500	-170.388.300	34.846.200	16.798.000	18.048.200

PROGRAMMA	BHP	NAAM	2026	2026	2026	2026	2026
			Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26001	Aanbesteding maaicontracten	2.000.000	-	2.000.000	-	2.000.000
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26002	Wijziging gedragscode natuurbescherming en -beheer	1.500.000	-	1.500.000	-	1.500.000
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26003	Agio kapitaalverstrekking SNB uitvoering 4 projecten	140.000	-	140.000	-	140.000
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26004	Beleidsplan waterkeringen: sanering schotbalk keringen	80.000	-	80.000	-	80.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26005	Multidisciplinaire hoogwateroefening	120.000	-	120.000	-	120.000 **
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26006	Inrichting beheer en lijn overdracht waterk. projecten	160.000	-	160.000	-	160.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26007	Communicatie	246.000	-	246.000	-	246.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26008	Catering (aanbesteding)	120.000	-	120.000	-	120.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26009	Doorvoeren adviezen AB werkgroep 'ondersteuning AB'	75.000	-	75.000	-	75.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26010	Versterking bestuurondersteuning (+1fte)	100.000	-	100.000	-	100.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26011	Harmonisatie en herwaarderding functies, recruitment etc.	905.000	-	905.000	-	905.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26012	Aanbesteding wagenpark	1.200.000	-	1.200.000	-	1.200.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26013	Meerkt n a.g.v. taakstelling kostenbesp. HWBP	70.000	-	70.000	-	70.000
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26014	UWTTD medicijnresten	360.000	-	360.000	-	360.000 **
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26015	Risicogestuurde aanpak wateroverlast	160.000	-	160.000	-	160.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26016	Natuurlijk systeemherstel	240.000	-	240.000	-	240.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26017	Vismigratiekelpunten als onderdeel visie	60.000	-	60.000	-	60.000 **
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26018	Convenant zoetwater	300.000	-	300.000	-	300.000 **
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26019	De waterpartner: leven met water	424.000	-	424.000	-	424.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26020	Datagedreven, applicaties en digitale veiligheid	640.000	-	640.000	-	640.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26021	De samenvoeging; nieuwe organisatie	560.000	-	560.000	-	560.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26022	Assetbase waterkeringen	300.000	-	300.000	-	300.000 **
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26023	Assetbase Watersysteem	300.000	-	300.000	-	300.000 **
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26024	Verantwoording	320.000	-	320.000	-	320.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26025	VTH toekomstbestendig opbouwen en doorontwikkelen	300.000	-	300.000	-	300.000 **
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26026	Beveiliging waterzuiveringen-> via investeringsstaat	-	-	-	-	-
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26027	Waterbeheerprogramma 2028-2033	136.000	-	136.000	-	136.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26028	Assetbase Waterketen	2.240.000	-	2.240.000	-	2.240.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26029	KRW impuls programma	1.640.000	-	1.640.000	-	1.640.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26030	KRW waterketenprojecten	-770.000	-	-770.000	-	-770.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26031	Assetbase Watersysteem (variant)	1.282.000	-	1.282.000	-	1.282.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26032	Datagedreven, applicaties en digitale veiligheid (variant)	1.792.000	-	1.792.000	-	1.792.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XKN26033	Veranderende organisatie: De samenvoeging (variant)	560.000	-	560.000	-	560.000 *
7. Strategische ontwikkelingen en overige	XBEG26001	Toek. kstnontw. rwzi's -Waterketen (v.a. 2027)	-	-	-	-	-
7. Strategische ontwikkelingen en overige		Totaal	17.560.000	-	17.560.000	-	17.560.000

* = 80% probabilistisch

** = 60% probabilistisch

PROGRAMMA	BHP	NAAM	2026	2026	2026	2026	2026
			Dir. Lasten	Kapl.+KVS	Lasten	Baten	Netto kosten
Dekkingsm / saldo	801	Onvoorzien	1.200.500	-	1.200.500	-	1.200.500
Dekkingsm / saldo	802	Mutaties algemene reserves	-	-	-	-	-
Dekkingsm / saldo	803	Belastingopbrengst*	-	-	-	283.172.800	-283.172.800
Dekkingsm / saldo	804	Opbrengst kwijtschelding en oninbaarverklaring	-	-	-	-10.481.500	10.481.500
Dekkingsm / saldo	805	Dividenden en overige algemene opbrengsten	-500.000	-	-500.000	2.697.100	-3.197.100
Dekkingsm / saldo		Totaal	700.500	-	700.500	275.388.400	-274.687.900
Totaal generaal 2026 *			301.325.500	-	301.325.500	298.725.500	2.600.000

*aangepast i.v.m. besluit amendement

Bijlage M Risicoregister

Nr	Risico	Taak	Netto kans	Netto impact	Rekenbedrag gevolg	Weerstandsvermogen	Soort risico
1	HWBP-programmarisico's niet gedekt door centrale projectrisicoreserve HWBP	Watersysteembeheer	Matig	Zeer omvangrijk	€ 11.500.000	€ 3.425.000	Strategisch
2	Risico: WL mist effectiviteit door falende rol bij droogte en wateroverlast	Watersysteembeheer	Laag	Zeer omvangrijk	€ 2.500.000	€ 375.000	Strategisch
3	Doelen/ambities stroken niet met wensen bestuurlijke omgeving	Watersysteembeheer	Matig	Omvangrijk	€ 750.000	€ 281.250	Strategisch
4	Stikstofproblematiek belemmert uitvoering van opgaven	Watersysteembeheer	Matig	Omvangrijk	€ 750.000	€ 281.250	Strategisch
5	Uitstroom van sleutelposities met verlies van kennis en continuïteit	Beide	Matig	Omvangrijk	€ 750.000	€ 281.250	Strategisch
6	Economische neergang met gevolgen voor inkomsten en weerstandsvermogen	Beide	Laag	Omvangrijk	€ 750.000	€ 112.500	Strategisch
7	Stijgende inflatie leidt tot hogere kosten	Beide	Laag	Omvangrijk	€ 750.000	€ 112.500	Strategisch
8	Rentewijzigingen met gevolgen voor financieringslasten	Beide	Laag	Omvangrijk	€ 750.000	€ 112.500	Strategisch
9	Risico: Niet tijdig halen duurzaamheidsdoelen	Beide	Matig	Beperkt	€ 100.000	€ 37.500	Strategisch
10	Risico: Beschikbaarheid gronden	Watersysteembeheer	Erg laag	Middelgroot	€ 350.000	€ 17.500	Tactisch
11	Risico: Onderuitputting projecten	Watersysteembeheer	Matig	Beperkt	€ 100.000	€ 37.500	Tactisch
12	Risico: Oplevering en overdracht projecten	Watersysteembeheer	Matig	Beperkt	€ 100.000	€ 37.500	Tactisch
13	Risico: Projecten opstarten	Watersysteembeheer	Erg laag	Beperkt	€ 100.000	€ 5.000	Tactisch
14	Risico: Krappe arbeidsmarkt	Beide	Matig	Omvangrijk	€ 750.000	€ 281.250	Tactisch
15	Risico: Samenwerking partners	Beide	Matig	Omvangrijk	€ 750.000	€ 281.250	Tactisch
16	Onvoldoende fysieke werkomgeving die aansluit op de behoefte van medewerkers	Beide	Matig	Omvangrijk	€ 750.000	€ 281.250	Tactisch
17	Risico: Veiligheidsissues en gezondheidsrisico's personeel	Beide	Laag	Omvangrijk	€ 750.000	€ 112.500	Tactisch
18	Risico: Meerkosten projecten	Beide	Erg laag	Omvangrijk	€ 750.000	€ 37.500	Tactisch
19	Risico: Mislopen subsidies/bijdragen	Beide	Laag	Middelgroot	€ 350.000	€ 52.500	Tactisch
20	ontwerp assets voldoet niet: Ontbreken van beleid m.b.t. ontwerpisen assets/ ontwerpaders ontbreken of onvolledig	Beide	Laag	Middelgroot	€ 350.000	€ 52.500	Tactisch
21	ontwerp assets voldoet niet: vanwege wijze van uitvragen aan contractanten en gebrek aan eigen engineering capaciteit	Beide	Laag	Middelgroot	€ 350.000	€ 52.500	Tactisch
22	ontwerp assets voldoet niet: uitgangspunten voor ontwerp incorrect vanwege data niet op orde.	Beide	Laag	Middelgroot	€ 350.000	€ 52.500	Tactisch
23	Risico: Niet tijdig anticiperen op vereiste kennis	Beide	Zeer hoog	Beperkt	€ 100.000	€ 87.500	Tactisch
24	Risico: Tekorten bij verbonden partijen	Beide	Laag	Beperkt	€ 100.000	€ 15.000	Tactisch
25	Risico: Geodata en Waterdata zijn niet beschikbaar	Watersysteembeheer	Matig	Omvangrijk	€ 750.000	€ 281.250	Operationeel
26	Risico: Afkoopshade wateroverlast	Watersysteembeheer	Laag	Omvangrijk	€ 750.000	€ 112.500	Operationeel
27	Risico: Onderhoudscontract maai/groenonderhoud	Watersysteembeheer	Laag	Omvangrijk	€ 750.000	€ 112.500	Operationeel
28	Risico: Onrechtmatig verlenen vergunningen	Watersysteembeheer	Laag	Middelgroot	€ 350.000	€ 52.500	Operationeel
29	Risico: Niet voldoen aan kwaliteitscriteria VTH	Watersysteembeheer	Erg laag	Middelgroot	€ 350.000	€ 17.500	Operationeel
30	Risico: Verstoring van dienstverlening door slecht geprogrammeerd onderhoud en beheer	Watersysteembeheer	Laag	Beperkt	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
31	Risico: Het optreden van netcongestie	Waterzuivering	Zeer hoog	Zeer omvangrijk	€ 2.500.000	€ 2.187.500	Operationeel
32	Risico: Indexering energieprijzen	Waterzuivering	Laag	Zeer omvangrijk	€ 2.500.000	€ 375.000	Operationeel
33	Risico: Uitval/storing RWZI	Waterzuivering	Zeer hoog	Middelgroot	€ 350.000	€ 306.250	Operationeel
34	Risico: Uitval transportstelsel	Waterzuivering	Zeer hoog	Middelgroot	€ 350.000	€ 306.250	Operationeel
35	Risico: Indexering chemicaliënrijzen	Waterzuivering	Hoog	Middelgroot	€ 350.000	€ 218.750	Operationeel

Nr	Risico	Taak	Netto kans	Netto impact	Rekenbedrag gevolg	Weerstandsvermogen	Soort risico
36	Risico: Calamiteit RWZI	Waterzuivering	Laag	Middelgroot	€ 350.000	€ 52.500	Operationeel
37	Risico: Stagneren van afzet van reststoffen	Waterzuivering	Laag	Middelgroot	€ 350.000	€ 52.500	Operationeel
38	Risico: Verstoren bedrijfsvoering binnen waterzuivering	Waterzuivering	Erg laag	Middelgroot	€ 350.000	€ 17.500	Operationeel
39	Risico: Verstoring transport en behandeling afvalwater	Waterzuivering	Zeer hoog	Beperkt	€ 100.000	€ 87.500	Operationeel
40	Risico: Meten nieuwe gevaarlijke stoffen	Waterzuivering	Zeer hoog	Beperkt	€ 100.000	€ 87.500	Operationeel
41	Risico: Niet voldoen aan wettelijke voorschriften	Waterzuivering	Zeer hoog	Beperkt	€ 100.000	€ 87.500	Operationeel
42	Beperkte beschikbaarheid van grondstoffen voor zuivering en projecten	Waterzuivering	Matig	Beperkt	€ 100.000	€ 37.500	Operationeel
43	Risico: Hoogwater Maas / beken	Waterzuivering	Laag	Beperkt	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
44	Risico: Uitbesteden procesvoering	Waterzuivering	Laag	Beperkt	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
45	Risico: Onvolledig naleven contracten (klanten)	Waterzuivering	Laag	Beperkt	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
46	Risico: Ongedekte schades projecten	Waterzuivering	Laag	Beperkt	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
47	Risico: Aanpassing infrastructurele werken	Waterzuivering	Laag	Beperkt	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
48	Risico: Verstrekken onjuiste informatie WIBON	Waterzuivering	Laag	Beperkt	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
49	Disfunctioneren assets door achterstallig onderhoud	Beide	Matig	Zeer omvangrijk	€ 2.500.000	€ 937.500	Operationeel
50	Disfunctioneren assets door onverwachte defecten	Beide	Laag	Zeer omvangrijk	€ 2.500.000	€ 375.000	Operationeel
51	Risico: Het lekken van informatie.	Beide	Laag	Zeer omvangrijk	€ 2.500.000	€ 375.000	Operationeel
52	Disfunctioneren van assets als gevolg van menselijk handelen leidt tot hogere kosten of uitval	Beide	Erg laag	Zeer omvangrijk	€ 2.500.000	€ 125.000	Operationeel
53	Disfunctioneren van assets als gevolg van onjuist onderhoud en/of inspectie leidt tot hogere kosten of uitval	Beide	Erg laag	Zeer omvangrijk	€ 2.500.000	€ 125.000	Operationeel
54	Risico: Vrijstelling voor het verbranden van zuiveringsslib binnen de afvalstoffenbelasting af te schaffen.	Beide	Hoog	Omvangrijk	€ 750.000	€ 468.750	Operationeel
55	Risico: Onvoldoende kostenbewustzijn	Beide	Laag	Omvangrijk	€ 750.000	€ 112.500	Operationeel
56	Risico: Verstoring van de bedrijfsvoering door epidemie of pandemie	Beide	Laag	Omvangrijk	€ 750.000	€ 112.500	Operationeel
57	Risico: Faillissement/contractbreuk	Beide	Laag	Omvangrijk	€ 750.000	€ 112.500	Operationeel
58	Risico: Het uitvallen van ICT middelen	Beide	Laag	Omvangrijk	€ 750.000	€ 112.500	Operationeel
59	Risico: Afbranden kantoorgebouw en loodsen	Beide	Erg laag	Omvangrijk	€ 750.000	€ 37.500	Operationeel
60	Risico: Nieuwe wet- en regelgeving	Beide	Matig	Middelgroot	€ 350.000	€ 131.250	Operationeel
61	Risico: Imago problemen	Beide	Matig	Middelgroot	€ 350.000	€ 131.250	Operationeel
62	Risico: Onvoldoende rekening houden met waterbelangen	Beide	Matig	Middelgroot	€ 350.000	€ 131.250	Operationeel
63	Risico: Annuleringskosten werkzaamheden a.g.v. onvoorziene omstandigheden	Beide	Matig	Middelgroot	€ 350.000	€ 131.250	Operationeel
64	Risico: Ongedekte schades projecten	Beide	Laag	Middelgroot	€ 350.000	€ 52.500	Operationeel
65	Risico: Stroomuitval	Beide	Erg laag	Middelgroot	€ 350.000	€ 17.500	Operationeel
66	Risico: Aansprakelijkheid bij werken voor derden	Beide	Matig	Beperkt	€ 100.000	€ 37.500	Operationeel
67	Risico: Betaalverkeer	Beide	Laag	Beperkt	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
68	Risico: Onvolledig naleven contracten (bedrijfsleven)	Beide	Laag	Beperkt	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
69	Risico: Ontwerpfout	Beide	Laag	Beperkt	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
70	Risico: Verstoren bedrijfsvoering	Beide	Laag	Beperkt	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
71	Risico: Ongeval medewerker(s)	Beide	Laag	Beperkt	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
72	Onveilige situaties door externe partijen bij uitvoering projecten	Beide	Laag	Beperkt	€ 100.000	€ 15.000	Operationeel
73	Risico: Frauderisico	Beide	Erg laag	Beperkt	€ 100.000	€ 5.000	Operationeel
74	Risico: Grote calamiteit	Beide	Erg laag	Beperkt	€ 100.000	€ 5.000	Operationeel
75	Risico: Niet rechtmatige inkoop- en aanbesteding	Beide	Erg laag	Beperkt	€ 100.000	€ 5.000	Operationeel
76	Risico: Juridisch beheer eigendommen	Beide	Erg laag	Beperkt	€ 100.000	€ 5.000	Operationeel
Totaal					€ 55.950.000	€ 14.556.250	

Toelichting gehanteerde systematiek risico-inventarisatie

De risico-inventarisatie is uitgevoerd volgens de RISMAN-methode. Deze methode brengt risico's systematisch in kaart en houdt rekening met reeds getroffen beheersmaatregelen. Voor de resterende risico's wordt vervolgens een inschatting gemaakt van:

- de kans dat het risico zich voordoet, en
- het financiële gevolg ervan.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door de kansklasse te vermenigvuldigen met het rekenbedrag dat hoort bij de gevolgklasse waarin het risico is ingedeeld.

Tabel kansklasse

Kans			
Kwalitatief	Kwantitatief in %	Categorie	Rekenpercentage
zeer hoog	> 75%	5	87,50%
hoog	50% - 75%	4	62,50%
matig	25% - 50%	3	37,50%
laag	5%-25%	2	15%
erg laag	< 5%	1	5%

Tabel gevolgklasse

Gevolg in geld			
Kwalitatief	Kwantitatief	Categorie	Rekenbedrag
zeer omvangrijk	> € 1.000.000	D	€ 2.500.000,00
omvangrijk	€ 500.000 - € 1.000.000	C	€ 750.000,00
middelgroot	€ 200.000 - € 500.000	B	€ 350.000,00
beperkt	< € 200.000	A	€ 100.000,00

Voor de programmarisico's binnen het HWBP is aangesloten bij de uitkomsten van de door het HWBP zelf uitgevoerde risico-inventarisatie.

Toelichting uitkomsten risico-inventarisatie

De risico-inventarisatie resulteert in een benodigde weerstandscapaciteit van € 14.556.250. Dit bedrag bestaat uit risico's die uitsluitend betrekking hebben op het watersysteem, risico's die uitsluitend betrekking hebben op de waterzuivering en risico's die beide taken in gelijke mate raken.

De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt in totaal € 9.400.000, gelijkelijk verdeeld over de twee hoofdtaken (ieder € 4.700.000).

Onderstaande tabel zet de benodigde weerstandscapaciteit uit de inventarisatie af tegen de beschikbare capaciteit, uitgesplitst per taak. Risico's die uitsluitend betrekking hebben op het watersysteem of de waterzuivering zijn volledig aan de betreffende taak toegerekend. Risico's die beide taken raken zijn gelijkelijk (50/50) over beide taken verdeeld.

Tabel overzicht benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit per taak

Weerstandscapaciteit	Watersysteem	Waterzuivering	Totaal
Beschikbaar	€ 4.700.000	€ 4.700.000	€ 4.700.000
Benodigd			
• watersysteem	€ 5.051.250		€ 5.051.250
• waterzuivering		€ 3.906.250	€ 3.906.250
• Beide taken	€ 2.799.375	€ 2.799.375	€ 5.598.750
Totaal benodigd	€ 7.850.625	€ 6.705.625	€ 14.556.250
Vershil	-/- € 3.150.625	-/- € 2.005.625	-/- € 5.156.250

Uit deze verdeling blijkt dat de benodigde capaciteit de beschikbare met ruim € 5,1 miljoen overstijgt. Zowel bij het watersysteem als bij de waterzuivering is sprake van een tekort, waardoor de huidige reserves ontoereikend zijn om de geïdentificeerde risico's volledig af te dekken. Conform de voorliggende begroting wordt dit tekort gedekt door een storting van € 5,155 miljoen vanuit de egalisereserves (waarvan € 3,150 miljoen vanuit het watersysteem en € 2,005 miljoen vanuit de zuivering) in de algemene reserve. Daarmee wordt het weerstandsvermogen verhoogd tot de streefwaarde van een ratio 1,0.

Bijlage N Afkortingen

AB	Algemeen bestuur
ADCP	Acoustic Doppler Current Profiler
ARBO	Arbidsomstandigheden
AROL	Ambtelijk Regiotrekkers Overleg Limburg
AVG	Algemene verordening Gegevensbescherming
BBP productenstructuur	Beleids- en beheerproducten
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBVW	Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BKaL	Bestuurlijke Klimaatadaptietafel Limburg
BROL	Bestuurlijk Regiotrekkers Overleg Limburg
BRP	Basisrioleringsplan
BsGW	Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen Limburg
BT	Beleidsteam
BZW	Biologisch zuurstofverbruik
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CASTOR	Catchment Strategies TOWards Resilience
CERT	Computer Emergency Response Team
CISO	Chief Information Security Officer
CoPI	Commando Plaats Incident
CP	Commercial Paper
CRK	Centrale Regiekamer
CZW	Chemisch zuurstofverbruik
DAW-plan	Delta Plan Agrarisch Waterbeheer
DB	Dagelijks bestuur
DHZ	Deltaprogramma Hoge Zandgronden
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Economische en Monetaire Unie
FG	Functionaris Gegevensbescherming
Fido	Financiering decentrale overheden
FTO	Farmaco-Technologisch Overleg
GGA	Gebiedsgerichte Aanpak
GLB	Gemeenschappelijke Landbouw Beleid
GR	Gemeenschappelijke Regelingen
GRC	Governance Risk en Compliance
GRP	Gemeentelijke Rioleringsplannen
HIO	Hoogwater Informatie Omgeving
Hof	Houdbare Overheidsfinanciën
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWH	Het Waterschapshuis
IBA	Individuele Behandeling van Afvalwater
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IPM	Integraal Projectmanagement
IPO	Interprovinciaal Overleg
I&W	Infrastructuur & Waterstaat
KLIMAP	Klimaatadaptatie in de Praktijk
KPI	Kritieke Prestatie-Indicator

KRW	Kaderrichtlijn Water
LCMS	Landelijk Crisismanagement Systeem
LEB	Limburgse effluentbeleid
LIVES	Litter free rivers and streams
LIWA	Limburgse Integrale Watersysteem Analyse
LLTB	Limburgse Land- en Tuinbouwbond
LPG	Limburgs Particulier Grondbezit
LWV	Limburgse Werkgevers Vereniging
MTN	Medium Term Notes
NIL	Natuur Inclusieve Landbouw
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Extra
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NSP	Nationaal Strategisch Plan
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
NW4	Vierde Nota Waterhuishouding
OT	Operationeel Team
OTO	Opleiden, Trainen en Oefenen
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PBB	Persoonsgebonden Basisbudget
PDCA	Plan Do Check Act
P&C	Planning & Control
PFAS	Poly- en Perfluoralkylstoffen
POL	Provinciaal Omgevingsplan Limburg
PPO	Proefstations voor Plant en Omgeving
RAC	Richtlijn voor de accountantscontrole
RES	Regionale Energie Strategieën
RISMAN	RISicoMANagement
ROT	Regionaal Operationeel Team
RWS	Rijkswaterstaat
Rwzi	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SDE	Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie
SDG	Sustainable Development Goals
SMWK	Schone Maas Water Keten
SPUK	Specifieke Uitkering
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
SWAP-model	Soil Water Atmosphere Plant model
UvW	Unie van Waterschappen
Ve's	Vervuilingseenheden
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
WBL	Waterschapsbedrijf Limburg
WBP	Waterbeheerprogramma
WiB	Water in Balans
WL	Waterschap Limburg
WNT	Wet Normering Topinkomens
Woo	Wet open overheid
WOZ	Waarde Onroerende Zaken
WPG	Wet Politiegegevens
WRL	Waterveiligheid en Ruimte Limburg
WUR	Wageningen University & Research